ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ឥតិវុត្តកៈ
ទុតិយភាគ
៥៣

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ
ព.ស ២៥០០

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ឥតិវុត្តកៈ

ទុតិយភាគ

៥៣

សុត្តន្តបិដកេ
ខុទ្ទកនិកាយស្ស ឥតិវុត្តកស្ស
ទុតិយោ ភាគោ

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ឯកនិបាតស្ស បឋមវគ្គោ

(១) វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឯកធម្មំ ភិក្ខវេ បជហថ អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយ ។ កតមំ ឯកធម្មំ ។ លោភំ ភិក្ខវេ ឯកធម្មំ បជហថ អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យេន លោភេន លុទ្ធាសេ សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ
តំ លោភំ សម្មទញ្ញាយ បជហន្តិ វិបស្សិនោ
បហាយ ន បុនាយន្តិ ឥមំ លោកំ កុទាចនំ ។

សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ឥតិវុត្តកៈ
ទុតិយភាគ

សូមនមស្ការព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ អង្គនោះ ។

ឯកនិបាត បឋមវគ្គ

(១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ធម៌ ១ ចេញ តថាគតជាអ្នកធានា ដើម្បីអ្នកទាំងឡាយ ជាអនាគាមី ។ ធម៌ ១ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ធម៌ ១ គឺលោភៈ តថាគតជាអ្នកធានា ដើម្បីអ្នកទាំងឡាយ ជាអនាគាមី ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សត្វទាំងឡាយ លោភហើយ ព្រោះលោភៈណា តែងទៅ
កាន់ទុគ្គតិ សត្វទាំងឡាយអ្នកឃើញច្បាស់ ដឹងដោយបញ្ញា
ដ៏ប្រពៃហើយ រមែងលះបង់លោភៈនោះបាន លុះលះបង់បាន
ហើយ មិនត្រឡប់មកកាន់លោកនេះទៀត ក្នុងកាលណាឡើយ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បឋមំ[១] ។

(២) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឯកធម្មំ ភិក្ខវេ បជហថ អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយ ។ កតមំ ឯកធម្មំ ។ ទោសំ ភិក្ខវេ ឯកធម្មំ បជហថ អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យេន ទោសេន ទុដ្ឋាសេ សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ
តំ ទោសំ សម្មទញ្ញាយ បជហន្តិ វិបស្សិនោ
បហាយ ន បុនាយន្តិ ឥមំ លោកំ កុទាចនន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ទុតិយំ[២] ។

១ ម. ឆ. បឋមសុត្តំ ។ ២ ម. ឆ. ទុតិយសុត្តំ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ១ ។

(២) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ធម៌ ១ ចេញ តថាគតជាអ្នកធានា ដើម្បីឲ្យអ្នកទាំងឡាយ ជាអនាគាមី ។ ធម៌ ១ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ធម៌ ១ គឺទោសៈ តថាគតជាអ្នកធានា ដើម្បីឲ្យអ្នកទាំងឡាយជាអនាគាមី ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សត្វទាំងឡាយ ប្រទូស្តហើយ ព្រោះទោសៈណា រមែងទៅ
កាន់ទុគ្គតិ សត្វទាំងឡាយអ្នកឃើញច្បាស់ ដឹងដោយប្រាជ្ញា
ដ៏ប្រពៃហើយ រមែងលះបង់ទោសៈនោះបាន លុះលះបង់បាន
ហើយ មិនត្រឡប់មកកាន់លោកនេះទៀត ក្នុងកាលណាៗឡើយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ២ ។

(៣) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឯកធម្មំ ភិក្ខវេ បជហថ អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយ ។ កតមំ ឯកធម្មំ ។ មោហំ ភិក្ខវេ ឯកធម្មំ បជហថ អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យេន មោហេន មូឡ្ហាសេ សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ
តំ មោហំ សម្មទញ្ញាយ បជហន្តិ វិបស្សិនោ
បហាយ ន បុនាយន្តិ ឥមំ លោកំ កុទាចនន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ[១] ។

(៤) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឯកធម្មំ ភិក្ខវេ បជហថ អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយ ។ កតមំ ឯកធម្មំ ។ កោធំ ភិក្ខវេ ឯកធម្មំ បជហថ អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយាតិ ។

១ ម.ឆ. អតិយម្បិ អត្ថោ ។

(៣) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ធម៌ ១ ចេញ តថាគតជាអ្នកធានា ដើម្បីអ្នកទាំងឡាយជាអនាគាមី ។ ធម៌ ១ តើដូចម្ដេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ធម៌ ១ គឺមោហៈ តថាគតជាអ្នកធានា ដើម្បីអ្នកទាំងឡាយជាអនាគាមី ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សត្វទាំងឡាយ វង្វេងហើយ ព្រោះមោហៈណា តែងទៅ
កាន់ទុគ្គតិ សត្វទាំងឡាយ អ្នកឃើញច្បាស់ ដឹងដោយបញ្ញា
ដ៏ប្រពៃហើយ រមែងលះបង់មោហៈនោះបាន លុះលះបង់បាន
ហើយ មិនត្រឡប់មកកាន់លោកនេះទៀត ក្នុងកាលណាឡើយ ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៣ ។

(៤) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ធម៌ ១ ចេញ តថាគតជាអ្នកធានា ដើម្បីអ្នកទាំងឡាយជាអនាគាមី ។ ធម៌ ១ តើដូចម្ដេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់ធម៌ ១ គឺសេចក្ដីក្រោធ តថាគតជាអ្នកធានា ដើម្បីអ្នកទាំងឡាយជាអនាគាមី ។

ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យេន កោធេន កុទ្ធាសេ សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ
តំ កោធំ សម្មទញ្ញាយ បជហន្តិ វិបស្សិនោ
បហាយ ន បុនាយន្តិ ឥមំ លោកំ កុទាចនន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

ចតុត្ថំ[១] ។

(៥) វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឯកធម្មំ ភិក្ខវេ បជហថ អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយ ។ កតមំ ឯកធម្មំ ។ មក្ខំ ភិក្ខវេ ឯកធម្មំ បជហថ អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

១ ម.ឆ. ចតុត្ថំ ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សត្វទាំងឡាយ ក្រោធហើយ ព្រោះសេចក្តីក្រោធណា តែងទៅកាន់ទុគ្គតិ សត្វទាំងឡាយអ្នកឃើញច្បាស់ ដឹងដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃហើយ រមែងលះបង់សេចក្តីក្រោធនោះបាន លុះលះបង់បានហើយ មិនត្រឡប់មកកាន់លោកនេះទៀត ក្នុងកាលណាឡើយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ ស្លោកទី ៤ ។

(៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ធម៌ ១ ចេញ តថាគតជាអ្នកធានា ដើម្បីឲ្យអ្នកទាំងឡាយជាអនាគាមី ។ ធម៌ ១ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ធម៌ ១ គឺសេចក្តីលុបគុណ តថាគតជាអ្នកធានា ដើម្បីឲ្យអ្នកទាំងឡាយជាអនាគាមី ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

យេន មក្ខេន មក្ខិតាសេ[១] សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ

តំ មក្ខំ សម្មទញ្ញាយ បជហន្តិ វិបស្សិនោ

បហាយ ន បុនាយន្តិ ឥមំ លោកំ កុទាចនន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បញ្ចមំ[២] ។

(៦) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឯកធម្មំ ភិក្ខវេ បជហថ អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយ ។ កតមំ ឯកធម្មំ ។ មានំ ភិក្ខវេ ឯកធម្មំ បជហថ អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យេន មានេន មត្តាសេ សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ

តំ មានំ សម្មទញ្ញាយ បជហន្តិ វិបស្សិនោ

បហាយ ន បុនាយន្តិ ឥមំ លោកំ កុទាចនន្តិ ។

---

១ ម.ឆ. មក្ខាសេ ។ ២ ម.ឆ. បញ្ចមំ សុត្តំ ។

សត្វទាំងឡាយ លុបគុណហើយ ព្រោះសេចក្តីលុបគុណ
ណា តែងទៅកាន់ទុគ្គតិ សត្វទាំងឡាយ អ្នកឃើញច្បាស់
ដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃហើយ រមែងលះបង់សេចក្តីលុប
គុណនោះបាន លុះលះបង់បានហើយ រមែងមិនត្រឡប់
មកកាន់លោកនេះទៀត ក្នុងកាលណាឡើយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៥ ។

(៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ធម៌ ១ ចេញ តថាគតជាអ្នកធានា ដើម្បីឲ្យអ្នកទាំងឡាយ ជាអនាគាមី ។ ធម៌ ១ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ធម៌ ១ គឺ មានះ តថាគតជាអ្នកធានា ដើម្បីឲ្យអ្នកទាំងឡាយ ជាអនាគាមី ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងរឿងនោះថា

សត្វទាំងឡាយ ប្រមត់ហើយ ព្រោះមានះណា តែង
ទៅកាន់ទុគ្គតិ សត្វទាំងឡាយអ្នកឃើញច្បាស់ ដឹងដោយប្រាជ្ញា
ដ៏ប្រពៃហើយ រមែងលះបង់នូវមានះនោះបាន លុះលះបង់បាន
ហើយ មិនត្រឡប់មកកាន់លោកនេះទៀត ក្នុងកាលណាឡើយ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ឆដ្ឋំ[១] ។

(៧) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ សព្វំ ភិក្ខវេ អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយ សព្វញ្ច ខោ ភិក្ខវេ អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យោ សព្វំ សព្វតោ ញត្វា សព្វត្ថេសុ ន រជ្ជតិ
ស វេ សព្វំ បរិញ្ញា សោ សព្វំ ទុក្ខំ ឧបច្ចគាតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ សត្តមំ[២] ។

---

១ ម. ឆ. ឆដ្ឋំ ។ ២ ម. ឆ. សត្តមំ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៦ ។

(៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង នូវហេតុទាំងពួង មិនញ៉ាំងចិត្តឲ្យនឿយណាយ មិនលះបង់ នូវហេតុទាំងនោះ មិនគួរដើម្បីអស់ទុក្ខបានឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នូវហេតុទាំងពួង ញ៉ាំងចិត្តឲ្យនឿយណាយ លះបង់នូវហេតុទាំងនោះបាន ទើបគួរដើម្បីអស់ទុក្ខ ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទើបត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុគ្គលណាដឹងហេតុទាំងពួង ដោយអាការទាំងពួង មិនត្រេកអរ
ក្នុងផល (សកលកាយ) ទាំងពួង បុគ្គលនោះឯងកំណត់ដឹងនូវហេតុ
ទាំងពួង បុគ្គលនោះ ទើបកន្លងនូវទុក្ខទាំងពួងបាន ដោយពិត ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគបាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៧ ។

(៤) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ មានំ ភិក្ខវេ អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយ មានញ្ច ខោ ភិក្ខវេ អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

មានុបេតា អយំ បជា មានគន្ថា ភវេ រតា
មានំ អបរិជានន្តា អាគន្តារោ(១) បុនព្ភវំ
យេ ច មានំ បហន្ត្វាន(២) វិមុត្តា មានសង្ខយេ
តេ មានគន្ថាភិភុនោ សព្វំ គន្ថំ ឧបច្ចគុន្តិ(៣) ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ អដ្ឋមំ(៤) ។

---

១ ម.ឆ. អាគន្តារោ ។ ២ ម. បហន្តាន ។ ៣ ម. សព្វគន្ថំ ឧបច្ចគុន្តិ ។ ឆ. សព្វគន្ថមុបច្ចគុន្តិ ។ ៤ ម.ឆ. អដ្ឋមំ ចតុត្ថំ ។

(៤) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង នូវមានះ មិនញ៉ាំងចិត្ត ឲ្យនឿយណាយ មិនលះបង់នូវមានះនោះ មិនគួរ ដើម្បីអស់ទុក្ខបានឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹងនូវមានះ ញ៉ាំងចិត្តឲ្យនឿយណាយ លះបង់នូវមានះនោះបាន ទើបគួរ ដើម្បីអស់ទុក្ខ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ពួកសត្វនេះ ជាអ្នកប្រកបដោយមានះ ត្រូវមានះចាក់ស្រេះហើយ
ត្រេកអរក្នុងភព កាលមិនកំណត់ដឹងមានះ រមែងមកកាន់ភពថ្មីទៀត
ចំណែកពួកសត្វណា លះបង់មានះបានហើយ ផុតស្រឡះហើយ
ព្រោះអស់មានះ សត្វទាំងនោះគ្របសង្កត់នូវគ្រឿងចាក់ស្រេះ គឺ
មានះបានហើយ កន្លងបង់នូវគ្រឿងចាក់ស្រេះទាំងពួងបាន ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនុ៎ះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៤ ។

(៩) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ លោភំ ភិក្ខវេ អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយ លោភញ្ច ខោ ភិក្ខវេ អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យេន លោភេន លុទ្ធាសេ សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ
តំ លោភំ សម្មទញ្ញាយ បជហន្តិ វិបស្សិនោ
បហាយ ន បុនាយន្តិ ឥមំ លោកំ កុទាចនន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

នវមំ[១] ។

---

១ ម.ស. លោភសុត្តំ ។

(៩) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាល មិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹងនូវលោភៈ មិនញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ មិនលះបង់នូវលោភៈនោះ មិនគួរ ដើម្បីអស់ទុក្ខបានឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹងនូវលោភៈ ញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ លះបង់ នូវលោភៈនោះបាន ទើបគួរ ដើម្បីអស់ទុក្ខ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់ គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សត្វទាំងឡាយ ជាប់ហើយ ព្រោះលោភៈណា តែងទៅ
កាន់ទុគ្គតិ សត្វទាំងឡាយ អ្នកឃើញច្បាស់ ដឹងដោយប្រាជ្ញា
ដ៏ប្រពៃហើយ រមែងលះបង់លោភៈនោះបាន លុះលះបង់បាន
ហើយ មិនត្រឡប់មកកាន់លោកនេះទៀត ក្នុងកាលណាឡើយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៩ ។

(១០) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទោសំ ភិក្ខវេ អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយ ។ ទោសញ្ច ខោ ភិក្ខវេ អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យេន ទោសេន ទុដ្ឋាសេ សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ
តំ ទោសំ សម្មទញ្ញាយ បជហន្តិ វិបស្សិនោ
បហាយ ន បុនាយន្តិ ឥមំ លោកំ កុទាចនន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
ទសមំ[១] ។

បឋមោ វគ្គោ ។

តស្សុទ្ទានំ

រាគទោសា អថ មោហា
កោធមក្ខា មានំ សព្វំ
មានតោ រាគទោសា បុន ទ្វេ
បកាសិតា វគ្គមាហុ[២] បឋមន្តិ ។

១ ម. ទសមន្តិ ។ ២ ម.ឧ. វគ្គមាហុ ។

(១០) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ៗ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹងនូវទោសៈ មិនញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ មិនលះបង់នូវទោសៈនោះ មិនគួរដើម្បីធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបានឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹងនូវទោសៈ ញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ លះបង់នូវទោសៈនោះបាន ទើបគួរដើម្បីអស់ទុក្ខ ៗ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ៗ ទ្រង់ត្រាស់គាថាក្នុងនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សត្វទាំងឡាយ ប្រទូស្តហើយ ព្រោះទោសៈណា តែងទៅ
កាន់ទុគ្គតិ សត្វទាំងឡាយអ្នកឃើញច្បាស់ ដឹងដោយប្រាជ្ញា
ប្រពៃហើយ រមែងលះបង់ទោសៈនោះបាន លុះលះបង់បាន
ហើយ មិនត្រឡប់មកកាន់លោកនេះទៀត ក្នុងកាលណាឡើយ ៗ

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ៗ សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ បឋមវគ្គ ទី ១ ។

ឧទ្ទាននៃបឋមវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីរាគៈ ១ ទោសៈ ១ មោហៈ ១ សេចក្តីក្រោធ ១ សេចក្តីលុបគុណ ១ មានះ ១ របស់ទាំងពួង ១ មានះ ១ រាគៈ ទោសៈ ២ទៀត អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយពោលថាជាបឋមវគ្គ ៗ

ឥតិវុត្តកេ ឯកនិបាតស្ស ទុតិយវគ្គោ

(១១) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ មោហំ ភិក្ខវេ អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយ ។ មោហញ្ច ខោ ភិក្ខវេ អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យេន មោហេន មូឡ្ហាសេ សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ
តំ មោហំ សម្មទញ្ញាយ បជហន្តិ វិបស្សិនោ
បហាយ ន បុនាយន្តិ ឥមំ លោកំ កុទាចនន្តិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

បឋមំ[១] ។

(១២) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ កោធំ ភិក្ខវេ អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយ

១ ម.ឆ. បឋមំ ។

ឥតិវុត្តកៈ ឯកនិបាត ទុតិយវគ្គ

(១១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹងនូវមោហៈ មិនញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ មិនលះបង់នូវមោហៈនោះ មិនគួរដើម្បីនឹងអស់ទុក្ខបានឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹងនូវមោហៈ ញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ លះបង់នូវមោហៈនោះបាន ទើបគួរនឹងអស់ទុក្ខ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សត្វទាំងឡាយ វង្វេងហើយ ព្រោះមោហៈណា តែងទៅ
កាន់ទុគ្គតិ សត្វទាំងឡាយអ្នកឃើញច្បាស់ ដឹងដោយប្រពៃនូវ
មោហៈហើយ រមែងលះបង់មោហៈនោះបាន លុះលះបង់បាន
ហើយ មិនត្រឡប់មកកាន់លោកនេះទៀត ក្នុងកាលណាឡើយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ១ ។

(១២) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹងនូវសេចក្តីក្រោធ មិនញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ មិនលះបង់ នូវសេចក្តីក្រោធនោះ មិនគួរ ដើម្បីនឹងអស់ទុក្ខបានឡើយ

កោធញ្ច ខោ ភិក្ខវេ អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យេន កោធេន កុទ្ធាសេ សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ
តំ កោធំ សម្មទញ្ញាយ បជហន្តិ វិបស្សិនោ
បហាយ ន បុនាយន្តិ ឥមំ លោកំ កុទាចនន្តិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

ចតុត្ថំ[១] ។

(៥) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ មក្ខំ ភិក្ខវេ អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយ មក្ខញ្ច ខោ ភិក្ខវេ អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

---

១ [illegible]

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹងនូវសេចក្តីក្រោធ ញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ លះបង់នូវសេចក្តីក្រោធនោះបាន ទើបគួរដើម្បីនឹងអស់ទុក្ខ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សត្វទាំងឡាយ ក្រោធហើយ ព្រោះសេចក្តីក្រោធណា តែង
ទៅកាន់ទុគ្គតិ សត្វទាំងឡាយ អ្នកឃើញច្បាស់ ដឹងដោយ
បញ្ញាដ៏ប្រពៃហើយ លះបង់សេចក្តីក្រោធនោះ លុះលះបង់បាន
ហើយ មិនត្រឡប់មកកាន់លោកនេះទៀត ក្នុងកាលណាឡើយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៤ ។

(៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹងនូវសេចក្តីលុបគុណ មិនញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ មិនលះបង់នូវសេចក្តីលុបគុណនោះ មិនគួរ ដើម្បីនឹងអស់ទុក្ខបានឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹងនូវសេចក្តីលុបគុណ ទាំងញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ លះបង់សេចក្តីលុបគុណនោះបាន ទើបគួរ ដើម្បីនឹងអស់ទុក្ខ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគសំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

យេន មោហេន មូឡ្ហាសេ សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ
តំ មោហំ សម្មទញ្ញាយ បជហន្តិ វិបស្សិនោ
បហាយ ន បុនាយន្តិ ឥមំ លោកំ កុទាចនន្តិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
តតិយំ[១] ។

(១៤) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ នាហំ ភិក្ខវេ អញ្ញំ ឯកនីវរណម្បិ សមនុបស្សាមិ យេន នីវរណេន និវុតា បជា ទីឃរត្តំ សន្ធាវន្តិ សំសរន្តិ យថយិទំ ភិក្ខវេ អវិជ្ជានីវរណំ អវិជ្ជានីវរណេន ហិ ភិក្ខវេ និវុតា បជា ទីឃរត្តំ សន្ធាវន្តិ សំសរន្តីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

នត្ថញ្ញោ ឯកធម្មោបិ យេនេវំ[២] និវុតា បជា
សំសរន្តិ អហោរត្តំ យថា មោហេន អាវុតា
យេ ច មោហំ បហន្ត្វាន តមោក្ខន្ធំ បទាលយុំ
ន តេ បុន សំសរន្តិ ហេតុ តេសំ ន វិជ្ជតីតិ ។

១ ម. ឆ. [illegible] ។ ២ ម. [illegible] ។

សត្វទាំងឡាយ លុះវង្វេងហើយ ព្រោះសេចក្តីវង្វេងណា តែងទៅកាន់ទុគ្គតិ សត្វទាំងឡាយ អ្នកឃើញច្បាស់ ដឹងដោយប្រពៃហើយ រមែងលះបង់សេចក្តីវង្វេងនោះបាន លុះលះបង់បានហើយ មិនត្រឡប់មកកាន់លោកនេះទៀត ក្នុងកាលណាឡើយ ។ ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៣ ។

(១៤) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វត្រូវនីវរណៈណា រួបរឹតហើយ តែងអន្ទោលទៅ តែងត្រាច់ទៅ អស់កាលដ៏វែង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត មិនឃើញនីវរណៈដទៃនោះ សូម្បីតែនីវរណៈមួយ ដូចអវិជ្ជានីវរណៈនេះឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុតែពួកសត្វ ត្រូវអវិជ្ជានីវរណៈ រួបរឹតហើយ ទើបបានអន្ទោលទៅ ត្រាច់ទៅ អស់កាលដ៏វែង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ពួកសត្វត្រូវមោហៈដែលជាធម៌ឯក មិនមានធម៌ដទៃដូច រួបរឹតចំពោះទាំង
យប់ទាំងថ្ងៃហើយ តែងអន្ទោលទៅអស់ថ្ងៃនិងយប់ដ៏វែង ចំណែកសត្វ
ទាំងឡាយណា លះបង់មោហៈ ទំលាយគំនរនៃងងឹតហើយ សត្វទាំង
នោះនឹងមិនអន្ទោលទៅទៀត ព្រោះហេតុរបស់សត្វទាំងនោះមិនមាន ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ចតុត្ថំ(១) ។

(១៥) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ នាហំ ភិក្ខវេ អញ្ញំ ឯកសំយោជនម្បិ សមនុបស្សាមិ យេនេវំ សំយោជនេន សំយុត្តា សត្តា ទីឃរត្តំ សន្ធាវន្តិ សំសរន្តិ យថយិទំ ភិក្ខវេ តណ្ហាសំយោជនំ តណ្ហាសំយោជនេន ហិ ភិក្ខវេ សំយុត្តា សត្តា ទីឃរត្តំ សន្ធាវន្តិ សំសរន្តីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

តណ្ហាទុតិយោ បុរិសោ ទីឃមទ្ធាន សំសរំ
ឥត្ថភាវញ្ញថាភាវំ(២) សំសារំ នាតិវត្តតិ
ឯវមាទីនវំ ញត្វា តណ្ហំ ទុក្ខស្ស សម្ភវំ
វីតតណ្ហោ អនាទានោ សតោ ភិក្ខុ បរិព្វជេតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បញ្ចមំ(៣) ។

១ ម.ច. ចតុត្ថំ សុត្តំ ។ ២ ម.ម. ឥត្ថភាវញ្ញថាភាវំ ។ ៣ ម.ច. បញ្ចមំ សុត្តំ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៤ ។

(១៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វដែលប្រកបដោយសំយោជនៈណាហើយ តែងអន្ទោលទៅ ត្រាច់ទៅ អស់កាលដ៏វែង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនឃើញសំយោជនៈដទៃទៀត សូម្បីតែសំយោជនៈមួយ ដូចជាតណ្ហាសំយោជនៈនេះឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វទាំងឡាយ ដែលប្រកបដោយតណ្ហាសំយោជនៈហើយ ទើបអន្ទោលទៅ ត្រាច់ទៅ អស់កាលដ៏វែង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុរសមានតណ្ហាជាគំរប់ពីរ កាលអន្ទោលទៅ កាន់សង្សារ
អស់កាលដ៏វែង រមែងមិនកន្លងនូវសង្សារ ដែលមានសភាវៈ
យ៉ាងនេះ និងយ៉ាងដទៃបានឡើយ ភិក្ខុដឹងនូវតណ្ហានេះ ថា
ជាទោស ជាដែនកើតនៃទុក្ខហើយ ជាអ្នកប្រាសចាកតណ្ហា មិន
មានសេចក្តីប្រកាន់ ជាអ្នកមានស្មារតី គប្បីវៀរបង់ចោលចេញ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៥ ។

(១៦) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ សេក្ខស្ស ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ អប្បត្តមានសស្ស អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ បត្ថយមានស្ស វិហរតោ អជ្ឈត្តិកំ អង្គន្តិ ករិត្វា ន អញ្ញំ ឯកង្គម្បិ សមនុបស្សាមិ ឯវំ ពហុការំ[១] យថយិទំ ភិក្ខវេ យោនិសោ មនសិការោ យោនិសោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ មនសិករោន្តោ អកុសលំ បជហតិ កុសលំ ភាវេតីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យោនិសោ មនសិការោ ធម្មោ សេក្ខស្ស ភិក្ខុនោ
នត្ថញ្ញោ ឯវំ ពហុការោ[២] ឧត្តមត្ថស្ស បត្តិយា
យោនិសោ បទហំ ភិក្ខុ ខយំ ទុក្ខស្ស បាបុណេតិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ[៣] ។

---

១ ឱ. ពហុការំ ។ ម. ពហុបការំ ។ ២ ឱ. ពហុការោ ។ ម. ពហុបការោ ។

(១៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុជាសេក្ខៈ មិនទាន់សម្រេចអរហត្តផលនៅឡើយ ហើយប្រាថ្នានូវធម៌ជាទីក្សេមចាកយោគៈដ៏ប្រសើរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមើលមិនឃើញអង្គដទៃខាងក្នុង ហើយមិនឃើញហេតុដទៃ សូម្បីតែអង្គមួយ ដែលមានឧបការៈច្រើនយ៉ាងនេះ ដូចជាយោនិសោមនសិការៈឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយឧបាយហើយ រមែងលះបង់អកុសល ចំរើនកុសលបាន ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

យោនិសោមនសិការៈ ជាធម៌របស់ភិក្ខុជាសេក្ខៈ
ធម៌ដទៃ ដែលមានឧបការៈច្រើន ដើម្បីសម្រេច
ប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តមដូច្នោះមិនមានឡើយ កាលភិក្ខុ
ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយឧបាយ រមែងដល់នូវការអស់ទុក្ខបាន ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៦ ។

(១៧) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ សេក្ខស្ស ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ អប្បត្តមានសស្ស[១] អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ បត្ថយមានស្ស វិហរតោ ពាហិរំ អង្គន្តិ ករិត្វា ន អញ្ញំ ឯកង្គម្បិ សមនុបស្សាមិ ឯវំ ពហុការំ យថយិទំ ភិក្ខវេ កល្យាណមិត្តតា កល្យាណមិត្តោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អកុសលំ បជហតិ កុសលំ ភាវេតីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

កល្យាណមិត្តោ យោ ភិក្ខុ សប្បតិស្សោ សគារវោ
ករំ មិត្តានំ វចនំ[២] សម្បជានោ បតិស្សតោ
បាបុណេ អនុបុព្វេន សព្វសំយោជនក្ខយន្តិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

សត្តមំ[៣] ។

---

១ ម.ម. អប្បត្តមានសស្ស ។ ២ ម.ម. មិត្តានំ វចនំ ។ ៣ ម.ម. សត្តមំ សុត្តំ ។

(១៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុជាសេក្ខៈ មិនទាន់សម្រេចអរហត្តផលនៅឡើយ ហើយប្រាថ្នានូវធម៌ជាទីក្សេមចាកយោគៈដ៏ប្រសើរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតធ្វើនូវអង្គខាងក្រៅឡើងជាហេតុ ហើយមិនឃើញហេតុដទៃ សូម្បីតែហេតុមួយ ដែលមានឧបការៈច្រើន យ៉ាងនេះ ឲ្យដូចជាភាពនៃបុគ្គលមានកល្យាណមិត្តនេះឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានកល្យាណមិត្ត រមែងលះបង់អកុសល ចំរើនកុសលបាន ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ភិក្ខុណា មានកល្យាណមិត្ត មានសេចក្តីកោតក្រែង
ប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ធ្វើតាមពាក្យរបស់កល្យាណមិត្ត
ជាអ្នកមានសេចក្តីដឹងខ្លួន មានស្មារតី ភិក្ខុនោះ រមែងដល់
នូវកិរិយាអស់សំយោជនៈទាំងពួង ដោយលំដាប់បាន ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៧ ។

(១៨) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឯកធម្មោ ភិក្ខវេ លោកេ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ពហុជនាហិតាយ ពហុជនាសុខាយ ពហុនោ ជនស្ស អនត្ថាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ កតមោ ឯកធម្មោ ។ សង្ឃភេទោ ។ សង្ឃេ ខោ បន ភិក្ខវេ ភិន្នេ អញ្ញមញ្ញំ ភណ្ឌនានិ ចេវ ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញំ បរិភាសា ច ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញំ បរិក្ខេបា ច ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញំ បរិច្ចជនា ច ហោន្តិ តត្ថ អប្បសន្នា ចេវ នប្បសីទន្តិ បសន្នានញ្ច ឯកច្ចានំ អញ្ញថត្តំ ហោតីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ សង្ឃភេទកោ
វគ្គារាមោ អធម្មដ្ឋោ យោគក្ខេមា បធំសតិ[១]
សង្ឃំ សមគ្គំ ភេត្វាន[២] កប្បំ និរយម្ហិ បច្ចតីតិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
អដ្ឋមំ[៣] ។

---

១ ម.ម. យោគក្ខេមា វិធំសតិ ។ ២ ម.ម. ភិត្វាន ។ ៣ ម.ម. អដ្ឋមំ ទុតិយំ

(១៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ១ កាលកើតឡើង ក្នុងលោក តែងកើតឡើង ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ជនច្រើន ដើម្បីមិនជាសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីមិនចំរើនដល់ជនច្រើន ដើម្បីជាទុក្ខដល់ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ធម៌ ១ តើដូចម្តេច ។ គឺសង្ឃភេទ (ការបំបែកសង្ឃ) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើសង្ឃបែកគ្នាហើយ ការឈ្លោះប្រកែកគ្នានឹងគ្នា ក៏កើតមាន ការប្រទេចផ្តាសាគ្នានឹងគ្នា ក៏កើតមាន ការចុកដោតពាក្យសំដីដល់គ្នានឹងគ្នា ក៏កើតមាន ការលះបង់គ្នានឹងគ្នា ក៏កើតមាន ជនទាំងឡាយដែលមិនទាន់ជ្រះថ្លាក្នុងសង្ឃនោះ ក៏មិនជ្រះថ្លា ជនពួកខ្លះដែលជ្រះថ្លាស្រាប់ហើយ ក៏ត្រឡប់ជាយ៉ាងដទៃវិញ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុគ្គលជាអ្នកបំបែកសង្ឃ ត្រេកអរក្នុងពួក មិនឋិតក្នុងធម៌
តែងទៅកើតក្នុងអបាយ ទៅកើតក្នុងនរក តាំងនៅអស់មួយកប្ប
រមែងសាបសូន្យចាកធម៌ជាទីក្សេមចាកយោគៈ បុគ្គលបំបែក
សង្ឃដែលព្រមព្រៀងគ្នាហើយ តែងឆេះក្នុងនរកអស់មួយកប្ប ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៨ ។

(១៩) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឯកធម្មោ ភិក្ខវេ លោកេ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ ពហុនោ ជនស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ កតមោ ឯកធម្មោ ។ សង្ឃស្ស សាមគ្គី ។ សង្ឃេ ខោ បន ភិក្ខវេ សមគ្គេ ន ចេវ អញ្ញមញ្ញំ ភណ្ឌនានិ ហោន្តិ ន ច អញ្ញមញ្ញំ បរិភាសា ហោន្តិ ន ច អញ្ញមញ្ញំ បរិក្ខេបា ហោន្តិ ន ច អញ្ញមញ្ញំ បរិច្ចជនា ហោន្តិ តត្ថ អប្បសន្នា ចេវ បសីទន្តិ បសន្នានញ្ច ភិយ្យោភាវោ ហោតីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

សុខា សង្ឃស្ស សាមគ្គី　　សមគ្គានញ្ចនុគ្គហោ
សមគ្គរតោ ធម្មដ្ឋោ　　យោគក្ខេមា ន ធំសតិ
សង្ឃំ សមគ្គំ កត្វាន　　កប្បំ សគ្គម្ហិ មោទតីតិ ។

(១៩) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ១ កាលកើតឡើង ក្នុងលោក រមែងកើតឡើង ដើម្បីជាប្រយោជន៍ ដល់ជនច្រើន ដើម្បីជាសុខ ដល់ជនច្រើន ដើម្បីជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដល់ជនច្រើន ដើម្បីជាសុខ ដល់ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ធម៌ ១ តើដូចម្តេច ។ គឺសេចក្តីព្រមព្រៀងរបស់សង្ឃ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើសង្ឃព្រមព្រៀងគ្នាហើយ ការឈ្លោះប្រកែកគ្នានឹងគ្នា ក៏មិនកើតមាន ការប្រទេចផ្តាសាគ្នានឹងគ្នា ក៏មិនកើតមាន ការបោកបោះពាក្យសំដី ដល់គ្នានឹងគ្នា ក៏មិនកើតមាន ការលះបង់គ្នានឹងគ្នា ក៏មិនកើតមាន ជនទាំងឡាយដែលមិនជ្រះថ្លា ក្នុងសង្ឃនោះ ក៏រមែងជ្រះថ្លា ពួកជនដែលជ្រះថ្លាស្រាប់ហើយ ក៏រឹតតែជ្រះថ្លាឡើង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សេចក្តីព្រមព្រៀង នៃសង្ឃ ជាហេតុនាំសេចក្តីសុខមកឲ្យ
ការអនុគ្រោះបុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមានសេចក្តីព្រមព្រៀង
គ្នា (ជាហេតុនាំសេចក្តីសុខមកឲ្យ) បុគ្គលត្រេកអរ ក្នុងជន
ដែលព្រមព្រៀងគ្នា តាំងនៅក្នុងធម៌ រមែងមិនសាបសូន្យ
ចាកធម៌ជាទីក្សេមចាកយោគៈ បុគ្គលធ្វើសង្ឃ ឲ្យព្រមព្រៀង
គ្នា រមែងរីករាយ ក្នុងឋានសួគ៌ អស់ ១ កប្ប ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតំ ។ នវមំ[១] ។

(២០) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឥធាហំ ភិក្ខវេ ឯកច្ចំ បុគ្គលំ បទុដ្ឋចិត្តំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ ឥមម្ហិ ចាយំ សមយេ បុគ្គលោ កាលំ ករេយ្យ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ចិត្តញ្ហិស្ស ភិក្ខវេ បទុដ្ឋំ ។ ចេតោបទោសហេតុ ខោ បន ភិក្ខវេ ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

បទុដ្ឋចិត្តំ ញត្វាន ឯកច្ចំ ឥធ បុគ្គលំ
ឯតមត្ថំ[២] ព្យាកាសិ ពុទ្ធោ ភិក្ខូន សន្តិកេ
ឥមម្ហិ ចាយំ សមយេ កាលំ កយិរាថ បុគ្គលោ
និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ ចិត្តញ្ហិស្ស បទូសិតំ
យថា ហរិត្វា និក្ខិបេយ្យ ឯវមេវ តថាវិធោ
ចេតោបទោសហេតុហិ សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ ។

១ ម.ឆ. [illegible] ។ ២ ម.ឆ. ឯតមត្ថញ្ច ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី៩ ។

(២០) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត កំណត់ចិត្តដោយចិត្តហើយ ដឹងច្បាស់ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ដែលមានចិត្តប្រទូស្តយ៉ាងនេះថា បើបុគ្គលនេះ ធ្វើមរណកាលទៅ ក្នុងសម័យនេះ មុខជាទៅកើតក្នុងនរក ដូចជាគេនាំយកទៅទំលាក់ ។ រឿងនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះបុគ្គលនោះ មានចិត្តប្រទូស្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ហេតុតែមានចិត្តប្រទូស្ត លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ក៏រមែងទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាតនិងនរក ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ព្រះពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបបុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ដែលមានចិត្ត
ប្រទូស្ត ទើបទ្រង់ព្យាករសេចក្តីនុ៎ះ ក្នុងសំណាក់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ថា បើបុគ្គលនេះ ធ្វើមរណកាលទៅ ក្នុងសម័យនេះ មុខជា
ទៅកើត ក្នុងនរក ព្រោះតែបុគ្គលនោះ មានចិត្តប្រទូស្ត
បុគ្គលបែបនោះ ដូចជាគេនាំយកទៅទំលាក់យ៉ាងនេះឯង សត្វ
ទាំងឡាយ រមែងទៅកាន់ទុគ្គតិ ព្រោះហេតុតែមានចិត្តប្រទូស្ត ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

ទសមំ(១) ។

ទុតិយវគ្គោ ។

តស្សុទ្ទានំ

មោហោ កោធោ អថ មក្ខោ មោហោ កោធោ ច សេក្ខោ ទុវេ

ភេទមោទា បុគ្គលោ ច វគ្គមាហុ ទុតិយន្តិ វុច្ចតិ ។

១ ម.ឆ. ទសមន្តិ នត្ថិ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី១០ ។

ចប់ ទុតិយវគ្គ ។

ឧទ្ទាននៃទុតិយវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីមោហៈ ១ សេចក្តីក្រោធ ១ សេចក្តីលុបគុណគេ ១ សេចក្តីវង្វេង ១ ការខឹង ១ សេក្ខៈមានចិត្តលើក ការបំបែក ១ សេចក្តីត្រេកអរ ១ បុគ្គល ១ លោកពោលថាជាវគ្គទី ២ ។

ឥតិវុត្តកេ ឯកនិបាតស្ស តតិយវគ្គោ

(២១) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឥធាហំ ភិក្ខវេ ឯកច្ចំ បុគ្គលំ បសន្នចិត្តំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ ឥមម្ហិ[១] ចាយំ សមយេ បុគ្គលោ កាលំ ករេយ្យ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ចិត្តញ្ហិស្ស ភិក្ខវេ បសន្នំ ។ ចេតោបសាទហេតុ ខោ បន ភិក្ខវេ ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

បសន្នចិត្តំ ញត្វាន ឯកច្ចំ ឥធ បុគ្គលំ
ឯតមត្ថំ[២] ព្យាកាសិ ពុទ្ធោ ភិក្ខូន សន្តិកេ
ឥមម្ហិ ចាយំ សមយេ កាលំ កយិរាថ បុគ្គលោ
សុគតឹ ឧបបជ្ជេយ្យ ចិត្តញ្ហិស្ស បសាទិតំ[៣]
យថា ហរិត្វា និក្ខិបេយ្យ ឯវមេវ តថាវិធោ
ចេតោបសាទហេតុហិ សត្តា គច្ឆន្តិ សុគ្គតឹ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បឋមំ[៤] ។

១ ម. ឥមម្ហិ ។ ២ ម. ឯតមត្ថញ្ច ។ ៣ ម. បសាទិតំ ។ ៤ ឱ.ម. បឋមំ នត្ថិ ។

ឥតិវុត្តកៈ ឯកនិបាត តតិយវគ្គ

(២១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត កំណត់ដឹងចិត្ត ដោយចិត្ត ដឹងច្បាស់ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ដែលមានចិត្តជ្រះថ្លាហើយយ៉ាងនេះថា បើបុគ្គលនេះ ធ្វើមរណកាលទៅ ក្នុងសម័យនេះ នឹងទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ដូចជាគេនាំយកទៅដាក់ទុក ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះបុគ្គលនោះមានចិត្តជ្រះថ្លា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ព្រោះតែមានចិត្តជ្រះថ្លាយ៉ាងនេះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ក៏តែងទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោក ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ព្រះពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបបុគ្គលពួកខ្លះ ដែលមានចិត្តជ្រះថ្លា ក្នុងលោកនេះ ទើបទ្រង់ព្យាករសេចក្តីនុ៎ះ ក្នុងសំណាក់ភិក្ខុទាំងឡាយ ថា បើបុគ្គលនេះ ធ្វើមរណកាលទៅ ក្នុងសម័យនេះ នឹងទៅកើតក្នុងសុគតិ ព្រោះបុគ្គលនោះមានចិត្តជ្រះថ្លា បុគ្គលបែបនោះ ដូចជាគេនាំយកទៅដាក់ទុក (ក្នុងសួគ៌) យ៉ាងនេះឯង សត្វទាំងឡាយ រមែងទៅកាន់សុគតិ ព្រោះហេតុតែមានចិត្តជ្រះថ្លា ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ១ ។

(៦៤) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ មា ភិក្ខវេ បុញ្ញានំ ភាយិត្ថ សុខស្សេតំ ភិក្ខវេ អធិវចនំ ឥដ្ឋស្ស កន្តស្ស បិយស្ស មនាបស្ស យទិទំ បុញ្ញានិ ។ អភិជានាមិ ខោ បនាហំ ភិក្ខវេ ទីឃរត្តំ កតានំ បុញ្ញានំ ទីឃរត្តំ ឥដ្ឋំ កន្តំ បិយំ មនាបំ វិបាកំ បច្ចនុភូតំ ។ សត្ត វស្សានិ មេត្តចិត្តំ ភាវេត្វា សត្ត សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ នយិមំ លោកំ បុនាគមាសិំ សំវដ្ដមានេ សុទំ ភិក្ខវេ កប្បេ អាភស្សរូបគោ ហោមិ វិវដ្ដមានេ កប្បេ សុញ្ញំ ព្រហ្មវិមានំ ឧបបជ្ជាមិ ។ តត្រ សុទំ ភិក្ខវេ ព្រហ្មា ហោមិ មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី ។ ឆត្តឹសក្ខត្តុំ ខោ បនាហំ ភិក្ខវេ សក្កោ អហោសិំ ទេវានមិន្ទោ អនេកសតក្ខត្តុំ រាជា អហោសិំ ចក្កវត្តិ ធម្មិកោ ធម្មរាជា ចាតុរន្តោ វិជិតាវី ជនបទត្ថាវរិយប្បត្តោ សត្តរតនសមន្នាគតោ កោ បន វាទោ បទេសរជ្ជស្ស ។

(៦៤) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កុំខ្លាចបុណ្យឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះពាក្យថា បុណ្យនេះជាឈ្មោះនៃសេចក្ដីសុខដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្ត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតស្គាល់ច្បាស់ ផលនៃបុណ្យ ដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្ត ដែលតថាគតបានហើយ អស់កាលជាយូរអង្វែង ដែលតថាគតធ្វើហើយ អស់កាលជាយូរអង្វែង ។ តថាគតបានចំរើនមេត្តាចិត្ត អស់ ៧ ឆ្នាំ មិនបានមកកាន់លោកនេះទៀត អស់ ៧ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្ប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរថា កាលកប្បវិនាស តថាគតបានទៅកើត ក្នុងអាភស្សរព្រហ្ម កាលកប្បចំរើន តថាគតបានចូលទៅកាន់ព្រហ្មវិមាន ដែលសូន្យទទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទីនោះ តថាគតជាព្រហ្ម ជាមហាព្រហ្ម គ្របសង្កត់សត្វដទៃបាន សត្វដទៃមិនគាបគ្របសង្កត់តថាគតបានទេ តថាគតតែងឃើញនូវអារម្មណ៍ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបាន ដោយពិត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត តថាគតបានកើតជាព្រះឥន្ទ្រ ជាធំជាងទេវតាទាំងឡាយ ៣៦ដង៍ បានជាស្ដេចចក្រពត្តិ ធម្មិកធម្មរាជ ជាធំលើផែនដី ដែលមានសមុទ្រទាំង ៤ ជាទីបំផុត ជាស្ដេចឈ្នះសង្គ្រាម មានជនបទ ដល់នូវការតាំងមួន ប្រកបដោយរតនៈទាំង ៧ ប្រការ អស់ច្រើនរយដង៍ នឹងបាច់ពោលទៅថ្វី ដល់ប្រទេសរាជ្យ ។

តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខវេ ឯតទហោសិ កិស្ស[១] នុ ខោ មេ ឥទំ កម្មស្ស ផលំ កិស្ស[២] កម្មស្ស វិបាកោ យេនាហំ ឯតរហិ ឯវំមហិទ្ធិកោ ឯវំមហានុភាវោតិ ។

តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខវេ ឯតទហោសិ តិណ្ណំ ខោ មេ ឥទំ កម្មានំ ផលំ តិណ្ណំ កម្មានំ វិបាកោ យេនាហំ ឯតរហិ ឯវំមហិទ្ធិកោ ឯវំមហានុភាវោ សេយ្យថីទំ ទានស្ស ទមស្ស សញ្ញមស្សាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

បុញ្ញមេវ សោ សិក្ខេយ្យ អាយតគ្គំ សុខុទ្រយំ[៣]
ទានញ្ច សមចរិយញ្ច មេត្តចិត្តញ្ច ភាវយេ
ឯតេ ធម្មេ ភាវយិត្វា តយោ សុខសមុទ្ទយេ
អព្យាបជ្ឈំ សុខំ លោកំ បណ្ឌិតោ ឧបបជ្ជតីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
ទុតិយំ[៤] ។

១-២ ឱ. កស្ស ។ ៣ ម. ឱ. សុខិន្ទ្រិយំ ។ ៤ ម. ឱ. ទុតិយវគ្គេ ទុតិយំ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះ មានសេចក្ដីត្រិះរិះថា នេះជាផលកម្មរបស់តថាគតដូចម្ដេចហ្ន៎ នេះជាវិបាកនៃកម្មដូចម្ដេច ដែលនាំឲ្យតថាគតមានឫទ្ធិច្រើនយ៉ាងនេះ មានអានុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះ មានសេចក្ដីត្រិះរិះថា នេះជាផលកម្មទាំងឡាយ ៣ យ៉ាង របស់តថាគត នេះជាវិបាក នៃកម្មទាំងឡាយ ៣ យ៉ាង ដែលនាំឲ្យតថាគតមានឫទ្ធិច្រើនយ៉ាងនេះ មានអានុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ គឺផលទាន ១ ការទូន្មានឥន្ទ្រិយ ១ ការសង្រួម ១ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

កុលបុត្រគួរប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ ឬសិក្សា គឺថា គប្បីសេពនូវបុណ្យ ដែលមានផលដ៏ប្រសើរ មានវិបាកជាសុខ គួរចំរើនទាន ១ ការប្រព្រឹត្តិស្មើ គឺសីល ១ មេត្តាចិត្ត ១ លុះចំរើនធម៌ទាំងបីនេះ ដែលមាននាំសេចក្ដីជាសុខ[១]ហើយ រមែងចូលទៅកាន់លោកជាសុខ ឥតមានទុក្ខ ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះ ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ២ ។

---
១ សុខក្នុងទីនេះបានដល់សុខដែលកើតអំពីឈានសមាបត្តិ ។

(២៣) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឯកធម្មោ ភិក្ខវេ ភាវិតោ ពហុលីកតោ ឧភោ អត្ថេ សមធិគយ្ហ តិដ្ឋតិ ទិដ្ឋធម្មិកញ្ចេវ អត្ថំ សម្បរាយិកញ្ច ។ កតមោ ឯកធម្មោ ។ អប្បមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ អយំ ខោ ភិក្ខវេ ឯកធម្មោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ ឧភោ អត្ថេ សមធិគយ្ហ តិដ្ឋតិ ទិដ្ឋធម្មិកញ្ចេវ អត្ថំ សម្បរាយិកញ្ចាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

អប្បមាទំ បសំសន្តិ បុញ្ញកិរិយាសុ បណ្ឌិតា
អប្បមត្តោ ឧភោ អត្ថេ អធិគណ្ហាតិ បណ្ឌិតោ
ទិដ្ឋេ ធម្មេ ច យោ អត្ថោ យោ ចត្ថោ សម្បរាយិកោ
អត្ថាភិសមយា ធីរោ បណ្ឌិតោតិ បវុច្ចតីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

តតិយំ[១] ។

១ ម.ឆ. តតិយន្តិ នត្ថិ ។

(២៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ១ ដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើន ។ ហើយ រមែងបានប្រយោជន៍ទាំង ២ គឺ ប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១ ប្រយោជន៍ក្នុងបរលោក ១ ។ ធម៌ ១ តើដូចម្តេច ។ គឺសេចក្តីមិនប្រមាទ ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះជាធម៌ ១ ដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើន ។ ហើយ រមែងបានប្រយោជន៍ទាំង ២ គឺប្រយោជន៍ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១ ប្រយោជន៍ក្នុងបរលោក ១ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បណ្ឌិតទាំងឡាយ តែងសរសើរសេចក្តីមិនប្រមាទក្នុងបុញ្ញកិរិយាទាំងឡាយ
បណ្ឌិតមិនប្រមាទហើយ រមែងបានប្រយោជន៍ទាំង២
គឺប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១ ប្រយោជន៍ក្នុងបរលោក ១ អ្នកមានប្រាជ្ញ
ព្រោះបានប្រយោជន៍ទាំង ២ ទើបហៅថាជាបណ្ឌិត ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៣ ។

(៦៦) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឯកបុគ្គលស្ស ភិក្ខវេ កប្បំ សន្ធាវតោ សំសរតោ សិយា ឯវំ មហា អដ្ឋិកង្កលោ អដ្ឋិបុញ្ជោ អដ្ឋិរាសិ យថាយំ វេបុល្លោ បព្វតោ សចេ សំហារកោ អស្ស សម្ភតញ្ច ន វិនស្សេយ្យាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

ឯកស្សេកេន កប្បេន បុគ្គលស្សដ្ឋិសញ្ចយោ
សិយា បព្វតសមោ រាសិ ឥតិ វុត្តំ មហេសិនា
សោ ខោ បនាយំ អក្ខាតោ វេបុល្លោ បព្វតោ មហា
ឧត្តរោ គិជ្ឈកូដស្ស មគធានំ គិរិព្វជេ
យតោ ច អរិយសច្ចានិ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ
ទុក្ខំ ទុក្ខសមុប្បាទំ ទុក្ខស្ស ច អតិក្កមំ
អរិយញ្ចដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ទុក្ខូបសមគាមិនំ
ស សត្តក្ខត្តុំ បរមំ[១] សន្ធាវិត្វាន បុគ្គលោ
ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ សព្វសំយោជនក្ខយាតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ចតុត្ថំ[២] ។

១ ម. បរមំ ។ ២ ម.ស. បុគ្គលសុត្តំ ។

(៦៦) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបុគ្គលម្នាក់ ស្ទុះទៅ អន្ទោលទៅ អស់កប្ប ចំណែកឆ្អឹង គំនរឆ្អឹង គំនរឆ្អឹងជាច្រើន បើបុគ្គលប្រមូលនាំមកដាក់ទុក (ទុកឆ្អឹង) ហើយរក្សាទុក មិនឲ្យវិនាស ម្ដងម្កាលទៅ ឆ្អឹងនឹងជួបជាគំនរប៉ុនភ្នំវេបុល្លនេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គស្វែងរកគុណដ៏ធំ ទ្រង់ត្រាស់ទុកថា គំនរឆ្អឹង បុគ្គលម្នាក់ៗគប្បីមួយកប្ប ជាគំនរប៉ុនភ្នំ ឯភ្នំនោះ ឯង ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ថា ភ្នំវេបុល្ល ជាភ្នំធំ ជាទិសខាងជើងគិជ្ឈកូដ ក្បែរក្រុងគិរិព្វជៈ ទីកន្លែងរបស់ពួកជនអ្នកស្រុកមគធៈ កាលណាបើបុគ្គលឃើញអរិយសច្ចទាំងឡាយ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ គឺទុក្ខ ១ ហេតុដែលនាំឲ្យកើតទុក្ខ ១ ការកន្លងបង់ទុក្ខ ១ មគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ដ៏ប្រសើរ ដែលជាទីញុំាងសត្វឲ្យទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ១ លុះបុគ្គលនោះ អន្ទោលទៅអស់ ៧ជាតិ ជាយ៉ាងក្រៃលែង នឹងធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបាន ព្រោះអស់សំយោជនៈទាំងពួង ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី៤ ។

(៦៥) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឯកធម្មំ អតីតស្ស ភិក្ខវេ បុរិសបុគ្គលស្ស នាហំ តស្ស កិញ្ចិ បាបកម្មំ អករណីយន្តិ វទាមិ ។ កតមំ ឯកធម្មំ ។ យទិទំ ភិក្ខវេ សម្បជានមុសាវាទោតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

ឯកធម្មំ អតីតស្ស មុសាវាទិស្ស ជន្តុនោ
វិតិណ្ណបរលោកស្ស នត្ថិ បាបំ អការិយន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បញ្ចមំ[១] ។

(៦៦) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ឯវញ្ចេ ភិក្ខវេ សត្តា ជានេយ្យុំ ទានសំវិភាគស្ស វិបាកំ យថាហំ ជានាមិ ន អទត្វា ភុញ្ជេយ្យុំ ន ច នេសំ មច្ឆេរមលំ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋេយ្យ ។ យោបិ នេសំ អស្ស ចរិមោ អាលោបោ ចរិមំ កពឡំ តតោបិ ន អសំវិភជិត្វា ភុញ្ជេយ្យុំ សចេ នេសំ បដិគ្គាហកា អស្សុ ។

១ ម.ម. បញ្ចមំ ។

(៦៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុរសបុគ្គល ដែលកន្លងនូវធម៌ ១ ហើយ តថាគតមិនដែលពោលថា បុរសបុគ្គលនោះ មិនគប្បីធ្វើបាបកម្មបន្តិចបន្តួច ផ្សេងៗឡើយ ។ ធម៌ ១ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ១ នេះ គឺសម្បជានមុសាវាទ (ការពោលពាក្យកុហកទាំងដឹងខ្លួន) ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះ ហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សត្វដែលកន្លងធម៌ ១ គឺអ្នកពោលពាក្យកុហក មានបរលោក
កន្លងបង់ហើយ មិនគប្បីធ្វើអំពើបាប មិនមានឡើយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៥ ។

(៦៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើពួកសត្វដឹងផលនៃការចែកទាន ដូចតថាគតដឹងដូច្នោះ បើមិនបានចែកឲ្យទានទេ ក៏មិនបរិភោគឡើយ មួយទៀត មន្ទិលគឺសេចក្តីកំណាញ់របស់សត្វទាំងនោះ ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្តបានឡើយ ។ ពោលបើពំនូតបាយជាចុងក្រោយ ដុំបាយជាចុងក្រោយ ណា របស់សត្វទាំងឡាយនោះ សត្វទាំងឡាយមិនបានចែករំលែកអំពីពំនូតបាយនោះ ក៏មិនបរិភោគឡើយ បើសត្វទាំងនោះមានបដិគ្គាហកបុគ្គល ។

យស្មា ច ខោ ភិក្ខវេ សត្តា ឯវំ ន ជានន្តិ ទានសំវិភាគស្ស វិបាកំ យថាហំ ជានាមិ តស្មា អទត្វា ភុញ្ជន្តិ មច្ឆេរមលញ្ច នេសំ ចិត្តំ បរិយា-ទាយ តិដ្ឋតីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

ឯវញ្ចេ សត្តា ជានេយ្យុំ យថាវុត្តំ មហេសិនា
វិបាកំ សំវិភាគស្ស យថា ហោតិ មហប្ផលំ
វិនេយ្យ[១] មច្ឆេរមលំ វិប្បសន្នេន ចេតសា
ទជ្ជុំ កាលេន អរិយេសុ យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ
អន្នញ្ច ទត្វាន ពហុនោ ទក្ខិណេយ្យេសុ ទក្ខិណំ
ឥតោ ចុតា មនុស្សត្តា សគ្គំ គច្ឆន្តិ ទាយកា
តេ ច សគ្គគតា តត្ថ មោទន្តិ កាមកាមិនោ
វិបាកំ សំវិភាគស្ស អនុភោន្តិ អមច្ឆរា ។

១ ម.ឆ. វិនេយ្យ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតដឹងផលនៃការឲ្យ និងការចែករំលែក យ៉ាងណា សត្វទាំងឡាយ មិនដឹងយ៉ាងនោះទេ ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ សត្វទាំងឡាយមិនបានឲ្យទានហើយ ទើបបរិភោគ មួយទៀត មន្ទិលគឺសេចក្តីកំណាញ់ គ៏តែងគ្របសង្កត់ចិត្តសត្វទាំងឡាយនោះ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បើសត្វទាំងឡាយ គប្បីដឹងផល នៃការចែករំលែក ថាមាន
ផលច្រើន ដូចព្រះពុទ្ធទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំត្រាស់ទុកហើយ
យ៉ាងនេះ សត្វទាំងឡាយ មានចិត្តជ្រះថ្លា គប្បីកំចាត់បង់
មន្ទិល គឺសេចក្តីកំណាញ់ចេញ ទាន់ពេលវេលាហើយ
ដល់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយណា ដែលមានផលច្រើន បុគ្គល
ទាំងឡាយ គួរឲ្យទានដល់ព្រះអរិយៈទាំងនោះ ក្នុងកាលដ៏គួរ
មួយទៀត ជនច្រើននាក់ ឲ្យបាយជាទក្ខិណាទាន ដល់
ទក្ខិណេយ្យបុគ្គលទាំងឡាយ ទាយកទាំងឡាយ លុះច្យុតអំពី
អត្តភាពជាមនុស្សនេះហើយ រមែងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ទាយក
ទាំងនោះ លុះទៅកាន់ឋានសួគ៌ ជាអ្នកមានបំណងក្នុងកាម
រមែងរីករាយ ក្នុងស្ថានសួគ៌នោះ សត្វទាំងឡាយ មិន
កំណាញ់ រមែងសោយផល នៃការចែករំលែក ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ឆដ្ឋំ[១] ។

(២៧) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ យានិ កានិចិ ភិក្ខវេ ឱបធិកានិ បុញ្ញកិរិយវត្ថូនិ សព្វានិ តានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា កលំ នាគ្ឃន្តិ សោឡសឹ មេត្តាយេវ តានិ ចេតោវិមុត្តិ អធិគ្គហេត្វា ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតេ[២] ច ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ យា កាចិ តារការូបានំ បភា សព្វា តា ចន្ទប្បភាយ[៣] កលំ នាគ្ឃន្តិ សោឡសឹ ចន្ទប្បភា យេវ តានិ អធិគ្គហេត្វា ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតេ ច ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ យានិ កានិចិ ឱបធិកានិ បុញ្ញកិរិយវត្ថូនិ សព្វានិ តានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា កលំ នាគ្ឃន្តិ សោឡសឹ មេត្តាយេវ តានិ ចេតោវិមុត្តិ អធិគ្គហេត្វា ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតេ ច ។

---

១ ម. ឆដ្ឋំ ។ ២ ម. វិរោចតិ ។ ៣ ម. ចន្ទិមប្បភាយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៦ ។

(២៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំងឡាយ ដែលឲ្យផលក្នុងបដិសន្ធិកាលនឹងបវត្តិកាល ឯណានីមួយ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំងអស់នោះ មិនដល់មួយចំណិតនៃមេត្តាចេតោវិមុត្តិ ដែលបុគ្គលចែកឲ្យជាចំណែក ១៦ ។ ផងឡើយ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ តែងគ្របសង្កត់បុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំងនោះ ភ្លឺស្វាងរុងរឿង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចពន្លឺផ្កាយ ឯណានីមួយ ពន្លឺផ្កាយទាំងអស់នោះ មិនដល់មួយចំណិតនៃពន្លឺព្រះចន្ទ ដែលបុគ្គលចែកជាចំណែក ១៦ ។ ផងឡើយ ពន្លឺព្រះចន្ទ តែងគ្របសង្កត់ពន្លឺផ្កាយទាំងឡាយនោះ ភ្លឺស្វាងរុងរឿង ដូចម្តេចមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំងឡាយ ដែលឲ្យផលក្នុងបដិសន្ធិកាលនឹងបវត្តិកាលឯណានីមួយ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំងអស់នោះ មិនដល់មួយចំណិតនៃមេត្តាចេតោវិមុត្តិ ដែលចែកឲ្យជាចំណែក ១៦ ។ ផង មេត្តាចេតោវិមុត្តិ តែងគ្របសង្កត់នូវបុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំងនោះ ភ្លឺស្វាងរុងរឿង ក៏ដូច្នោះឯង ។

សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ វស្សានំ បច្ឆិមេ មាសេ សរទសមយេ វិទ្ធេ[១] វិគតវលាហកេ ទេវេ[២] អាទិច្ចោ នភំ អព្ភុស្សក្កមានោ សព្វំ អាកាសំ[៣] គតំ តមគតំ អភិហច្ច[៤] ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតេ ច ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ យានិ កានិចិ ឱបធិកានិ បុញ្ញកិរិយវត្ថូនិ សព្វានិ តានិ មេត្តាយ ចេតោ-វិមុត្តិយា កលំ នាគ្ឃន្តិ សោឡសឹ មេត្តាយេវ តានិ ចេតោវិមុត្តិ អធិគ្គហេត្វា ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតេ ច ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ រត្តិយា បច្ចូសសមយំ ឱសធិតារកា ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតេ ច ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ យានិ កានិចិ ឱបធិកានិ បុញ្ញកិរិយវត្ថូនិ សព្វានិ តានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា កលំ នាគ្ឃន្តិ សោឡសឹ មេត្តាយេវ តានិ ចេតោវិមុត្តិ អធិគ្គហេត្វា ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតេ ចាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

១ ម. វិសុទ្ធេ ។ ២ ម.យ. នភេ ។ ៣ ម.ន. អាកាសគតំ ។ ៤ ម.ន. អភិវិហច្ច ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចមេឃដែលស្រឡះ ប្រាសចាកពពក ក្នុងសារទសម័យ គឺខែទីបំផុតនៃរដូវភ្លៀង ព្រះអាទិត្យ ក៏រះផុតក្រពើ ក្នុងពពក កំចាត់បង់នូវងងឹតគ្រប់អាកាសទាំងអស់ ភ្លឺស្វាងរុងរឿង ដូចម្ដេចមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំងឡាយ ដែលឱ្យផលក្នុងបដិ-សន្ធិកាលនិងបវត្តិកាល ឯណានីមួយ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំងអស់នោះ មិនដល់មួយចំណិតនៃមេត្តាចេតោវិមុត្តិ ដែលបុគ្គលចែកឱ្យជាចំណែក ១៦ ដងឡើយ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ តែងគ្របសង្កត់បុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំងនោះ ភ្លឺស្វាងរុងរឿង ដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចផ្កាយព្រឹក ភ្លឺស្វាងរុងរឿង ក្នុងបច្ចូសសម័យនៃរាត្រី ដូចម្ដេចមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំងឡាយ ដែលឱ្យផល ក្នុងបដិសន្ធិកាលនិងបវត្តិកាល ឯណានីមួយ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំងអស់នោះ មិនដល់មួយចំណិតនៃមេត្តា-ចេតោវិមុត្តិ ដែលចែកឱ្យជាចំណែក ១៦ ដងឡើយ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ តែងគ្របសង្កត់បុញ្ញកិរិយាវត្ថុទាំងនោះ ភ្លឺស្វាងរុងរឿង ដូច្នោះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងព្រះសូត្រនោះថា

យោ ច មេត្តំ ភាវយតិ អប្បមាណំ បដិស្សតោ
តនូ សំយោជនា ហោន្តិ បស្សតោ ឧបធិក្ខយំ
ឯកម្បិ ចេ បាណមទុដ្ឋចិត្តោ
មេត្តាយតិ កុសលោ តេន ហោតិ
សព្វេ ច បាណេ មនសានុកម្បី
បហូតមរិយោ បករោតិ បុញ្ញំ
យេ(១) សត្តសណ្ឌំ បឋវឹ វិជេត្វា
រាជីសយោ យជមានានុបរិយគា(២)
(អស្សមេធំ(៣) បុរិសមេធំ
សម្មាបាសំ វាជបេយ្យំ(៤) និរគ្គឡំ)
មេត្តស្ស ចិត្តស្ស សុភាវិតស្ស
កលម្បិ តេ នានុភវន្តិ សោឡសឹ
(ចន្ទប្បភា តារគណាវ សព្វេ)

១ ឱ. យោ ។ ២ ឱ. យជមានានុបរិយគា ។ ៣ ឱ. អស្សមេធំ ។ ៤ ឱ. វាជបេយ្យំ ។

បុគ្គលណា មានស្មារតី ចំរើនមេត្តា មិនមានប្រមាណ ហើយ.
សំយោជនៈទាំងឡាយ របស់បុគ្គលនោះអ្នកឃើញនូវការអស់
ទៅនៃកិលេស រមែងស្តួចស្តើង បើបុគ្គលមានចិត្តមិនប្រទូស្ត
សត្វ សូម្បីតែសត្វមួយ ចំរើនមេត្តា ជាបុគ្គលឈ្លាសវៃ ដោយ
មេត្តានោះ មួយទៀត ព្រះអរិយៈកាលអនុគ្រោះសត្វទាំងអស់
ដោយចិត្តហើយ ឈ្មោះថាធ្វើបុណ្យច្រើន ជនទាំងឡាយណា
ឈ្នះផែនដីដ៏ដេរដាសទៅដោយសត្វ ជនទាំងឡាយនោះ ជា
ធម្មិករាជ ប្រព្រឹត្តដោយផ្សែ ហើយញុំាងការបូជាឲ្យប្រព្រឹត្ត
ទៅ(គឺបូជាឈ្មោះអស្សមេធៈគឺការចំនុកបម្រុងសេះញញ្ញាហារ គឺស្រូវ
ឲ្យសេះបរិភោគក្រោយពេលនាឡិកា១ បូជាឈ្មោះបុរិសមេធៈ.
គឺការសម្លាប់បុរស១ បូជាឈ្មោះសម្មាបាសៈ គឺការចងចិត្តមនុស្សឲ្យចូលចិត្ត១
បូជាឈ្មោះវាជបេយ្យៈ គឺការពោលវាចាគួរស្រលាញ់១ ជាហេតុឲ្យស្រួលបរិបូណ៌
សាន្តត្រាណក្នុងនោះ ពាល់តែមិនចាំបាច់ដាក់គន្លឹះទ្វារ
ផ្ទះ១) ការបូជាទាំងឡាយនោះ មិនស្មើមួយចំណិត នៃបុគ្គល
អ្នកចំរើនមេត្តាចិត្ត ដែលចែកឲ្យជាចំណែក១៦ ។ ដូចឡើយ
(ដូចពន្លឺផ្កាយទាំងអស់ មិនស្មើមួយចំណិតនៃពន្លឺព្រះចន្ទ)

យោ ន ហន្តិ ន ឃាតេតិ ន ជិនាតិ ន ជាបយេ

មេត្តំសោ សព្វភូតេសុ វេរំ តស្ស ន កេនចីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

សត្តមំ[១] ។

តតិយវគ្គោ ។

តស្សុទ្ទានំ

ចិត្តំ ឈាយី ឧភោ អត្ថេ[២] បុញ្ញំ វេបុល្លបព្វតំ

សម្បជានមុសាវាទោ ទានញ្ច មេត្តភាវញ្ច[៣]

សត្តមានិ ច សុត្តានិ បុរិមានិ ច វីសតិ

ឯកធម្មេសុ សុត្តន្តា សត្តវីសតិ សង្គហាតិ ។

ឯកនិបាតោ និដ្ឋិតោ[៤] ។

---

១ ឱ.ម. [illegible] ។ ២ ម. [illegible] ។ ៣ ឱ. [illegible] ។ ៤ [illegible]

[illegible] ។

បុគ្គលណាមិនសម្លាប់សត្វដោយខ្លួនឯង មិនប្រើគេឲ្យសម្លាប់

មិនផ្ចាញ់ផ្ចាល ដោយខ្លួនឯង មិនប្រើគេឲ្យផ្ចាញ់ផ្ចាល

ជាអ្នកមានចំណែក នៃមេត្តា ក្នុងសត្វទាំងឡាយទាំងពួង

ពៀរមិនមានដល់បុគ្គលនោះ ដោយហេតុណាមួយឡើយ ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៧ ។

ចប់ តតិយវគ្គ ។

ឧទ្ទាននៃតតិយវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីចិត្ត ១ ចំរើនឈាន ១ ប្រយោជន៍ទាំងពីរ ១

គំនរឆ្អឹងដូចជាភ្នំវេបុល្ល ១ សម្បជានមុសាវាទ ១ ទាន ១

ការចំរើនមេត្តា ១ ព្រះសូត្រទាំងឡាយក្នុងវគ្គមួយ ៗ គឺ

ព្រះសូត្រ (ខាងចុង) ៧ សូត្រ ព្រះសូត្រខាងដើម ២០ សូត្រ

សរុបត្រូវជាសូត្រ ២៧ សូត្រ ។

ចប់ ឯកនិបាត ។

ឥតិវុត្តកេ ទុកនិបាតស្ស បឋមវគ្គោ

(២៨) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទ្វីហិ ភិក្ខវេ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ វិហរតិ សវិឃាតំ សឧបាយាសំ សបរិឡាហំ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា ទុគ្គតិ បាដិកង្ខា ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ។ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតាយ ច ភោជនេ អមត្តញ្ញុតាយ ច ។ ឥមេហិ ខោ ភិក្ខវេ ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ វិហរតិ សវិឃាតំ សឧបាយាសំ សបរិឡាហំ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា ទុគ្គតិ បាដិកង្ខាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

ចក្ខុ សោតញ្ច ឃានញ្ច ជិវ្ហា កាយោ តថា មនោ
ឯតានិ យស្ស ទ្វារានិ អគុត្តានិ ច ភិក្ខុនោ
ភោជនម្ហិ អមត្តញ្ញូ ឥន្ទ្រិយេសុ អសំវុតោ
កាយទុក្ខំ ចេតោទុក្ខំ ទុក្ខំ សោ អធិគច្ឆតិ
ឌយ្ហមានេន កាយេន ឌយ្ហមានេន ចេតសា
ទិវា វា យទិ វា រត្តឹ ទុក្ខំ វិហរតិ តាទិសោតិ ។

ឥតិវុត្តកៈ ទុកនិបាត បឋមវគ្គ

(២៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ២ រមែងនៅជាទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អាំងថ្នាក់ ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ប្រាកដជាទៅកាន់ទុគ្គតិ ។ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ២ តើដូចម្តេច ។ គឺភាពជាអ្នកមិនគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ១ ភាពជាអ្នកមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ២ នេះឯង រមែងនៅជាទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អាំងថ្នាក់ ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ប្រាកដជាទៅកាន់ទុគ្គតិ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ភិក្ខុណា ក្នុងសាសនានេះ មិនបានគ្រប់គ្រងទ្វារទាំងឡាយនេះ គឺ ចក្ខុ ១
សោតៈ ១ ឃានៈ ១ ជិវ្ហា ១ កាយ ១ មនៈ ១ ជាអ្នកមិនដឹងប្រមាណ
ក្នុងភោជន មិនសង្រួមក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះតែងបាននូវ
សេចក្តីទុក្ខ គឺទុក្ខក្នុងកាយផង ទុក្ខក្នុងចិត្តផង ភិក្ខុបែបនោះ មានកាយ
ក្តៅក្រហាយ មានចិត្តក្តៅក្រហាយ តែងនៅជាទុក្ខទាំងថ្ងៃទាំងយប់ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បឋមំ[១]។

(២៨) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទ្វីហិ ភិក្ខវេ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខំ វិហរតិ អវិឃាតំ អនុបាយាសំ អបរិឡាហំ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតិ បាដិកង្ខា ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ។ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតាយ ច ភោជនេ មត្តញ្ញុតាយ ច ។ ឥមេហិ ខោ ភិក្ខវេ ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខំ វិហរតិ អវិឃាតំ អនុបាយាសំ អបរិឡាហំ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតិ បាដិកង្ខាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ ។

ចក្ខុ សោតញ្ច ឃានញ្ច ជិវ្ហា កាយោ តថា មនោ
ឯតានិ យស្ស ទ្វារានិ សុគុត្តានីធ ភិក្ខុនោ
ភោជនម្ហិ ច មត្តញ្ញូ ឥន្ទ្រិយេសុ ច សំវុតោ
កាយសុខំ ចេតោសុខំ សុខំ សោ អធិគច្ឆតិ
អឌយ្ហមានេន កាយេន អឌយ្ហមានេន ចេតសា
ទិវា វា យទិ វា រត្តឹ សុខំ វិហរតិ តាទិសោតិ ។

១ ឱ. ម. បឋមំ សុត្តំ ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ១ ។

(២៨) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ២ រមែងនៅជាសុខ មិនថ្នាំងថ្នាក់ មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនក្រវល់ក្រវាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន លុះបែកធ្លាយនៃកាយស្លាប់ទៅ ប្រាកដជាទៅកាន់សុគតិ ។ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ២ តើដូចម្ដេច ។ គឺភាពជាអ្នកគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ១ ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ២ នេះឯង រមែងនៅជាសុខ មិនថ្នាំងថ្នាក់ មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនក្រវល់ក្រវាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន លុះបែកធ្លាយនៃកាយស្លាប់ទៅ ប្រាកដជាទៅកាន់សុគតិ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ភិក្ខុណា ក្នុងសាសនានេះ បានគ្រប់គ្រងទ្វារទាំងឡាយនេះគឺ
ចក្ខុ ១ សោតៈ ១ ឃានៈ ១ ជិវ្ហា ១ កាយ ១ មនៈ ១
ល្អហើយ ជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន សង្រួមក្នុងឥន្ទ្រិយ
ទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះតែងបាននូវសេចក្ដីសុខ គឺសុខក្នុងកាយផង
សុខក្នុងចិត្តផង ភិក្ខុបែបនោះ មានកាយមិនក្ដៅក្រហាយ
មានចិត្តមិនក្ដៅក្រហាយ រមែងនៅជាសុខ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ទុតិយំ[២] ។

(៣០) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទ្វេមេ ភិក្ខវេ ធម្មា តបនីយា ។ កតមេ ទ្វេ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ឯកច្ចោ អកតកល្យាណោ ហោតិ អកតកុសលោ អកតភីរុត្តាណោ កតបាបោ កតលុទ្ទោ[២] កតកិព្ពិសោ ។ សោ អកតំ មេ កល្យាណន្តិបិ តប្បតិ កតំ មេ បាបន្តិបិ តប្បតិ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ ទ្វេ ធម្មា តបនីយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

កាយទុច្ចរិតំ កត្វា វចីទុច្ចរិតានិ ច[៣]
មនោទុច្ចរិតំ កត្វា យញ្ចញ្ញំ ទោសសញ្ហិតំ[៤]
អកត្វា កុសលំ កម្មំ កត្វានាកុសលំ ពហុំ
កាយស្ស ភេទា ទុប្បញ្ញោ និរយំ សោ ឧបបជ្ជតីតិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ តតិយំ[៥] ។

---

១ ម.ឆ. ទុតិយំ ឥតិ ។ ២ ម. កតលុទ្ទោ ។ ៣ ម.ប ។ ៤ ម. ទោសសញ្ហិតំ ។ ៥ ម.ឆ. តតិយំ ឥតិ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ២ ។

(៣០) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយនេះ មាន ២ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ២ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ មិនបានធ្វើសេចក្តីល្អ មិនបានធ្វើកុសល មិនបានធ្វើទីពឹងការភ័យ ធ្វើតែអំពើបាប ធ្វើតែអំពើសៅហ្មង ធ្វើតែអំពើអាក្រក់ បុគ្គលនោះ តែងក្តៅក្រហាយ ដោយគិតថា អាត្មាអញមិនបានធ្វើអំពើល្អផង តែងក្តៅក្រហាយ ដោយគិតថា អាត្មាអញ ធ្វើតែអំពើអាក្រក់ផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយមាន ២ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុគ្គលណា ធ្វើកាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត ធ្វើមនោទុច្ចរិត ធ្វើអំពើ
ណាមួយដទៃទៀត ដែលប្រកបដោយទោស មិនបានធ្វើ
កុសលកម្ម ធ្វើតែអកុសលជាច្រើន បុគ្គលមានប្រាជ្ញាអាក្រក់នោះ
លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ តែងចូលទៅកាន់នរក ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៣ ។

(៣១) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទ្វេមេ ភិក្ខវេ ធម្មា អតបនីយា ។ កតមេ ទ្វេ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ឯកច្ចោ កតកល្យាណោ ហោតិ កតកុសលោ កតភីរុត្តាណោ អកតបាបោ អកតលុទ្ទោ[១] អកតកិព្វិសោ សោ កតំ មេ កល្យាណន្តិបិ ន តប្បតិ អកតំ មេ បាបន្តិបិ ន តប្បតិ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ ទ្វេ ធម្មា អតបនីយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

កាយទុច្ចរិតំ ហិត្វា វចីទុច្ចរិតានិ ច
មនោទុច្ចរិតំ ហិត្វា យញ្ចញ្ញំ ទោសសញ្ហិតំ ។
អកត្វា អកុសលំ កម្មំ កត្វាន កុសលំ ពហុំ
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជតីតិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

ទុតិយំ[២] ។

---
១ ឱ. អកតលុទ្ទោ ។ ២ ម.ឱ. ចតុត្ថំ ទុតិយំ ។

(៣១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងនេះមិនឲ្យក្តៅក្រហាយនេះ មាន ២ ។ ធម៌ទាំងនេះមិនឲ្យក្តៅក្រហាយ ២ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បានធ្វើសេចក្តីល្អទុកហើយ បានធ្វើកុសលទុកហើយ បានធ្វើសេចក្តីពឹងពាក់ទុកហើយ មិនបានធ្វើបាប មិនបានធ្វើសេចក្តីសាហាវ មិនបានធ្វើសេចក្តីអាក្រក់ បុគ្គលនោះ តែងមិនក្តៅក្រហាយ ដោយគិតថា អាត្មាអញ បានធ្វើសេចក្តីល្អទុកហើយផង តែងមិនក្តៅក្រហាយ ដោយគិតថា អាត្មាអញ មិនបានធ្វើសេចក្តីអាក្រក់ទុកហើយផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងនេះមិនឲ្យក្តៅក្រហាយ មាន ២ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុគ្គលណា លះបង់កាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត ឬ
គំនិតណាមួយដទៃទៀត ដែលប្រកបដោយទោស មិនធ្វើអកុសល-
កម្ម ធ្វើតែកុសលកម្មជាច្រើន បុគ្គលនោះ ជាអ្នកប្រកបដោយបញ្ញា
លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ តែងចូលទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មក ហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី២ ។

[៣៦] វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទ្វីហិ ភិក្ខវេ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ។ បាបកេន ច សីលេន បាបិកាយ ច ទិដ្ឋិយា ។ ឥមេហិ ខោ ភិក្ខវេ ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

បាបកេន ច សីលេន បាបិកាយ ច ទិដ្ឋិយា
ឯតេហិ ទ្វីហិ ធម្មេហិ យោ សមន្នាគតោ នរោ
កាយស្ស ភេទា ទុប្បញ្ញោ និរយំ សោ ឧបបជ្ជតីតិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

បញ្ចមំ[១] ។

---
១ ម. ឆ. បញ្ចមំ នត្ថិ ។

(៣៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលប្រកបដោយធម៌ ២ រមែងទៅកើត ក្នុងនរក ដូចគេនាំយកទៅទំលាក់ ។ ប្រកបដោយធម៌ ២ តើ ដូចម្តេច ។ គឺប្រកបដោយសីលលាមក ១ ប្រកបដោយទិដ្ឋិលាមក ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលប្រកបដោយធម៌ ២ នេះឯង រមែងទៅកើត ក្នុងនរក ដូចគេនាំយកទៅទំលាក់ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ជនណា ប្រកបដោយធម៌ ២ យ៉ាងនេះ គឺដោយសីល
លាមក ១ ដោយទិដ្ឋិលាមក ១ ជនអ្នកឥតប្រាជ្ញានោះ
លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ រមែងចូលទៅ កាន់នរក ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៥ ។

(៣៣) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទ្វីហិ ភិក្ខវេ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ។ កល្យាណេន ច សីលេន កល្យាណាយ ច ទិដ្ឋិយា ។ ឥមេហិ ខោ ភិក្ខវេ ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

កល្យាណេន ច សីលេន កល្យាណាយ ច ទិដ្ឋិយា
ឥមេហិ ទ្វីហិ ធម្មេហិ យោ សមន្នាគតោ នរោ
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជតីតិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
ឆដ្ឋំ[១] ។

១ ឱ. ម. ឆដ្ឋំ នត្ថិ ។

(៣៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលប្រកបដោយធម៌ ២ រមែងទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ដូចគេនាំយកទៅដាក់ទុក ។ ប្រកបដោយធម៌ ២ តើដូចម្តេច ។ គឺប្រកបដោយសីលដ៏ចំរើន ១ ប្រកបដោយទិដ្ឋិដ៏ចំរើន ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលប្រកបដោយធម៌ ២ នេះឯង រមែងទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ដូចគេនាំយកទៅដាក់ទុក ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះក្នុងសូត្រនោះថា

ជនណា ប្រកបដោយធម៌ ២ នេះ គឺដោយសីលល្អ ១
ដោយទិដ្ឋិល្អ ១ ជនអ្នកប្រកបដោយបញ្ញានោះ លុះ
បែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ រមែងចូលទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។
ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៦ ។

(៣៤) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ អនាតាបី ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អនោត្តប្បី អភព្វោ សម្ពោធាយ អភព្វោ និព្វានាយ អភព្វោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ អាតាបី ច ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឱត្តប្បី ភព្វោ សម្ពោធាយ ភព្វោ និព្វានាយ ភព្វោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

អនាតាបី អនោត្តប្បី កុសីតោ ហីនវីរិយោ
យោ ថីនមិទ្ធពហុលោ អហិរីកោ អនាទរោ
អភព្វោ តាទិសោ ភិក្ខុ ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តមំ
យោ ច សតិមា និបកោ ឈាយី
អាតាបី ឱត្តប្បី ច អប្បមត្តោ
សញ្ញោជនំ ជាតិជរាយ ឆេត្វា
ឥធេវ សម្ពោធិមនុត្តរំ ផុសេតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

សត្តមំ (៧) ។

១ ម. សត្តមន្តិ ។

(៣៤) ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមិនមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មិនមានសេចក្តីខ្លាចបាប មិនគួរដើម្បីត្រាស់ដឹង មិនគួរដើម្បីរលត់ មិនគួរដើម្បីបាននូវធម៌ជាទីក្សេមចាកយោគៈដ៏ប្រសើរឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានសេចក្តីខ្លាចបាប ទើបគួរដើម្បីត្រាស់ដឹង គួរដើម្បីរលត់ គួរដើម្បីបាននូវធម៌ជាទីក្សេមចាកយោគៈដ៏ប្រសើរ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ភិក្ខុណា មិនមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស មិនមានសេចក្តី
ខ្លាចបាប ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូស មានព្យាយាមថោកថយ ច្រើនដោយ
ថីនមិទ្ធៈ មិនមានសេចក្តីអៀនខ្មាស មិនមានសេចក្តីអើពើ ភិក្ខុនោះ
មិនគួរដើម្បីបាននូវសេចក្តីត្រាស់ដឹងដ៏ឧត្តមឡើយ ភិក្ខុណាជាអ្នក
មានស្មារតី មានបញ្ញាជាគ្រឿងរក្សាខ្លួន មានឈាន មានព្យាយាម
ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានសេចក្តីខ្លាចបាប មិនប្រមាទ
ផ្តាច់បង់នូវគ្រឿងប្រកប នៃជាតិនិងជរា ភិក្ខុនោះរមែងគួរ ដើម្បី
បាននូវសេចក្តីត្រាស់ដឹងដ៏ឧត្តម ក្នុងលោកនេះ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៧ ។

(៣៥) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ នយិទំ ភិក្ខវេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ជនកុហនត្ថំ ន[១] ជនលបនត្ថំ ន[២] លាភសក្ការសិលោកានិសំសត្ថំ ន[២] ឥតិ មំ ជនោ ជានាតូតិ ។ អថ ខោ ឥទំ ភិក្ខវេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ សំវរត្ថញ្ចេវ បហានត្ថញ្ច ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

សំវរត្ថំ បហានត្ថំ ព្រហ្មចរិយំ អនីតិហំ
អទេសយិ សោ ភគវា និព្វានោគធគាមិនំ
ឯស មគ្គោ មហត្តេហិ[២] អនុយាតោ មហេសិភិ[៣]
យេ យេ តំ បដិបជ្ជន្តិ យថា ពុទ្ធេន ទេសិតំ
ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សន្តិ សត្ថុសាសនការិនោតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ អដ្ឋមំ[៤] ។

១ ម.ឆ. ន លបនត្ថំ ។ ២ ម. មហត្តេហិ ។ ឆ. មហន្តេហិ ។ ៣ ម.ឆ. មហេសិនោ ។ ៤ ម.ឆ. អដ្ឋមំ ។

(៣៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនមែន ដើម្បីកុហកនូវជន មិនមែន ដើម្បីរួសរាយចំពោះជន មិនមែន ដើម្បីតាំងសង្ឃឹមលាភសក្ការៈនិងសេចក្តីសរសើរទេ មិនប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ដោយគិតថា មហាជនចូរស្គាល់នូវតាត្មាអញដូច្នេះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តាមពិតនោះ បុគ្គលប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈនេះ ដើម្បីសង្រួមផង ដើម្បីលះបង់ផង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គនោះ ទ្រង់បានសំដែងនូវព្រហ្មចរិយៈ
ដែលមិនអាស្រ័យតាមពាក្យគេថា ទីប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីចុះស៊ប់
កាន់ព្រះនិព្វាន ដើម្បីសង្រួម ដើម្បីលះបង់ នេះជាផ្លូវ
ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់មានព្រះអធ្យាស្រ័យដ៏ធំ
ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ទ្រង់ប្រតិបត្តិមកហើយ ជនទាំងឡាយណា
ដើរតាមផ្លូវ ដែលព្រះពុទ្ធបានសំដែងហើយនោះ ឈ្មោះថា
ធ្វើតាមពាក្យប្រដៅនៃព្រះសាស្តា នឹងធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបាន ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី៨ ។

(៣៦) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ នយិទំ ភិក្ខវេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ជនកុហនត្ថំ ន[១] ជនលបនត្ថំ ន[១] លាភសក្ការសិលោកានិសំសត្ថំ ន[១] ឥតិ មំ ជនោ ជានាតូតិ ។ អថខោ ឥទំ ភិក្ខវេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ អភិញ្ញត្ថញ្ចេវ បរិញ្ញត្ថញ្ចាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

អភិញ្ញត្ថំ បរិញ្ញត្ថំ ព្រហ្មចរិយំ អនីតិហំ
អទេសយិ សោ ភគវា និព្វានោគធគាមិនំ
ឯស មគ្គោ មហត្តេហិ អនុយាតោ មហេសិភិ
យេ យេ តំ បដិបជ្ជន្តិ យថា ពុទ្ធេន ទេសិតំ
ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សន្តិ សត្ថុសាសនការិនោតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
ឆដ្ឋំ[២] ។

១ ម.ឆ. សេយ្យា ឆដ្ឋំ ។ ២ ម.ឆ. បឋមំ ឆដ្ឋំ ។

(៣៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនមែនដើម្បីកុហកនូវជន មិនមែនដើម្បីរួសរាយចំពោះជន មិនមែនដើម្បីលាភសក្ការៈ និងសេចក្តីសរសើរជា អានិសង្ស មិនប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈដោយគិតថា មហាជន ចូរស្គាល់នូវអាត្មាអញដូច្នេះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តាមពិតនោះ បុគ្គលប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈនេះ ដើម្បីដឹងផង ដើម្បីកំណត់ដឹងផង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ព្រះមានព្រះភាគព្រះអង្គនោះ ទ្រង់បានសំដែងព្រហ្មចរិយៈ
ដែលមិនគាំទ្រតាមពាក្យគេថា ទីប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីចុះសព្វ
កាន់ព្រះនិព្វាន ដើម្បីដឹង ដើម្បីកំណត់ដឹង នេះជាផ្លូវ
ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់មានព្រះអង្គប្រសើរជាធំ
ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំទ្រង់ប្រតិបត្តិមកហើយ ជនទាំងឡាយណា
ដើរតាមផ្លូវដែលព្រះពុទ្ធ ទ្រង់សំដែងហើយនោះ ឈ្មោះថា
ធ្វើតាមពាក្យប្រដៅនៃព្រះសាស្តា នឹងធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបាន ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៦ ។

(៣៧) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទ្វីហិ ភិក្ខវេ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខសោមនស្សពហុលោ វិហរតិ យោនិសោ អារទ្ធោ ហោតិ អាសវានំ ខយាយាតិ ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ។ សំវេជនីយេសុ ឋានេសុ សំវេជន សំវិគ្គស្ស ច យោនិសោ បធានេន ។ ឥមេហិ ខោ ភិក្ខវេ ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខសោមនស្សពហុលោ វិហរតិ យោនិសោ អារទ្ធោ ហោតិ អាសវានំ ខយាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

សំវេជនីយេសុ ឋានេសុ សំវិជ្ជេថេវ បណ្ឌិតោ
អាតាបី និបកោ ភិក្ខុ បញ្ញាយ សមវេក្ខិយ
ឯវំ វិហារី អាតាបី សន្តវុត្តិ អនុទ្ធតោ
ចេតោសមថមនុយុត្តោ ខយំ ទុក្ខស្ស បាបុណេតិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

ទសមំ[១] ។

បឋមវគ្គោ ។

១ ម.ឆ. នវមន្តិ ។

(៣៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ២ រមែងច្រើនដោយសេចក្តីសុខនិងសោមនស្ស ជាអ្នកប្រារព្ធ ដើម្បីអស់អាសវៈទាំងឡាយ ដោយឧបាយនៃបញ្ញា ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ប្រកបដោយធម៌ ២ តើដូចម្តេច ។ គឺប្រកបដោយសេចក្តីសំវេគ ក្នុងទីតាំងឡាយដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីសំវេគ ១ ប្រកបដោយសេចក្តីព្យាយាម ដោយឧបាយនៃសេចក្តីសំវេគ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ២ នេះឯង រមែងច្រើនដោយសេចក្តីសុខនិងសោមនស្ស ជាអ្នកប្រារព្ធ ដើម្បីអស់អាសវៈទាំងឡាយ ដោយឧបាយនៃបញ្ញាក្នុងបច្ចុប្បន្ន។ លុះព្រះមានព្រះភាគ សំដែងសេចក្តីនេះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ភិក្ខុជាបណ្ឌិត មានព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស
មានបញ្ញាជាគ្រឿងរក្សាខ្លួន គប្បីសំវេគក្នុងទីជាទីតាំងនៃ
សេចក្តីសំវេគទាំងឡាយ គប្បីពិចារណា ដោយបញ្ញា
ភិក្ខុមានធម៌ជាគ្រឿងនៅយ៉ាងនេះ មានព្យាយាមជាគ្រឿង
ដុតកំដៅកិលេស ប្រព្រឹត្តស្ងប់ មិនរាយមាយ ប្រកបរឿយ ៗ
នូវចេតោសមថៈហើយ គប្បីដល់នូវកិរិយាអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ១០ ។ ចប់ បឋមវគ្គ ។

គស្សុត្តំ

ទ្វេមេ ភិក្ខុ ធម្មើយា-

ធម្មើយា បរត្ថេហិ[១]

អាគាមី ន ពុហនា ច

សោមនស្សេន ទេ នសាតិ ។

---

១ ម. ចរត្ថេហិ ។

ទុក្ខនៃបឋមវគ្គទោះតី

និយាយអំពីភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ៤ មាន ៤ លើក ធម៌ សុខកំដៅ ១ ធម៌ មិនល្អនសុខកំដៅ ១ ប្រយោជន៍ក្នុងលោក មាន ៤ លើក ភិក្ខុមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ១ ភិក្ខុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ មិនមែន ដើម្បីកុហក មាន ៤ លើក ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ៤ យ៉ាង រមែងបានសេចក្តីសុខនិងសោមនស្ស ១ ចាំងអស្ចារ្យនោះ គ្រប់ជា ១០ ។

ឥតិវុត្តកេ ទុកនិបាតស្ស ទុតិយវគ្គោ

(៣៨) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តថាគតំ ភិក្ខវេ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធំ ទ្វេ វិតក្កា ពហុលំ សមុទាចរន្តិ ខេមោ ច វិតក្កោ វិវេកោ[១] ច ។ អព្យាបជ្ឈារាមោ ភិក្ខវេ តថាគតោ អព្យាបជ្ឈរតោ តមេនំ ភិក្ខវេ តថាគតំ អព្យាបជ្ឈារាមំ អព្យាបជ្ឈរតំ ឯសេវ វិតក្កោ ពហុលំ សមុទាចរតិ ឥមាយាហំ ឥរិយាយ ន កិញ្ចិ ព្យាពាធេមិ តសំ វា ថាវរំ វាតិ ។ បវិវេការាមោ ភិក្ខវេ តថាគតោ បវិវេករតោ តមេនំ ភិក្ខវេ តថាគតំ បវិវេការាមំ បវិវេករតំ ឯសេវ វិតក្កោ ពហុលំ សមុទាចរតិ យំ អកុសលំ តំ បហីនន្តិ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខវេ តុម្ហេបិ អព្យាបជ្ឈារាមា វិហរថ អព្យាបជ្ឈរតា តេសំ វោ ភិក្ខវេ តុម្ហាកំ អព្យាបជ្ឈារាមានំ វិហរតំ អព្យាបជ្ឈរតានំ ឯសេវ វិតក្កោ ពហុលំ សមុទាចរិស្សតិ

១ ម. ឆ. បវិវេកោ ។

ឥតិវុត្តកៈ ទុកនិបាត ទុតិយវគ្គ

(៣៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិតក្កៈមាន ២ យ៉ាងគឺ ខេមវិតក្កៈ (វិតក្កៈប្រកបដោយករុណាជាដើម)១ វិវេកវិតក្កៈ (វិតក្កៈប្រកបដោយវិវេក)១ តែងវិលវល់ឡើងជាច្រើន ចំពោះព្រះតថាគត អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះតថាគត ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងសេចក្តីមិនព្យាបាទ ត្រេកអរហើយក្នុងសេចក្តីមិនព្យាបាទ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិតក្កៈនេះឯង តែងវិលវល់ឡើងជាច្រើន ចំពោះព្រះតថាគតនោះ ដែលជាអ្នកត្រេកអរ ក្នុងសេចក្តីមិនព្យាបាទ ត្រេកអរក្នុងសេចក្តីមិនព្យាបាទថា តថាគតមិនបៀតបៀនសត្វណាមួយ ដែលនៅតក់ស្លុត ឬដែលនឹងធឹង ដោយសេចក្តីប្រព្រឹត្ត (កាយប្រយោគ ឬ វចីប្រយោគ) នេះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងវិវេក ត្រេកអរក្នុងវិវេក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិតក្កៈនេះឯង តែងវិលវល់ឡើងជាច្រើន ចំពោះព្រះតថាគតនោះ ដែលជាអ្នកត្រេកអរ ក្នុងវិវេក ត្រេកអរ ក្នុងវិវេកថា អកុសលនោះ តថាគតបានលះអស់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរត្រេកអរក្នុងសេចក្តីមិនព្យាបាទ ត្រេកអរ ក្នុងសេចក្តីមិនព្យាបាទចុះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិតក្កៈនេះឯង នឹងវិលវល់ឡើងជាច្រើន ចំពោះអ្នកទាំងឡាយនោះ ដែលត្រេកអរ ក្នុងសេចក្តីមិនព្យាបាទ ត្រេកអរ ក្នុងសេចក្តីមិនព្យាបាទថា

និមាយ ឋយំ និរយាយ ឧ គាតុំ ញាណខេម
គលំ ក ជាតិ ភតិ ។ ឧបរិវេណកមា ភិក្ខវេ វិហារេ
បរិវេណរតា គេលំ កេ ភិក្ខវេ តុម្ហាកំ បរិវេណក-
មានំ វិហារតិ បរិវេណរតានំ ឋិសេវ វិតក្កា តហុលំ
សមុទាចរិស្សន្តិ កាំ អកុសលំ កាំ អព្យាបាទំ កាំ
ឋជបាមាតិ ។ ឋិតមត្តំ កលក អរេត ។ តត្ថតិ
ឥតិ វុច្ចតិ

ឥជាគតិ កុទ្ធិ អសង្ហាសាហាំ[១]
ចេក្ខ[២] វិតក្កា សមុទាចរន្តិ ធំ
ទេមោ វិតក្កា ឋមោ ឧរិកោ
គមោ វិវេកា ឧតិយោ បកាសិតោ ។
គមោ ឧទ្ធំ ជាតិកំ ខមោសិ
តំ បត្តិបត្តំ វសិមំ អនាសវំ
វិសត្តី[៣] គណ្ហាតាយេ វិមុត្តំ
តំ វេ មុនិ អង្គិមទេហធារី
មារជហំ[៤] ព្រូមិ ជរាយ ធារកំ ។

១ ម. បស្សល្លសាហាំ ។ ២ ឝ.ម. ទុខំ ១ ៣ ម. វិសត្តំ ១ ៤ ឝ. មារ ជហំ ១
ម. មារជហំ ១

យើងទាំងឡាយ មិនគេបៀតបៀនសត្វណាមួយ ដែលតក់ស្លុត ឬដែលមិនមាំ
ដោយសេចក្តីប្រព្រឹត្តនោះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ
ចូរត្រេកអរ ក្នុងវិវេក ចូរត្រេកអរ ក្នុងវិវេកចុះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ
នេះឯង គឺអ្នកបន្ទុំយើងជាច្រើន ចំពោះអ្នកទាំងឡាយនោះដែលត្រេកអរ
ក្នុងវិវេក ត្រេកអរក្នុងវិវេកហើយ អ្វីជាអកុសល អ្វីដែលយើងមិនទាន់លះបង់
យើងលះបង់ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។
ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

វិតក្កៈ ៥ យ៉ាង គឺ ទេវវិតក្កៈទី ១ ដែលព្រះតថាគតទ្រង់សំដែង
ហើយ គឺអកិរោធ វិវេកវិតក្កៈទី ៥ ដែលព្រះតថាគតទ្រង់
ប្រកាសហើយ កើតដល់បុគ្គលឡើង ចំពោះព្រះតថាគត
ជាព្រះពុទ្ធ ដែលបុគ្គលមិនទ្រាំទ្របានសេចក្តីតម្រេក ។ តថាគត
ហៅបុគ្គលអ្នកបន្ទោបង់នូវងងឹត ដល់នូវត្រើយ ដែលនៅក
នូវគុណធម៌ ដល់នូវសេចក្តីត្រាស់ដឹង ល្អក់ (ក្នុងឈាន)
មិនមានអាសវៈ រួចផុតពីសត្តិកលេស ព្រោះសឡូរហើយ
ព្រោះការអស់តណ្ហា នោះឯង ថាជាអ្នកទ្រាំទ្រ ទ្រង់ទ្រង់នូវ
កាយជាទីបំផុត កំចាត់បង់នូវមារ ដល់នូវត្រើយនៃជរា ។

សេលេ យថា បព្វតមុទ្ធនិដ្ឋិតោ
យថាបិ បស្សេ ជនតំ សមន្តតោ
តថូបមំ ធម្មមយំ សុមេធោ
បាសាទមារុយ្ហ សមន្តចក្ខុ
សោកាវតិណ្ណំ ជនតមបេតសោកោ[១]
អវេក្ខតិ ជាតិជរាភិភូតន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បឋមំ[២] ។

(៣៩) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តថាគតស្ស ភិក្ខវេ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ទ្វេ ធម្មទេសនា បរិយាយេន ភវន្តិ ។ កតមា ទ្វេ ។ បាបំ បាបកតោ បស្សថាតិ អយំ បឋមា ធម្មទេសនា ។ បាបំ បាបកតោ ទិស្វា តត្ថ និព្វិន្ទថ វិរជ្ជថ វិមុច្ចថាតិ អយំ ទុតិយា ធម្មទេសនា ។ តថាគតស្ស ភិក្ខវេ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ឥមា ទ្វេ ធម្មទេសនា បរិយាយេន ភវន្តី[៣] ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

១ ម. [illegible] ។ ២ ម. ឧ. បឋមំ សុត្តំ ។ ៣ ម. ឧ. ភវន្តីតិ ។

បុគ្គលឈរលើកំពូលភ្នំ ជាវិការៈ នៃថ្មសុទ្ធ គប្បីឃើញនូវប្រជុំជន ដោយជុំវិញ មានឧបមា ដូចម្ដេចមិញ លោកអ្នកមានបញ្ញាល្អ មានចក្ខុជុំវិញ មានសេចក្ដីសោកទៅប្រាសហើយ គប្បីឡើងកាន់ប្រាសាទជាវិការៈនៃធម៌ ហើយឃើញនូវប្រជុំជន ដែលមានសេចក្ដីសោកគ្របសង្កត់ហើយ មានជាតិនិងជរាគ្របសង្កត់ហើយ ក៏មានឧបមេយ្យដូច្នោះដែរ ។ ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ១ ។

(៣៩) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះធម៌ទេសនា របស់ព្រះតថាគត អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ មាន ២ យ៉ាង ដោយបរិយាយ ។ ធម៌ទេសនា ២ យ៉ាង តើដូចម្ដេច ។ អ្នកទាំងឡាយ ចូរឃើញនូវបាបថាជាបាប នេះជាធម៌ទេសនាទី ១ ។ លុះអ្នកទាំងឡាយ ឃើញនូវបាបថាជាបាបហើយ ចូរនឿយណាយ ចូរនឹករសាប ចូរផុតស្រឡះចាកបាបនោះ នេះឯងជាធម៌ទេសនាទី ២ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទេសនា របស់ព្រះតថាគត អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ មាន ២ យ៉ាងនេះឯង ដោយបរិយាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

តថាគតស្ស ពុទ្ធស្ស សព្វភូតានុកម្បិនោ
បរិយាយវចនំ បស្ស ទ្វេ ច ធម្មា បកាសិតា
បាបកំ បស្សថ ចេតំ តត្ថ ចាបិ[១] វិរជ្ជថ
តតោ វិរត្តចិត្តាសេ ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សថាតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
ទុតិយំ[២] ។

(៤០) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ អវិជ្ជា ភិក្ខវេ បុព្វង្គមា អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា អន្វទេវ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ វិជ្ជា ច ខោ ភិក្ខវេ បុព្វង្គមា កុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា អន្វទេវ ហិរោត្តប្បន្តិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

---

១ ម.ឆ. ចាបិ ។ ២ ម.ឆ. ទុតិយំ ឆដ្ឋំ ។

អ្នកចូរឃើញនូវព្រះវាចា ដោយបរិយាយ នៃព្រះតថាគត
ជាព្រះពុទ្ធ ដែលទ្រង់មានសេចក្ដីអនុគ្រោះ ដល់សព្វសត្វ
ផង នូវធម៌ទេសនា ២ យ៉ាង ដែលព្រះតថាគត ប្រកាស
ហើយផង អ្នកទាំងឡាយ ជាអ្នកឈ្លាស ចូរឃើញនូវ
អំពើបាប អ្នកទាំងឡាយ ចូរនឿយណាយនូវបាបក្នុងបាបនោះ
ផងក៏បានទៅ ចូរអ្នកទាំងឡាយ មានចិត្តប្រាសចាក
សេចក្ដីត្រេកអរហើយ នឹងធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបាន ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ២ ។

(៤០) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អវិជ្ជា ជាប្រធាន ដើម្បីចូលប្រឡូកនូវអកុសលធម៌ទាំងឡាយ អហិរិកៈ នឹងអនោត្តប្បៈ កើតតាមក្រោយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកវិជ្ជា ជាប្រធាន ដើម្បីចូលប្រឡូកនូវកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហិរិនឹងឱត្តប្បៈ កើតតាមក្រោយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

យា កាចិមា ទុគ្គតិយោ អស្មឹ លោកេ បរម្ហិ ច
អវិជ្ជាមូលកា សព្វា ឥច្ឆាលោភសមុស្សយា
យតោ ច ហោតិ បាបិច្ឆោ អហិរីកោ អនាទរោ
តតោ បាបំ បសវតិ អបាយំ តេន គច្ឆតិ ។
តស្មា ឆន្ទញ្ច លោភញ្ច អវិជ្ជញ្ច វិរាជយំ
វិជ្ជំ ឧប្បាទយំ ភិក្ខុ សព្វា ទុគ្គតិយោ ជហេតិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
ទសមំ[១] ។

(៤១) វុត្តំ ហេតំ[២] ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តេ ភិក្ខវេ សត្តា សុបរិហីនា យេ អរិយាយ បញ្ញាយ បរិហីនា តេ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ វិហរន្តិ សវិឃាតំ សឧបាយាសំ សបរិឡាហំ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា ទុគ្គតិ បាដិកង្ខា ។

---
១ ម.ឆ. ជហិយន្តិ ឥតិ ។ ២ ម.ឆ. ឥទំ បទំ បោត្ថកេសុ ន ទិស្សតិ ។

ទុគ្គតិទាំងឡាយណានីមួយ ទាំងក្នុងលោកនេះ ទាំងក្នុងបរលោក ទុគ្គតិទាំងអស់នោះ មានអវិជ្ជា ជាមូល មានសេចក្តីប្រាថ្នា និងសេចក្តីលោភ ជាគ្រឿងផ្តុំលើកឡើង បុគ្គលមានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក មានសេចក្តីមិនខ្មាសបាប ទាំងមានសេចក្តីមិនអើពើ ក្នុងកាលណាហើយ តែងប្រសូតនូវផលបាប ទៅកាន់អបាយ ព្រោះបាបនោះ ក្នុងកាលនោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុកម្ចាត់បង់ឆន្ទៈ លោភៈ និងអវិជ្ជា ឲ្យវិនាសទៅផង ញុំាងវិជ្ជាឲ្យកើតឡើងផង ទើបលះបង់នូវទុគ្គតិទាំងពួងបាន ។ ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ១០ ។

(៤១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយណា សាបសូន្យចាកបញ្ញាដ៏ប្រសើរហើយ សត្វទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា សាបសូន្យអស់រលីង សត្វទាំងឡាយនោះ តែងនៅជាទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចាក់ ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ប្រាកដជាទៅកាន់ទុគ្គតិ ។

តេ ភិក្ខវេ សត្តា អបរិហីនា យេ អរិយាយ បញ្ញាយ អបរិហីនា តេ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខំ វិហរន្តិ អវិឃាតំ អនុបាយាសំ អបរិឡាហំ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតិ បាដិកង្ខា ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

បញ្ញាយ បរិហានេន បស្ស លោកំ សទេវកំ
និវិដ្ឋំ នាមរូបស្មឹ ឥទំ សច្ចន្តិ មញ្ញតិ ។
បញ្ញា ហិ សេដ្ឋា លោកស្មឹ យាយំ និព្វេធគាមិនី
សា ច[១] សម្មា បជានាតិ ជាតិភវបរិក្ខយំ
តេសំ ទេវា មនុស្សា ច សម្ពុទ្ធានំ សតីមតំ
បិហយន្តិ ហាសបញ្ញានំ[២] សរីរន្តិមធារិនន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

ចតុត្ថំ[៣] ។

---

១ ម. [illegible] ។ ២ ម. [illegible] ។ ៣ ម.ឆ. ចតុត្ថំ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយណា មិនសាបសូន្យចាកបញ្ញាដ៏ប្រសើរ ហើយ សត្វទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាមិនសាបសូន្យ សត្វទាំងឡាយនោះ តែងនៅជាសុខ មិនប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចិត្ត មិនប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន លុះបែករាងកាយស្លាប់ទៅ ប្រាកដជាទៅកាន់សុគតិ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

អ្នកចូរមើលនូវសត្វលោក ព្រមទាំងទេវលោក ដែលជាប់នៅ
ក្នុងនាមនិងរូប រមែងសំគាល់ថា នេះជារបស់ពិត ព្រោះ
សាបសូន្យចាកបញ្ញាដ៏ប្រសើរ ។ បញ្ញាជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីចាក់ធ្លុះនេះឯង ប្រសើរបំផុតក្នុងលោក ព្រោះបញ្ញានោះដឹង
ច្បាស់នូវកិរិយាអស់ទៅនៃជាតិនិងភព ដោយប្រពៃ ទេវតានិងមនុស្ស
ទាំងឡាយ តែងស្រឡាញ់នូវព្រះសម្ពុទ្ធទាំងឡាយនោះ ដែល
មានស្មារតី មានបញ្ញាជាគ្រឿងរីករាយ ទ្រង់ទ្រង់នូវកាយជាទីបំផុត ។
ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន
ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៤ ។

(៦៦) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទ្វេមេ ភិក្ខវេ សុក្កា ធម្មា លោកំ បាលេន្តិ ។ កតមេ ទ្វេ ។ ហិរី ច ឱត្តប្បញ្ច ។ ឥមេ ចេ ភិក្ខវេ ទ្វេ សុក្កា ធម្មា លោកំ ន បាលេយ្យុំ នយិធ បញ្ញាយេថ មាតាតិ វា មាតុច្ឆាតិ វា មាតុលានីតិ វា អាចរិយភរិយាតិ វា គរូនំ ទារាតិ វា សម្ភេទំ លោកោ អគមិស្ស យថា អជេឡកា កុក្កុដសូករា សោណសិង្គាលា ។ យស្មា ច ខោ ភិក្ខវេ ឥមេ ទ្វេ សុក្កា ធម្មា លោកំ បាលេន្តិ តស្មា បញ្ញាយេថ មាតាតិ វា មាតុច្ឆាតិ វា មាតុលា-នីតិ វា អាចរិយភរិយាតិ វា គរូនំ ទារាតិ វាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យេសំ ចេ ហិរិឱត្តប្បំ សព្វទា ច ន វិជ្ជតិ
វោក្កន្តា សុក្កមូលា តេ ជាតិមរណគាមិនោ ។
យេសញ្ច ហិរិឱត្តប្បំ សទា សម្មា ឧបដ្ឋិតា
វិរូឡ្ហព្រហ្មចរិយា តេ សន្តោ ខីណបុនព្ភវាតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

បញ្ចមំ(១) ។

១ ម.ឆ. [illegible] ។

(៦៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ស ២ នេះ តែងរក្សាទុកនូវលោក ។ ធម៌ស ២ តើដូចម្តេច ។ គឺហិរិ ១ ឱត្តប្បៈ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើធម៌ស ២ នេះ មិនគប្បីរក្សាទុកនូវលោកទេ ពាក្យថា មាតាក្តី ម្តាយមីងក្តី ម្តាយធំក្តី ប្រពន្ធរបស់អាចារ្យក្តី ប្រពន្ធរបស់គ្រូក្តី មិនប្រាកដ ក្នុងលោកនេះបានឡើយ លោកគឺជីវិតនឹងដល់នូវការប្រព្រឹត្តច្របល់គ្នា ដូចជាសត្វពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូក ឆ្កែ និងចចកដូច្នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុតែធម៌ស ២ នេះ តែងរក្សានូវលោក បានជាពាក្យថា មាតាក្តី ម្តាយមីងក្តី ម្តាយធំក្តី ប្រពន្ធរបស់អាចារ្យក្តី ប្រពន្ធរបស់គ្រូក្តី ទើបប្រាកដបាន ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បើហិរិនិងឱត្តប្បៈ មិនមានដល់សត្វទាំងឡាយណា សព្វកាលទេ សត្វទាំងឡាយនោះ ជាអ្នកឃ្លាតចាកឫសគល់នៃធម៌ស មានដំណើរទៅកាន់ជាតិនិងមរណៈ ។ ចំណែកសត្វទាំងឡាយណា ដំកល់ទុកនូវហិរិនិងឱត្តប្បៈដោយប្រពៃ សព្វកាល សត្វទាំងឡាយនោះ ជាអ្នកមានព្រហ្មចរិយៈចំរើនហើយ ជាអ្នកស្ងប់ អស់ភពតទៅទៀតហើយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៥ ។

(៤៣) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ អត្ថិ ភិក្ខវេ អជាតំ អភូតំ អកតំ អសង្ខតំ ។ នោ ចេតំ ភិក្ខវេ អភវិស្ស អជាតំ អភូតំ អកតំ អសង្ខតំ ន យិធ ជាតស្ស ភូតស្ស កតស្ស សង្ខតស្ស និស្សរណំ បញ្ញាយេថ ។ យស្មា ច ខោ ភិក្ខវេ អត្ថិ អជាតំ អភូតំ អកតំ អសង្ខតំ តស្មា ជាតស្ស ភូតស្ស កតស្ស សង្ខតស្ស និស្សរណំ បញ្ញាយតីតិ[១] ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

ជាតំ ភូតំ សមុប្បន្នំ   កតំ សង្ខតមទ្ធុវំ
ជរាមរណសង្ខតំ   រោគនិទ្ធំ[២] បភង្គុណំ
អាហារនេត្តិប្បភវំ   នាលំ តទភិនន្ទិតុំ
តស្ស និស្សរណំ សន្តំ   អតក្កាវចរំ ធុវំ
អជាតំ អសមុប្បន្នំ   អសោកំ វិរជំ បទំ

១ ម. បញ្ញាយតិ ។ ២ ឱ.ម. រោគនីឡំ ។

(៤៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតដែល មិនកើត មិនមាន មិនបានធ្វើ ដែលបច្ច័យមិនតាក់តែងហើយ តែងមាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើធម្មជាត ដែលមិនកើត មិនមាន មិនធ្វើ ដែលបច្ច័យ មិនតាក់តែង នឹងមិនបានមានហើយ ការរលាស់ចេញចាក ធម្មជាត ដែលកើត ដែលមាន ដែលបានធ្វើ ដែលបច្ច័យតាក់តែង ក៏មិនប្រាកដក្នុងលោកនេះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះ ហេតុតែធម្មជាត ដែលមិនកើត មិនមាន មិនបានធ្វើ ដែលបច្ច័យមិន តាក់តែងហើយ តែងមាន បានជា ការរលាស់ចេញចាកធម្មជាត ដែលកើត ដែលមាន ដែលបានធ្វើ ដែលបច្ច័យតាក់តែងហើយ ទើប ប្រាកដឡើងបាន ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះ ហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុគ្គលមិនគួរត្រេកអរនឹងកាយនោះ ដែលកើត ដែលមាន ដែល
កើតព្រម ដែលបានធ្វើ ដែលបច្ច័យតាក់តែងហើយ ជារបស់មិន
ទៀង ជារបស់ដែលជរានិងមរណៈតាក់តែងហើយ ជាទីនៅនៃរោគ
ជារបស់ពុករលួយ មានអាហារនឹងតណ្ហាជាប្រភព (ជាដែនកើត)

និរោធោ ទុក្ខធម្មានំ សង្ខារូបសមោ សុខោតិ ។ អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ឆដ្ឋំ(១) ។

(៤៤) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទ្វេមា ភិក្ខវេ និព្វានធាតុយោ ។ កតមា ទ្វេ ។ សឧបាទិសេសា ច និព្វានធាតុ អនុបាទិសេសា ច និព្វានធាតុ ។ កតមា ច ភិក្ខវេ សឧបាទិសេសា និព្វានធាតុ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អរហំ ហោតិ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ តស្ស តិដ្ឋន្តេវ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ យេសំ អវិឃាតត្តា មនាបាមនាបំ បច្ចនុភោតិ សុខទុក្ខំ បដិសំវេទយតិ(២) ។

---

១ ឱ. ធម្មំ ឆដ្ឋំ ។ ២ ឱ. បដិសំវេទិយតិ ។ ម. បដិសំវេទេតិ ។

ជាព្រះនិព្វានជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវកាយនោះ ដែលជារបស់ស្ងប់ មិនជារបស់ប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រិះរិះ ជារបស់ទៀង ជារបស់មិនកើត មិនកើតព្រម មិនមានសោក ប្រាសចាកសេចក្តីស្មោកគ្រោក ការរលត់នូវធាតុនៃទុក្ខទាំងឡាយ ការស្ងប់រម្ងាប់នូវសង្ខារ ជាគុណនាំមកនូវសេចក្តីសុខ ។ ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៦ ។

(៤៤) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ និព្វានធាតុនេះ មាន ២ ។ និព្វានធាតុ ២ តើដូចម្តេច ។ គឺសឧបាទិសេសនិព្វានធាតុ ១ អនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសឧបាទិសេស-និព្វានធាតុ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអរហន្តខីណាស្រព មានព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្តរួចហើយ មានសោឡស-កិច្ច បានធ្វើស្រេចហើយ មានភារៈដាក់ចុះហើយ មានប្រយោជន៍របស់ខ្លួនសម្រេចហើយ ដោយលំដាប់ មានសំយោជនៈក្នុងភពអស់ហើយ ផុតស្រឡះហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ដោយប្រពៃ ប៉ុន្តែឥន្ទ្រិយទាំង ៥ របស់អរហន្តខីណាស្រពនោះ តាំងនៅដដែល អរហន្តខីណាស្រពនោះ នៅតែសោយអារម្មណ៍ ដែលគាប់ចិត្ត និងមិនគាប់ចិត្ត នៅសោយសុខនិងទុក្ខ ព្រោះឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នោះ មិនទាន់សេចក្តីវិនាសនៅ ។

តស្ស យោ រាគក្ខយោ ទោសក្ខយោ មោហក្ខយោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ សឧបាទិសេសា និព្វានធាតុ ។ កតមា ច ភិក្ខវេ អនុបាទិសេសា និព្វានធាតុ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អរហំ ហោតិ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ ។ តស្ស ឥធេវ ភិក្ខវេ សព្វវេទយិតានិ អនភិនន្ទិតានិ សីតិភវិស្សន្តិ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ អនុបាទិសេសា និព្វានធាតុ ។ ឥមា ខោ ភិក្ខវេ ទ្វេ និព្វានធាតុយោតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

ទ្វេ ឥមា ចក្ខុមតា បកាសិតា
និព្វានធាតូ អនិស្សិតេន តាទិនា
ឯកា ហិ ធាតុ ឥធ ទិដ្ឋធម្មិកា
សឧបាទិសេសា ភវនេត្តិសង្ខយា
អនុបាទិសេសា បន សម្បរាយិកា
យម្ហិ និរុជ្ឈន្តិ ភវានិ សព្វសោ ។

ការអស់រាគៈ អស់ទោសៈ អស់មោហៈណា របស់ព្រះអរហន្តនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សឧបាទិសេសនិព្វានធាតុ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអរហន្តខីណាស្រព មានព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្តរួចហើយ មានសោឡសកិច្ច ធ្វើស្រេចហើយ មានភារៈដាក់ចុះហើយ មានប្រយោជន៍របស់ខ្លួនសម្រេចហើយ ដោយលំដាប់ មានសំយោជនៈក្នុងភពអស់ហើយ ផុតស្រឡះហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ដោយប្រពៃ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការសោយនូវអារម្មណ៍ទាំងពួង មានសុខវេទនាជាដើម ការមិនត្រេកអរ ដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម របស់ព្រះអរហន្តនោះ នឹងស្ងប់រម្ងាប់ ផុតត្រជាក់ ក្នុងអត្តភាពនេះឯង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា អនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ និព្វានធាតុ មាន២ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

និព្វានធាតុ ២ នេះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុ ព្រះអង្គមិនអាស្រ័យ (ដោយតណ្ហានិងទិដ្ឋិ) មិនញាប់ញ័រ (ដោយលោកធម៌) ទ្រង់ប្រកាសហើយថា ធាតុមួយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ជាទីអស់ទៅនៃតណ្ហាក្នុងភព ជាសឧបាទិសេសៈ ចំណែកធាតុ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបរលោក រលត់ភពទាំងឡាយដោយសព្វគ្រប់ ជាអនុបាទិសេសៈ ។

យេ ឯតទញ្ញាយ បទំ អសង្ខតំ

វិមុត្តចិត្តា ភវនេត្តិសង្ខយា

តេ ធម្មសារាធិគមាខយេ[១] រតា

បហំសុ តេ សព្វភវានិ តាទិនោតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ សត្តមំ[២] ។

(៤៥) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ បដិសល្លានារាមា ភិក្ខវេ វិហរថ បដិសល្លានរតា អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តា អនិរាកតជ្ឈានា[៣] វិបស្សនាយ សមន្នាគតា ព្រូហេតា[៤] សុញ្ញាគារានំ ។ បដិសល្លានារាមានំ ភិក្ខវេ វិហរតំ បដិសល្លានរតានំ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តានំ អនិរាកតជ្ឈានានំ វិបស្សនាយ សមន្នាគតានំ ព្រូហេតានំ សុញ្ញាគារានំ ទ្វិន្នំ ផលានំ អញ្ញតរំ ផលំ បាដិកង្ខំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញា សតិ វា ឧបាទិសេសេ អនាគាមិតាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

១ ម.ឆ. ធម្មសារាធិគមាខយេ ។ ២ ម.ឆ. សត្តមំ ទុតិយំ ។ ៣ ម.ឆ. អនិរាកតជ្ឈានា ។ ៤ ព្រូហេតារោ ... ។

អរហន្តទាំងឡាយណា មានចិត្តផុតស្រឡះហើយ អស់តណ្ហា គឺភពហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់នូវបទនេះ ដែលបច្ច័យមិនតាក់តែងហើយ អរហន្តទាំងនោះ ត្រេកអរក្នុងការអស់ទៅ ព្រោះបាននូវធម៌ជាខ្លឹម អរហន្តទាំងនោះ មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ បានលះបង់នូវភពទាំងអស់ហើយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៧ ។

(៤៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរមានកាយវិវេកជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងទីស្ងាត់ ប្រកបរឿយៗ នូវចេតោសមថៈក្នុងខាងក្នុង កុំលះបង់ឈាន ប្រកបព្រមដោយវិបស្សនា ចំរើនសុញ្ញាគារ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយ រីករាយក្នុងទីស្ងាត់ ត្រេកអរក្នុងទីស្ងាត់ ប្រកបរឿយៗ នូវចេតោសមថៈក្នុងខាងក្នុង មិនលះបង់ឈាន ប្រកបដោយវិបស្សនា ចំរើនសុញ្ញាគារៈស្នាក់នៅហើយ បណ្តាផលទាំងឡាយពីរ ផលណាមួយ គប្បីបានប្រាថ្នា គឺបានសម្រេចអរហត្ត ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ពុំនោះសោត បើមានឧបាទាននូវរបស់សល់នៅ ក៏គប្បីបានសម្រេចភាពជាអនាគាមី ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

យេ សន្តចិត្តា និបកា សតិមន្តោ ច ឈាយិនោ
សម្មា ធម្មំ វិបស្សន្តិ កាមេសុ អនបេក្ខិនោ
អប្បមាទរតា សន្តា បមាទេ ភយទស្សិនោ
អភព្វា បរិហានាយ និព្វានស្សេវ សន្តិកេតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ អដ្ឋមំ[១] ។

[៤៦] វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ សិក្ខានិសំសា ភិក្ខវេ វិហរថ បញ្ញុត្តរា វិមុត្តិសារា សតាធិបតេយ្យា ។ សិក្ខានិសំសានំ ភិក្ខវេ វិហរតំ បញ្ញុត្តរានំ វិមុត្តិសារានំ សតាធិបតេយ្យានំ ទ្វិន្នំ ផលានំ អញ្ញតរំ ផលំ បាដិកង្ខំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញា សតិ វា ឧបាទិសេសេ អនាគាមិតាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

១ ម.ម. អដ្ឋមំ ឆដ្ឋំ ។

ជនទាំងឡាយណា ជាអ្នកមានចិត្តស្ងប់ មានបញ្ញា មានស្មារតី មានឈាន ពិចារណាឃើញធម៌ដោយប្រពៃ មិនមានសេចក្តីអាល័យក្នុងកាមទាំងឡាយ ត្រេកអរក្នុងសេចក្តីមិនប្រមាទ ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ឃើញភ័យក្នុងសេចក្តីប្រមាទ ជនទាំងឡាយនោះ មិនគួរដើម្បីនឹងសាបសូន្យ (បិតទៅ) គង់តែនៅជិតព្រះនិព្វាន ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៨ ។

[៤៦] ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរជាបុគ្គលមានសិក្ខាជាអានិសង្ស មានបញ្ញាជាគុណ មានវិមុត្តិជាខ្លឹម មានសតិ ជាអធិបតី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយ មានសិក្ខាជាអានិសង្ស មានបញ្ញាជាគុណ មានវិមុត្តិជាខ្លឹម មានសតិ ជាអធិបតីហើយ បណ្តាផលទាំងពីរ ផលណាមួយ គឺនឹងបានត្រាស់ដឹងអរហត្តក្នុងបច្ចុប្បន្ន ក្នុងអត្តភាពនេះ ឬកាលបើមានឧបាទិសេស សល់នៅ ក៏នឹងបានសម្រេចភាពជាអនាគាមី ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បរិបុណ្ណសេក្ខំ អបហានធម្មំ
បញ្ញុត្តរំ ជាតិខយន្តទស្សិំ
តំ វេ មុនិំ អន្តិមទេហធារិំ
មារញ្ជហំ ព្រូមិ ជរាយ បារគុំ ។
តស្មា សទា ឈានរតា សមាហិតា
អាតាបិនោ ជាតិខយន្តទស្សិនោ
មារំ សសេនំ អភិភុយ្យ ភិក្ខវោ
ភវេថ ជាតិមរណស្ស បារគាតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ឆដ្ឋំ[១] ។

(៤៧) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ជាគរោ ចស្ស ភិក្ខវេ ភិក្ខុ វិហរេយ្យ សតោ សម្បជានោ សមាហិតោ បមុទិតោ វិប្បសន្នោ ច តត្ថ កាលវិបស្សី ច កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ ជាគរស្ស ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ វិហរតោ សតិមតោ[២] សម្បជានស្ស សមាហិតស្ស បមុទិតស្ស វិប្បសន្នស្ស តត្ថ កាលវិបស្សិនោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ទ្វិន្នំ ផលានំ អញ្ញតរំ ផលំ បាដិកង្ខំ

១ ម. ឆ. សត្តមំ ។ ២ ម. ឆ. សតស្ស ។

តថាគតហៅនូវបុគ្គល ដែលមានការសិក្សាបរិបូណ៌ មានធម៌មិនបានលះបង់ មានបញ្ញាដ៏ឧត្តម បានឃើញព្រះនិព្វាន ជាទីអស់ទៅនៃជាតិនោះឯង ជាមុនី ទ្រទ្រង់នូវកាយ ជាទីបំផុត កំចាត់បង់មារ (គឺកិលេសមារជាដើម) បានដល់ត្រើយនៃជរា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរត្រេកអរក្នុងឈាន មានចិត្តដ៏តាំងមាំ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ឃើញព្រះនិព្វានជាទីអស់ទៅនៃជាតិ គ្របសង្កត់នូវមារព្រមទាំងសេនា សព្វកាល ដល់ត្រើយនៃជាតិ និងមរណៈ ។ ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៦ ។

(៤៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុគប្បីជាអ្នកភ្ញាក់រឭក មានសតិ មានសម្បជញ្ញៈ មានចិត្តដ៏តាំងមាំ មានចិត្តទន់ មានសេចក្តីជ្រះថ្លា មានការឃើញ ក្នុងកាលគួរ ក្នុងកុសលធម៌ទាំងនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុ ជាអ្នកភ្ញាក់រឭក មានសតិ មានសម្បជញ្ញៈ មានចិត្តដ៏តាំងមាំ មានចិត្តទន់ មានសេចក្តីជ្រះថ្លា មានការឃើញ ក្នុងកាលគួរ ក្នុងកុសលធម៌ទាំងនោះហើយ បណ្តាផលទាំងឡាយពីរ ផលណាមួយ គប្បីបានប្រាកដគឺបានសម្រេច

ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញា សតិ វា ឧបាទិសេសេ អនាគាមិតាតិ ។

ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

ជាគរន្តា សុណាថេតំ យេ សុត្តា តេ បពុជ្ឈថ
សុត្តា ជាគរិតំ សេយ្យោ នត្ថិ ជាគរតោ ភយំ ។
យោ ជាគរោ ច សតិមា សម្បជានោ
សមាហិតោ មុទិតោ វិប្បសន្នោ ច
កាលេន សោ សម្មា ធម្មំ បរិវីមំសមានោ
ឯកោទិភូតោ វិហនេ តមំ សោ ។
តស្មា ហវេ ជាគរិយំ ភជេថ
អាតាបី ភិក្ខុ និបកោ ឈានលាភី
សំយោជនំ ជាតិជរាយ ឆេត្វា
ឥធេវ សម្ពោធិមនុត្តរំ ផុសេតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

ទសមំ(១) ។

---
១ ម. ឆ. ទសមន្តិ នត្ថិ ។

អរហត្ត ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ពុំនោះសោត បើមានឧបាទានក្ខន្ធសេសសល់នៅ ក៏គង់បាននូវភាពជាអនាគាមី ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

អ្នកទាំងឡាយ ចូរភ្ញាក់រឮកឡើង ហើយស្តាប់ពាក្យនុ៎ះ ជនទាំងឡាយ
ណា ជាអ្នកដេកលក់ហើយ ជនទាំងឡាយនោះ ចូរភ្ញាក់ឡើង
កិរិយាភ្ញាក់ចាកការដេក ជាការប្រសើរ ព្រោះភ័យមិនមានដល់
បុគ្គលអ្នកភ្ញាក់ឡើយ ។ បុគ្គលណា ជាអ្នកភ្ញាក់រឮក មានសតិ
មានសម្បជញ្ញៈ មានចិត្តដំកល់មាំ មានចិត្តទន់ មានចិត្តជ្រះថ្លា
បុគ្គលនោះ កាលពិចារណាឃើញនូវធម៌ប្រពៃ តាមកាលគួរហើយ
បុគ្គលនោះ ជាបុគ្គលប្រសើរឯក គប្បីកំចាត់បង់នូវងងឹតគឺអវិជ្ជាបាន ។
ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ គួរសេពគប់នូវជាគរិយធម៌
ភិក្ខុអ្នកមានព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានបញ្ញា
បាននូវឈាន ផ្តាច់បង់ នូវសំយោជនៈ នៃជាតិ និងជរាហើយ
រមែងបាននូវសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ ក្នុងលោកនេះឯង ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ១០ ។

(៤៨) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទ្វេមេ ភិក្ខវេ អាបាយិកា នេរយិកា ឥទមប្បហាយ ។ កតមេ ទ្វេ ។ យោ ច អព្រហ្មចារី ព្រហ្មចារីបដិញ្ញោ យោ ច បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តំ អមូលកេន អព្រហ្មចរិយេន អនុទ្ធំសេតិ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ ទ្វេ អាបាយិកា នេរយិកា ឥទមប្បហាយាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ.

អភូតវាទី និរយំ ឧបេតិ
យោ វាបិ[១] កត្វា ន ករោមិ ចាហ
ឧភោបិ តេ បេច្ច សមា ភវន្តិ
និហីនកម្មា មនុជា បរត្ថ ។
កាសាវកណ្ឋា ពហវោ បាបធម្មា អសញ្ញតា
បាបា បាបេហិ កម្មេហិ និរយំ តេ ឧបបជ្ជរេ
សេយ្យោ អយោគុឡោ ភុត្តោ តត្តោ អគ្គិសិខូបមោ
យញ្ចេ ភុញ្ជេយ្យ ទុស្សីលោ រដ្ឋបិណ្ឌំ អសញ្ញតោតិ ។

១ ម. វាបិ ។

(៤៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល ២ ពួកនេះ បើមិនទាន់លះបង់ នូវបាបសមាចារៈនេះទេ មុខជាទីទៅកើតក្នុងអបាយ កើតក្នុងនរកមិនខាន ។ បុគ្គល ២ ពួក តើដូចម្តេច ។ គឺបុគ្គលដែលមិនមែនជាព្រហ្មចារី ហើយប្តេជ្ញាខ្លួនជាព្រហ្មចារី ១ បុគ្គលដែលកំចាត់បង់នូវអ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈដ៏បរិសុទ្ធបរិបូណ៌ ដោយអព្រហ្មចរិយធម៌ មិនមានមូល ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល ២ ពួកនេះឯង បើមិនលះបង់នូវបាបសមាចារៈនេះទេ មុខជាទីទៅកើតក្នុងអបាយ កើតក្នុងនរក មិនខាន ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុគ្គលអ្នកនិយាយកុហក និងបុគ្គលដែលធ្វើបាប ហើយពោលថាខ្ញុំ
មិនធ្វើទេ រមែងទៅកើតក្នុងនរក បុគ្គលទាំង ២ ពួកនោះ ជាសត្វ
មានកម្មលាមក លះលោកនេះហើយ រមែងមានទោសស្មើគ្នាក្នុង
បរលោក ។ បុគ្គលទាំងឡាយច្រើននាក់ មានកព័ទ្ធដោយសំពត់
កាសាវៈ ប៉ុន្តែជាបុគ្គលមានធម៌លាមក មិនសង្រួម បុគ្គលបាបទាំង
នោះទីទៅកើតក្នុងនរក ដោយកម្មទាំងឡាយលាមក បុគ្គលបរិភោគ
ដុំដែកក្តៅ មានអណ្តាតភ្លើងជាឧបមា ប្រសើរជាង បុគ្គលទ្រុស្តសីល
មិនសង្រួម បរិភោគដុំបាយ របស់អ្នកដែន មិនប្រសើរឡើយ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ឯកាទសមំ[1] ។

(៤៩) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទ្វីហិ ភិក្ខវេ ទិដ្ឋិគតេហិ បរិយុដ្ឋិតា ទេវមនុស្សា ឱលីយន្តិ ឯកេ អតិធាវន្តិ ឯកេ ចក្ខុមន្តោ ច បស្សន្តិ ។ កថញ្ច ភិក្ខវេ ឱលីយន្តិ ឯកេ ។ ភវារាមា ភិក្ខវេ ទេវមនុស្សា ភវរតា ភវសម្មុទិតា តេសំ ភវនិរោធាយ ធម្មេ ទេសិយមានេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ ន បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ នាធិមុច្ចតិ ឯវំ[2] ភិក្ខវេ ឱលីយន្តិ ឯកេ ។ កថញ្ច ភិក្ខវេ អតិធាវន្តិ ឯកេ ។ ភវេនេវ ខោ បនេកេ អដ្ដីយមានា ហរាយមានា ជិគុច្ឆមានា វិភវំ អភិនន្ទន្តិ យតោ កិរ ភោ អយំ អត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណា ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ ឯតំ យថាវន្តិ[3]

១ ម.ម. និក្ខេបសុត្តំ ឯក្កំ ។ ២ ម. ឯវំ ខោ ។ ៣ ឱ. យាថាវន្តិ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ១១ ។

(៤៩) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ត្រូវទិដ្ឋិទាំង ២ រួបរឹតហើយ ពួក ១ រមែងជាប់នៅ ពួក ១ រមែងស្ទុះទៅ ចំណែកឯពួកបុគ្គលមានចក្ខុ រមែងឃើញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលពួក ១ រមែងជាប់នៅ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងភព ត្រេកអរក្នុងភព ត្រេកត្រអាលក្នុងភព កាលតថាគតសំដែងធម៌ ដើម្បីរលត់ភព ចិត្តរបស់ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយនោះ ក៏មិនស្ទុះទៅ មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅ មិនចុះស៊ប់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយពួក ១ រមែងជាប់នៅ យ៉ាងនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ពួក ១ រមែងស្ទុះទៅ តើដូចម្តេច ។ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយពួក ១ កាលបើនឿយណាយ ស្អប់ខ្ពើមភព រមែងត្រេកអរចំពោះការវិនាសភព ដោយគិតថា ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន បានឮថា អត្តាតនេះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ រមែងដាច់សូន្យ វិនាសទៅ មិនកើតទៅក្នុងខាងមុខទៀត ព្រោះហេតុណា នេះជាធម្មជាតស្ងប់ស្ងាត់ នេះជាធម្មជាតដ៏ឧត្តម នេះជាធម្មជាតដ៏ពិត

ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ អតិធាវន្តិ ឯកេ ។ កថញ្ច ភិក្ខវេ ចក្ខុមន្តោ ច បស្សន្តិ ។ ឥធ ភិក្ខុ ភូតំ ភូតតោ បស្សតិ ភូតំ ភូតតោ ទិស្វា ភូតស្ស និព្វិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ ចក្ខុមន្តោ ច បស្សន្តីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យោ[១] ភូតំ ភូតតោ ទិស្វា ភូតស្ស ច អតិក្កមំ
យថាភូតេ[២] វិមុច្ចតិ ភវតណ្ហាបរិក្ខយា
ស វេ[៣] ភូតំ បរិញ្ញា សោ វីតតណ្ហោ ភវាភវេ
ភូតស្ស វិភវា ភិក្ខុ នាគច្ឆតិ[៤] បុនព្ភវន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ទ្វាទសមំ[៥] ។

ទុតិយវគ្គោ ។

---

១ ម. យោ ។ ២ ម.ឆ. យថាភូតេ អនុបាទាយ វិមុច្ចតិ ។ ៣ ម. ស វេ ។ ៤ ម. ភិក្ខុ នាគច្ឆតិ ។ ៥ ម.ឆ. ភូតសុត្តំ ទស្ស ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទៅតាមទំនងមនុស្សទាំងឡាយពួក ១ រមែងស្ទុះទៅហួស នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះចំណែកបុគ្គលអ្នកមានចក្ខុ រមែងឃើញ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនា នេះ ឃើញនូវខន្ធបញ្ចកៈ ដោយសភាវៈពិត លុះឃើញនូវខន្ធបញ្ចកៈ ដោយសភាវៈពិតហើយ ក៏ប្រតិបត្តិ ដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរលត់នូវខន្ធបញ្ចកៈ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកបុគ្គលមានចក្ខុ រមែងឃើញយ៉ាងនេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់ គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

អរិយសាវកណា ឃើញនូវខន្ធបញ្ចកៈ ដោយសភាវៈពិតផង
នូវការប្រព្រឹត្តកន្លងនូវខន្ធបញ្ចកៈផង រមែងផុតស្រឡះ ក្នុង
ព្រះនិព្វាន ដោយសភាវៈពិត ព្រោះអស់តណ្ហា ក្នុងភព
ប្រសិនបើ អរិយសាវកនោះ កំណត់ដឹងនូវខន្ធបញ្ចកៈ ប្រាស
ចាកតណ្ហា ក្នុងភពតូចធំហើយ ភិក្ខុនោះ ព្រោះសូន្យ
ចាកខន្ធបញ្ចកៈហើយ រមែងមិនចូលមកកាន់ភពថ្មីទៀត ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ១២ ។

ចប់ ទុតិយវគ្គ ។

ពលទុកំ

ទ្វេ សទ្ធិន្ទ្រិយា ទ្វេ គមនិយា សីលេន អបរេ ទុវេ
អលោភព្យេ ការុណា ទ្វេ ច សំវេជនីយេន តេ នវ
វិតក្កា ទេសនា វិជ្ជា បញ្ញា ជាគ្គេន បញ្ញំ
អជាតំ ធាតុ សញ្ញាំ សិក្ខា ជាតាយេន ច
អនាយ ធិដ្ឋិយាយេវ[១] ការីសតិ បកាសិតាតិ ។

ទុកនិក្ខេបោ និដ្ឋិតោ ។

១ ម.ឆ. ទិដ្ឋិយា យេ ។

ឧទ្ទាននៃទុតិយវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីឥន្ទ្រិយមានពីរលើក គមនិយគមមិនមានពីរលើក សីលនិងរឿងដទៃទៀត មានពីរលើក អំពីមិនមានទំនួលខ្យល់ៈ១ រឿងករុណា មានពីរលើក សំវេជនីយ ១ត្រូវជា ១០ អំពីវិតក្កៈ ១ទេសនា ១ វិជ្ជា ១ បញ្ញា ១ ធម៌ ១ ត្រូវជា៥ អំពីអជាតធម៌ ១ ធាតុ ១ ទីសញ្ញា ១ សិក្ខា ១ ជាតាយធម៌ ១ អនាយ ១ ទិដ្ឋិ ១ ត្រូវជា ៦៦ ដែលលោកបានប្រកាសទុកហើយ ។

ចប់ ទុកនិក្ខេប ។

ឥតិវុត្តកេ តិកនិបាតស្ស បឋមោ វគ្គោ

(៥០) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តីណិមានិ ភិក្ខវេ អកុសលមូលានិ ។ កតមានិ តីណិ ។ លោភោ អកុសលមូលំ ទោសោ អកុសលមូលំ មោហោ អកុសលមូលំ ។ ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ តីណិ អកុសលមូលានីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

លោភោ ទោសោ ច មោហោ ច បុរិសំ បាបចេតសំ
ហឹសន្តិ អត្តសម្ភូតា តចសារំ វ សម្ផលន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បឋមំ[១] ។

(៥១) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តិស្សោ ឥមា ភិក្ខវេ ធាតុយោ ។ កតមា តិស្សោ ។ រូបធាតុ អរូបធាតុ និរោធធាតុ ។ ឥមា ខោ ភិក្ខវេ តិស្សោ ធាតុយោតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

រូបធាតុំ បរិញ្ញាយ អរូបេសុ អសណ្ឋិតា
និរោធេ យេ វិមុច្ចន្តិ តេ ជនា មច្ចុហាយិនោ ។

១ ម.ឆ. [illegible] ។

ឥតិវុត្តកៈ តិកនិបាត បឋមវគ្គ

(៥០) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលមូលនេះ មាន ៣ ។ អកុសលមូល ៣ តើដូចម្តេច ។ គឺលោភៈ ជាអកុសលមូល ១ ទោសៈ ជាអកុសលមូល ១ មោហៈ ជាអកុសលមូល ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលមូលមាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

លោភៈ ទោសៈ មោហៈ ដែលកើតអំពីខ្លួន តែងបៀតបៀននូវបុគ្គល
មានចិត្តលាមក ដូចជាឫស្សីមានផ្លែ តែងបៀតបៀននូវដើមរបស់ខ្លួន ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ១ ។

(៥១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធាតុនេះ មាន ៣ ។ ធាតុ ៣ តើដូចម្តេច ។ គឺរូបធាតុ ១ អរូបធាតុ ១ និរោធធាតុ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធាតុមាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងនូវរូបធាតុ មិនតាំងនៅក្នុងអរូបធាតុ
ចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងនិរោធ ជនទាំងនោះ ឈ្មោះថាញុំាងមច្ចុឲ្យសាបសូន្យ ។

កាយេន អមតំ ធាតុំ ផុស្សយិត្វា និរូបធឹ
ឧបធិប្បដិនិស្សគ្គំ សច្ឆិកត្វា អនាសវោ
ទេសេតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ អសោកំ វិរជំ បទន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ទុតិយំ[1] ។

(៥២) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តិស្សោ ឥមា ភិក្ខវេ វេទនា ។ កតមា តិស្សោ ។ សុខា វេទនា ទុក្ខា វេទនា អទុក្ខមសុខា វេទនា ។ ឥមា ខោ ភិក្ខវេ តិស្សោ វេទនាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

សមាហិតោ សម្បជានោ សតោ ពុទ្ធស្ស សាវកោ
វេទនា ច បជានាតិ វេទនានញ្ច សម្ភវំ
យត្ថ ចេតា និរុជ្ឈន្តិ មគ្គញ្ច ខយគាមិនំ
វេទនានំ ខយា ភិក្ខុ និច្ឆាតោ បរិនិព្វុតោតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ តតិយំ[2] ។

---

១ ម.ឆ. ទុតិយំ សុត្តំ ។ ២ ម. ឆ. តតិយំ សុត្តំ ។

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដែលមិនមានអាសវៈ បានពាល់ត្រូវ
នូវអមតធាតុ ដែលមិនមានឧបធិ ដោយនាមកាយ
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវព្រះនិព្វានដែលជាទីលះបង់ឧបធិ ទ្រង់
សំដែងព្រះនិព្វាន ដែលមិនមានសោក មិនមានធូលី ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ២ ។

(៥២) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វេទនានេះមាន៣ ។ វេទនា៣តើដូចម្តេច ។ គឺសុខវេទនា ១ ទុក្ខវេទនា ១ អទុក្ខមសុខវេទនា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វេទនាមាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធ មានចិត្តដំកល់មាំ មានសម្បជញ្ញៈ មានស្មារតី
ដឹងច្បាស់នូវវេទនាទាំងឡាយផង នូវទីកើតនៃវេទនាទាំងឡាយ
ផង វេទនាទាំងនោះ រលត់ទៅ ក្នុងទីណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវ
ទីនោះផង នូវមគ្គជាដំណើរទៅកាន់ទីអស់ទៅ នៃវេទនាផង
ភិក្ខុអស់តណ្ហា ដែលបរិនិព្វាន ព្រោះអស់វេទនាទាំងឡាយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៣ ។

(៥៣) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តិស្សោ ឥមា ភិក្ខវេ វេទនា ។ កតមា តិស្សោ ។ សុខា វេទនា ទុក្ខា វេទនា អទុក្ខមសុខា វេទនា ។ សុខា ភិក្ខវេ វេទនា ទុក្ខតោ ទដ្ឋព្វា ទុក្ខា វេទនា សល្លតោ ទដ្ឋព្វា អទុក្ខមសុខា វេទនា អនិច្ចតោ ទដ្ឋព្វា ។ យតោ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ សុខា វេទនា ទុក្ខតោ ទិដ្ឋា ហោតិ ទុក្ខា វេទនា សល្លតោ ទិដ្ឋា ហោតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា អនិច្ចតោ ទិដ្ឋា ហោតិ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អរិយោ សម្មទ្ទសោ អច្ឆេច្ឆិ(១) តណ្ហំ វិវត្តយិ សំយោជនំ សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យោ សុខំ ទុក្ខតោ អទ្ទ ទុក្ខមទ្ទក្ខិ សល្លតោ
អទុក្ខមសុខំ សន្តំ អទ្ទក្ខិ នំ អនិច្ចតោ
ស វេ សម្មទ្ទសោ ភិក្ខុ យតោ តត្ថ វិមុច្ចតិ
អភិញ្ញាវោសិតោ សន្តោ ស វេ យោគាតិគោ មុនីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ចតុត្ថំ(២) ។

១ ម. អច្ឆេច្ឆិ ។ ឱ. អច្ឆិន្ទិ ។ ២ ម. ចតុត្ថំ ឆដ្ឋំ ។

(៥៣) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វេទនានេះ មាន ៣ ។ វេទនា ៣ តើដូចម្ដេច ។ គឺសុខវេទនា ១ ទុក្ខវេទនា ១ អទុក្ខមសុខវេទនា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញនូវសុខវេទនា ថាជាទុក្ខ គប្បីឃើញនូវទុក្ខវេទនា ថាជាព្រួញ គប្បីឃើញនូវអទុក្ខមសុខវេទនា ថាជារបស់មិនទៀង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុ ឃើញសុខវេទនា ថាជាទុក្ខ ឃើញទុក្ខវេទនា ថាជាព្រួញ ឃើញអទុក្ខមសុខវេទនា ថាជារបស់មិនទៀងហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា ភិក្ខុប្រសើរ ឃើញត្រូវ ផ្ដាច់បង់តណ្ហា ដោះស្រាយសំយោជនៈ ធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ បាន ព្រោះយល់ច្បាស់នូវមានះ ដោយប្រពៃ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ភិក្ខុណា បានឃើញសុខវេទនា ថាជាទុក្ខ បានឃើញទុក្ខវេទនាថាជាព្រួញ
បានឃើញអទុក្ខមសុខវេទនា ដ៏ស្ងប់នោះ ថាជារបស់មិនទៀង ភិក្ខុ
នោះឯង ឃើញ (វេទនាទាំង ៣) ដោយប្រពៃ ផុតស្រឡះក្នុងវេទនា
ដោយការបង្រួមកាយ វាចា ចិត្ត ភិក្ខុនោះឯងមានព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្ត
រួចហើយ ព្រោះត្រាស់ដឹង ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ជាមុនីកន្លងផុតនូវយោគៈ ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៤ ។

(៥៤) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តិស្សោ ឥមា ភិក្ខវេ ឯសនា ។ កតមា តិស្សោ ។ កាមេសនា ភវេសនា ព្រហ្មចរិយេសនា ។ ឥមា ខោ ភិក្ខវេ តិស្សោ ឯសនាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

សមាហិតោ សម្បជានោ សតោ ពុទ្ធស្ស សាវកោ
ឯសនា ច បជានាតិ ឯសនានញ្ច សម្ភវំ
យត្ថ ចេតា និរុជ្ឈន្តិ មគ្គញ្ច ខយគាមិនំ
ឯសនានំ ខយា ភិក្ខុ និច្ឆាតោ បរិនិព្វុតោតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បញ្ចមំ[១] ។

(៥៥) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តិស្សោ ឥមា ភិក្ខវេ ឯសនា ។ កតមា តិស្សោ ។ កាមេសនា ភវេសនា ព្រហ្មចរិយេសនា ។

១ ឱ. ម. បញ្ចមំ នត្ថិ ។

(៥៤) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការស្វែងរកនេះ មាន ៣ ។ ការស្វែងរក ៣ តើដូចម្តេច ។ គឺការស្វែងរកកាម ១ ការស្វែងរកភព ១ ការស្វែងរកព្រហ្មចរិយៈ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការស្វែងរក មាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធ មានចិត្តដ៏តាំងមាំ មានសម្បជញ្ញៈ មាន
ស្មារតី ដឹងច្បាស់នូវការស្វែងរកទាំងឡាយផង នូវទីកើតនៃ
ការស្វែងរកទាំងឡាយផង ការស្វែងរកទាំងនុ៎ះ រលត់ទៅ
ក្នុងទីណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវទីនោះផង នូវមគ្គជាដំណើរទៅ
កាន់ទីអស់ទៅ នៃការស្វែងរកផង ភិក្ខុអស់ទៅនៃតណ្ហា
ក៏ជាបរិនិព្វាន ព្រោះអស់ទៅនៃការស្វែងរកទាំងឡាយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៥ ។

(៥៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការស្វែងរកនេះ មាន ៣ ។ ការស្វែងរក ៣ តើដូចម្តេច ។ គឺការស្វែងរកកាម ១ ការស្វែងរកភព ១ ការស្វែងរកព្រហ្មចរិយៈ ១ ។

ឥមា ខោ ភិក្ខវេ តិស្សោ ឯសនាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

កាមេសនា ភវេសនា ព្រហ្មចរិយេសនា សហា
ឥតិ សច្ចបរាមាសោ ទិដ្ឋិដ្ឋានា សមុស្សយា
សព្វរាគវិរត្តស្ស តណ្ហក្ខយវិមុត្តិនោ[១]
ឯសនា បដិនិស្សដ្ឋា ទិដ្ឋិដ្ឋានា[២] សមូហតា
ឯសនានំ ខយា ភិក្ខុ និរាសោ អកថង្កថីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ឆដ្ឋំ[៣] ។

(៥៦) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តយោមេ ភិក្ខវេ អាសវា ។ កតមេ តយោ ។ កាមាសវោ ភវាសវោ អវិជ្ជាសវោ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ អាសវាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

១ ឱ. តណ្ហក្ខយាវិមុត្តិនោ ។ ២ ឱ. ទិដ្ឋិដ្ឋានា ។ ៣ ឱ.ម. [illegible] ឆដ្ឋំ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការស្វែងរកមាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ការស្វែងរកកាម ការស្វែងរកភព និងការស្វែងរកព្រហ្មចរិយៈ
ដែលជាទីស្ទាបអង្អែល ថាជារបស់ពិត ជាទីតាំងនៃទិដ្ឋិ
ជាទីផុះផុលនៃកិលេស ការស្វែងរករបស់ភិក្ខុ អ្នកប្រាស
ចាកសេចក្ដីត្រេកអរទាំងពួង ផុតស្រឡះ ព្រោះអស់តណ្ហា
បានលះបង់ហើយ ទាំងហេតុជាទីតាំងនៃទិដ្ឋិ ក៏បានដក
ចោលហើយ ភិក្ខុមិនមានសេចក្ដីប្រាថ្នា មិនមានសេចក្ដី
ងឿងឆ្ងល់ ព្រោះអស់ទៅនៃការស្វែងរកទាំងឡាយ ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៦ ។

(៥៦) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាសវៈនេះ មាន ៣ ។ អាសវៈ ៣ តើដូចម្ដេច ។ គឺកាមាសវៈ ១ ភវាសវៈ ១ អវិជ្ជាសវៈ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាសវៈមាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនេះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សមាហិតោ សម្បជានោ សតោ ពុទ្ធស្ស សាវកោ
អាសវេ ច បជានាតិ អាសវានញ្ច សម្ភវំ
យត្ថ ចេតេ[១] និរុជ្ឈន្តិ មគ្គញ្ច ខយគាមិនំ
អាសវានំ ខយា ភិក្ខុ និច្ឆាតោ បរិនិព្វុតោតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ សត្តមំ[២] ។

(៥៧) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តយោមេ ភិក្ខវេ អាសវា ។ កតមេ តយោ ។ កាមាសវោ ភវាសវោ អវិជ្ជាសវោ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ អាសវាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យស្ស កាមាសវោ ខីណោ អវិជ្ជា ច វិរាជិតា
ភវាសវោ បរិក្ខីណោ វិប្បមុត្តោ និរូបធិ
ធារេតិ អន្តិមំ ទេហំ ជេត្វា មារំ សវាហនន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ អដ្ឋមំ[៣] ។

១ ចេតោតិ យុត្តតរំ ។ ២ ម.ឆ. សត្តមំ សុត្តំ ។ ៣ ម.ឆ. អដ្ឋមំ សុត្តំ ។

សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធ មានចិត្តដំកល់មាំ មានសម្បជញ្ញៈ មានសតិ ដឹងច្បាស់នូវអាសវៈទាំងឡាយផង នូវទីកើតនៃអាសវៈទាំងឡាយផង អាសវៈទាំងនោះ រលត់ទៅក្នុងទីណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវទីនោះផង នូវមគ្គដល់នូវសេចក្ដីអស់ទៅ នៃអាសវៈផង ភិក្ខុមិនមានសេចក្ដីប្រាថ្នា រមែងបរិនិព្វាន ព្រោះអស់អាសវៈទាំងឡាយ ។ ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៧ ។

(៥៧) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាសវៈនេះមាន ៣ ។ អាសវៈ ៣ តើដូចម្ដេច ។ គឺកាមាសវៈ ១ ភវាសវៈ ១ អវិជ្ជាសវៈ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាសវៈមាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុគ្គលណា មានកាមាសវៈអស់ហើយ មានអវិជ្ជាសវៈអស់ហើយ
មានភវាសវៈអស់ហើយ មានចិត្តផុតស្រឡះហើយ មិនមានឧបធិ
បុគ្គលនោះ ឈ្នះមារព្រមទាំងពាហនៈ ទ្រទ្រង់នូវកាយជាទីបំផុត ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៨ ។

(៥៨) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តិស្សោ ឥមា ភិក្ខវេ តណ្ហា ។ កតមា តិស្សោ ។ កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា ។ ឥមា ខោ ភិក្ខវេ តិស្សោ តណ្ហាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

តណ្ហាយោគេន សំយុត្តា រត្តចិត្តា ភវាភវេ
តេ យោគយុត្តា មារស្ស អយោគក្ខេមិនោ ជនា
សត្តា គច្ឆន្តិ សំសារំ ជាតិមរណគាមិនោ
យេ ច តណ្ហំ បហន្ត្វាន វីតតណ្ហា[១] ភវាភវេ
តេ វេ បារគតា[២] លោកេ យេ បត្តា អាសវក្ខយន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

ចតុត្ថំ[៣] ។

១ ម. វិគតតណ្ហា ។ ២ ឱ. ម. បារង្គតា ។ ៣ ឱ. ចតុត្ថំ ។

(៥៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហានេះមាន ៣ ។ តណ្ហា ៣ តើដូចម្តេច ។ កាមតណ្ហា ១ ភវតណ្ហា ១ វិភវតណ្ហា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាមាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ជនទាំងឡាយប្រកបហើយ ព្រោះប្រកបដោយតណ្ហា មាន
ចិត្តត្រេកអរ ក្នុងភពតូចនិងភពធំ ជនទាំងនោះ ឈ្មោះថា
ប្រកបដោយយោគៈ ពោលគឺអន្ទាក់នៃមារ មិនក្សេមចាកយោគៈ
សត្វទាំងឡាយ នៅមានដំណើរ ទៅកាន់ជាតិនិងមរណៈ
តែងទៅកាន់សង្សារ ចំណែកពួកសត្វណា លះបង់តណ្ហាបាន
ហើយ សត្វទាំងនោះឈ្មោះថា ប្រាសចាកតណ្ហា ក្នុងភពតូច
និងភពធំ ពួកសត្វណា បានដល់នូវការអស់អាសវៈក្នុងលោក
សត្វទាំងនោះឯង ឈ្មោះថា បានដល់នូវត្រើយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៤ ។

(៨៩) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តីហិ ភិក្ខវេ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អតិក្កម្ម មារធេយ្យំ អាទិច្ចោវ វិរោចតិ ។ កតមេហិ តីហិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អសេក្ខេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ ហោតិ អសេក្ខេន សមាធិក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ ហោតិ អសេក្ខេន បញ្ញាក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ ហោតិ ។ ឥមេហិ ខោ ភិក្ខវេ តីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អតិក្កម្ម មារធេយ្យំ អាទិច្ចោវ វិរោចតីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

សីលសមាធិបញ្ញា[១] ច យស្ស ឯតេ សុភាវិតា
អតិក្កម្ម មារធេយ្យំ អាទិច្ចោវ វិរោចតីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
ទសមំ[២] ។

បឋមវគ្គោ ។

១ ម.ម. សីលំ សមាធិបញ្ញា ។ ២ ម.ម. ទសមន្តិ ។

(៨៩) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ៣ រមែងកន្លងនូវវិស័យនៃមារ រុងរឿង ដូចព្រះអាទិត្យ ។ ប្រកបដោយធម៌ ៣ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ប្រកបដោយសីលក្ខន្ធ ជាអសេក្ខៈ ១ ប្រកបដោយសមាធិក្ខន្ធ ជាអសេក្ខៈ ១ ប្រកបដោយបញ្ញាខន្ធ ជាអសេក្ខៈ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ៣ នេះឯង រមែងកន្លងនូវវិស័យនៃមារ រុងរឿង ដូចព្រះអាទិត្យ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

សីល សមាធិ និងបញ្ញា ទាំងឡាយនុ៎ះ
ដែលបុគ្គលណា បានអប់រំល្អហើយ បុគ្គលនោះ
រមែងកន្លងនូវវិស័យនៃមារ រុងរឿង ដូចព្រះអាទិត្យ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ បឋមវគ្គ ។

វគ្គុទ្ទានំ

មូលធាតុ អថ វេទនា ទុវេ

ឯសនា ច ទុវេ អាសវា ទុវេ

តណ្ហាតោ អថ[១] មារធេយ្យតោ

វគ្គមាហុ បឋមន្តិ ឧត្តមន្តិ ។

---

១ ម. ឯវម្បិ បាឋោ អត្ថិ ។

ឧទ្ទាននៃបឋមវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីមូល ១ ធាតុ ១ វេទនាពីរលើក

ការស្វែងរក ពីរលើក អាសវៈ ពីរលើក

តណ្ហា ១ វិស័យនៃមារ ១ លោកពោល

ថា បឋមវគ្គ ជាវគ្គដ៏ឧត្តម ។

ឥតិវុត្តកេ តិកនិបាតស្ស ទុតិយវគ្គោ

(៦០) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តីណិមានិ ភិក្ខវេ បុញ្ញកិរិយវត្ថូនិ ។ កតមានិ តីណិ ។ ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ សីល-មយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ ភាវនាមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ ។ ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ តីណិ បុញ្ញកិរិយវត្ថូនីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

បុញ្ញមេវ សោ សិក្ខេយ្យ អាយតគ្គំ សុខិន្ទ្រិយំ
ទានញ្ច សមចរិយញ្ច មេត្តចិត្តញ្ច ភាវយេ
ឯតេ ធម្មេ ភាវយិត្វា តយោ សុខសមុទ្ទយេ
អព្យាបជ្ឈំ សុខំ លោកំ បណ្ឌិតោ ឧបបជ្ជតីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បឋមំ[១] ។

(៦១) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តីណិមានិ ភិក្ខវេ ចក្ខូនិ ។ កតមានិ តីណិ ។ មំសចក្ខុ ទិព្វចក្ខុ បញ្ញាចក្ខុ ។ ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ តីណិ ចក្ខូនីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

១ ម. បឋមំ សុត្តំ ។

ឥតិវុត្តកៈ តិកនិបាត ទុតិយវគ្គ

(៦០) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុនេះ មាន ៣ ។ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ៣ តើដូចម្តេច ។ គឺទានមយបុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ១ សីលមយបុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ១ ភាវនាមយបុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុ មាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

កុលបុត្រគួរប្រាថ្នាប្រយោជន៍ គួរសិក្សានូវបុណ្យ ដែល
មានផលប្រណីត មានវិបាកជាសុខ គឺគួរចំរើនទានផង
ការប្រព្រឹត្តិស្មើ គឺសីលផង មេត្តាចិត្តផង លុះចំរើនធម៌
ទាំង ៣ នេះ ដែលនាំមកនូវសេចក្តីសុខហើយ រមែង
ចូលទៅកាន់លោក ដែលជាសុខ ឥតមានការបៀតបៀន ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ១ ។

(៦១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុនេះ មាន ៣ ។ ចក្ខុ ៣ តើដូចម្តេច ។ គឺមំសចក្ខុ ១ ទិព្វចក្ខុ ១ បញ្ញាចក្ខុ ១ ។

មំសចក្ខុ ទិព្វចក្ខុ   បញ្ញាចក្ខុ អនុត្តរំ
ឯតានិ តីណិ ចក្ខូនិ   អក្ខាសិ បុរិសុត្តមោ
មំសចក្ខុស្ស ឧប្បាទោ   មគ្គោ ទិព្វស្ស ចក្ខុនោ
យតោ ញាណំ ឧទបាទិ   បញ្ញាចក្ខុ អនុត្តរំ
តស្ស ចក្ខុស្ស បដិលាភា   សព្វទុក្ខា បមុច្ចតីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

ទុតិយំ[១] ។

(៦២) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តីណិមានិ ភិក្ខវេ ឥន្ទ្រិយានិ ។ កតមានិ តីណិ ។ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ អញ្ញិន្ទ្រិយំ អញ្ញា-តាវិន្ទ្រិយំ ។ ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ តីណិ ឥន្ទ្រិយានីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

១ ម. ឥ. ចក្ខុសុត្តំ ទុតិយំ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុមាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុរសឧត្តម បានពោលនូវចក្ខុ ៣ នេះ គឺមំសចក្ខុ ១ ទិព្វចក្ខុ ១
បញ្ញាចក្ខុ ដ៏ប្រសើរបំផុត ១ ការកើតឡើងនៃមំសចក្ខុ ជាផ្លូវ
នៃទិព្វចក្ខុ កាលដែលញាណគឺបញ្ញាចក្ខុដ៏ឧត្តម កើតឡើងហើយ
បុគ្គល រមែងរួចស្រឡះចាកទុក្ខទាំងពួង ព្រោះបាននូវចក្ខុនោះ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ២ ។

(៦២) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥន្ទ្រិយនេះ មាន ៣ ។ ឥន្ទ្រិយ ៣ តើដូចម្តេច ។ គឺអនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ[១] ១ អញ្ញិន្ទ្រិយ[២] ១ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ[៣] ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥន្ទ្រិយ មាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុះហើយ ។

ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

១ ឥន្ទ្រិយដែលកើតឡើង ដល់អ្នកប្រតិបត្តិថា អាត្មាអញនឹងដឹងនូវចតុស្សច្ចធម៌ ដែលអាត្មាអញមិនទាន់ដឹង មិនទាន់សម្រេច ក្នុងសង្សារវដ្ត បានដល់សោតាបត្តិមគ្គញ្ញាណ ។

២ ឥន្ទ្រិយរបស់អរិយបុគ្គលតាំងអំពីសោតាបត្តិផលដល់អរហត្តមគ្គ ។ ៣ ឥន្ទ្រិយរបស់ព្រះខីណាស្រព ដែលមានញាណដឹង សម្រេចហើយក្នុងសច្ចៈទាំង ៤ ។

សេក្ខស្ស សិក្ខមានស្ស ឧជុមគ្គានុសារិនោ
ខយស្មឹ បឋមំ ញាណំ តតោ អញ្ញា អនន្តរា
តតោ អញ្ញាវិមុត្តស្ស ញាណំ វេ[១] ហោតិ តាទិនោ
អកុប្បា មេ វិមុត្តីតិ ភវសំយោជនក្ខយា
ស វេ[២] ឥន្ទ្រិយសម្បន្នោ សន្តោ សន្តិបទេ រតោ
ធារេតិ អន្តិមំ ទេហំ ជេត្វា មារំ សវាហនន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
តតិយំ[៣] ។

(៦៣) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តយោមេ ភិក្ខវេ អទ្ធា ។ កតមេ តយោ ។ អតីតោ អទ្ធា អនាគតោ អទ្ធា បច្ចុប្បន្នោ អទ្ធា ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ អទ្ធាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

១ ឱ. ម. ចេ ។ ២ ឱ. ម. សចេ ។ ៣ ឱ. ម. ឥតិវុត្តំ ។

ញាណជាបឋម ក្នុងការអស់ទៅ កើតឡើងដល់សេក្ខបុគ្គល អ្នកកំពុងសិក្សា អ្នកដើរតាមផ្លូវត្រង់ លំដាប់តពីនោះមក អរហត្តក៏កើតឡើង លំដាប់តពីអរហត្តផលនោះមក បច្ចវេក្ខណញ្ញាណ ក៏កើតឡើង ដល់ព្រះខីណាស្រព ដែលផុត ដ៏មានតាទិលក្ខណៈ រួចស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅនៃភវសំយោជនៈ ថា វិមុត្តិរបស់អាត្មាអញ មិនកម្រើក លោកបុគ្គលប្រកបដោយឥន្ទ្រិយ ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ត្រេកអរ ក្នុងព្រះនិព្វានជាទីស្ងប់ ឈ្នះមារ ព្រមទាំងពាហនៈហើយ រមែងទ្រទ្រង់នូវរាងកាយជាទីបំផុត ។ ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៣ ។

(៦៣) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលនេះ មាន ៣ ។ កាល ៣ តើដូចម្ដេច ។ គឺ អតីតកាល ១ អនាគតកាល ១ បច្ចុប្បន្នកាល ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលមាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

អក្ខេយ្យសញ្ញិនោ សត្តា អក្ខេយ្យស្មិំ បតិដ្ឋិតា

អក្ខេយ្យំ អបរិញ្ញាយ យោគមាយន្តិ មច្ចុនោ

អក្ខេយ្យញ្ច[១] បរិញ្ញាយ អក្ខាតារំ ន មញ្ញតិ

ផុដ្ឋោ វិមោក្ខោ មនសា សន្តិបទមនុត្តរំ

ស វេ[២] អក្ខេយ្យសម្បន្នោ សន្តោ សន្តិបទេ រតោ

សង្ខាយ សេវី ធម្មដ្ឋោ សង្ខ្យំ នោបេតិ វេទគូតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

ទុតិយំ ។

(៦២) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តីណិមានិ ភិក្ខវេ ទុច្ចរិតានិ ។ កតមានិ តីណិ ។ កាយទុច្ចរិតំ វចីទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ ។ ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ តីណិ ទុច្ចរិតានីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

១ ម. អក្ខេយ្យញ្ច ។ ឱ អក្ខេយ្យំ ។ ២ ម. សចេ ។

សត្វទាំងឡាយ មានសេចក្តីសំគាល់ ក្នុងកិរិយាពោលថាសត្វ ជាបុគ្គលជាដើម តាំងនៅក្នុងកិរិយាពោល ដោយអំណាចនៃតណ្ហានិងទិដ្ឋិ លុះមិនកំណត់ដឹងនូវកិរិយាពោល ដោយបរិញ្ញាទាំង ៣ ហើយ ក្នុងកាលដែលប្រកបដោយក្តី ៣ ហើយ រមែងមកកាន់ទីប្រកបដោយមារៈ ព្រះខីណាស្រព រមែងមិនសំគាល់ និងមិនជឿ នូវបុគ្គលអ្នកប្រាប់ ព្រោះកំណត់ដឹងនូវកាព្យពោល វិមោក្ខ គឺព្រះនិព្វានជាទីស្ងប់ដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះថា លោកបានសម្រេចហើយដោយចិត្ត ព្រះខីណាស្រពនោះឯង ដល់ព្រមដោយការពោល ជាអ្នកស្ងប់ស្ងាត់ ត្រេកអរក្នុងព្រះនិព្វាន ជាទីស្ងប់ ពិចារណាហើយទើបសេព តាំងនៅក្នុងនិព្វានធម៌ ដល់នូវវេទ រមែងមិនដល់នូវការរាប់ថា (ជាមនុស្សឬទេវតា) ។ ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ២ ។

(៦២) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុច្ចរិតនេះមាន ៣ ។ ទុច្ចរិត ៣ តើដូចម្តេច ។ គឺកាយទុច្ចរិត ១ វចីទុច្ចរិត ១ មនោទុច្ចរិត ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុច្ចរិតមាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

កាយទុច្ចរិតំ កត្វា វចីទុច្ចរិតានិ ច
មនោទុច្ចរិតំ កត្វា យញ្ចញ្ញំ ទោសសញ្ហិតំ
អកត្វា កុសលំ កម្មំ កត្វានាកុសលំ ពហុំ
កាយស្ស ភេទា ទុប្បញ្ញោ និរយំ សោ ឧបបជ្ជតីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បញ្ចមំ[១] ។

(៦៨) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តីណិមានិ ភិក្ខវេ សុចរិតានិ ។ កតមានិ តីណិ ។ កាយសុចរិតំ វចីសុចរិតំ មនោសុចរិតំ ។ ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ តីណិ សុចរិតានីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

កាយទុច្ចរិតំ ហិត្វា វចីទុច្ចរិតានិ ច
មនោទុច្ចរិតំ ហិត្វា យញ្ចញ្ញំ ទោសសញ្ហិតំ
អកត្វា កុសលំ កម្មំ កត្វាន កុសលំ ពហុំ
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជតីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ឆដ្ឋំ[២] ។

---

១ ម. ម. បញ្ចមំ នត្ថិ ។ ២ ម. ម. ឆដ្ឋំ នត្ថិ ។

បុគ្គលធ្វើកាយទុច្ចរិតផង វចីទុច្ចរិតផង ធ្វើមនោទុច្ចរិតផង
នូវអំពើណាមួយដែលប្រកបដោយទោសផង មិនធ្វើនូវអំពើ
ជាកុសល ធ្វើតែអំពើជាអកុសលដ៏ច្រើន បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា
នោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ រមែងទៅកើតក្នុងនរក ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បាន
ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៥ ។

(៦៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សុចរិតនេះមាន ៣ ។ សុចរិត ៣ តើដូចម្តេច ។ គឺ កាយសុចរិត ១ វចីសុចរិត ១ មនោសុចរិត ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សុចរិតមាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថានេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុគ្គលណា លះនូវកាយទុច្ចរិតផង នូវវចីទុច្ចរិតផង លះនូវ
មនោទុច្ចរិតផង នូវអំពើណាមួយ ដែលប្រកបដោយទោសផង
មិនធ្វើអកុសលកម្ម ធ្វើតែកុសលកម្មដ៏ច្រើន បុគ្គលប្រកបដោយ
ប្រាជ្ញានោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ រមែងទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ។

(៦៦) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តីណិមានិ ភិក្ខវេ សោចេយ្យានិ ។ កតមានិ តីណិ ។ កាយសោចេយ្យំ វចីសោចេយ្យំ មនោសោចេយ្យំ ។ ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ តីណិ សោចេយ្យានីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

កាយសុចឹ[១] វាចាសុចឹ[២] ចេតោសុចិមនាសវំ
សុចឹ[៣] សោចេយ្យសម្បន្នំ អាហុ សព្វប្បហាយិនន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ សត្តមំ[៤] ។

(៦៧) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តីណិមានិ ភិក្ខវេ មោនេយ្យានិ ។ កតមានិ តីណិ ។

១-២-៣ ម. សុចិ ។ ៤ ម. សត្តមំ សុត្តំ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៦ ។

(៦៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សោចេយ្យៈ (សេចក្តីស្អាត) នេះ មាន ៣ ។ សោចេយ្យៈ ៣ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺ កាយសោចេយ្យៈ ១ វចីសោចេយ្យៈ ១ មនោសោចេយ្យៈ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សោចេយ្យៈ មាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

(បុគ្គលព្រះអរិយៈមានព្រះពុទ្ធជាដើម) តែងហៅ នូវបុគ្គលអ្នក
ស្អាតកាយ ស្អាតវាចា ស្អាតចិត្ត មិនមានអាសវៈ លះបង់នូវ
បាបទាំងពួង ថាជាអ្នកស្អាត បរិបូណ៌ដោយសេចក្តីស្អាត ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៧ ។

(៦៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មោនេយ្យៈ (ការស្ងប់ស្ងៀម) នេះ មាន ៣ ។ មោនេយ្យៈ ៣ តើអ្វីខ្លះ ។

កាយមោនេយ្យំ វចីមោនេយ្យំ មនោមោនេយ្យំ ។ ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ តីណិ មោនេយ្យានីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

កាយមុនឹ[១] វាចាមុនឹ[២] មនោមុនិមនាសវំ

មុនឹ[៣] មោនេយ្យសម្បន្នំ អាហុ និន្ហាតបាបកន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

អដ្ឋមំ[៤] ។

១-២-៣. ឱ. ម. មុនិ ។ ៤. ម. អដ្ឋមំ សុត្តំ ។

គឺកាយមោនេយ្យៈ[១] ១ វចីមោនេយ្យៈ[២] ១ មនោមោនេយ្យៈ[៣] ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មោនេយ្យៈ មាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

(ក្នុងព្រះអង្គុត្តរៈមានព្រះពុទ្ធដីកាថា) តែងហៅបុគ្គល

អ្នកស្ងប់ស្ងៀមកាយ ស្ងប់ស្ងៀមវាចា ស្ងប់ស្ងៀមចិត្ត

មិនមានអាសវៈ អ្នកលាងមន្ទិលបាបចេញ ហើយថា

ថាជាអ្នកស្ងប់ស្ងៀម ដល់ព្រមដោយការស្ងប់ស្ងៀម ។

ខ្ញុំបាទបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៨ ។

---

១ ការសំរួមកាយទុច្ចរិត ៣ ហៅថា កាយមោនេយ្យៈ កាយសុចរិត ៣ យ៉ាង ក៏ហៅថា កាយមោនេយ្យៈ ការដឹងអារម្មណ៍ដោយកាយ ហៅថា កាយមោនេយ្យៈ ការកំណត់ដឹងនូវកាយ ហៅថា កាយមោនេយ្យៈ មគ្គប្រកបដោយការកំណត់ដឹងនូវកាយ ហៅថា កាយមោនេយ្យៈ ការលះនូវឆន្ទរាគក្នុងកាយ ហៅថា កាយមោនេយ្យៈ ចតុត្ថជ្ឈានសមាបត្តិ ដែលរលត់កាយសង្ខារ ហៅថា កាយមោនេយ្យ ។ ២-៣ វចីមោនេយ្យ និងមនោមោនេយ្យ សេចក្តីដូចគ្នានឹងកាយមោនេយ្យ ។ និទ្ទេស ។

(៦៨) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ យស្ស កស្សចិ ភិក្ខវេ រាគោ អប្បហីនោ ទោសោ អប្បហីនោ មោហោ អប្បហីនោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ ពទ្ធោ មារស្ស បដិមុក្កស្ស មារបាសោ យថាកាមករណីយោ ច បាបិមតោ ។ យស្ស កស្សចិ ភិក្ខវេ រាគោ បហីនោ ទោសោ បហីនោ មោហោ បហីនោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ អពទ្ធោ មារស្ស ឱមុក្កស្ស មារបាសោ ន យថាកាមករណីយោ ច បាបិមតោតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យស្ស រាគោ ច ទោសោ ច អវិជ្ជា ច វិរាជិតា

តំ ភាវិតត្តញ្ញតរំ ព្រហ្មភូតំ តថាគតំ

ពុទ្ធំ វេរភយាតីតំ អាហុ សព្វប្បហាយិនន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ឆដ្ឋំ[១] ។

១ ម. ឥ. ឆដ្ឋំ ។

(៦៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ មិនបានលះរាគៈ មិនបានលះទោសៈ មិនបានលះមោហៈទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនេះ ហៅថា ជាអ្នកត្រូវមារចងបានផង ត្រូវអន្ទាក់មារបញ្ចូលហើយផង ជាអ្នកត្រូវមារមានចិត្តបាបធ្វើបានតាមប្រាថ្នាផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ បានលះរាគៈ លះទោសៈ លះមោហៈ ហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនេះ ហៅថា ជាអ្នកមិនត្រូវមារចងបានផង អន្ទាក់របស់មារកំរើកចេញផង មារមានចិត្តបាបធ្វើមិនបានតាមប្រាថ្នាផង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុគ្គលណា ឃ្លាតចេញចាករាគៈផង ទោសៈផង អវិជ្ជាផង

ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ មានព្រះពុទ្ធជាដើម តែងហៅ នូវ

បុគ្គល អ្នកមានខ្លួនចំរើនហើយ លះបង់នូវកិលេស

ទាំងពួងនោះថា ជាតាទិ ជាព្រហ្ម ជាព្រះតថាគត

ជាព្រះពុទ្ធ អ្នកកន្លងបង់ នូវពៀរនិងភ័យ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៦ ។

(៦៩) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ យស្ស កស្សចិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា រាគោ អប្បហីនោ ទោសោ អប្បហីនោ មោហោ អប្បហីនោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ ន អតរិ សមុទ្ទំ សឩមឹ សាវដ្ដំ សគាហំ សរក្ខសំ ។ យស្ស កស្សចិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា រាគោ បហីនោ ទោសោ បហីនោ មោហោ បហីនោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ[1] អតរិ សមុទ្ទំ សឩមឹ សាវដ្ដំ សគាហំ សរក្ខសំ តិណ្ណោ បារគតោ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

១ ម. ភិក្ខវេ តិណ្ណោ ។

(៦៩) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ ទោះជាភិក្ខុក្តី ភិក្ខុនីក្តី មិនបានលះរាគៈ មិនបានលះទោសៈ មិនបានលះមោហៈទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនេះ ហៅថា មិនបានឆ្លងនូវសមុទ្រ (គឺសំសារ) ដែលប្រកបដោយរលក ប្រកបដោយរលកខ្សួច (គឺសេចក្តីក្រោធនឹងឧបាយាសៈ) ប្រកបដោយអន្លង់ (គឺកាមគុណ ៥) ប្រកបដោយការចាប់ ទាំងប្រកបដោយអារក្ខទឹក (គឺសេវនបុគ្គលដែលប្រកប ស្មើដោយមាតុគាមទាំងឡាយ) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ ទោះជាភិក្ខុក្តី ភិក្ខុនីក្តី បានលះរាគៈ លះទោសៈ លះមោហៈ ហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនេះ ហៅថា បានឆ្លងសមុទ្រ ដែលប្រកបដោយរលក ប្រកបដោយរលកខ្សួច ប្រកបដោយអន្លង់ ប្រកបដោយការចាប់ ទាំងប្រកបដោយអារក្ខទឹក បានឈ្មោះថា ទំលាស់ព្រាហ្មណ៍ បានឆ្លងទៅកាន់ត្រើយខាងនាយ ហើយឋិតនៅលើគោក (គឺព្រះនិព្វាន) ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

យស្ស រាគោ ច ទោសោ ច អវិជ្ជា ច វិរាជិតា
សោមំ សមុទ្ទំ សគាហំ សរក្ខសំ
សឩមិភយំ[១] ទុត្តរំ អច្ចតារិ[២]
សង្គាតិគោ មច្ចុជហោ និរូបធិ
បហាសិ ទុក្ខំ អបុនព្ភវាយ
អត្ថង្គតោ សោ ន បមាណមេតិ ។
អមោហយិ មច្ចុរាជន្តិ ព្រូមីតិ ។
អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
ទសមំ[៣] ។

ទុតិយវគ្គោ ។

តស្សុទ្ទានំ

បុញ្ញំ ចក្ខុ អថិន្ទ្រិយា
អទ្ធា ចរិតំ ទុវេ សុចិ
មុនេ អថ រាគ ទុវេ
បុន វគ្គមាហុ ទុតិយមន្តិ ។

១ ម. ឩមិភយំ ។ ម. សូមិភយំ ។ ២ ម. ទុត្តរមច្ចតារិ ។ ម. ទុត្តរមច្ចគា ។
៣ ម.ឆ. ទសមន្តិ នត្ថិ ។

បុគ្គលណា ឃ្លាតចាករាគៈផង ទោសៈផង អវិជ្ជាផង បុគ្គល
នោះ ឈ្មោះថា ឆ្លងផុតនូវសមុទ្រនេះ ដែលប្រកបដោយ
ត្រីធំ ប្រកបដោយរាក្សស ទាំងប្រកបដោយរលកគួរខ្លាច
ដែលគេឆ្លងបានដោយកម្រ ជាអ្នកកន្លងនូវកិលេសជាគ្រឿង
ជាប់ជំពាក់ លះបង់មច្ចុ មិនមានឧបធិ ផុតលះបង់ទុក្ខ
ដើម្បីមិនទៅកើត ក្នុងភពថ្មីទៀត បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា
សម្រេចប្រយោជន៍ ព្រោះនិព្វាន ដែលមិនដល់ នូវការ
កាត់ដោយ (នាមធម៌ទាំង) ហើយ តថាគតពោលថា
បុគ្គលនោះ បានញ៉ាំងមច្ចុរាជឲ្យវង្វេង ។
ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
ទុកហើយ ។ សូត្រទី ១០ ។

ចប់វគ្គទី ២ ។

ឧទ្ទាននៃទុតិយវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីបុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ១ ចក្ខុ ១
ឥន្ទ្រិយ ១ កាល ១ ចរិត ២ លើក
សេចក្ដីស្អាត ១ ការស្ងប់ស្ងៀម ១ រាគៈ ២ លើក
លោកពោលនូវវគ្គទីពីរ ជាគំរប់ដប់ ។

ឥតិវុត្តកេ តិកនិបាតស្ស តតិយវគ្គោ

(៧០) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា តំ ខោ បនាហំ ភិក្ខវេ នាញ្ញស្ស សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា សុត្វា វទាមិ ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា អបិ ច ភិក្ខវេ យទេវ សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិទិតំ តទេវាហំ វទាមិ ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នាតិ ។

ឥតិវុត្តកៈ តិកនិបាត តតិយវគ្គ

(៧០) ខ្ញុំបាទបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានឃើញពួកសត្វ ដែលប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត ជាអ្នកតិះដៀលពួកព្រះអរិយៈ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ សមាទាននូវអំពើជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ តែងកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនមែនឮសេចក្តីនោះ (អំពីសំណាក់) នៃសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ដទៃ ហើយពោលទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានឃើញ ពួកសត្វ ដែលប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត ជាអ្នកតិះដៀលពួកព្រះអរិយៈ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ សមាទាននូវអំពើជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ តែងកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែហេតុណា ដែលតថាគត ដឹងដោយខ្លួនឯង ឃើញដោយខ្លួនឯង ជ្រាបច្បាស់ដោយខ្លួនឯង ទើបតថាគតពោល នូវហេតុនោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត បានឃើញពួកសត្វ ដែលប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត ជាអ្នកតិះដៀលពួកព្រះអរិយៈ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ សមាទាននូវអំពើជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ តែងកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ។

ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

មិច្ឆាមនំ បណិធាយ មិច្ឆាវាចំ អភាសិយ
មិច្ឆាកម្មានិ កត្វាន កាយេន ឥធ បុគ្គលោ
អប្បស្សុតោ អបុញ្ញការោ អប្បស្មិំ ឥធ ជីវិតេ
កាយស្ស ភេទា ទុប្បញ្ញោ និរយំ សោ ឧបបជ្ជតីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បឋមំ[១] ។

(៧១) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា ។ តំ ខោ បនាហំ ភិក្ខវេ នាញ្ញស្ស សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា សុត្វា វទាមិ ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា

១ ម.ម. បឋមំ នត្ថិ ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកស្ដាប់តិច មិនបានធ្វើបុណ្យ
ដំកល់ចិត្តខុស ពោលពាក្យខុស ធ្វើការងារខុសដោយកាយ
បុគ្គលនោះជាអ្នកឥតប្រាជ្ញា លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ
ព្រោះជីវិតក្នុងមនុស្សលោកនេះតិចណាស់ រមែងកើតក្នុងនរក ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ១ ។

(៧១) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានឃើញពួកសត្វដែលប្រកបដោយកាយសុចរិត ប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត ជាអ្នកមិនតិះដៀលពួកព្រះអរិយៈ ជាសម្មាទិដ្ឋិ សមាទាននូវកម្មជាសម្មាទិដ្ឋិ សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ រមែងកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវលោក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត មិនមែនឮសេចក្ដីនោះ(អំពីសំណាក់) នៃសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ដទៃ ហើយពោលទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានឃើញពួកសត្វ ដែលប្រកបដោយកាយសុចរិត ប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត ជាអ្នកមិនតិះដៀលពួកព្រះអរិយៈ ជាសម្មាទិដ្ឋិ សមាទាននូវកម្មជាសម្មាទិដ្ឋិ

តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា អបិ ច យមេតំ ភិក្ខវេ សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិទិតំ តមេវាហំ វទាមិ ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

សម្មាមនំ បណិធាយ សម្មាវាចំ អភាសិយ
សម្មាកម្មានិ កត្វាន កាយេន ឥធ បុគ្គលោ
ពហុស្សុតោ បុញ្ញកោ អប្បស្មឹ ឥធ ជីវិតេ
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជតីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ទុតិយំ[១] ។

---

១ ម. ឆ. ទុតិយំ នត្ថិ ។

សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ទៅ តែងកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវលោក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែហេតុណាដែលតថាគត បានដឹងដោយខ្លួនឯង បានឃើញដោយខ្លួនឯង ត្រាស់ដឹងច្បាស់ដោយខ្លួនឯងពិតមែន ទើបតថាគត ពោលនូវហេតុនោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានឃើញពួកសត្វ ដែលប្រកបដោយកាយសុចរិត ប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត ជាអ្នកមិនតិះដៀលពួកព្រះអរិយៈ ជាសម្មាទិដ្ឋិ សមាទាននូវកម្មកើតអំពីសម្មាទិដ្ឋិ សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ទៅ តែងកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវលោក ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាពហុស្សុត មានបុណ្យ តំកល់ចិត្តត្រូវ
ពោលវាចាត្រូវ ធ្វើការងារត្រូវដោយកាយ បុគ្គលនោះប្រកប
ដោយបញ្ញា លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ទៅ ក្រោយអំពីជីវិត
ក្នុងមនុស្សលោកនេះដ៏តិចណាស់ រមែងទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ២ ។

(៧២) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តិស្សោ ឥមា ភិក្ខវេ និស្សរណិយា ធាតុយោ ។ កតមា តិស្សោ ។ កាមានមេតំ និស្សរណំ យទិទំ នេក្ខម្មំ រូបានមេតំ និស្សរណំ យទិទំ អារុប្បំ យំ ខោ បន កិញ្ចិ ភូតំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ និរោធោ តស្ស និស្សរណំ[១] ។ ឥមា ខោ ភិក្ខវេ តិស្សោ និស្សរណិយា ធាតុយោតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ ។

កាមនិស្សរណំ ញត្វា រូបានញ្ច អតិក្កមំ[២]
សព្វសង្ខារសមថំ ផុសំ អាតាបិ សព្វទា
ស វេ សម្មទ្ទសោ ភិក្ខុ យតោ តត្ថ វិមុច្ចតិ
អភិញ្ញាវោសិតោ សន្តោ ស វេ យោគាតិគោ មុនីតិ ។

១ ឱ. និរោធស្ស និស្សរណន្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ឱ. អតិក្កមំ ។

(៧២) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធាតុជាគ្រឿងរលាស់ចេញនេះ មាន ៣ ។ ធាតុជាគ្រឿងរលាស់ចេញ ៣ តើដូចម្តេច ។ ការរលាស់ចេញចាកកាមទាំងឡាយនេះ បានដល់នេក្ខម្មៈ គឺបឋមជ្ឈាន ១ ការរលាស់ចេញចាករូបធម៌ទាំងឡាយនេះ បានដល់អរូបជ្ឈាន ១ ធម្មជាតណាមួយ ដែលកើតហើយ ដែលបច្ច័យតាក់តែងហើយ ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យហេតុ ការរលត់នៃព្រះនិព្វានជាគ្រឿងរលាស់ចេញចាកធម្មជាតនោះ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធាតុជាគ្រឿងរលាស់ចេញ មាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

(ភិក្ខុណា) ដឹងនូវការរលាស់ចេញចាកកាមផង ដឹងនូវឧបាយជាគ្រឿងកន្លងរូបធម៌ទាំងឡាយផង ពាល់ត្រូវព្រះនិព្វាន ជាទីរម្ងាប់នូវសង្ខារទាំងពួង ជាអ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស សព្វៗកាល ភិក្ខុនោះ ឈ្មោះថា ជាអ្នកឃើញដោយប្រពៃ ជាអ្នកស្រឡះ រមែងរួចស្រឡះក្នុងព្រះនិព្វាន ជាទីរម្ងាប់នូវសង្ខារទាំងពួងនោះ ភិក្ខុនោះ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តមដឹងច្បាស់ហើយ ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថា អ្នកប្រាជ្ញ អ្នកប្រព្រឹត្តកន្លងនូវយោគៈ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ តតិយំ[១] ។

(៥៣) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ រូបេហិ ភិក្ខវេ អរូបា សន្តតរា អរូបេហិ និរោធោ សន្តតរោតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

យេ ច រូបូបគា សត្តា   យេ ច អរូបដ្ឋាយិនោ
និរោធំ អប្បជានន្តា   អាគន្តារោ បុនព្ភវំ ។
យេ ច រូបេ បរិញ្ញាយ   អរូបេសុ អសណ្ឋិតា
និរោធេ យេ វិមុច្ចន្តិ   តេ ជនា មច្ចុហាយិនោ ។
កាយេន អមតំ ធាតុំ   ផុសយិត្វា និរូបធិ[២]
ឧបធិប្បដិនិស្សគ្គំ   សច្ឆិកត្វា អនាសវោ
ទេសេតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ   អសោកំ វិរជំ បទន្តិ[៣] ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ចតុត្ថំ[៤] ។

១ ម. ឆ. តតិយសុត្តំ ។ ២ ម. និរូបធឹ ។ ៣ ម. បទន្តិ ។ ៤ ម. ឆ. ចតុត្ថសុត្តំ ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៣ ។

(៥៣) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរូបព្រហ្ម ជាធម្មជាតស្ងប់ជាងរូបព្រហ្មទាំងឡាយ និរោធជាសភាពស្ងប់លើសជាងអរូបព្រហ្មទាំងឡាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ពួកសត្វណា ដែលទៅកាន់រូបភពក្ដី ពួកសត្វណា ដែលតាំងនៅក្នុងអរូបភពក្ដី (សត្វទាំងនោះ) មិនដឹងច្បាស់នូវនិរោធ ជាអ្នកមកកាន់ភពថ្មីទៀត ។ ពួកជនណា កំណត់ដឹងនូវរូបភពទាំងឡាយក្ដី មិនតាំងនៅក្នុងអរូបភពទាំងឡាយក្ដី ហើយចុះចិត្តស៊ប់ ក្នុងនិរោធ ពួកជនទាំងនោះ ឈ្មោះថា អ្នកមានមច្ចុលះបង់ហើយ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គបានពាល់ត្រូវនូវអមតធាតុ ដោយនាមកាយ ព្រោះអង្គមិនមានឧបធិ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ជាគ្រឿងលះបង់ចេញចាកឧបធិ ព្រោះអង្គមិនមានអាសវៈ ទ្រង់សំដែងនូវបទដែលមិនមានសោក មិនមានធូលី ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៤ ។

(៧៤) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តយោមេ ភិក្ខវេ បុត្តា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ ។ កតមេ តយោ ។ អតិជាតោ អនុជាតោ អវជាតោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខវេ បុត្តោ អតិជាតោ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ បុត្តស្ស មាតាបិតរោ ហោន្តិ ន ពុទ្ធំ សរណំ គតា ន ធម្មំ សរណំ គតា ន សង្ឃំ សរណំ គតា បាណាតិបាតា អប្បដិវិរតា អទិន្នាទានា អប្បដិវិរតា កាមេសុ មិច្ឆាចារា អប្បដិវិរតា មុសាវាទា អប្បដិវិរតា សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា អប្បដិវិរតា ទុស្សីលា បាបធម្មា បុត្តោ ច នេសំ ហោតិ ពុទ្ធំ សរណំ គតោ ធម្មំ សរណំ គតោ សង្ឃំ សរណំ គតោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ កាមេសុ មិច្ឆាចារា បដិវិរតោ មុសាវាទា បដិវិរតោ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ សីលវា កល្យាណធម្មោ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ បុត្តោ អតិជាតោ ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខវេ បុត្តោ អនុជាតោ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ បុត្តស្ស មាតាបិតរោ ហោន្តិ

(៧៤) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុត្ត ៣ នេះ រមែងមានប្រាកដ ក្នុងលោក ។ បុត្ត ៣ តើដូចម្តេច ។ គឺអតិជាតបុត្ត ១ អនុជាតបុត្ត ១ អវជាតបុត្ត ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អតិជាតបុត្តតើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មាតាបិតារបស់បុត្ត ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង មិនដល់ព្រះធម៌ជាទីពឹង មិនដល់ព្រះសង្ឃជាទីពឹង មិនវៀរចាកបាណាតិបាត មិនវៀរចាកអទិន្នាទាន មិនវៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ មិនវៀរចាកមុសាវាទ មិនវៀរចាកសុរាមេរយ-មជ្ជប្បមាទដ្ឋាន ជាបុគ្គលទ្រុស្តសីល ជាអ្នកមានធម៌លាមក តែឯកូនរបស់មាតាបិតាទាំងនោះ ជាអ្នកដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ដល់ព្រះធម៌ជាទីពឹង ដល់ព្រះសង្ឃជាទីពឹង វៀរចាកបាណាតិបាត វៀរចាកអទិន្នាទាន វៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ វៀរចាកមុសាវាទ វៀរចាកសុរាមេរ-យមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន ជាអ្នកមានសីល មានកល្យាណធម៌ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កូនយ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថាអតិជាតបុត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនុជាតបុត្ត តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មាតាបិតារបស់បុត្ត ក្នុងលោកនេះ

ពុទ្ធំ សរណំ គតា ធម្មំ សរណំ គតា សង្ឃំ សរណំ គតា បាណាតិបាតា បដិវិរតា អទិន្នាទានា បដិវិរតា កាមេសុ មិច្ឆាចារា បដិវិរតា មុសាវាទា បដិវិរតា សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា បដិវិរតា សីលវន្តោ កល្យាណធម្មា បុត្តោ ច នេសំ ហោតិ ពុទ្ធំ សរណំ គតោ ធម្មំ សរណំ គតោ សង្ឃំ សរណំ គតោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ កាមេសុ មិច្ឆាចារា បដិវិរតោ មុសាវាទា បដិវិរតោ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ សីលវា កល្យាណធម្មោ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ បុត្តោ អនុជាតោ ហោតិ ។ កតមោ ភិក្ខវេ បុត្តោ អវជាតោ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ បុត្តស្ស មាតាបិតរោ ហោន្តិ ពុទ្ធំ សរណំ គតា ធម្មំ សរណំ គតា សង្ឃំ សរណំ គតា បាណាតិបាតា បដិវិរតា អទិន្នាទានា បដិវិរតា កាមេសុ មិច្ឆាចារា បដិវិរតា មុសាវាទា បដិវិរតា សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា បដិវិរតា សីលវន្តោ កល្យាណធម្មា បុត្តោ ច នេសំ ហោតិ ន ពុទ្ធំ សរណំ គតោ ន ធម្មំ សរណំ គតោ ន សង្ឃំ សរណំ គតោ

ដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ដល់ព្រះធម៌ជាទីពឹង ដល់ព្រះសង្ឃជាទីពឹង វៀរចាកបាណាតិបាត វៀរចាកអទិន្នាទាន វៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ វៀរចាកមុសាវាទ វៀរចាកសុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន ជាអ្នកមានសីល មានកល្យាណធម៌ ទើបឯកូនរបស់មាតាបិតាទាំងនោះ ដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ដល់ព្រះធម៌ជាទីពឹង ដល់ព្រះសង្ឃជាទីពឹង វៀរចាកបាណាតិបាត វៀរចាកអទិន្នាទាន វៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ វៀរចាកមុសាវាទ វៀរចាកសុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន ជាអ្នកមានសីល មានកល្យាណធម៌ផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កូនយ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា អនុជាតបុត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អវជាតបុត្ត តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មាតាបិតារបស់បុត្ត ក្នុងលោកនេះ ដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ដល់ព្រះធម៌ជាទីពឹង ដល់ព្រះសង្ឃជាទីពឹង វៀរចាកបាណាតិបាត វៀរចាកអទិន្នាទាន វៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ វៀរចាកមុសាវាទ វៀរចាកសុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន ជាអ្នកមានសីល មានកល្យាណធម៌ ទើបកូនរបស់មាតាបិតាទាំងនោះ មិនដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង មិនដល់ព្រះធម៌ជាទីពឹង មិនដល់ព្រះសង្ឃជាទីពឹង

បាណាតិបាតា អប្បដិវិរតោ អទិន្នាទានា អប្បដិវិរតោ កាមេសុ មិច្ឆាចារា អប្បដិវិរតោ មុសាវាទា អប្បដិវិរតោ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា អប្បដិវិរតោ ទុស្សីលោ បាបធម្មោ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ បុត្តោ អវជាតោ ហោតិ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ បុត្តា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិន្តិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

អតិជាតំ អនុជាតំ បុត្តមិច្ឆន្តិ បណ្ឌិតា
អវជាតំ ន ឥច្ឆន្តិ យោ ហោតិ កុលគន្ធនោ(១) ។
ឯតេ ខោ បុត្តា លោកស្មឹ យេ ច(២) ភវន្តិ ឧបាសកា
សទ្ធាសីលេន សម្បន្នា វទញ្ញូ វីតមច្ឆរា
ចន្ទោ អព្ភឃនា មុត្តោ បរិសាសុ វិរោចរេតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
បញ្ចមំ(៣) ។

---

១ កុលគន្ធនោតិបិ បាឋោ ។ ២ ម. ឱ. ចសទ្ទោ នត្ថិ ។ ៣ ម. ឱ. [illegible] ។

មិនវៀរចាកបាណាតិបាត មិនវៀរចាកអទិន្នាទាន មិនវៀរចាកកាមេសុ-មិច្ឆាចារ មិនវៀរចាកមុសាវាទ មិនវៀរចាកសុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានធម៌ដ៏លាមក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កូនយ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា អវជាតបុត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កូន ៣ នេះ រមែងមានប្រាកដក្នុងលោក ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បណ្ឌិតទាំងឡាយ តែងប្រាថ្នាអតិជាតបុត្ត និងអនុជាតបុត្ត
មិនប្រាថ្នាអវជាតបុត្ត ដែលជាកូនផ្ដាច់បង់ត្រកូលឡើយ ។
កូនទាំងនេះឯង តែងមានក្នុងលោក ម្យ៉ាងទៀត កូនទាំងឡាយ
ណា ជាឧបាសក (កូនទាំងនោះ) ឈ្មោះថាជាអ្នកបរិបូណ៌
ដោយសទ្ធា និងសីល ជាអ្នកដឹងពាក្យយាចក៍ ជាអ្នកប្រាស
ចាកសេចក្ដីកំណាញ់ រមែងរុងរឿងក្នុងបរិស័ទ ដូចជា
ព្រះចន្ទ្រ ដែលផុតស្រឡះហើយ ចាកដុំនៃពពក ដូច្នោះ ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ៤ ។

(៧៥) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តយោមេ ភិក្ខវេ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹំ ។ កតមេ តយោ ។ អវុដ្ឋិកសមោ បទេសវស្សី សព្វត្ថាភិវស្សី ។ កថញ្ច ភិក្ខវេ បុគ្គលោ អវុដ្ឋិកសមោ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សព្វេសញ្ញេវ ន ទាតា ហោតិ សមណព្រាហ្មណកបណទ្ធិកវណិព្វកយាចកានំ អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថំ បទីបេយ្យំ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ បុគ្គលោ អវុដ្ឋិកសមោ ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខវេ បុគ្គលោ បទេសវស្សី ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឯកច្ចានំ ទាតា ហោតិ ឯកច្ចានំ ន ទាតា [១] សមណព្រាហ្មណ-កបណទ្ធិកវណិព្វកយាចកានំ អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថំ បទីបេយ្យំ

១ ម.ឧ. ឯកច្ចេសំ ហោតីតិ អន្នំ ។

(៧៥) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល ៣ ពួក នេះ កាលមានប្រាកដ ក្នុងលោក ។ បុគ្គល ៣ ពួក តើដូចម្ដេចខ្លះ ។ គឺ បុគ្គលស្មើដោយមេឃមិនបង្អុរភ្លៀងចុះ ១ បុគ្គលស្មើដោយមេឃដែលបង្អុរភ្លៀងចុះត្រង់ប្រទេសមួយៗ ១ បុគ្គលស្មើដោយមេឃដែលបង្អុរភ្លៀងចុះសព្វប្រទេស ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលស្មើដោយមេឃមិនបង្អុរភ្លៀងចុះ តើដូចម្ដេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនដែលឲ្យបាយ ទឹក សំពត់ យានជំនិះ កម្រងផ្កា គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីនៅ និងគ្រឿងសម្រាប់ប្រទីប ដល់ពួកសមណៈ ព្រាហ្មណ៍ អ្នកកំព្រា អ្នកដំណើរ និងអ្នកពណ៌នាហើយសូម និងយាចក ទាំងពួង ដល់មួយឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលស្មើដោយមេឃមិនបង្អុរភ្លៀងចុះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលស្មើដោយមេឃបង្អុរភ្លៀងចុះ ត្រង់ប្រទេសមួយៗ តើដូចម្ដេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកឲ្យបាយ ទឹក សំពត់ យានជំនិះ ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីនៅ និងគ្រឿងសម្រាប់ប្រទីប ដល់ពួកសមណៈ ព្រាហ្មណ៍ អ្នកកំព្រា អ្នកដំណើរ អ្នកពណ៌នា ហើយសូម និងយាចកពួកខ្លះ មិនឲ្យទានដល់សមណៈ ព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ

ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ បុគ្គលោ បទេសវស្សី ហោតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខវេ បុគ្គលោ សព្វត្ថាភិវស្សី ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សព្វេសំ ទេតិ សមណព្រាហ្មណកបណទ្ធិកវនិព្វកយាចកានំ អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធំ វិលេបនំ សេយ្យាវសថំ បទីបេយ្យំ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ បុគ្គលោ សព្វត្ថាភិវស្សី ហោតិ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

ន សមណោ ន ព្រាហ្មណោ   ន កបណទ្ធិកោ ន វនិព្វកោ
លទ្ធាន សំវិភជតិ   អន្នបានញ្ច ភោជនំ
តំ វេ អវុដ្ឋិកសមោតិ   អាហុ នំ បុរិសាធមំ (១) ។
ឯកច្ចានំ ន ទទាតិ   ឯកច្ចានំ បវេច្ឆតិ
តំ វេ បទេសវស្សីតិ   អាហុ មេធាវិនោ ជនា ។

---

១ ម. បុរិសាធម្មំ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលស្មើដោយមេឃ បង្អុរភ្លៀងចុះត្រង់ប្រទេសមួយៗ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលស្មើដោយមេឃ បង្អុរភ្លៀងចុះសព្វប្រទេស តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ តែងឲ្យបាយ ទឹក សំពត់ យានជំនិះ ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីនៅ និងគ្រឿងសម្រាប់ប្រទីប ដល់សមណៈ ព្រាហ្មណ៍ អ្នកកំព្រា អ្នកដំណើរ អ្នកពណ៌នាហើយសូម និងយាចកទាំងពួង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលស្មើដោយមេឃ បង្អុរភ្លៀងចុះសព្វប្រទេស យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល ៣ពួកនេះឯង តែងមានប្រាកដ ក្នុងលោក ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បុគ្គលណា ជូនឲ្យសមណៈ ជូនឲ្យព្រាហ្មណ៍ ជូនឲ្យអ្នក
កំព្រា អ្នកដំណើរ ទាំងជូនឲ្យដល់អ្នកពណ៌នាហើយសូម
ទាំងឡាយ ហើយមិនចែកនូវបាយ ទឹក ភោជនបណ្តិត
ទាំងឡាយ តែងហៅនូវបុគ្គល ដ៏លាមកនោះឯងថា ដូចជា
មេឃ ដែលមិនបង្អុរភ្លៀងចុះ ដូច្នោះ ។ បុគ្គលណា មិន
ឲ្យទាន ដល់សមណៈពួកខ្លះ ឲ្យទានដល់សមណៈពួកខ្លះ ។
ជនអ្នកមានប្រាជ្ញា តែងហៅ បុគ្គលនោះឯងថា ដូចជា
មេឃដែលបង្អុរភ្លៀងចុះ ក្នុងប្រទេសមួយ ៗ ដូច្នោះ ។

សុភិក្ខវាចោ បុរិសោ សព្វភូតានុកម្បកោ
អាមោទមានោ បកិរេតិ ទេថ ទេថាតិ ភាសតិ
យថាបិ មេឃោ ថនយិត្វា គជ្ជយិត្វា បវស្សតិ
ថលំ និន្នញ្ច បូរេតិ អភិសន្ទន្តោ ច(១) វារិនា
ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ ហោតិ តាទិសោ
ធម្មេន សំហរិត្វាន ឧដ្ឋានាធិគតំ ធនំ
តប្បេតិ អន្នបានេន សម្មា បត្តេ វនិព្វកេ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ ឆដ្ឋំ(២) ។

(៧៦) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តីណិមានិ ភិក្ខវេ សុខានិ បត្ថយមានោ សីលំ រក្ខេយ្យ បណ្ឌិតោ ។ កតមានិ តីណិ ។ បសំសា មេ អាគច្ឆតូតិ សីលំ រក្ខេយ្យ បណ្ឌិតោ ភោគា មេ ឧប្បជ្ជន្តូតិ សីលំ រក្ខេយ្យ បណ្ឌិតោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សាមីតិ សីលំ រក្ខេយ្យ បណ្ឌិតោ ។

១ ម. វ ។ ២ ឱ.ម ឆដ្ឋំ ។

បុរស មានពាក្យថាឲ្យបានងាយដោយពិត មានសេចក្ដីអនុគ្រោះសព្វសត្វ មានចិត្តរីករាយ តែងតែរាយរង (ទេយ្យធម៌) ពោលថា អ្នកទាំងឡាយចូរឲ្យ អ្នកទាំងឡាយចូរឲ្យ ប្រៀបដូច មហាមេឃគ្រហឹម គគ្រោមហើយបង្អុរភ្លៀងចុះ ធ្វើទីទួល នឹងទីទាប ឲ្យពេញដោយទឹក យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានសភាពដូច្នោះ បានប្រមូលមក នូវទ្រព្យដែលកើតដោយសេចក្ដីព្យាយាមតាមផ្លូវធម៌ តែងចាត់ចែង ពួកជនអ្នកពណិព្វកហើយល្មម ដែលមកដល់ដោយល្អ ដោយបាយទឹក គឺយ៉ាងនោះដែរ ។ ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៦ ។

(៧៦) ខ្ញុំបានស្ដាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្ឌិតកាលប្រាថ្នាសេចក្ដីសុខ ៣ យ៉ាងនេះ គួររក្សាសីល ។ សេចក្ដីសុខ ៣ យ៉ាង តើដូចម្ដេចខ្លះ ។ គឺបណ្ឌិតគប្បីរក្សាសីល ដោយប៉ុណ្ណឹងថា សូមឲ្យសេចក្ដីសរសើរ មកដល់អាត្មាអញ ១ បណ្ឌិតគប្បីរក្សាសីល ដោយប៉ុណ្ណឹងថា សូមឲ្យភោគៈទាំងឡាយ កើតឡើងដល់អាត្មាអញ ១ បណ្ឌិតគប្បីរក្សាសីល ដោយប៉ុណ្ណឹងថា អាត្មាអញលុះដល់បែកធ្លាយនៃកាយ ស្លាប់ទៅ នឹងទៅកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវលោក ១ ។

ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ តីណិ សុខានិ បត្ថយមានោ សីលំ រក្ខេយ្យ បណ្ឌិតោតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

សីលំ រក្ខេយ្យ មេធាវី បត្ថយានោ តយោ សុខេ
បសំសំ វិត្តលាភញ្ច បេច្ច សគ្គេ បមោទនំ ។
អករោន្តោបិ ចេ បាបំ ករោន្តមុបសេវតិ
សង្កិយោ ហោតិ បាបស្មឹ អវណ្ណោ ចស្ស រូហតិ ។
យាទិសំ កុរុតេ មិត្តំ យាទិសំ ចូបសេវតិ
ស វេ តាទិសកោ ហោតិ សហវាសោបិ តាទិសោ ។
សេវមានោ សេវមានំ សម្ផុដ្ឋោ សម្ផុសំ បរំ
សរោ ទិទ្ធោ កលាបំវ អលិត្តមុបលិម្បតិ ។
ឧបលេបភយា ធីរោ នេវ បាបសខា សិយា ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្ឌិតកាលប្រាថ្នាសេចក្តីសុខ ៣ យ៉ាង នេះឯង គួររក្សាសីល ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

បណ្ឌិតកាលប្រាថ្នា នូវសេចក្តីសុខ ៣ យ៉ាង គឺសេចក្តីសរសើរ១ ការបានទ្រព្យ១ ការលះលោកនេះហើយរីករាយក្នុងស្ថានសួគ៌១ គួររក្សាសីល ។ កាលបើបុគ្គលមិនធ្វើបាប១ តែទៅសេពគប់នឹងបុគ្គលធ្វើបាប បុគ្គលនោះត្រូវអ្នកដទៃរង្កៀសព្រោះអំពើអាក្រក់ផង តំណិះដៀលរមែងចំរើនឡើងដល់បុគ្គលនោះផង ។ បុគ្គលយកបុគ្គលបែបណាជាមិត្រផង សេពគប់នូវមិត្តបែបណាផង បុគ្គលនោះឯង នឹងប្រាកដស្មើដោយមិត្រនោះៗ ព្រោះការនៅរួម នឹងក្លាយទៅជាបែបនោះពិត ។ បុគ្គលពាល កាលបើបុគ្គលស្អាតដទៃមកសេពគប់ហើយ បុគ្គលពាលត្រូវបុគ្គលស្អាត (នោះ)មកគប់ប្រសព្វហើយ រមែងប្រឡាក់ នូវបុគ្គលអ្នកមកគប់ប្រសព្វ (នោះ) ដែលគេមិនបានប្រឡាក់ (ដោយបាបធម៌) ផង ដូចព្រួញ ដែលគេលាបថ្នាំពិស កាលប្រឡាក់នូវបំពង់ព្រួញដូច្នោះឯង ។ អ្នកប្រាជ្ញ ព្រោះខ្លាចការប្រឡាក់ (ដោយបាប) ទើបមិនយកនូវបុគ្គលពាលជាសំឡាញ់ឡើយ ។

បូតិមច្ឆំ កុសគ្គេន យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ
កុសាបិ បូតិ វាយន្តិ ឯវំ ពាលូបសេវនា ។
តគរញ្ច បលាសេន យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ
បត្តាបិ សុរភិ វាយន្តិ ឯវំ ធីរូបសេវនា ។
តស្មា បត្តបុដស្សេវ[១] ញត្វា សម្បាកមត្តនោ
អសន្តេ នុបសេវេយ្យ សន្តេ សេវេយ្យ បណ្ឌិតោ ។
អសន្តោ និរយំ នេន្តិ សន្តោ បាបេន្តិ សុគ្គតិន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ សត្តមំ[២] ។

(៧៧) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ភិន្នាយំ[៣] ភិក្ខវេ កាយោ វិញ្ញាណំ វិរាគធម្មំ សព្វេ ឧបធី អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

---

១ ម.ឆ. បលាសបុដស្សេវ ។ ២ ម.ឆ. សត្តមំ នត្ថិ ។ ៣ អដ្ឋកថាយំ ភិទុរាយន្តិ ទិស្សតិ ។

នរជនណា ខ្ចប់ត្រីស្អុយ ដោយចុងស្បូវ ស្បូវក៏មានក្លិនស្អុយ សាយចេញទៅ យ៉ាងណាមិញ ការសេពគប់នឹងបុគ្គលពាល ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ នរជនណា ខ្ចប់នូវតគរ ដោយស្លឹកឈើ ស្លឹកឈើ ក៏មានក្លិនក្រអូបសាយទៅ យ៉ាងណាមិញ ការសេពនឹងអ្នកប្រាជ្ញក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិត ដឹងនូវការប្រែប្រួលនៃផលរបស់ខ្លួន ដូចជាកញ្ចប់នៃស្លឹកឈើហើយ មិនគប្បីសេពគប់ នឹងពួកអសប្បុរសឡើយ គួរសេពគប់ តែនឹងពួកសប្បុរស ។ (ព្រោះ) ពួកអសប្បុរស តែងនាំទៅកាន់នរក ពួកសប្បុរស តែងញុំាងសត្វឲ្យទៅកាន់ស្ថានសួគ៌ ។ ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ សូត្រទី ៨ ។

(៧៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបកាយនេះ មានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា វិញ្ញាណ មានការទៅប្រាសជាធម្មតា ឧបធិទាំងពួងជារបស់មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

កាយញ្ច ភិន្ទុរំ ញត្វា វិញ្ញាណញ្ច បភង្គុរំ[១]

ឧបធីសុ ភយំ ទិស្វា ជាតិមរណមច្ចគា

សម្បត្វា បរមំ សន្តិ[២] កាលំ កង្ខតិ ភាវិតត្តោតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ អដ្ឋមំ[៣] ។

(៧៨) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ ធាតុសោវ ភិក្ខវេ សត្តា សត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ កល្យាណាធិមុត្តិកា សត្តា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ ។ អតីតម្បិ ភិក្ខវេ អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទឹសុ សមឹសុ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទឹសុ សមឹសុ កល្យាណាធិមុត្តិកា សត្តា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទឹសុ សមឹសុ ។

១ ម.ឆ. ភិទុរំ ។ ២ ម. សន្តឹ ។ ៣ ម.ឆ. អដ្ឋមំ សុត្តំ ។

អ្នកប្រាជ្ញមានខ្លួនអប់រំហើយ ដឹងច្បាស់ នូវកាយដែលបែកធ្លាយផង ដឹងច្បាស់ នូវវិញ្ញាណដែលពុកផុយផង ឃើញភ័យ ក្នុងឧបធិទាំងឡាយផង ហើយកន្លងជាតិនិងមរណៈ បាននូវសេចក្តីស្ងប់ ដ៏ឧត្តម រមែងរង់ចាំតែកាល (បរិនិព្វានរបស់ខ្លួន) ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៨ ។

(៧៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយ រមែងប្រាប់រាលគ្នា ស្មើគ្នា ជាមួយនឹងពួកសត្វ ដោយធាតុដូចគ្នា គឺសត្វដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាប រមែងប្រាប់រាលគ្នា ស្មើគ្នា ជាមួយនឹងពួកសត្វដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាប សត្វដែលមានអធ្យាស្រ័យល្អ រមែងប្រាប់រាលគ្នា ស្មើគ្នា ជាមួយនឹងពួកសត្វដែលមានអធ្យាស្រ័យល្អ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយ ប្រាប់រាលគ្នា ស្មើគ្នា ជាមួយនឹងពួកសត្វ ដោយធាតុដូចគ្នា ក្នុងអតីតកាល គឺពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាប ប្រាប់រាលគ្នា ស្មើគ្នា ជាមួយនឹងពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាប សត្វទាំងឡាយ ដែលមានអធ្យាស្រ័យល្អ ប្រាប់រាលគ្នា ស្មើគ្នា ជាមួយនឹងពួកសត្វដែលមានអធ្យាស្រ័យល្អ ។

អនាគតម្បិ ភិក្ខវេ អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ កល្យាណាធិមុត្តិកា សត្តា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ ។ ឯតរហិ ភិក្ខវេ បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ កល្យាណាធិមុត្តិកា សត្តា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

សំសគ្គា វនថោ[១] ជាតោ អសំសគ្គេន ឆិជ្ជតិ
បរិត្តំ ទារុមារុយ្ហ យថា សីទេ មហណ្ណវេ
ឯវំ កុសីតមាគម្ម សាធុជីវីបិ សីទតិ ។

---

១ ឱ. បនថោ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយ គង់នឹងប្រហែលគ្នា នឹងសេពគ្នា ជាមួយនឹងពួកសត្វ ដោយធាតុដូចគ្នា ក្នុងអនាគតកាល ពួកសត្វដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាប នឹងប្រហែលគ្នា នឹងសេពគ្នា ជាមួយនឹងពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាប ពួកសត្វដែលមានអធ្យាស្រ័យល្អ នឹងប្រហែលគ្នា នឹងសេពគ្នា ជាមួយនឹងពួកសត្វដែលមានអធ្យាស្រ័យល្អ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥឡូវនេះ សត្វទាំងឡាយ រមែងប្រហែលគ្នា សេពគ្នា ជាមួយនឹងពួកសត្វ ដោយធាតុដូចគ្នា ក្នុងបច្ចុប្បន្នកាល ពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាប រមែងប្រហែលគ្នា សេពគ្នា ជាមួយនឹងពួកសត្វដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាប ពួកសត្វដែលមានអធ្យាស្រ័យល្អ រមែងប្រហែលគ្នា សេពគ្នា ជាមួយនឹងពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យល្អ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ព្រៃគឺកិលេសកើតឡើងហើយ ព្រោះតែការជាប់ចំពាក់ ដែល
បុគ្គលនឹងកាត់ផ្ដាច់បាន ដោយការមិនជាប់ចំពាក់ បុគ្គលអ្នក
មានប្រាថ្នាទៅឆ្លងមហាសមុទ្រ ហើយលិចទៅក្នុងមហាសមុទ្រ
វិញ ព្រោះតែឡើងកាន់ក្បូនឈើតូច យ៉ាងណាមិញ ឯបុគ្គល
អ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយប្រពៃ រមែងលិចចុះ ក្នុងមហាសមុទ្រគឺ
សង្សារ ព្រោះតែអាស្រ័យនឹងបុគ្គលខ្ជិលច្រអូស យ៉ាងនោះដែរ ។

តស្មា ហិ បរិវជ្ជេយ្យ កុសីតំ ហីនវីរិយំ

បវិវេកេហិ អរិយេហិ បហិតត្តេហិ ឈាយិភិ

និច្ចំ អារទ្ធវិរិយេហិ បណ្ឌិតេហិ សហាវសេតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

នវមំ[១] ។

(៧៩) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តយោមេ ភិក្ខវេ ធម្មា សេក្ខស្ស ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តិ ។ កតមេ តយោ ។ ឥធ ភិក្ខវេ សេក្ខោ ភិក្ខុ កម្មារាមោ ហោតិ កម្មរតោ កម្មារាមតមនុយុត្តោ ភស្សារាមោ ហោតិ ភស្សរតោ ភស្សារាមតមនុយុត្តោ និទ្ទារាមោ ហោតិ និទ្ទារតោ និទ្ទារាមតមនុយុត្តោ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ ធម្មា សេក្ខស្ស ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តិ ។ តយោមេ ភិក្ខវេ ធម្មា សេក្ខស្ស ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ ។ កតមេ តយោ ។

១ ម.ឆ. អដ្ឋមំ ។

ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលគួរវៀរនូវបុគ្គលខ្ជិលនោះ ដែលមាន
ព្យាយាមថោកថយ ហើយគួរនៅរួមជាមួយបណ្ឌិតទាំងឡាយ
ដែលជាអ្នកស្ងាត់ ជាអ្នកឆ្ងាយចាកកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅ
កាន់ព្រះនិព្វាន ជាអ្នកមានឈាន អ្នកប្រារព្ធព្យាយាមជានិច្ច ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ៩ ។

(៧៩) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ៣ នេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យរបស់សេក្ខភិក្ខុ ។ ធម៌ ៣ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេក្ខភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានការងារ[១] ជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងការងារ ប្រកបរឿយៗ នូវការងារជាទីត្រេកអរ ១ ជាអ្នកមាននិយាយកថាជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងនិយាយកថា ប្រកបរឿយៗ នូវនិយាយកថាជាទីត្រេកអរ ១ ជាអ្នកមានការដេកលក់ជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងការដេកលក់ ប្រកបរឿយៗ នូវការដេកលក់ជាទីត្រេកអរ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ៣ នេះឯង រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យរបស់សេក្ខភិក្ខុ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ៣ នេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនសាបសូន្យរបស់សេក្ខភិក្ខុ ។ ធម៌ ៣ តើដូចម្តេចខ្លះ ។

១ សំដៅយកការងារ មានដេរស្បង់ចីវរជាដើម ។ អដ្ឋកថា ។

ឥធ ភិក្ខវេ សេក្ខោ ភិក្ខុ ន កម្មារាមោ ហោតិ ន កម្មរតោ ន កម្មារាមតមនុយុត្តោ ន ភស្សារាមោ ហោតិ ន ភស្សរតោ ន ភស្សារាមតមនុយុត្តោ ន និទ្ទារាមោ ហោតិ ន និទ្ទារតោ ន និទ្ទារាមតមនុយុត្តោ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ ធម្មា សេក្ខស្ស ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

កម្មារាមោ ភស្សារាមោ និទ្ទារាមោ ច ឧទ្ធតោ
អភព្វោ តាទិសោ ភិក្ខុ ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តមំ ។
តស្មា ហិ អប្បកិច្ចស្ស[១] អប្បមិទ្ធោ អនុទ្ធតោ
ភព្វោ សោ តាទិសោ ភិក្ខុ ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តមន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។
ទសមំ[២] ។

តតិយោ វគ្គោ ។

---

១ ម. អប្បកិច្ចស្ស ។ ២ ឱ.ម. ទសមំ សុត្តំ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេក្ខភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនមានការងារជាទីត្រេកអរ មិនត្រេកអរក្នុងការងារ មិនប្រកបរឿយៗ នូវការងារជាទីត្រេកអរ ១ ជាអ្នកមិនមានតិរច្ឆានកថាជាទីត្រេកអរ មិនត្រេកអរក្នុងតិរច្ឆានកថា មិនប្រកបរឿយៗនូវតិរច្ឆានកថា ជាទីត្រេកអរ ១ ជាអ្នកមិនមានការដេកលក់ជាទីត្រេកអរ មិនត្រេកអរក្នុងការដេកលក់ មិនប្រកបរឿយៗ នូវការដេកលក់ជាទីត្រេកអរ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំង ៣ នេះឯង រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនសាបសូន្យដល់សេក្ខភិក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

ភិក្ខុអ្នកមានការងារជាទីត្រេកអរផង ត្រេកអរក្នុងតិរច្ឆានកថាផង
មានការដេកលក់ជាទីត្រេកអរផង មានចិត្តរវើរវាយក្រោកផ្លោះ
មិនគួរដើម្បីបាននូវសម្ពោធិដ៏ប្រសើរឡើយ ។ ព្រោះ ហេតុនោះ ភិក្ខុ
នោះ គួរជាអ្នកមានកិច្ចការតិច មានការដេកលក់តិច មានចិត្តមិន
រវើរវាយក្រោកផ្លោះ ទើបគួរនឹងបាននូវសម្ពោធិដ៏ប្រសើរ ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ តតិយវគ្គ ។

តស្សុទ្ទានំ

ទ្វេ ទិដ្ឋី និស្សរណំ រូបំ
បុត្តោ អវុដ្ឋិកេន ច
សុខា ច ភិន្ទនា ធាតុ
បរិហានេន តេ ទសាតិ ។

ឧទ្ទាននៃទុតិយវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីទិដ្ឋិ ២ លើក និស្សរណីយធាតុ ១ រូបស្រុតនឹងអរូបស្រុត ១ បុត្ត ១ បុគ្គលប្រៀបដោយមេឃ មិនបង្អុរភ្លៀង ១ សេចក្ដីសុខ ១ ការបែកធ្លាយ ១ ធាតុ ១ សេចក្ដីសាបសូន្យ ១ រួមទាំងអស់ ត្រូវជា ១០ ។

ឥតិវុត្តកេ តិកនិបាតស្ស ចតុត្ថវគ្គោ

(៨០) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តយោមេ ភិក្ខវេ អកុសលា វិតក្កា ។ កតមេ តយោ ។ អនវញ្ញត្តិប្បដិសំយុត្តោ វិតក្កោ លាភសក្ការសិលោកប្បដិសំយុត្តោ វិតក្កោ បរានុទ្ទយតាបដិសំយុត្តោ វិតក្កោ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ អកុសលា វិតក្កាតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

អនវញ្ញត្តិសញ្ញុត្តោ លាភសក្ការគារវោ
សហនន្ទី អមច្ចេហិ អារា សំយោជនក្ខយា ។
យោច[១] បុត្តបសុំ[២] ហិត្វា វិវាហេ[៣] សង្ហរានិ ច
ភព្វោ សោ តាទិសោ ភិក្ខុ ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តមំ ។
ឧត្តមំ[៤] ។

(៨១) ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា សក្ការេន អភិភូតា បរិយាទិន្នចិត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា

---

១ ម.ឧ. យោ ច ។ ២ ឱ. ពុត្តបសុំ ។ ៣ ម. វិវាហេ សំហរានិ ច ។ អដ្ឋកថាយំពី វិវាហេ ទិស្សតិ ។ ៤ ម.ឧ. ឧត្តមន្តិ ។

ឥតិវុត្តកៈ តិកនិបាត ចតុត្ថវគ្គ

(៨០) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលវិតក្កៈនេះមាន ៣ ។ អកុសលវិតក្ក ៣ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺវិតក្កៈដែលប្រកបដោយសេចក្តីប្រាថ្នា មិនឲ្យអ្នកដទៃមើលងាយខ្លួន ១ វិតក្កៈដែលប្រកបដោយលាភសក្ការៈ និងសេចក្តីសរសើរ ១ វិតក្កៈដែលប្រកបដោយសេចក្តីករុណាចំពោះបុគ្គលដទៃ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលវិតក្កៈ មាន ៣ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងរឿងនោះថា

បុគ្គលណាមួយ ប្រកបដោយសេចក្តីប្រាថ្នា មិនឲ្យអ្នកដទៃមើលងាយខ្លួន ជាអ្នកគួរក្នុងលាភ និងសក្ការៈ មានសេចក្តីរីករាយ ជាមួយនឹងពួកអមាត្យ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា ឆ្ងាយអំពីការអស់ទៅនៃសំយោជនៈ ។ បុគ្គលណាមួយ ក្នុងលោកនេះ លះបង់បុត្តនិងតិរច្ឆានផង លះបង់សត្វចិញ្ចឹមផង លះបង់សេចក្តីសង្គ្រោះ ក្នុងវិវាហៈផង ភិក្ខុប្រាកដដូច្នោះនោះ គួរដើម្បីបាននូវសម្ពោធិដ៏ឧត្តម ។ សូត្រ ទី ១ ។

(៨១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត បានឃើញពួកសត្វដែលត្រូវសក្ការៈ គ្របសង្កត់ហើយ រួបរឹតចិត្តហើយ លុះបែកធ្លាយនៃកាយ ស្លាប់ទៅ បានទៅកើត ក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក

ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា អសក្ការេន អភិភូតា បរិយាទិន្នចិត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា សក្ការេន ច អសក្ការេន ច តទុភយេន អភិភូតា បរិយាទិន្នចិត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា ។ តំ ខោ បនាហំ ភិក្ខវេ នាញ្ញស្ស សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា សុត្វា វទាមិ(១) ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា សក្ការេន អភិភូតា បរិយាទិន្នចិត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា អសក្ការេន អភិភូតា បរិយាទិន្នចិត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា សក្ការេន ច អសក្ការេន ច តទុភយេន អភិភូតា បរិយាទិន្នចិត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា ។

---

១ ម. អបិច ខោ យទេវ មេ សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិទិតំ តមេវាហំ វទាមិ យថា ទិស្សតិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត បានឃើញពួកសត្វ ដែលអសក្ការៈគ្របសង្កត់ហើយ រួបរឹតចិត្តហើយ លុះដល់បែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ទៅ បានទៅកើតហើយ ក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត បានឃើញពួកសត្វ ដែលសក្ការៈនឹងអសក្ការៈ ទាំងពីរយ៉ាងនោះ គ្របសង្កត់ហើយ រួបរឹតចិត្តហើយ លុះដល់បែកធ្លាយ រាងកាយស្លាប់ទៅ បានទៅកើតហើយ ក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត មិនមែនឮសេចក្តីនោះ (អំពីសំណាក់) នៃសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ដទៃ ហើយពោលទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត បានឃើញពួកសត្វ ដែលសក្ការៈគ្របសង្កត់ហើយ រួបរឹតចិត្តហើយ លុះដល់បែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ បានទៅកើតហើយ ក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត បានឃើញពួកសត្វ ដែលអសក្ការៈ គ្របសង្កត់ហើយ រួបរឹតចិត្តហើយ លុះដល់បែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ទៅ បានទៅកើតហើយ ក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានឃើញពួកសត្វ ដែលសក្ការៈនឹងអសក្ការៈ ទាំងពីរយ៉ាងនោះ គ្របសង្កត់ហើយ រួបរឹតចិត្តហើយ លុះដល់បែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ទៅ បានទៅកើតហើយ ក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ។

អបិ ច ភិក្ខវេ យទេវ មេ សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិទិតំ តទេវាហំ វទាមិ ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា សក្ការេន អភិភូតា បរិយាទិន្នចិត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា អសក្ការេន អភិភូតា បរិយាទិន្នចិត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា សក្ការេន ច អសក្ការេន ច តទុភយេន អភិភូតា បរិយាទិន្នចិត្តា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នាតិ(១) ។

យស្ស សក្ការិយមានស្ស អសក្ការេន ចូភយំ
សមាធិ ន វិកម្បតិ អប្បមាណវិហារិនោ
តំ ឈាយិនំ សាតតិកំ សុខុមទិដ្ឋិវិបស្សកំ
ឧបាទានក្ខយារាមំ អាហុ សប្បុរិសោ ឥតីតិ ។

ទុតិយំ(២) ។

---

១ ឧ. អតិ ច ភិក្ខវេ យទេវ មេ សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិទិតំ តទេវាហំ វទាមិ ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា ។បេ។ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នាតិ ឥច្ចាទិនា នយេន បាឋោ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ទុតិយសុត្តំ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែពាក្យណា ដែលតថាគតដឹងខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ជ្រាបច្បាស់ខ្លួនឯង ក៏តែង ទើបតថាគតពោលនូវពាក្យនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត បានឃើញពួកសត្វ ដែលសក្ការៈគ្របសង្កត់ហើយ រួបរឹតចិត្តហើយ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ទៅ បានទៅកើត ក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត បានឃើញពួកសត្វ ដែលអសក្ការៈ គ្របសង្កត់ហើយ រួបរឹតចិត្តហើយ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ទៅ បានទៅកើត ក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត បានឃើញពួកសត្វ ដែលសក្ការៈនឹងអសក្ការៈ ទាំងពីរនោះ គ្របសង្កត់ហើយ រួបរឹតចិត្តហើយ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ទៅ បានទៅកើត ក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ។

បុគ្គលណា ដែលគេធ្វើសក្ការៈនឹងអសក្ការៈទាំងពីរយ៉ាង ជាអ្នក
នៅដោយសេចក្តីមិនប្រមាណ សមាធិមិនញាប់ញ័រ អ្នកប្រាជ្ញ
តែងហៅបុគ្គល អ្នកមានឈាន មានព្យាយាមជាប់មិនដាច់
បានឃើញច្បាស់ ដោយទិដ្ឋិដ៏ល្អិត មានសេចក្តីត្រេកអរក្នុង
ការអស់ទៅនៃឧបាទាននោះ ថាជាសប្បុរស ។ សូត្រទី ២ ។

(៤៦) តយោមេ ភិក្ខវេ ទេវេសុ ទេវសទ្ទា និច្ឆរន្តិ សមយា សមយំ ឧបាទាយ ។ កតមេ តយោ ។ យស្មឹ ភិក្ខវេ សមយេ អរិយសាវកោ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្វជ្ជាយ ចេតេតិ តស្មឹ ភិក្ខវេ សមយេ ទេវេសុ ទេវសទ្ទោ និច្ឆរតិ ឯសោ អរិយសាវកោ មារេន សទ្ធឹ សង្គាមាយ ចេតេតីតិ ។ អយំ ភិក្ខវេ បឋមោ ទេវេសុ ទេវសទ្ទោ និច្ឆរតិ សមយា សមយំ ឧបាទាយ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ យស្មឹ សមយេ អរិយសាវកោ សត្តន្នំ ពោធិបក្ខិយានំ ធម្មានំ ភាវនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ តស្មឹ ភិក្ខវេ សមយេ ទេវេសុ ទេវសទ្ទោ និច្ឆរតិ ឯសោ អរិយសាវកោ មារេន សទ្ធឹ សង្គាមេតីតិ ។ អយំ ភិក្ខវេ ទុតិយោ ទេវេសុ ទេវសទ្ទោ និច្ឆរតិ សមយា សមយំ ឧបាទាយ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ យស្មឹ សមយេ អរិយសាវកោ

(៤៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សំឡេងនៃទេវតា[១] ៣ យ៉ាងនេះ តែងលាន់ឮ ក្នុងទេវលោក[២] ព្រោះអាស្រ័យសម័យនោះៗ ។ សំឡេង ៣ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សម័យណា អរិយសាវក គិតដើម្បីកោរសក់ ពុកចង្កា ស្លៀកសំពត់កាសាវៈទាំងឡាយ ហើយចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្នួស ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សម័យនោះ សំឡេងនៃទេវតា ក្នុងទេវលោកទាំងឡាយ តែងលាន់ឮឡើងថា អរិយសាវកនុ៎ះ គិតដើម្បីច្បាំងនឹងកិលេសមារ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះជាសំឡេងនៃទេវតាទី ១ ក្នុងទេវលោកទាំងឡាយ តែងលាន់ឮឡើង ព្រោះអាស្រ័យសម័យនោះៗ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត សម័យណា អរិយសាវក ប្រកបរឿយៗនូវព្យាយាម ដើម្បីចំរើននូវពោធិបក្ខិយធម៌ ៧ ពួក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សម័យនោះ សំឡេងនៃទេវតាក្នុងទេវលោកទាំងឡាយ តែងលាន់ឮឡើងថា អរិយសាវកនុ៎ះ កំពុងច្បាំងនឹងកិលេសមារ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះជាសំឡេងនៃទេវតាទី ២ ក្នុងទេវលោកទាំងឡាយ តែងលាន់ឮឡើង ព្រោះអាស្រ័យសម័យនោះៗ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយវិញទៀត សម័យណា អរិយសាវក

---

១ សំឡេងនៃស្រែកហៅដោយសេចក្តីត្រេកអរនៃពួកទេវតា ។ ២ ក្នុងចន្លោះទេវតាទាំងពួង ឬផ្សេងៗនៃពួកយាមទេវតានិងតុសិតទេវតា ។ ដូច្នោះ ។

អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មិំ ភិក្ខវេ សមយេ ទេវេសុ ទេវសទ្ទោ និច្ឆរតិ ឯសោ អរិយសាវកោ វិជិតសង្គាមោ តមេវ សង្គាមសីសំ អភិវិជិយ អជ្ឈាវសតីតិ ។ អយំ ភិក្ខវេ តតិយោ ទេវេសុ ទេវសទ្ទោ និច្ឆរតិ សមយោ សមយំ ឧបាទាយ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ ទេវេសុ ទេវសទ្ទា និច្ឆរន្តិ សមយា សមយំ ឧបាទាយាតិ ។

ទិស្វា វិជិតសង្គាមំ សម្មាសម្ពុទ្ធសាវកំ
ទេវតាបិ នមស្សន្តិ មហន្តំ វីតសារទំ
នមោ តេ បុរិសាជញ្ញ យោ ត្វំ ទុជ្ជយមជ្ឈគា
ជេត្វាន មច្ចុនោ សេនំ វិមោក្ខេន អនាវរំ
ឥតិហេតំ នមស្សន្តិ ទេវតា បត្តមានសំ
តញ្ហិ តស្ស ន បស្សន្តិ យេន មច្ចុវសំ វជេតិ ។

តតិយំ[១] ។

១ ម. តតិយំ នត្ថិ ។

ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេចនូវចេតោវិមុត្តិ និងបញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សម័យនោះ សំឡេងទេវតាក្នុងទេវលោកទាំងឡាយ តែងលាន់ឮឡើងថា អរិយសាវកនុ៎ះ ឈ្នះសង្គ្រាមហើយ ឈ្នះហើយ គ្រប់សព្វនូវក្បាលនៃសង្គ្រាមនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះជាសំឡេងទេវតាទី ៣ ក្នុងទេវលោកទាំងឡាយ តែងលាន់ឮឡើង ព្រោះអាស្រ័យសម័យនោះៗ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សំឡេងនៃទេវតាក្នុងទេវលោកទាំងឡាយ មាន ៣ យ៉ាងនេះឯង តែងលាន់ឮឡើង ព្រោះអាស្រ័យសម័យនោះៗ ។

ពួកទេវតា បានឃើញសាវកនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដែលឈ្នះសង្គ្រាមហើយ លោកមានគុណដ៏ប្រសើរ ប្រាសចាកសេចក្ដីកោតញញើត ទើបនមស្ការថា បពិត្របុរសអាជានេយ្យ អ្នកណា បានបង្ក្រាបសង្គ្រាម ដែលគេឈ្នះបានដោយកម្រ គឺបានឈ្នះសេនានៃមច្ចុ ដែលបុគ្គលដទៃមិនអាចឈ្នះទាំងបាន ដោយវិមោក្ខ ខ្ញុំសូមនមស្ការអ្នកនោះ ព្រោះហេតុនោះ ពួកទេវតា តែងនមស្ការនូវសាវកនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនុ៎ះ ដែលមានសេចក្ដីប្រាថ្នាសម្រេចហើយ សាវកនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនឹងដល់នូវអំណាចនៃមច្ចុទៀត ដោយហេតុណា ពួកទេវតាមិនឃើញហេតុនោះរបស់សាវកនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនោះឡើយ ។ រឿងទី ៣ ។

(៤៣) យទា ភិក្ខវេ ទេវោ ទេវកាយា ចវនធម្មោ ហោតិ បញ្ចស្ស បុព្វនិមិត្តានិ បាតុភវន្តិ មាលា មិលាយន្តិ វត្ថានិ កិលិស្សន្តិ កច្ឆេហិ សេទា មុច្ចន្តិ កាយេ[១] ទុព្វណ្ណិយំ ឱក្កមតិ សកេ ទេវោ ទេវាសនេ នាភិរមតីតិ ។ តមេនំ ភិក្ខវេ ទេវា ចវនធម្មោ អយំ ទេវបុត្តោតិ ឥតិ វិទិត្វា តីហិ វាចាហិ អនុមោទន្តិ ឥតោ ភោ សុគតឹ គច្ឆ សុគតឹ គន្ត្វា សុលទ្ធលាភំ លភ សុលទ្ធលាភំ លភិត្វា សុប្បតិដ្ឋិតោ ភវាហីតិ ។

(៤៤) ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច កិន្នុ ខោ ភន្តេ ទេវានំ សុគតិគមនសង្ខាតំ កិន្នុ ភន្តេ ទេវានំ សុលទ្ធលាភសង្ខាតំ កឹ បន ភន្តេ ទេវានំ សុប្បតិដ្ឋិតសង្ខាតន្តិ ។ មនុស្សត្តំ ខោ ភិក្ខវេ[២] ទេវានំ សុគតិគមនសង្ខាតំ យំ មនុស្សភូតោ សមានោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ សទ្ធំ បដិលភតិ ឥទំ ខោ ភិក្ខវេ ទេវានំ សុលទ្ធលាភសង្ខាតំ

១ ម. កាយេន ។ ២ ម. ភិក្ខុ ។

(៤៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតាមានការច្យុតិជាធម្មតា ចាកពួកទេវតា ក្នុងកាលណា បុព្វនិមិត្ត ៥ យ៉ាង តែងកើតឡើងប្រាកដ ដល់ទេវតានោះ (ក្នុងកាលនោះ) គឺកម្រងផ្កាទាំងឡាយ ស្វិតស្រពោន ១ សំពត់ទាំងឡាយសៅហ្មង ១ ញើសទាំងឡាយ តែងហូរចេញអំពីក្លៀក ១ សម្បុរមិនល្អតាំងឡើងក្នុងកាយ ១ ទេវតាមិនត្រេកអរក្នុងទេវាសនៈរបស់ខ្លួន ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតាទាំងឡាយ តែងដឹងនូវបុព្វនិមិត្តនោះថា ទេវបុត្តនេះ មានការច្យុតិជាធម្មតា ហើយក៏អនុមោទនាដោយវាចា ៣ យ៉ាងថា ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន សូមអ្នកច្យុតអំពីទេវលោកនេះ ទៅកាន់សុគតិចុះ លុះអ្នកទៅកាន់សុគតិហើយ សូមឲ្យបានលាភ ដែលបុគ្គលបានដោយល្អចុះ លុះបានលាភដែលបុគ្គលបានដោយល្អហើយ សូមតាំងនៅដោយប្រពៃចុះ ។

(៤៤) កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុ ១ រូប ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ចុះអ្វីហៅថា ដំណើរទៅកាន់សុគតិរបស់ទេវតាទាំងឡាយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន អ្វីហៅថាលាភដែលបុគ្គលបានដោយល្អរបស់ទេវតាទាំងឡាយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន អ្វីហៅថា ការតាំងនៅដោយប្រពៃនៃទេវតាទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភាពនៃមនុស្ស (នេះ) ឯង ដែលហៅថា ដំណើរទៅកាន់សុគតិ របស់ទេវតាទាំងឡាយ លុះបុគ្គលកើតជាមនុស្សហើយ បានសទ្ធាក្នុងធម៌វិន័យណា ដែលតថាគត សំដែងហើយ

សា ខោ បនស្ស សទ្ធា និវិដ្ឋា ហោតិ មូលជាតា បតិដ្ឋិតា ទឡ្ហា អសំហារិយា សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មុនា វា កេនចិ វា លោកស្មឹ(១) ឥទំ ខោ ភិក្ខវេ ទេវានំ សុប្បតិដ្ឋិតសង្ខាតន្តិ ។

យទា ទេវោ ទេវកាយា ចវតិ អាយុសង្ខយា
តយោ សទ្ទា និច្ឆរន្តិ ទេវានំ អនុមោទតំ(២)
ឥតោ ភោ សុគតឹ គច្ឆ មនុស្សានំ សហព្យតំ
មនុស្សភូតោ សទ្ធម្មេ លភ សទ្ធំ អនុត្តរំ
សា តេ សទ្ធា និវិដ្ឋស្ស មូលជាតា បតិដ្ឋិតា
យាវជីវំ អសំហីរា សទ្ធម្មេ សុប្បវេទិតេ ។
កាយទុច្ចរិតំ ហិត្វា វចីទុច្ចរិតានិ ច
មនោទុច្ចរិតំ ហិត្វា យញ្ចញ្ញំ ទោសសំហិតំ
កាយេន កុសលំ កត្វា វាចាយ កុសលំ ពហុំ
មនសា កុសលំ កត្វា អប្បមាណំ និរូបធឹ ។

១ ម. លោកស្មឹ ។ ២ ម. អនុមោទតំ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការបានខ្ជាប់សទ្ធានេះឯង ហៅថា លាភដែលបានដោយស្រួលរបស់ទេវតាទាំងឡាយ ឯសទ្ធារបស់អ្នកនោះ ជាសទ្ធាខ្ជាប់ខ្ជួន កើតជាឫសគល់តាំងនៅមាំមួន ដែលបុគ្គលណាមួយ ទោះជាសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ ឬទេវតា ឬមារ ឬព្រហ្ម ក្នុងលោក មិនអាចនឹងនាំយកទៅបាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការតាំងនៅមាំ នៃសទ្ធានេះឯង ហៅថា ការតាំងនៅដោយប្រពៃ របស់ទេវតាទាំងឡាយ ។

ទេវតាបុត្រចាកពួកទេវតា ព្រោះអស់ទៅនៃអាយុ ក្នុងកាលណា សំឡេង ៣ យ៉ាង របស់ពួកទេវតា កាលអនុមោទនា តែងលាន់ឮឡើង (ក្នុងកាលនោះ) ថា ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន សូមអ្នកច្យុតអំពីទេវលោកនេះ ទៅកាន់សុគតិ ជាមួយនឹងពួកមនុស្សចុះ លុះអ្នកបានកើតជាមនុស្សហើយ សូមឲ្យបានខ្ជាប់សទ្ធាដ៏ប្រសើរ ក្នុងព្រះសទ្ធម្មចុះ កំសទ្ធារបស់អ្នកនោះ ជាសទ្ធាខ្ជាប់ខ្ជួន ដែលបានជាឫសគល់ តាំងនៅមាំមួន ក្នុងព្រះសទ្ធម្ម ដែលតថាគតសំដែងហើយដោយប្រពៃ ដែលបុគ្គលណាមួយ មិនអាចនាំយកទៅបាន ដរាបអស់ជីវិត ។ អ្នកត្រូវលះកាយទុច្ចរិតផង លះវចីទុច្ចរិតផង លះមនោទុច្ចរិតផង លះអំពើដទៃ ដែលប្រកបដោយទោសផង ធ្វើកុសលដោយកាយ ធ្វើកុសលដោយវាចា ធ្វើកុសលដោយចិត្តឲ្យច្រើន ប្រមាណមិនបាន បរិសុទ្ធ មិនមានគ្រឿងសៅហ្មង ។

តតោ ឱបធិកំ បុញ្ញំ កត្វា ទានេន តំ ពហុំ
អញ្ញេ មច្ចេ សទ្ធម្មេ ព្រហ្មចរិយេ និវេសយ(១)
ឥមាយ អនុកម្បាយ ទេវា ទេវំ យទា វិទូ
ចវន្តំ អនុកម្បន្តិ ឯហិ ទេវ បុនប្បុនន្តិ ។

ចតុត្ថំ(២) ។

(៤៥) តយោមេ ភិក្ខវេ បុគ្គលា លោកេ ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជន្តិ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ កតមេ តយោ ។ ឥធ ភិក្ខវេ តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ អយំ ភិក្ខវេ បឋមោ បុគ្គលោ

១. និវេសយេ ។ ២. ម. បញ្ចមំ ។

លំដាប់នោះ អ្នកចូរធ្វើបុណ្យ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងឧបធិនោះ ឲ្យច្រើនដោយទាន ហើយញុំាងពួកសត្វដទៃ ឲ្យតាំងនៅក្នុងព្រះសទ្ធម្ម ដែលជាព្រហ្មចរិយៈ ទេវតាទាំងឡាយ ដឹងច្បាស់នូវទេវតាកាលច្យុត ក្នុងកាលណា ក៏អនុមោទនា (ក្នុងកាលនោះ) ដោយសេចក្ដីអនុគ្រោះនេះថា ម្នាលទេវតា ចូរមកមករឿយ ៗ ។ ចប់សូត្រទី ៤ ។

(៤៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល ៣ ពួកនេះ កាលកើតឡើងក្នុងលោក តែងកើតឡើង ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្ដីសុខ ដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះ ដល់សត្វលោក ដើម្បីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្ដីសុខ ដល់ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ។ បុគ្គល ៣ ពួក តើដូចម្ដេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងចរណៈ មានដំណើរល្អ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក ទ្រង់ប្រសើរដោយសីលាទិគុណ ជានាយសារថីទូន្មាននូវបុរស ជាសាស្ដានៃទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងនូវចតុរារិយសច្ចធម៌ ទ្រង់ឆ្ពក់ចោលនូវត្រៃភព ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ឡើងក្នុងលោកនេះ ទ្រង់សំដែងធម៌ មានលំអបទដើម លំអបទកណ្ដាល លំអបទចុង ប្រកបដោយអត្ថនិងព្យញ្ជនៈ ទ្រង់ប្រកាសព្រហ្មចរិយធម៌ ដ៏បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌ទាំងអស់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះជាបុគ្គលទី ១

លោកេ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ តស្សេវ សត្ថុនោ សាវកោ អរហំ ហោតិ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ អយម្បិ ភិក្ខវេ ទុតិយោ បុគ្គលោ លោកេ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ តស្សេវ សត្ថុនោ សាវកោ សេក្ខោ ហោតិ បាដិបទោ ពហុស្សុតោ សីលវតូបបន្នោ សោបិ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ

កាលកើតឡើងក្នុងលោក តែងកើតឡើង ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្ដីសុខ ដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះ ដល់សត្វលោក ដើម្បីសេចក្ដីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្ដីសុខ ដល់ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត សាវ័ករបស់ព្រះសាស្ដានោះ ជាអរហន្តខីណាស្រព មានព្រហ្មចរិយធម៌ប្រព្រឹត្តរួចហើយ មានសោឡសកិច្ច ធ្វើស្រេចហើយ មានភារៈ គឺខន្ធ ៥ ដាក់ចុះហើយ មានប្រយោជន៍របស់ខ្លួនសម្រេចហើយ មានកិលេសជាគ្រឿងប្រកបសត្វទុកក្នុងភពអស់ហើយ មានចិត្តផុតស្រឡះហើយ ព្រោះដឹងដោយប្រពៃ សាវ័កនោះ តែងសំដែងធម៌ មានលំអបទដើម មានលំអបទកណ្ដាល មានលំអបទចុង ប្រកបដោយអត្ថនិងព្យញ្ជនៈ ប្រកាសនូវព្រហ្មចរិយធម៌បរិសុទ្ធបរិបូណ៌ទាំងអស់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះបុគ្គលទី ២ កាលកើតឡើងក្នុងលោកតែងកើតឡើង ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្ដីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីសេចក្ដីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្ដីសុខ ដល់ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយវិញទៀត សាវ័ករបស់ព្រះសាស្ដានោះ ជាសេក្ខបុគ្គលកំពុងប្រតិបត្តិ ជាពហុស្សុត បរិបូណ៌ដោយសីលនិងវត្ត សាវ័កនោះតែងសំដែងធម៌ មានលំអបទដើម មានលំអបទកណ្ដាល មានលំអបទចុង ប្រកបដោយអត្ថនិងព្យញ្ជនៈ ប្រកាសព្រហ្មចរិយធម៌ដ៏បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌ទាំងអស់

អយំ ភិក្ខវេ តតិយោ បុគ្គលោ លោកេ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ បុគ្គលា លោកេ ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជន្តិ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានន្តិ ។

សត្ថា ហិ លោកេ បឋមោ មហេសី
តស្សន្វយោ សាវកោ ភាវិតត្តោ
អថាបរោ បាដិបទោបិ សេក្ខោ
ពហុស្សុតោ សីលវតូបបន្នោ ។
ឯតេ តយោ ទេវមនុស្សសេដ្ឋា
បភង្ករា[១] ធម្មមុទីរយន្តា[២]
អបាបុរន្តិ[៣] អមតស្ស ទ្វារំ
យោគា បមោចេន្តិ[៤] ពហុជនំ តេ ។

---

១ ឱ. បញ្ញា ។ ២ ឱ. ធម្មមុទីរយន្តា ។ ៣ ឱ. អបាបុរេន្តិ ។ ៤ ម. បមោចេន្តិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះបុគ្គលទី ៣ កាលកើតឡើង ក្នុងលោក ក៏កើតឡើង ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល ៣ ពួកនេះឯង កាលកើតឡើង ក្នុងលោក រមែងកើតឡើង ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ។

ព្រះសាស្តា ព្រះអង្គស្វែងរកគុណដ៏ធំ ជាបុគ្គលទី ១ ក្នុងលោក សាវ័កអ្នកប្រព្រឹត្តតាមព្រះសាស្តានោះ មានខ្លួនអប់រំហើយ (ជាបុគ្គលទី ២) មួយទៀត សាវ័កដទៃជាសេក្ខបុគ្គល កំពុងប្រតិបត្តិ ជាពហុស្សូត បរិបូណ៌ដោយសីលនិងវត្ត (ជាបុគ្គលទី ៣) ។ បុគ្គល ៣ ពួកនេះ ប្រសើរជាងទេវតានិងមនុស្ស លោកជាអ្នកធ្វើពន្លឺតែងតែ សំដែងឡើងនូវធម៌ដ៏ឧត្តម បានបើកទ្វារនៃព្រះអមតនិព្វាន លោកទាំងនោះ រមែងញុំាងជនច្រើនឲ្យរួចចាកយោគៈបាន ។

យេ សច្ចភាវេន អនុត្តរេន
សុទេសិតំ មគ្គមនុញ្ញមគ្គំ[១]
តេ វេ ទុក្ខស្ស ពារេន្តិ អន្តំ
យេ អប្បមត្តា សុគតស្ស សាសនេតិ ។

បញ្ចមំ[២] ។

(៥៦) អសុភានុបស្សី ភិក្ខវេ កាយេ វិហរថ អានាបានស្សតិ ច វោ អជ្ឈត្តំ បរិមុខំ សូបដ្ឋិតា ហោតុ[៣] សព្វសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សិនោ វិហរថ ។ អសុភានុបស្សីនំ ភិក្ខវេ កាយេ វិហរតំ យោ សុភាយ ធាតុយា រាគានុសយោ សោ បហីយតិ ។ អានាបានស្សតិយា អជ្ឈត្តំ បរិមុខំ សូបដ្ឋិតាយ យេ ពាហិរា វិតក្កាសយា វិឃាតបក្ខិកា តេ ន ហោន្តិ ។ សព្វសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សីនំ វិហរតំ យា អវិជ្ជា សា បហីយតិ យា វិជ្ជា សា ឧប្បជ្ជតិ ។

១ ឧ. មគ្គមនុប្បត្តិ ។ ២ ម. ឧ បញ្ចមំ ចត្ថំ ។ ៣ ម. ហោតិ ។

ពួកជនណា បានឡើងកាន់តាមមគ្គ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ ជាមគ្គល្អព្រមប្រសើរដោយសីលាទិគុណ ដោយប្រពៃ ពួកជនណា មិនប្រមាទក្នុងសាសនារបស់ព្រះសុគត ពួកជនទាំងនោះ រមែងធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ ក្នុងអត្តភាពនេះបាន ។ សូត្រទី ៥ ។

(៥៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរពិចារណាឃើញរឿយ ៗ នូវអាការមិនស្អាតក្នុងកាយ ឯអានាបានស្សតិកម្មដ្ឋាន ក៏អ្នកទាំងឡាយ ចូរតាំងឡើងប្រាកដ ឲ្យមានមុខឆ្ពោះទៅកាន់អារម្មណ៍ខាងក្នុង អ្នកទាំងឡាយចូរពិចារណាឃើញរឿយ ៗ ក្នុងសង្ខារទាំងពួងថាមិនទៀងចុះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយ ពិចារណាឃើញរឿយ ៗ នូវអាការមិនស្អាតក្នុងកាយហើយ រាគានុស័យណា ដែលកើតឡើងក្នុងសុភធាតុ (គឺយកនូវអារម្មណ៍ជាស្អាត) រាគានុស័យនោះអ្នកទាំងឡាយ រមែងលះបង់បាន ។ កាលអានាបានស្សតិកម្មដ្ឋាន តាំងឡើងប្រាកដ មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ អារម្មណ៍ខាងក្នុងហើយ អាស័យវិតក្កៈទាំងឡាយណាជាខាងក្រៅ ដែលជាចំណែកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ អាស័យវិតក្កៈទាំងនោះ មិនមានដល់ទៀតឡើយ ។ កាលបើអ្នកទាំងឡាយ ពិចារណាឃើញរឿយ ៗ ក្នុងសង្ខារទាំងពួងថា មិនទៀងហើយ អវិជ្ជា អ្នកទាំងឡាយ ក៏រមែងលះបង់បាន វិជ្ជារបស់អ្នក ក៏រមែងកើតឡើង ។

អសុភានុបស្សី កាយស្មឹ អានាបានេ បដិស្សតោ
សព្វសង្ខារសមថំ បស្សំ អាតាបី សព្វទា ។
ស វេ សម្មទ្ទសោ ភិក្ខុ យតោ តត្ថ វិមុច្ចតិ
អភិញ្ញាវោសិតោ សន្តោ ស វេ យោគាតិគោ មុនីតិ ។

ឆដ្ឋំ[១] ។

(៨៧) ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នស្ស ភិក្ខុនោ អយមនុ-ធម្មោ ហោតិ វេយ្យាករណាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ-យន្តិ ភាសមានោ ធម្មញ្ញេវ ភាសតិ នោ អធម្មំ វិតក្កយមានោ វា[២] ធម្មវិតក្កញ្ញេវ វិតក្កេតិ នោ អធម្មវិតក្កំ តទុភយំ អភិនិវជ្ជេត្វា ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោតិ ។

ធម្មារាមោ ធម្មរតោ ធម្មំ អនុវិចិន្តយំ
ធម្មំ អនុស្សរំ ភិក្ខុ សទ្ធម្មា ន បរិហាយតិ ។
ចរំ វា យទិ វា តិដ្ឋំ និសិន្នោ ឧទ វា សយំ
អជ្ឈត្តំ សមយំ ចិត្តំ សន្តិមេវាធិគច្ឆតីតិ ។

សត្តមំ[២] ។

---

១ ម. ឆដ្ឋំ សុត្តំ ។ ២ ម. ឃ. ឋិ ៖ ៣ ម. ឃ. សត្តមំ សុត្តំ ។

ភិក្ខុជាអ្នកពិចារណាឃើញរឿយៗ ក្នុងកាយថាមិនស្អាត មានសតិដឹងខ្លួន ខ្ជាប់ក្នុងអានាបានស្សតិកម្មដ្ឋាន ពិចារណាឃើញព្រះនិព្វានជាទីរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួងហើយ ជាអ្នកមានព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស សព្វៗ កាល ។ ភិក្ខុនោះឯង ឈ្មោះថា ឃើញដោយប្រពៃ ជាអ្នកសង្រួម រមែងផុតស្រឡះក្នុងព្រះនិព្វានជាទីរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួងនោះ ភិក្ខុនោះឯង ជាអ្នកមានព្រហ្មចរិយធម៌ ប្រព្រឹត្តរួចហើយ ជាអ្នកស្ងប់ ព្រោះដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថា អ្នកប្រាជ្ញប្រព្រឹត្តកន្លងយោគៈ ។ សូត្រទី ៦ ។

(៨៧) កាលបុគ្គលនិយាយថា ភិក្ខុអ្នកប្រតិបត្តិធម៌សមគួរ ដល់ធម៌ ដោយសភាពសមគួរណា សភាពសមគួរនេះ ជារបស់ភិក្ខុអ្នកប្រតិ-បត្តិធម៌សមគួរដល់ធម៌ ដោយសេចក្តីសង្ខេប ដូច្នេះ ឈ្មោះថា និយាយនូវធម៌ពិត មិនឈ្មោះថា និយាយអធម៌ ឬឈ្មោះថា ត្រិះរិះនូវធម៌ពិត មិនឈ្មោះថា ត្រិះរិះអធម៌ឡើយ លុះវៀរចាកទាំងពីរនោះចេញ ទើបជាអ្នកព្រងើយ មានសតិសម្បជញ្ញៈ ។

ភិក្ខុមានធម៌ជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងធម៌ ត្រិះរិះរឿយៗ
នូវធម៌ រឭករឿយៗ នូវធម៌ រមែងមិនសាបសូន្យចាកព្រះ
សទ្ធម្មឡើយ ។ (ភិក្ខុនោះ) កាលបើដើរ ឬឈរ អង្គុយឬដេក
ដំកល់ចិត្ត (របស់ខ្លួន) ក្នុងអារម្មណ៍ខាងក្នុង រមែងបានដល់
ព្រះនិព្វានជាទីស្ងប់រម្ងាប់ ពុំខានឡើយ ។ សូត្រទី ៧ ។

(៨៨) តយោមេ ភិក្ខវេ អកុសលវិតក្កា អន្ធករណា អចក្ខុករណា អញ្ញាណករណា បញ្ញានិរោធិកា វិឃាតបក្ខិកា អនិព្វានសំវត្តនិកា ។ កតមេ តយោ ។ កាមវិតក្កោ ភិក្ខវេ អន្ធករណោ អចក្ខុករណោ អញ្ញាណករណោ បញ្ញានិរោធិកោ វិឃាតបក្ខិកោ អនិព្វានសំវត្តនិកោ ។ ព្យាបាទវិតក្កោ ភិក្ខវេ អន្ធករណោ អចក្ខុករណោ អញ្ញាណករណោ បញ្ញានិរោធិកោ វិឃាតបក្ខិកោ អនិព្វានសំវត្តនិកោ ។ វិហឹសាវិតក្កោ ភិក្ខវេ អន្ធករណោ អចក្ខុករណោ អញ្ញាណករណោ បញ្ញានិរោធិកោ វិឃាតបក្ខិកោ អនិព្វានសំវត្តនិកោ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ អកុសលា វិតក្កា[១] អន្ធករណា អចក្ខុករណា អញ្ញាណករណា បញ្ញានិរោធិកា វិឃាតបក្ខិកា អនិព្វានសំវត្តនិកា ។

---

១ ម. ឆ. អកុសលវិតក្កា ។

(៨៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលវិតក្កៈ ៣ យ៉ាងនេះ ធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើមិនឲ្យមានបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើមិនឲ្យមានញាណ ធ្វើបញ្ញាឲ្យរលត់ ជាចំណែកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វានឡើយ ។ អកុសលវិតក្កៈ ៣ តើអ្វីខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គឺកាមវិតក្កៈ (សេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយកាម) ធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើមិនឲ្យមានបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើមិនឲ្យមានញាណ ធ្វើបញ្ញាឲ្យរលត់ ជាចំណែកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្យាបាទវិតក្កៈ (សេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយព្យាបាទ) ធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើមិនឲ្យមានបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើមិនឲ្យមានញាណ ធ្វើបញ្ញាឲ្យរលត់ ជាចំណែកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិហឹសាវិតក្កៈ (សេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយការបៀតបៀន) ធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើមិនឲ្យមានបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើមិនឲ្យមានញាណ ធ្វើបញ្ញាឲ្យរលត់ ជាចំណែកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលវិតក្កៈ ៣ យ៉ាងនេះឯង ធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើមិនឲ្យមានបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើមិនឲ្យមានញាណ ធ្វើបញ្ញាឲ្យរលត់ ជាចំណែកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វានឡើយ ។

(៨៨) តយោមេ ភិក្ខវេ កុសលា វិតក្កា អនន្ធករណា ចក្ខុករណា ញាណករណា បញ្ញាវុទ្ធិកា អវិឃាតបក្ខិកា និព្វានសំវត្តនិកា ។ កតមេ តយោ ។ នេក្ខម្មវិតក្កោ ភិក្ខវេ អនន្ធករណោ ចក្ខុករណោ ញាណករណោ បញ្ញាវុទ្ធិកោ អវិឃាតបក្ខិកោ និព្វានសំវត្តនិកោ ។ អព្យាបាទវិតក្កោ ភិក្ខវេ អនន្ធករណោ ចក្ខុករណោ ញាណករណោ បញ្ញាវុទ្ធិកោ អវិឃាតបក្ខិកោ និព្វានសំវត្តនិកោ ។ អវិហឹសាវិតក្កោ ភិក្ខវេ អនន្ធករណោ ចក្ខុករណោ ញាណករណោ បញ្ញាវុទ្ធិកោ អវិឃាតបក្ខិកោ និព្វានសំវត្តនិកោ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ កុសលា វិតក្កា អនន្ធករណា ចក្ខុករណា ញាណករណា បញ្ញាវុទ្ធិកា អវិឃាតបក្ខិកា និព្វានសំវត្តនិកាតិ ។

(៨៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កុសលវិតក្កៈ ៣ យ៉ាងនេះ មិនធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើឲ្យមានបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើឲ្យមានញាណ ធ្វើបញ្ញាឲ្យចំរើន មិនមែនជាចំណែកនៃសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ កុសលវិតក្កៈ ៣ តើដូចម្ដេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេក្ខម្មវិតក្កៈ (សេចក្ដីត្រិះរិះប្រកបដោយការចេញចាកកាម) មិនធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើឲ្យមានបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើឲ្យមានញាណ ធ្វើបញ្ញាឲ្យចំរើន មិនមែនជាចំណែកនៃសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អព្យាបាទវិតក្កៈ (សេចក្ដីត្រិះរិះមិនប្រកបដោយព្យាបាទ) មិនធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើឲ្យមានបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើឲ្យមានញាណ ធ្វើបញ្ញាឲ្យចំរើន មិនមែនជាចំណែកនៃសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អវិហឹសាវិតក្កៈ (សេចក្ដីត្រិះរិះមិនប្រកបដោយការបៀតបៀន) មិនធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើឲ្យមានបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើឲ្យមានញាណ ធ្វើបញ្ញាឲ្យចំរើន មិនមែនជាចំណែកនៃសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កុសលវិតក្កៈ ៣ យ៉ាងនេះឯង មិនធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើឲ្យមានបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើឲ្យមានញាណ ធ្វើបញ្ញាឲ្យចំរើន មិនមែនជាចំណែកនៃសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ។

តយោ វិតក្កេ កុសលេ វិតក្កយេ
តយោ បន អកុសលេ និរាករេ
ស វេ វិតក្កានិ វិចារិតានិ
សមេតិ វុដ្ឋីវ រជំ សមូហតំ
ស វេ វិតក្កូបសមេន ចេតសា
ឥធេវ សោ សន្តិបទំ សមជ្ឈគាតិ ។

អជ្ឈគមំ[១] ។

(៩០) តយោមេ ភិក្ខវេ អន្តរា មលា អន្តរា អមិត្តា អន្តរា សបត្តា អន្តរា វធកា អន្តរា បច្ចត្ថិកា ។ កតមេ តយោ ។ លោភោ ភិក្ខវេ អន្តរា មលោ អន្តរា អមិត្តោ អន្តរា សបត្តោ អន្តរា វធកោ អន្តរា បច្ចត្ថិកោ ។ ទោសោ ភិក្ខវេ អន្តរា មលោ អន្តរា អមិត្តោ អន្តរា សបត្តោ អន្តរា វធកោ អន្តរា បច្ចត្ថិកោ ។ មោហោ ភិក្ខវេ អន្តរា មលោ អន្តរា អមិត្តោ អន្តរា សបត្តោ អន្តរា វធកោ អន្តរា បច្ចត្ថិកោ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ អន្តរា មលា អន្តរា អមិត្តា អន្តរា សបត្តា អន្តរា វធកា អន្តរា បច្ចត្ថិកាតិ ។

១ ម. ឆ. អជ្ឈគមំ នត្ថិ ។

បុគ្គលគប្បីត្រិះរិះនូវកុសលវិតក្កៈទាំង ៣ ហើយទៀត គប្បីលះបង់នូវអកុសលវិតក្កៈទាំង ៣ ចេញ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា រម្ងាប់នូវវិតក្កៈនិងវិចារៈបាន ដូចទឹកភ្លៀង ធ្លាក់រម្ងាប់ធូលី ដែលតាំងឡើងផុយហុយដែរ បុគ្គលនោះមានចិត្តជាគ្រឿងរម្ងាប់វិតក្កៈ ឈ្មោះថា បានដល់ដោយប្រពៃនូវសន្តិបទគឺព្រះនិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះឯង ។ សូត្រទី ៨ ។

(៩០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ជាមន្ទិលខាងក្នុង មិនមែនជាមិត្តខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាសឹកសត្រូវខាងក្នុង នេះមាន ៣ យ៉ាង ។ ធម៌ ៣ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លោភៈ ជាមន្ទិលខាងក្នុង មិនមែនជាមិត្តខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាសឹកសត្រូវខាងក្នុង ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសៈ ជាមន្ទិលខាងក្នុង មិនមែនជាមិត្តខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាសឹកសត្រូវខាងក្នុង ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មោហៈ ជាមន្ទិលខាងក្នុង មិនមែនជាមិត្តខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាសឹកសត្រូវខាងក្នុង ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ជាមន្ទិលខាងក្នុង មិនមែនជាមិត្តខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាសឹកសត្រូវខាងក្នុង មាន ៣ យ៉ាងនេះឯង ។

អនត្ថជននោ លោភោ លោភោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ ។
លុទ្ធោ អត្ថំ ន ជានាតិ លុទ្ធោ ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ យំ លោភោ សហតេ នរំ ។
យោ ច លោភំ បហន្ត្វាន លោភនេយ្យេ ន លុព្ភតិ
លោភោ បហីយតេ តម្ហា ឧទពិន្ទុវ បោក្ខរា ។

អនត្ថជននោ ទោសោ ទោសោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ ។
ទុដ្ឋោ អត្ថំ ន ជានាតិ ទុដ្ឋោ ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ យំ ទោសោ សហតេ នរំ ។
យោ ច ទោសំ បហន្ត្វាន ទោសនេយ្យេ ន ទុស្សតិ
ទោសោ បហីយតេ តម្ហា តាលបក្កំវ ពន្ធនា ។

លោភៈ ជាធម៌ញុាំងសេចក្តីវិនាសឲ្យកើត លោភៈ ជាធម៌ញុាំងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យកើតហើយក្នុងចិត្ត ជនមិនដឹងនូវភ័យនោះឡើយ ។ បុគ្គលឈ្លក់លោភ រមែងមិនស្គាល់ប្រយោជន៍ បុគ្គលឈ្លក់លោភ រមែងមិនឃើញធម៌ សេចក្តីលោភគ្របសង្កត់នរជន ក្នុងកាលណា សេចក្តីងងឹតអន្ធការក៏កើតឡើងក្នុងកាលនោះ ។ លុះតែបុគ្គលណា លះបង់សេចក្តីលោភហើយ ទើបមិនជាប់ចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលគួរជាប់ចិត្ត សេចក្តីលោភ ដែលអាស្រ័យមនុស្ស ក៏បាត់បង់ចាកបុគ្គលនោះដូចដំណក់ទឹកដែលរមៀលចេញ អំពីស្លឹកឈូក ដូច្នោះឯង ។

ទោសៈ ជាធម៌ញុាំងសេចក្តីវិនាសឲ្យកើត ទោសៈជាធម៌ញុាំងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យកើតហើយក្នុងចិត្ត ជនមិនដឹងនូវភ័យនោះ ។ ជនអ្នកប្រទូស្ត រមែងមិនស្គាល់ប្រយោជន៍ ជនអ្នកប្រទូស្ត រមែងមិនឃើញធម៌ ទោសៈគ្របសង្កត់នរជន ក្នុងកាលណា សេចក្តីងងឹតអន្ធការក៏កើតឡើង ក្នុងកាលនោះ ។ លុះតែបុគ្គលណា លះបង់ទោសៈហើយ ទើបមិនប្រទូស្តក្នុងអារម្មណ៍ ដែលគួរប្រទូស្ត ទោសៈដែលអាស្រ័យមនុស្សក៏បាត់បង់ហើយចាកបុគ្គលនោះ ដូចជាផ្លែត្នោតទុំដែលជ្រុះចាកទង ដូច្នោះឯង ។

អនត្ថជននោ មោហោ   មោហោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ   តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ ។
មូឡ្ហោ អត្ថំ ន ជានាតិ   មូឡ្ហោ ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តទា ហោតិ   យំ មោហោ សហតេ នរំ ។
យោ ច មោហំ បហន្ត្វាន   មោហនេយ្យេ ន មុយ្ហតិ
មោហំ វិហន្តិ សោ សព្វំ   អាទិច្ចោវុទយំ តមន្តិ ។
ឆវិ[1] ។

(៩០) [2] តីហិ ភិក្ខវេ អសទ្ធម្មេហិ អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ ។ កតមេហិ តីហិ ។ បាបិច្ឆតាយ ភិក្ខវេ អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ ។ បាបមិត្តតាយ ភិក្ខវេ អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ ។

១ ឱ. ម. ឆាទេន្តិ ។ ២ ឱ. ម. ... សុមង្គលវិលាសិនី ។

មោហៈជាធម៌ញុំាងសេចក្តីវិនាសឲ្យកើត មោហៈជាធម៌ញុំាងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យកើតហើយអំពីក្នុងចិត្ត ជនមិនដឹងនូវភ័យនោះ ។ ជនអ្នកវង្វេង រមែងមិនស្គាល់ប្រយោជន៍ ជនអ្នកវង្វេង រមែងមិនឃើញធម៌ មោហៈគ្របសង្កត់នរជន ក្នុងកាលណា សេចក្តីងងឹតអន្ធការក៏កើតឡើងក្នុងកាលនោះ ។ លុះតែបុគ្គលណា ផ្តាច់បង់មោហៈហើយ ទើបមិនវង្វេងក្នុងធម្មជាតិ ដែលគួរវង្វេង បុគ្គលនោះ រមែងកំចាត់បង់នូវមោហៈទាំងពួង (ដោយមគ្គទី ៤) ដូចជាព្រះអាទិត្យកាលរះឡើង កំចាត់បង់នូវងងឹត ដូច្នោះឯង ។ សូត្រទី ៩ ។

(៩០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវទត្ត ត្រូវអសទ្ធម្ម ៣ យ៉ាង គ្របសង្កត់ រួបរឹតចិត្តហើយ ជាអ្នកទៅកើតក្នុងអបាយ ទៅកើតក្នុងនរក ឋិតនៅអស់ ១ កប្ប ដែលកែពុំបាន ។ អសទ្ធម្ម ៣ តើអ្វីខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវទត្ត ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក គ្របសង្កត់ រួបរឹតចិត្តហើយ ជាអ្នកទៅកើតក្នុងអបាយ ទៅកើតក្នុងនរក ឋិតនៅអស់ ១ កប្ប ដែលកែពុំបាន ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវទត្ត ត្រូវភាពនៃបាបមិត្ត គ្របសង្កត់ រួបរឹតចិត្តហើយ ជាអ្នកទៅកើតក្នុងអបាយ ទៅកើតក្នុងនរក ឋិតនៅអស់ ១ កប្ប ដែលកែពុំបាន ១ ។

សតិ ខោ បន ឧត្តរឹ ករណីយេ ឱរមត្តកេន វិសេសាធិគមេន ច អន្តរា វោសានំ អាបាទិ ។ ឥមេហិ ខោ ភិក្ខវេ តីហិ អសទ្ធម្មេហិ អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោតិ ។[1]

មា ជាតុ កោចិ លោកស្មឹ បាបិច្ឆោ ឧទបជ្ជថ[2]
តទមិនាបិ ជានាថ បាបិច្ឆានំ យថា គតិ ។
បណ្ឌិតោតិ សមញ្ញាតោ ភាវិតត្តោតិ សម្មតោ
ជលំវ យសសា អដ្ឋា[3] ទេវទត្តោតិ មេ សុតំ
សោ បមាទមនុចិណ្ណោ អាសជ្ជ[4] នំ តថាគតំ
អវីចិនិរយំ បត្តោ ចតុទ្វារំ ភយានកំ ។
អទុដ្ឋស្ស ហិ យោ ទុព្ភេ បាបកម្មំ អកុព្វតោ
តមេវ បាបំ ផុសេតិ ទុដ្ឋចិត្តំ អនាទរំ ។

---

១ ម., ឱ. និរយេ តាំ ឯកមេកំ ភាគំ អច្ឆតិ អត្ថេន ជាតិ វុច្ចតិ ទិស្សតិ ។
២ ម. ឧបបជ្ជិ ។ ៣ អទ្ធិកាយំ អដ្ឋាសិ ទិស្សតិ ។ ៤ ម. អាសជ្ជ ។

មួយវិញទៀត កិច្ចដែលអ្នកធ្វើតែងទៀតនៅមាន (ប៉ុន្តែ) ទេវទត្តដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្នុងកាលកណ្តាល ព្រោះតាំងចិត្តអាក្រក់ចំពោះផង ព្រោះការព្រោសប៉ះពាល់នូវគុណវិសេសជាន់ខ្ពស់ផង ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវទត្តដែលត្រូវអសទ្ធម្ម ៣ នេះឯង គ្របសង្កត់ រួបរឹតចិត្តហើយ ជាអ្នកទៅកើតក្នុងអបាយ ទៅកើតក្នុងនរក ឋិតនៅអស់ ១ កប្ប ដែលកែពុំបាន ។

បុគ្គលណាមួយ ក្នុងលោក កុំមានសេចក្តីប្រាថ្នាដ៏លាមកកើតឡើយ
ដោយហេតុនោះ លោកទាំងឡាយ ដែលមានសេចក្តីប្រាថ្នា
ដ៏លាមក យ៉ាងណាមិញ អ្នកទាំងឡាយត្រូវដឹងនូវទេវទត្តនោះ
ដោយហេតុនេះ យ៉ាងនោះចុះ ។ ខ្ញុំបានឮថា ទេវទត្តនោះ
ដែលគេដឹងថាជាបណ្ឌិត ដែលគេសន្មតថាជាអ្នកមានខ្លួនអប់រំហើយ
ហាក់ដូចជារុងរឿង ដោយយសបរិវារហើយឋិតនៅ ទេវទត្ត
នោះ ជាអ្នកសន្សំរឿយ ៗ នូវសេចក្តីប្រមាទ បៀតបៀន
តថាគតនោះ ហើយដល់នូវអវីចិនរក មានទ្វារ ៤ ជាទី
ខ្លាច ។ បុគ្គលណា ប្រទូស្តចំពោះបុគ្គល ដែលមិន
ប្រទូស្ត អ្នកមិនធ្វើបាបកម្ម បាបនោះ រមែងប៉ះពាល់
ត្រូវបុគ្គល អ្នកមានចិត្តប្រទូស្ត មិនអើពើ នោះឯង ។

សមុទ្ធិ វិសត្តកុង្គេន យោ មញ្ញេយ្យ បត្តសិត្តិ

ន សោ តេន បត្តសេយ្យ តណ្ហា ហិ ទុតិ មហា ។

ឯវំ មេតំ គជាគតិ យោ ភវេន វិហីសតិ

សម្ពុទ្ធំ សត្តចិត្តិ ភវោ តម្ហិ ន វុហតិ ។

តាទិសំ ចិត្តំ ភុត្វេ[១] តត្ថ សេវេយ្យ បណ្ឌិតោ

យស្ស មក្កនុតោ ភិក្ខុ ខយំ ជុំទុក្ខស្ស បាបុណាតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ គាថា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

ទសមំ[២] ។

ចតុត្ថោ ។

តស្សុទ្ទានំ

វិតក្កសត្តាសន្ត- ចរិតាមំ សោតោ អសុភំ

ចម្មអដ្ឋិតាបលំ ទេវបុត្តេន[៣] តេ ទសាតិ ។

---

១ ឱ. ព្រុត្វេ ។ ២ ម. ឱ. ទសមន្តិ ទន្តិ ។ ៣ ម. ទេវបុត្តេន ។

បុគ្គលណា សំគាល់ ដើម្បីនឹងប្រព្រឹត្តនូវសមុទ្រ ដោយស្ពាន់-

នំពេញដោយថ្នាំពិស បុគ្គលនោះ មិនគប្បីប្រព្រឹត្ត ដោយស្ពាន់

នំពេញ ដោយថ្នាំពិសនោះបាន ព្រោះថា សមុទ្រ ជាសភាពធំ

មហិមា យ៉ាងណាមិញ ។ បុគ្គលណា បៀតបៀនដោយគត

តុះ ដែលកុគ្គនឹងប្រព្រឹត្តដោយប្រៀប តាមព្រះពុទ្ធដីកាស្រុកម្ចាស់

ដោយកំរៈដោយស ភពៈ (របស់បុគ្គលនោះ) គឺមិនដុះ

ឡើងក្នុងព្រះនេត្រនោះ គឺយ៉ាងនេះដែរ ។ ភិក្ខុជាអ្នក

ប្រព្រឹត្តទៅតាមផ្លូវនៃបុគ្គលណា ហើយបានដល់ នូវការអស់

ទៅនៃសេចក្តីទុក្ខ បណ្ឌិត គប្បីសេពគប់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ

ឲ្យជាមិត្តផង គប្បីសេពគប់ ជាមួយបុគ្គលនោះផង ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់

ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ ចតុក្កៈ ។

ឧទ្ទាននៃវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីវិតក្កៈ ១ សត្តាះ ១ សំឡេង ១ ទេពបុត្រ ១ បុគ្គលភស្ម

សោក ១ អសុភ ១ ស្បែក ១ ឆ្អឹង ១ មន្ទិល ១ ទេវបុត្ត ១ ត្រូវជា ១០ ។

ឥតិវុត្តកេ តិកនិបាតស្ស បញ្ចមវគ្គោ

(៩២) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ តយោមេ ភិក្ខវេ អគ្គប្បសាទា ។ កតមេ តយោ ។ យាវតា ភិក្ខវេ សត្តា អបទា វា ទ្វិបទា[១] វា ចតុប្បទា វា ពហុប្បទា វា រូបិនោ វា អរូបិនោ វា សញ្ញិនោ វា អសញ្ញិនោ វា នេវសញ្ញីនាសញ្ញិនោ វា តថាគតោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ។ យេ ភិក្ខវេ ពុទ្ធេ បសន្នា អគ្គេ តេ បសន្នា អគ្គេ ខោ បន បសន្នានំ អគ្គោ វិបាកោ ហោតិ ។ យាវតា ភិក្ខវេ ធម្មា សង្ខតា វា អសង្ខតា វា វិរាគោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ យទិទំ មទនិម្មទនោ បិបាសវិនយោ អាលយសមុគ្ឃាតោ វដ្ដុបច្ឆេទោ តណ្ហក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្វានំ[២] ។

១ ម. ម. ទុបទា វា ។ ២ ម. និព្វានន្តិ ។

ឥតិវុត្តកៈ តិកនិបាត បញ្ចមវគ្គ

(៩២) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីជ្រះថ្លាចំពោះវត្ថុដ៏ប្រសើរនេះមាន ៣ ។ សេចក្តីជ្រះថ្លាចំពោះវត្ថុដ៏ប្រសើរ ៣ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វទាំងប៉ុន្មាន ដែលជាសត្វមិនមានជើងក្តី មានជើងពីរក្តី មានជើងបួនក្តី មានជើងច្រើនក្តី មានរូបក្តី មិនមានរូបក្តី មានសញ្ញាក្តី មិនមានសញ្ញាក្តី មានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន គឺមានសញ្ញាយ៉ាងល្អិតក្តី ព្រះតថាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ បណ្ឌិតថាប្រសើរ ជាងពួកសត្វទាំងនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វណា ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ ពួកសត្វនោះឈ្មោះថា ជ្រះថ្លាក្នុងវត្ថុដ៏ប្រសើរ កាលបើពួកសត្វជ្រះថ្លា ក្នុងវត្ថុដ៏ប្រសើរហើយ មានផលក៏ប្រសើរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងប៉ុន្មាន ដែលជាសង្ខតធម៌ (ធម៌ដែលមានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង) ក្តី ជាអសង្ខតធម៌ (ធម៌ដែលមិនមានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង) ក្តី វិរាគៈ (ការប្រាសចាកតម្រេក) ដែលជាគ្រឿងញាំញីនូវសេចក្តីស្រវឹង នាំចេញនូវសេចក្តីស្រេកឃ្លាន លើកឡើងនូវសេចក្តីអាល័យ កាត់ផ្តាច់នូវវដ្តៈ អស់តណ្ហា ប្រាសចាកតម្រេក រលត់មិនសេសសល់ មិនមានតណ្ហានេះ បណ្ឌិតថាប្រសើរជាងធម៌ទាំងនោះ ។

យេ ភិក្ខវេ វិរាគេ ធម្មេ បសន្នា អគ្គេ តេ បសន្នា អគ្គេ ខោ បន បសន្នានំ អគ្គោ វិបាកោ ហោតិ ។ យាវតា ភិក្ខវេ សង្ខតា ធម្មា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ យេ ភិក្ខវេ អរិយមគ្គធម្មេ បសន្នា អគ្គេ តេ បសន្នា អគ្គេ ខោ បន បសន្នានំ អគ្គោ វិបាកោ ហោតិ ។ យាវតា ភិក្ខវេ សង្ឃា វា គណា វា តថាគតសាវកសង្ឃោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា(៤) ។ យេ ភិក្ខវេ សង្ឃេ បសន្នា អគ្គេ តេ បសន្នា អគ្គេ ខោ បន បសន្នានំ អគ្គោ វិបាកោ ហោតិ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ ចត្តារោ អគ្គប្បសាទាតិ ។ និគមត្ថំ ភតភ អភេទ ។

---

(៤) ម. ឆ. [illegible] ឯស ភគវតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សាតិ យថា ទិស្សតិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វណា ជ្រះថ្លាក្នុងវិរាគធម៌ហើយ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថា ជ្រះថ្លា ក្នុងវត្ថុដ៏ប្រសើរ កាលបើពួកសត្វជ្រះថ្លាក្នុងវត្ថុដ៏ប្រសើរហើយ មានផលក៏ប្រសើរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងពួង ដែលជាសង្ខតធម៌ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ គឺការឃើញត្រូវ ១ ការត្រិះរិះត្រូវ ១ វាចាត្រូវ ១ ការងារត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ១ ព្យាយាមត្រូវ ១ រលឹកត្រូវ ១ តាំងចិត្តមាំត្រូវ ១ នេះប្រាកដជាប្រសើរជាងធម៌ទាំងនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វណា ជ្រះថ្លាក្នុងធម៌ គឺមគ្គដ៏ប្រសើរហើយ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថាជ្រះថ្លា ក្នុងវត្ថុដ៏ប្រសើរ កាលបើពួកសត្វជ្រះថ្លាក្នុងវត្ថុដ៏ប្រសើរហើយ មានផលក៏ប្រសើរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ឃក្តី គណៈក្តី ទាំងពួង សង្ឃជាសាវក របស់ព្រះតថាគត ដែលរាប់ជាគូនៃបុរសមាន ៤ គូ រាប់ជាបុរសបុគ្គល (រៀងគ្នា) មានប្រាំបី នេះប្រាកដជាប្រសើរជាងសង្ឃ និងគណៈទាំងនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វណា ជ្រះថ្លាក្នុងសង្ឃហើយ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថាជ្រះថ្លាក្នុងវត្ថុដ៏ប្រសើរ កាលបើពួកសត្វជ្រះថ្លា ក្នុងវត្ថុដ៏ប្រសើរហើយ មានផលក៏ប្រសើរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងវត្ថុដ៏ប្រសើរ មាន ៤ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុះហើយ ។

អគ្គតំ ឥតិ វុច្ចតិ

អគ្គតោ វេ បសន្នានំ   អគ្គំ ធម្មំ វិជានតំ
អគ្គេ ពុទ្ធេ បសន្នានំ   ទក្ខិណេយ្យេ អនុត្តរេ
អគ្គេ ធម្មេ បសន្នានំ   វិរាគូបសមេ សុខេ
អគ្គេ សង្ឃេ បសន្នានំ   បុញ្ញក្ខេត្តេ អនុត្តរេ
អគ្គស្មិំ ទានំ ទទតំ   អគ្គំ បុញ្ញំ បវឌ្ឍតិ
អគ្គំ អាយុ ច វណ្ណោ ច   យសោ កិត្តិ សុខំ ពលំ
អគ្គស្ស ទាតា មេធាវី   អគ្គធម្មសមាហិតោ
ទេវភូតោ មនុស្សោ វា   អគ្គប្បត្តោ បមោទតីតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បឋមំ[១] ។

(៤៣) អន្តមិទំ ភិក្ខវេ ជីវិកានំ យទិទំ បិណ្ឌោល្យំ អភិសាបោយំ ភិក្ខវេ លោកស្មិំ បិណ្ឌោលោ វិចរសិ បត្តបាណីតិ ។ តញ្ច ខោ ឯតំ ភិក្ខវេ កុលបុត្តា ឧបេន្តិ

១ ឱ. ម. បឋមំ ឆដ្ឋំ ។

ទ្រង់ត្រាស់ថាដូច្នេះ   ក្នុងសូត្រនោះថា

កាលបើពួកសត្វជ្រះថ្លាក្នុង (ព្រះរតនត្រ័យ) ដ៏ជាវត្ថុប្រសើរ ដឹងច្បាស់ថាជាសភាវៈប្រសើរ គឺជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ជាទក្ខិណេយ្យបុគ្គលដ៏ឧត្តម   ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះធម៌   ដ៏ប្រសើរ ជាគ្រឿងប្រាសចាកតម្រេកស្ងប់រម្ងាប់ (កិលេស)   នាំមក នូវសេចក្ដីសុខ   ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសង្ឃដ៏ប្រសើរ   ជាបុញ្ញក្ខេត្ត ដ៏ឧត្ដមក្រៃលែង   ឲ្យនូវទានក្នុងវត្ថុដ៏ប្រសើរ   បុណ្យដ៏ប្រសើរ ក៏រមែងចំរើន   គឺអាយុ   វណ្ណៈ   យស   កេរ្តិ៍ឈ្មោះ សេចក្ដីសុខ   និងកំឡាំងដ៏ប្រសើរ ក៏រមែងចំរើន   អ្នកប្រាជ្ញ ជាអ្នកឲ្យ (នូវទេយ្យធម៌) ចំពោះវត្ថុដ៏ប្រសើរ   ហើយជា អ្នកមានចិត្តតាំងមាំ ក្នុងធម៌ដ៏ប្រសើរ   លុះកើតជាទេវតា ឬ កើតជាមនុស្ស   សម្រេចនូវសម្បត្តិដ៏ប្រសើរ រមែងរីករាយ ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ១ ។

(៤៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការចិញ្ចឹមជីវិតដោយយកកាយាត្រាប់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតនេះ លាមកជាងការចិញ្ចឹមជីវិតទាំងឡាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថាក្នុងលោករមែងមានពាក្យផ្ដាសាថា អ្នកជាបុគ្គលប្រព្រឹត្តត្រាប់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាត មានតែបាត្រក្នុងដៃ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប៉ុន្តែពួកកុល-បុត្រ ដែលចូលចិត្តចិញ្ចឹមជីវិតដោយយកកាយាត្រាប់ទៅ ដើម្បីបិណ្ឌបាតនោះ

អត្ថវសិកា អត្ថវសំ បដិច្ច នេវ រាជាភិនីតា ន ចោរាភិ-នីតា ន ឥណដ្ដា ន ភយដ្ដា ន អាជីវិកា បកតា(១) អបិ ច ខោ ឱតិណ្ណម្ហា ជាតិយា ជរាមរណេន(២) សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ ទុក្ខោតិណ្ណា(៣) ទុក្ខបរេតា អប្បេវ នាម ឥមស្ស(៤) កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថាតិ ។ ឯវំ បព្វជិតោ ចាយំ ភិក្ខុ កុលបុត្តោ(៥) សោ ហោតិ អភិជ្ឈាលុ កាមេសុ តិព្វសារាគោ ព្យាបន្នចិត្តោ បទុដ្ឋ-មនសង្កប្បោ មុដ្ឋស្សតិ អសម្បជានោ អសមាហិតោ វិព្ភន្តចិត្តោ បាកតិន្ទ្រិយោ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ ឆវាលាតំ ឧភតោ បទិត្តំ មជ្ឈេ គូថគតំ នេវ គាមេ កដ្ឋត្ថំ ផរតិ ន អរញ្ញេ តថូបមាហំ ភិក្ខវេ ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ គិហិភោគា ច បរិហីនោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ន បរិបូរេតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។

១ ម. អាជីវិកាបកតា ។ ២ ឱ. ម. ជរាយ មរណេន ។ ៣ ឱ. ទុក្ខោតិណ្ណា ។ ៤ ម. អប្បេវ នាមស្ស ។ ៥ ឱ. ឯវរូបោ សោ ជាតិ ចាយំ ។

សុទ្ធតែ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអំណាចនៃប្រយោជន៍ ព្រោះអាស្រ័យប្រយោជន៍ មិនមែនព្រោះព្រះរាជាបៀតបៀន មិនមែន ព្រោះចោរបៀតបៀន មិនមែនព្រោះជំពាក់បំណុល មិនមែនព្រោះភ័យគ្របសង្កត់ មិនមែនព្រោះដុនដាប ដោយការចិញ្ចឹមជីវិតទេ តែជាព្រោះការត្រិះរិះថា ពួកយើងត្រូវជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល លំបាកកាយ លំបាកចិត្ត និងចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គ្របសង្កត់ហើយ ជាអ្នកត្រូវទុក្ខរួបរឹត ត្រូវទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ ការធ្វើនូវទីបំផុតនៃគំនរទុក្ខទាំងអស់នេះឲ្យប្រាកដបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កុលបុត្រនេះបានបួសយ៉ាងនេះហើយ ក៏ជាអ្នកច្រើនដោយអភិជ្ឈា មានតម្រេកដ៏ក្លៀវក្លាក្នុងកាម មានចិត្តព្យាបាទ មានការត្រិះរិះក្នុងចិត្តអាក្រក់ ភ្លេចស្មារតី មិនដឹងខ្លួន មានចិត្តមិនតាំងមាំ មានចិត្តភាន់ច្រឡំ មានឥន្ទ្រិយជាប្រក្រតីមិនសង្រួម ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាអង្កត់ស្រាស់សម្រាប់ដុតខ្មោច មានភ្លើងនេះទាំងសងខាង ប្រឡាក់លាមកត្រង់កណ្តាល រមែងមិនផ្សព្វផ្សាយទៅដើម្បីជាអុសក្នុងស្រុក ក្នុងព្រៃបានឡើយ យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលនូវបុគ្គលនេះថា សាបសូន្យចាកភោគៈ របស់គ្រហស្ថផង មិនបានញុំាងប្រយោជន៍ ជារបស់សមណៈឲ្យបរិបូណ៌ផង ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុះហើយ ។

តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

គិហីភោគា ច បរិហីនោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ហាយតេ[១]
បរិធំសមានោ បកិរេតិ ឆវាលាតំ វ នស្សតិ[២] ។
សេយ្យោ អយោគុឡោ ភុត្តោ តត្តោ អគ្គិសិខូបមោ
យញ្ចេ ភុញ្ជេយ្យ ទុស្សីលោ រដ្ឋបិណ្ឌំ អសញ្ញតោតិ ។

ទុតិយំ[៣] ។

(៩២) សង្ឃាដិកណ្ណេ ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ គហេត្វា បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធោ អស្ស បាទេ បាទំ និក្ខិបន្តោ សោ ច ហោតិ អភិជ្ឈាលុ កាមេសុ តិព្វសារាគោ ព្យាបន្នចិត្តោ បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ មុដ្ឋស្សតិ អសម្បជានោ អសមាហិតោ វិព្ភន្តចិត្តោ បាកតិន្ទ្រិយោ អថខោ សោ អារកា វ មយ្ហំ អហញ្ច តស្ស ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ធម្មំ ហិ សោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ន បស្សតិ ធម្មំ អបស្សន្តោ មំ ន បស្សតិ ។ យោជនសតេ ចេបិ សោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ វិហរេយ្យ

១ ម. ទុក្ខតោ ។ ២ ម. ឆវាលាតំ វ នស្សតិ ។ ៣ ម. ធ. ស. វុត្តិយម្ពន្ធំ ។

ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

(បុគ្គលទ្រុស្តសីល) រមែងសាបសូន្យចាកភោគៈ របស់គ្រហស្ថផង ចាកប្រយោជន៍របស់សមណៈផង ជាបុគ្គលមានចំណែកអាក្រក់ រាត់ត្បាត់ខ្ចាយ រាយពាយ វិនាសទៅ ដូចជាអុសដុតខ្មោច ។ បុគ្គល បរិភោគដុំដែកក្តៅ ដូចជាអណ្តាតភ្លើង ប្រសើរជាង បុគ្គលទ្រុស្តសីល មិនសង្រួមហើយ បរិភោគ នូវបិណ្ឌបាត របស់អ្នកដែន មិនប្រសើរ សោះឡើយ ។ សូត្រទី ២ ។

(៩២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើទុកជាភិក្ខុ ចាប់ជាយសង្ឃាដី (នៃតថាគត) ហើយដើរតាមពីខាងក្រោយៗ ដាក់ជើង (ខ្លួន) ត្រង់កន្លែងជើង (នៃតថាគត) តែភិក្ខុនោះ ជាអ្នកច្រើនដោយអភិជ្ឈា មានតម្រេកដ៏ក្លៀវក្លាក្នុងកាម មានចិត្តព្យាបាទ មានសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងចិត្តដ៏អាក្រក់ ភ្លេចស្មារតី មិនដឹងខ្លួន មានចិត្តមិនតាំងមូល មានចិត្តរាត់រាយ មានឥន្ទ្រិយជាប្រក្រតី ភិក្ខុនោះ ឈ្មោះថា នៅឆ្ងាយអំពីតថាគតដោយពិត ឯតថាគត ក៏ឈ្មោះថា នៅឆ្ងាយអំពីភិក្ខុនោះដែរ ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថា ភិក្ខុនោះ មិនឃើញធម៌ កាលបើ មិនឃើញធម៌ហើយ ឈ្មោះថា មិនឃើញតថាគត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើទុកជាភិក្ខុនោះ នៅក្នុងទីមួយរយយោជន៍

សោ ច ហោតិ អនភិជ្ឈាលុ កាមេសុ ន តិព្វសារាគោ អព្យាបន្នចិត្តោ អប្បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ ឧបដ្ឋិតស្សតិ សម្បជានោ សមាហិតោ ឯកគ្គចិត្តោ សំវុតិន្ទ្រិយោ អថ ខោ សោ សន្តិកេវ មយ្ហំ អហញ្ច តស្ស ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ធម្មំ ហិ សោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ បស្សតិ ធម្មំ បស្សន្តោ មំ បស្សតីតិ ។

អនុពន្ធោបិ ចេ អស្ស មហិច្ឆោ ច វិឃាតវា
ឯជានុគោ[១] អនេជស្ស និព្វុតស្ស អនិព្វុតោ
គិទ្ធោ សោ វីតគេធស្ស បស្ស យាវញ្ច អារកា ។
យោ ច ធម្មមភិញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ បណ្ឌិតោ
រហទោវ និវាតោ ច[២] អនេជោ វូបសម្មតិ
អនេជោ សោ អនេជស្ស និព្វុតស្ស ច និព្វុតោ
អគិទ្ធោ[៣] វីតគេធស្ស បស្ស យាវញ្ច សន្តិកេតិ ។

តតិយំ[៤] ។

---

១ ម. ឯជាតុគោ ។ ២ ម. រហទោវ និវាតោ ។ ៣ ម. អគិទ្ធោ លោភិ អទ្ធំ ។
៤ ម.ប. តតិយសុត្តំ ។

តែភិក្ខុនោះ មិនជាអ្នកច្រើនដោយអភិជ្ឈា មិនមានតម្រេកដ៏ក្លៀវក្លា ក្នុងកាម មិនមានចិត្តព្យាបាទ មិនមានសេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុងចិត្តដ៏កាចក្រោធ ប្រុងស្មារតី ដឹងខ្លួន មានចិត្តតាំងមាំ មានចិត្តមូលនឹងនឹង ក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ សង្រួមឥន្ទ្រិយ ភិក្ខុនោះឈ្មោះថា នៅជិតតថាគតដោយពិត តថាគតក៏ឈ្មោះថា នៅជិតភិក្ខុនោះដែរ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថា ភិក្ខុនោះឃើញធម៌ កាលបើឃើញធម៌ហើយ ឈ្មោះថា ឃើញតថាគត ។

អ្នកចូរមើលចុះ ភិក្ខុណាដែលជាអ្នកប្រាថ្នាធំ បៀតបៀនគេ លុះអំណាចតណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រ មានចិត្តមិនត្រជាក់ ជំពាក់នៅ (ក្នុងកាម) បើទុកជាភិក្ខុនោះ ជាប់តៀកនឹងព្រះពុទ្ធ ដែលមិនមានតណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រ មានចិត្តត្រជាក់ ផងជាប់ជំពាក់ ក៏ឈ្មោះថា នៅឆ្ងាយជាដរាប ។ លុះតែភិក្ខុណា ជាបណ្ឌិត បានដឹងច្បាស់នូវធម៌ (ដោយញាណបរិញ្ញាទាំងឡាយបរិញ្ញា) ដឹងច្បាស់នូវចតុសច្ចធម៌ (ដោយមគ្គញ្ញាណ) មិនមានតណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ស្ងប់រម្ងាប់ ដូចជាអន្លង់ទឹកប្រាសចាកខ្យល់ មិនកំរើក មានចិត្តត្រជាក់ មិនជាប់ជំពាក់ អ្នកចូរមើលចុះ ភិក្ខុនោះ ឈ្មោះថា នៅជិតព្រះពុទ្ធ ដែលមិនមានតណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រ មានចិត្តត្រជាក់ មិនជាប់ជំពាក់ក្នុងកាមជាដរាប ។ ចប់សូត្រទី ៣ ។

(៨៥) តយោមេ ភិក្ខវេ អគ្គី ។ កតមេ តយោ ។ រាគគ្គិ ទោសគ្គិ មោហគ្គិ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ តយោ អគ្គីតិ ។

រាគគ្គិ ទហតិ មច្ចេ   រត្តេ កាមេសុ មុច្ឆិតេ
ទោសគ្គិ បន ព្យាបន្នេ   នរេ បាណាតិបាតិនោ
មោហគ្គិ បន សម្មូឡ្ហេ   អរិយធម្មេ អកោវិទេ ។
ឯតេ អគ្គី អជានន្តា   សក្កាយាភិរតា បជា
តេ វឌ្ឍយន្តិ និរយំ   តិរច្ឆានញ្ច យោនិយោ
អសុរំ បេត្តិវិសយញ្ច   អមុត្តា មារពន្ធនា ។
យេ ច រត្តិន្ទិវា យុត្តា   សម្មាសម្ពុទ្ធសាសនេ
តេ និព្វាបេន្តិ រាគគ្គឹ   និច្ចំ អសុភសញ្ញិនោ
ទោសគ្គឹ បន មេត្តាយ   និព្វាបេន្តិ នរុត្តមា
មោហគ្គឹ បន បញ្ញាយ   យាយំ និព្វេធគាមិនី[1] ។

[1] ម. និព្វានគាមិនី ។

(៨៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភ្លើងនេះ មាន ៣ យ៉ាង ។ ភ្លើង ៣ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ ភ្លើងគឺរាគៈ ១ ភ្លើងគឺទោសៈ ១ ភ្លើងគឺមោហៈ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភ្លើងមាន ៣ យ៉ាងនេះឯង ។

ភ្លើងគឺរាគៈ រមែងដុតពួកសត្វដែលត្រេកត្រអាលជ្រប់នៅក្នុងកាម ចំណែកភ្លើងគឺទោសៈ រមែងដុតពួកជន ដែលមានចិត្តព្យាបាទ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ ឯភ្លើងគឺមោហៈ រមែងដុតពួកសត្វដែលវង្វេង មិនឈ្លាសវៃក្នុងអរិយធម៌ ។ ពួកសត្វដែលមិនស្គាល់ភ្លើងទាំងនេះ ជាអ្នកត្រេកត្រអាលក្នុងសក្កាយ (ខន្ធ ៥) រមែងញ៉ាំងភ្លើងទាំងនោះឲ្យចំរើន ទាំងញ៉ាំងនរក តិរច្ឆានកំណើត អសុរកាយ និងបិត្តិវិស័យឲ្យចំរើន មិនរួចចាកចំណងនៃមារបានឡើយ ។ លុះតែបុគ្គលទាំងឡាយណា ប្រកប (ដោយភាវនា) ក្នុងសាសនាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ បុគ្គលទាំងនោះ មានសេចក្តីសំគាល់ថា មិនស្អាតជានិច្ច ទើបញ៉ាំងភ្លើងគឺរាគៈឲ្យរលត់បាន ជាសត្វខ្ពង់ខ្ពស់ជាងជន ទើបញ៉ាំងភ្លើងគឺទោសៈឲ្យរលត់ ដោយមេត្តាភាវនាបាន ទាំងញ៉ាំងភ្លើងគឺមោហៈឲ្យរលត់ ដោយប្រាជ្ញាជាគ្រឿងចាក់ធ្លុះទំលាយកិលេស ។

តេ ជិញ្ញាបេត្វា ជិបកា វត្តិត្វា មតដ្ឋិតា
អសេសំ បរិចិត្វាន អសេសំ ទុក្ខមជ្ឈគុំ ។
អរិយទស្សា បជគុណោ សម្មទញ្ញាយ បណ្ឌិតា
ជាតិក្ខយមភិញ្ញាយ នាគច្ឆន្តិ បុនព្ភវន្តិ ។

ចតុត្ថំ[១] ។

(២៦) តថា តថា ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថា[២] ឧបបរិក្ខតោ ពហិទ្ធា ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខិត្តំ អវិសដំ អជ្ឈត្តំ អសណ្ឋិតំ អនុបាទាយ[៣] អបរិតស្សតោ អាយតឹ ជាតិជរាមរណទុក្ខសមុទយសម្ភវោ ន ហោតីតិ ។

សត្តសង្គប្បហីនស្ស នេត្តិច្ឆិន្នស្ស ភិក្ខុនោ
វិក្ខីណោ ជាតិសំសារោ នត្ថិ តស្ស បុនព្ភវោតិ ។

បញ្ចមំ[៤] ។

១ ម.ម. ចតុត្ថំ នត្ថិ ។ ២ ឧភតោ យថាសទ្ទោ ឧ.ហេ ភន្តិបាឋោ ទិស្សតិ ។ ៣ អនុ-បាទាយ ● អបរិតស្សនាតិ ឧ.ហ ភន្តិបាឋោ ទិស្សតិ ។ ៤ ម.ម. បញ្ចមំ នត្ថិ ។

លុះភិក្ខុពិនិត្យនោះ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរក្សាខ្លួន មិនខ្វល់ប្រួល ពិនិត្យយល់ក៏ដឹង រលត់ក្លេសកិលេសមុនហើយ រមែងរលត់ពិនិត្យ មិនមានសេសសល់ កន្លងផុតទុក្ខ មិនមានសេសសល់ ។ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ជាអ្នកឃើញនូវអរិយធម៌ (និព្វាន តឹងសច្ចៈ ៤) ដល់នូវទី ព្រោះដឹងដោយប្រពៃ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ ជាគ្រឿងអស់ជាតិ រមែងមិនវិលមកកាន់ភព ទៀតឡើយ ។ សូត្រទី ៤ ។

(២៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុពិចារណា យ៉ាងណាៗហើយ វិញ្ញាណ មិនរាយមាយ មិនរើរាយទៅខាងក្រៅ ទាំងមិនឋិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ភិក្ខុគួរពិចារណា យ៉ាងនោះ ។ ទើបហេតុជាគ្រឿងបង្កើតឡើង នៃជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ និងមរណទុក្ខ មិនមានតទៅ ។

ភិក្ខុដែលផុតលះបង់ នូវគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ៧ យ៉ាង កាត់ផ្តាច់
នូវតណ្ហាសម្រាប់នាំទៅកាន់ភព រមែងអស់ការត្រាច់ទៅកាន់
ជាតិ ភពថ្មីរបស់ភិក្ខុនោះ មិនមានទៀតឡើយ ។ សូត្រទី ៥ ។

(៩៥) តិស្សោ ឥមា ភិក្ខវេ កាមូបបត្តិយោ ។ កតមា តិស្សោ ។ បច្ចុបដ្ឋិតកាមា និម្មានរតិនោ បរនិម្មិតវសវត្តិនោ ។ ឥមា ខោ ភិក្ខវេ តិស្សោ កាមូបបត្តិយោតិ ។

បច្ចុបដ្ឋិតកាមា ច　យេ ទេវា វសវត្តិនោ
និម្មានរតិនោ ទេវា　យេ ចញ្ញេ កាមភោគិនោ
ឥត្ថភាវញ្ញថាភាវំ　កាមភោគេសុ បណ្ឌិតោ
សព្វេ បរិច្ចជេ កាមេ　យេ ទិព្វា យេ ច មានុសា
បិយរូបសាតគធិតំ　ឆេត្វា សោតំ ទុរច្ចយំ(១)
អសេសំ បរិនិព្វន្តិ　អសេសំ ទុក្ខមច្ចគុំ
អរិយទ្ទសា វេទគុនោ　សម្មទញ្ញាយ បណ្ឌិតា
ជាតិក្ខយមភិញ្ញាយ　នាគច្ឆន្តិ បុនព្ភវន្តិ ។

បញ្ចមំ(២) ។

---

១ ម. ទុរច្ចយំ ។ ២ ឱ. ម. បញ្ចមំ នត្ថិ ។

(៩៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការកើតឡើងនៃកាមទាំងនេះ មាន ៣ ។ ការកើតឡើងនៃកាម ៣ តើដូចម្តេច ។ គឺពួកសត្វដែលមានកាមតាំងឡើងចំពោះ ១ ពួកសត្វដែលកើត ក្នុងឋាននិម្មានរតី (ត្រេកអរចំពោះកាមដែលនិម្មិតដោយខ្លួនឯង) ១ ពួកសត្វដែលកើតក្នុងឋានបរ-និម្មិតវសវត្តី (ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចនៃកាមដែលអ្នកដទៃនិម្មិតឲ្យ) ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការកើតឡើងនៃកាម មាន ៣ នេះឯង ។

ពួកសត្វដែលមានកាមតាំងឡើងចំពោះក្តី ពួកទេវតាណាដែល កើតក្នុងឋានបរនិម្មិតវសវត្តីក្តី ពួកទេវតាណា ដែលកើតក្នុងឋាន និម្មានរតីក្តី និងពួកសត្វណាឯទៀតក្រៅអំពីនេះ ដែលជាអ្នកបរិភោគ នូវកាមក្តី (ពួកសត្វទាំងអស់នោះ) មិនកន្លងនូវការផ្លាស់ប្តូរនេះហើយ ប្រែទៅជាដទៃ ព្រោះការបរិភោគកាមគុណឡើយ (ព្រោះហេតុនោះ) កាមទាំងឡាយណា ជារបស់ទិព្វក្តី កាមទាំងឡាយណា ជារបស់ មនុស្សក្តី អ្នកប្រាជ្ញលះបង់នូវកាមទាំងអស់នោះ កាត់ផ្តាច់នូវខ្សែ តណ្ហាជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ដោយសេចក្តីពេញចិត្តក្នុងរូបជាទីស្រឡាញ់ ដែលពួកសត្វកន្លងបានដោយក្រ ហើយរលត់ មិនមានសេសសល់ កន្លងនូវទុក្ខ មិនមានសេសសល់ ពួកអ្នកប្រាជ្ញ ជាអ្នកឃើញនូវ ធម៌ដ៏ប្រសើរ ដល់នូវវេទ ព្រោះដឹងដោយប្រពៃ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ជាគ្រឿង អស់ជាតិ រមែងមិនវិលមកកាន់ភពថ្មី ទៀតឡើយ ។ សូត្រ ទី ៥ ។

(៩៨) កាមយោគយុត្តោ ភិក្ខវេ ភវយោគយុត្តោ អាគាមី ហោតិ អាគន្តា[១] ឥត្ថត្តំ ។ កាមយោគវិសំយុត្តោ ភិក្ខវេ ភវយោគយុត្តោ អនាគាមី ហោតិ អនាគន្តា[២] ឥត្ថត្តំ ។ កាមយោគវិសំយុត្តោ ភិក្ខវេ ភវយោគវិសំយុត្តោ អរហំ[៣] ហោតិ ខីណាសវោតិ ។

កាមយោគេន សំយុត្តា ភវយោគេន ចូភយំ
សត្តា គច្ឆន្តិ សំសារំ ជាតិមរណគាមិនោ ។
យេ ច កាមេ បហន្ត្វាន អប្បត្តា អាសវក្ខយំ
ភវយោគេន សំយុត្តា អនាគាមីតិ វុច្ចរេ ។
យេ ច ខោ ឆិន្នសំសយា[៤] ខីណមានបុនព្ភវា
តេ វេ បារគតា លោកេ យេ បត្តា អាសវក្ខយន្តិ។

សត្តមំ[៥] ។

---

១ ម. អាគន្តា ។ ២ ម. អនាគន្តា ។ ៣ ម.ឱ. អរហា ។ ៤ ឱ. ឆិន្នសំសយា ។
៥ ម. ឱ. សត្តមំ សុត្តំ ។ ទុតិយភាណវារំ និដ្ឋិតំ ។

(៩៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលដែលប្រកបដោយកាមយោគៈ (កិលេសជាគ្រឿងប្រកបគឺសេចក្តីប្រាថ្នាកាមគុណ) ប្រកបដោយភវយោគៈ (កិលេសជាគ្រឿងប្រកប គឺសេចក្តីប្រាថ្នានូវភព) ឈ្មោះថាអាគាមិបុគ្គល ព្រោះនៅមកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះវិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលដែលប្រាសចាកកាមយោគៈ តែប្រកបដោយភវយោគៈ ឈ្មោះថា អនាគាមិបុគ្គល ព្រោះមិនមកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សទៀត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលដែលប្រាសចាកកាមយោគៈ ប្រាសចាកភវយោគៈ ឈ្មោះថា អរហន្ត អស់អាសវៈហើយ ។

ពួកសត្វ ដែលប្រកបដោយកាមយោគៈ និងភវយោគៈទាំងពីរ
ជាសត្វប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីជាតិ និងមរណៈ រមែងអន្ទោលទៅ
កាន់សង្សារ ។ ចំណែកពួកសត្វណា ផុតលះបង់នូវកាម
ទាំងឡាយ តែមិនទាន់ដល់នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈ នៅប្រកប
ដោយភវយោគៈនៅឡើយ ពួកសត្វនោះហៅថា អនាគាមិ-
បុគ្គល ។ លុះតែពួកសត្វណា បានកាត់នូវសេចក្តីសង្ស័យ
អស់សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងភពថ្មីហើយ ពួកសត្វណា ដែល
បានដល់នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈក្នុងលោក ពួកសត្វនោះឯង
ឈ្មោះថា បានដល់នូវត្រើយគឺព្រះនិព្វាន ។ សូត្រទី ៧ ។

(៤៤) កល្យាណសីលោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ កល្យាណធម្មោ កល្យាណបញ្ញោ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ កេវលី វុសិតវា ឧត្តមបុរិសោតិ វុច្ចតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខវេ ភិក្ខុ កល្យាណសីលោ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ កល្យាណសីលោ ហោតិ ។ ឥតិ កល្យាណសីលោ ។ កល្យាណធម្មោ ច កថំ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សត្តន្នំ ពោធិបក្ខិយានំ(១) ធម្មានំ ភាវនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ កល្យាណធម្មោ ហោតិ ។ ឥតិ កល្យាណសីលោ កល្យាណធម្មោ ។ កល្យាណបញ្ញោ ច កថំ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ កល្យាណបញ្ញោ ហោតិ ។

១ ម.ម. សត្តន្នំ ពោធិបក្ខិកានំ ។

(៤៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានសីលល្អ មានធម៌ល្អ មានប្រាជ្ញាល្អ បានប្រព្រឹត្តមគ្គព្រហ្មចរិយៈ ចប់សព្វគ្រប់ហើយ ហៅថាជាបុរសដ៏ឧត្តម ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានសីលល្អ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសីល បានសង្រួម ដោយការសង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរៈ ឃើញភ័យក្នុងទោសបន្តិចបន្តួច សមាទានសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានសីលល្អ យ៉ាងនេះឯង ។ ដូច្នេះ ហៅថា ភិក្ខុមានសីលល្អ ។ ភិក្ខុមានធម៌ល្អ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកប្រកបរឿយៗ នូវការចំរើននូវពោធិបក្ខិយធម៌ ៣៧ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានធម៌ល្អយ៉ាងនេះឯង ។ ដូច្នេះ ហៅថា ភិក្ខុមានសីលល្អ មានធម៌ល្អ ។ ភិក្ខុមានប្រាជ្ញាល្អ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេចដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានប្រាជ្ញាល្អ យ៉ាងនេះឯង ។

ឥតិ កល្យាណសីលោ កល្យាណធម្មោ កល្យាណបញ្ញោ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ កេវលី វុសិតវា ឧត្តមបុរិសោតិ វុច្ចតីតិ ។

យស្ស កាយេន វាចាយ   មនសា នត្ថិ ទុក្កដំ
តំ វេ កល្យាណសីលោតិ   អាហុ ភិក្ខុំ ហិរីមតំ[១] ។
យស្ស ធម្មា សុភាវិតា   សត្តសម្ពោជ្ឈគាមិនោ
តំ វេ កល្យាណធម្មោតិ   អាហុ ភិក្ខុំ អនុស្សទំ ។
យោ ទុក្ខស្ស បជានាតិ   ឥធេវ ខយមត្តនោ
តំ វេ កល្យាណបញ្ញោតិ   អាហុ ភិក្ខុំ អនាសវំ ។
តេហិ ធម្មេហិ សម្បន្នំ   អនីឃំ ឆិន្នសំសយំ
អសិតំ សព្វលោកស្ស   អាហុ សព្វប្បហាយិនន្តិ ។

អដ្ឋមំ[២] ។

---

១ ម. ហិរីមនំ ។ ២ ឱ.ម. [illegible] ។

ភិក្ខុដែលមានសីលល្អ មានធម៌ល្អ មានប្រាជ្ញាល្អ ចូលប្រព្រឹត្តមគ្គព្រហ្មចរិយៈ ចប់សព្វគ្រប់ហើយ ហៅថាជាឧត្តមបុរស ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ដូច្នេះឯង ។

ភិក្ខុណា មិនមានអំពើអាក្រក់ ដោយកាយ ដោយវាចា ដោយចិត្ត អ្នកប្រាជ្ញ ហៅភិក្ខុនោះ ដែលមានសេចក្តីខ្មាសបាប ថាជាអ្នកមានសីលល្អ ដោយពិត ។ ធម៌ទាំងឡាយប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសម្ពោធិញ្ញាណ ដែលភិក្ខុណាចម្រើន ដោយល្អ ហើយ អ្នកប្រាជ្ញហៅភិក្ខុនោះ ដែលមិនមានកិលេសក្រាស់ ថាជាអ្នកមានធម៌ល្អដោយពិត ។ ភិក្ខុណា ដឹងច្បាស់នូវធម៌ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃទុក្ខរបស់ខ្លួន ក្នុងលោកនេះ អ្នកប្រាជ្ញ ហៅភិក្ខុនោះ ដែលមិនមានអាសវៈ ថាជាអ្នកមានប្រាជ្ញាល្អ ដោយពិត អ្នកប្រាជ្ញ ពោលនូវភិក្ខុដែលបរិបូណ៌ ដោយធម៌ទាំងឡាយនោះ ជាអ្នកមិនមានទុក្ខ អស់សេចក្តីសង្ស័យ លះបង់នូវកិលេសទាំងពួង ថាជាអ្នកមិនអាស្រ័យដោយតណ្ហានិងទិដ្ឋិ ក្នុងលោកទាំងពួង ។ សូត្រ ទី ៨ ។

(១០០) ទ្វេមានិ ភិក្ខវេ ទានានិ អាមិសទានំ ច ធម្មទានំ ច ឯតទគ្គំ ភិក្ខវេ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ ទានានំ យទិទំ ធម្មទានំ ។ ទ្វេមេ ភិក្ខវេ សំវិភាគា អាមិសសំវិភាគោ ច ធម្មសំវិភាគោ ច ឯតទគ្គំ ភិក្ខវេ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ សំវិភាគានំ យទិទំ ធម្មសំវិភាគោ ។ ទ្វេមេ ភិក្ខវេ អនុគ្គហា អាមិសានុគ្គហោ ច ធម្មានុគ្គហោ ច ឯតទគ្គំ ភិក្ខវេ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ អនុគ្គហានំ យទិទំ ធម្មានុគ្គហោតិ ។

យមាហុ ទានំ បរមំ អនុត្តរំ
យំ សំវិភាគំ ភគវា អវណ្ណយិ
អគ្គម្ហិ ខេត្តម្ហិ បសន្នចិត្តោ
វិញ្ញូ បជានំ កោ ន យជេថ កាលេ ។
យេ ចេវ ភាសន្តិ សុណន្តិ ចូភយំ
បសន្នចិត្តា សុគតស្ស សាសនេ
តេសំ សោ អត្ថោ បរមោ វិសុជ្ឈតិ
យេ អប្បមត្តា សុគតស្ស សាសនេតិ ។

ទសមំ[១] ។

១ ម.ឆ. [illegible] ។

(១០០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទាននេះមាន ២ យ៉ាង គឺអាមិសទាន ១ ធម្មទាន ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាទានទាំង ២ យ៉ាងនេះ ធម្មទាន ប្រសើរជាង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការចែកនេះ មាន ២ យ៉ាង គឺការចែកអាមិសៈ ១ ការចែកធម៌ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាការចែកទាំង ២ នេះ ការចែកធម៌ ប្រសើរជាង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីអនុគ្រោះនេះ មាន ២ យ៉ាង គឺសេចក្តីអនុគ្រោះ ដោយអាមិសៈ ១ សេចក្តីអនុគ្រោះ ដោយធម៌ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាសេចក្តីអនុគ្រោះទាំង ២ យ៉ាងនេះ សេចក្តីអនុគ្រោះ ដោយធម៌ ប្រសើរជាង ។

ព្រះមានព្រះភាគ ពោលសរសើរ នូវទានណា ថាជាទាន
ខ្ពង់ ប្រសើរលើស ទ្រង់សរសើរ នូវការចែកណា
(ថាជារបស់ខ្ពង់ ប្រសើរលើស) អ្នកប្រាជ្ញ មានចិត្ត
ជ្រះថ្លា ដឹងនូវបុញ្ញក្ខេត្តដ៏ប្រសើរ កាលបើដឹងច្បាស់ហើយ
នរណា នឹងមិនបូជា ក្នុងកាលដែលគួរ ។ ពួកសត្វណា
សំដែងផង ស្តាប់ផង ទាំងពីរពួក មានចិត្តជ្រះថ្លា ក្នុង
សាសនាព្រះសុគត (មួយទៀត) ពួកសត្វណា មិនធ្វេស
ប្រហែសក្នុងសាសនាព្រះសុគត ប្រយោជន៍ដ៏សំខាន់នោះ
របស់ពួកទាំងនោះ រមែងបរិសុទ្ធ ។ សូត្រទី ៨ ។

(១០១)[៤] ធម្មេនាហំ ភិក្ខវេ តេវិជ្ជំ ព្រាហ្មណំ បញ្ញាបេមិ នាញ្ញំ លបិតលាបនមត្តេន ។ កថញ្ចាហំ ភិក្ខវេ ធម្មេន តេវិជ្ជំ ព្រាហ្មណំ បញ្ញាបេមិ នាញ្ញំ លបិតលាបនមត្តេន ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អនេកវិហិតំ បុព្វេនិវាសំ អនុស្សរតិ សេយ្យថីទំ ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាឡីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោតិ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្វេនិវាសំ អនុស្សរតិ ។

៤ ឱ. ម. [illegible]

(១០១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបញ្ញត្តនូវបុគ្គលអ្នកបាននូវត្រៃវិជ្ជា ដោយធម៌ ថាជាព្រាហ្មណ៍ មិនបញ្ញត្តនូវបុគ្គលដទៃ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ដោយត្រឹមតែពាក្យពោលនឹងបញ្ញត្តនូវមន្តប៉ុណ្ណោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបញ្ញត្តនូវបុគ្គលអ្នកបាននូវត្រៃវិជ្ជា ដោយធម៌ ថាជាព្រាហ្មណ៍ មិនបញ្ញត្តនូវបុគ្គលដទៃ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ដោយត្រឹមតែពាក្យពោល នឹងបញ្ញត្តនូវមន្តប៉ុណ្ណោះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ រលឹកជាតិដែលបានអាស្រ័យនៅក្នុងកាលមុនជាច្រើនប្រការគឺ រលឹកបាន ១ ជាតិខ្លះ ២ ជាតិខ្លះ ៣ ជាតិខ្លះ ៤ ជាតិខ្លះ ៥ ជាតិខ្លះ ១០ ជាតិខ្លះ ២០ ជាតិខ្លះ ៣០ ជាតិខ្លះ ៤០ ជាតិខ្លះ ៥០ ជាតិខ្លះ ១០០ ជាតិខ្លះ ១០០០ ជាតិខ្លះ ១ សែនជាតិខ្លះ រលឹកបានច្រើនសំវដ្តកប្បខ្លះ ច្រើនវិវដ្តកប្បខ្លះ ច្រើនសំវដ្តវិវដ្តកប្បខ្លះ ថាអាត្មាអញបានកើតក្នុងភពឯណោះ មាននាមយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានសម្បុរយ៉ាងនេះ មានអាហារយ៉ាងនេះ ទទួលសុខទុក្ខយ៉ាងនេះ មានកំណត់អាយុប៉ុណ្ណេះ លុះអាត្មាអញច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ បានទៅកើតក្នុងភពឯណោះ ដែលទៅកើតក្នុងភពនោះ មាននាមយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានសម្បុរយ៉ាងនេះ មានអាហារយ៉ាងនេះ ទទួលសុខទុក្ខយ៉ាងនេះ មានកំណត់អាយុប៉ុណ្ណេះ លុះអាត្មាអញច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ ក៏បានមកកើតក្នុងភពនេះ ភិក្ខុនោះរលឹកជាតិដែលអាស្រ័យនៅក្នុងកាលមុនបានជាច្រើនប្រការ ព្រមទាំងអាការៈ ព្រមទាំងឧទ្ទេសយ៉ាងនេះ ។

អយមស្ស បឋមា វិជ្ជា អធិគតា ហោតិ អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ យថាតំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ។ ពុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្វណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នាតិ ឥតិ ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន ។ បេ ។ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ ។

នេះ ជាវិជ្ជាទី ១ ដែលភិក្ខុនោះបានហើយ អវិជ្ជាខ្ចាត់ខ្ចាយទៅ វិជ្ជាក៏កើតឡើង ងងឹតខ្ចាត់ខ្ចាយទៅ ពន្លឺក៏កើតឡើង ដល់ភិក្ខុនោះ ដែលមិនប្រហែសធ្វេស ព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តមូលស្ងួន (ដោយមិនគិតគា ដល់កាយនិងជីវិតឡើយ) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុមានចក្ខុទិព្វ បរិសុទ្ធ កន្លងបង់ចក្ខុរបស់មនុស្ស ពិចារណាឃើញនូវសត្វទាំងឡាយ ដែលកំពុងច្យុត កំពុងកើត ទាបថោកនិងខ្ពង់ មានសម្បុរល្អ មានសម្បុរអាក្រក់ មានគតិល្អ មានគតិអាក្រក់ ដឹងច្បាស់នូវសត្វទាំងឡាយ ដែលអន្ទោលទៅតាមកម្មថា អើហ្ន៎ សត្វទាំងអម្បាលនេះ ប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត ជាអ្នកតិះដៀលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកាន់ទាំនូវកម្មជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ លុះសត្វទាំងនោះ បែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ទៅ ក៏បានទៅកើតឯអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក អើហ្ន៎ ចំណែកសត្វទាំងអម្បាលនេះ ប្រកបដោយកាយសុចរិត ប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត មិនតិះដៀលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ជាសម្មាទិដ្ឋិ ប្រកាន់ទាំនូវកម្មជាសម្មាទិដ្ឋិ លុះសត្វទាំងនោះ បែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ទៅ ក៏បានទៅកើត ឯសុគតិ សួគ៌ ទេវលោក ភិក្ខុនោះ មានចក្ខុទិព្វ បរិសុទ្ធ កន្លងបង់ចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់នូវសត្វទាំងឡាយ ដែលអន្ទោលទៅតាមកម្ម ដោយប្រការៈ ដូច្នេះ ។

អយមស្ស ទុតិយា វិជ្ជា អធិគតា ហោតិ អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ យថាតំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។ អយមស្ស តតិយា វិជ្ជា អធិគតា ហោតិ អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ យថាតំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ។ ឯវំ ខោ អហំ ភិក្ខវេ ធម្មេន តេវិជ្ជំ ព្រាហ្មណំ បញ្ញាបេមិ នាញ្ញំ លបិតលាបនមត្តេនាតិ ។[១]

បុព្វេនិវាសំ យោ វេទិ[២] សគ្គាបាយញ្ច បស្សតិ
អថោ ជាតិក្ខយំ បត្តោ អភិញ្ញាវោសិតោ មុនិ ។
ឯតាហិ តីហិ វិជ្ជាហិ តេវិជ្ជោ ហោតិ ព្រាហ្មណោ

១ ម.ឧ. [illegible] ទិស្សន្តិ ។
២ ម. [illegible] បុព្វេនិវាសំ យោ វេទិ សគ្គាបាយញ្ច ព្រាហ្មណំ [illegible] ទិស្សតិ ។

នេះជាវិជ្ជាទី ២ ដែលភិក្ខុនោះបានហើយ អវិជ្ជា ខ្ចាត់បាត់ទៅ វិជ្ជាក៏កើតឡើង ងងឹតខ្ចាត់បាត់ទៅ ពន្លឺក៏កើតឡើង ដល់ភិក្ខុនោះ ដែលមិនប្រហែសធ្វេស មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តមូលស្មឹង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេចដោយប្រាជ្ញាដ៏ទូលាយ ដោយខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវចេតោវិមុត្តិ និងបញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ។ នេះ ជាវិជ្ជាទី ៣ ដែលភិក្ខុនោះបានហើយ អវិជ្ជាខ្ចាត់បាត់ទៅ វិជ្ជាក៏កើតឡើង ងងឹតខ្ចាត់បាត់ទៅ ពន្លឺក៏កើតឡើង ដល់ភិក្ខុនោះ ដែលមិនប្រហែសធ្វេស មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តមូលស្មឹង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត បញ្ញត្តនូវបុគ្គលអ្នកបានត្រៃវិជ្ជា ដោយធម៌ ថាជាព្រាហ្មណ៍ មិនបញ្ញត្តនូវបុគ្គលដទៃ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ដោយគ្រាន់តែពាក្យពោលទីបញ្ចេញនូវមន្តប៉ុណ្ណោះទេ យ៉ាងនេះឯង ។

បុគ្គលណា បានដឹងនូវខន្ធសន្តាន ដែលអាស្រ័យនៅក្នុងកាល
មុន ទាំងឃើញនូវឋានសួគ៌និងអបាយ ទាំងបានដល់នូវការ
អស់ទៅនៃជាតិ ជាខាងក្រោយ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាអ្នកប្រាជ្ញ
បានញ៉ាំងកិច្ចឲ្យសម្រេច ព្រោះដឹងច្បាស់នូវកុសលធម៌ ។
ព្រាហ្មណ៍ (ណា) ជាអ្នកបានត្រៃវិជ្ជា ដោយវិជ្ជា ៣ នុ៎ះ

កាមេហិ វសាមិ ទេវធី ញាណំ សវិកេហាបនម្ហិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

ទសមំ[1] ។

ចតុក្កវគ្គោ ។

តស្សុទ្ទានំ

ព្រាហ្មណធីក សដ្ឋានំ អត្ថិ ខុបបរិក្ខយា

ខុបបត្តិកាមកល្យាណំ ញាណំ ជម្មេន តេ ទសាតិ ។

ចតុក្កនិបាតោ និដ្ឋិតោ ។

---

១ ម.ឆ. ទសមន្តិ នត្ថិ ។

តថាគតហៅ នូវព្រាហ្មណ៍ អ្នកបានទៅត្រើយនោះ ថាជា

ព្រាហ្មណ៍ មិនហៅនូវបុគ្គលដទៃ ដែលជាអ្នកពោល

នឹងបញ្ញាញនូវមន្ត ថាជាព្រាហ្មណ៍ឡើយ ។

ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយថា សេចក្ដីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់

ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ បញ្ចវគ្គ ។

ឧទ្ទានដែលបញ្ចប់វគ្គនោះគឺ

និយាយអំពី សេចក្ដីផ្សេងៗ ១ ការបញ្ចូលមរណ ១ សង្ខារធី ១ ភ្លើង ១

ការពិចារណា ១ ការកើតឡើងនៃកាម ១ កាមយោគៈ ១

សីលល្អ ១ ពន ១ ព្រាហ្មណ៍ហោយរកមី ១ ត្រៃជា ១០ ។

ចប់ និបាត ។

ធិតិវគ្គោ ចតុក្កនិបាតោ

(១០៦) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ អហមស្មិ ភិក្ខវេ ព្រាហ្មណោ យាចយោគោ សទា បយតបាណិ អន្តិមទេហធរោ អនុត្តរោ ភិសក្កោ សល្លកត្តោ តស្ស មេ តុម្ហេ បុត្តា ឱរសា មុខតោ ជាតា ធម្មជា ធម្មនិម្មិតា ធម្មទាយាទា នោ អាមិសទាយាទា ។ ទ្វេមានិ ភិក្ខវេ ទានានិ អាមិសទានញ្ច ធម្មទានញ្ច ឯតទគ្គំ ភិក្ខវេ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ ទានានំ យទិទំ ធម្មទានំ ។ ទ្វេមេ ភិក្ខវេ សំវិភាគា អាមិសសំវិភាគោ ច ធម្មសំវិភាគោ ច ឯតទគ្គំ ភិក្ខវេ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ សំវិភាគានំ យទិទំ ធម្មសំវិភាគោ ។ ទ្វេមេ ភិក្ខវេ អនុគ្គហា អាមិសានុគ្គហោ ច ធម្មានុគ្គហោ ច ឯតទគ្គំ ភិក្ខវេ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ អនុគ្គហានំ យទិទំ ធម្មានុគ្គហោ ។ ទ្វេមេ ភិក្ខវេ យាគា អាមិសយាគោ ច ធម្មយាគោ ច ឯតទគ្គំ ភិក្ខវេ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ យាគានំ យទិទំ ធម្មយាគោតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

ធិតិវគ្គកៈ ចតុក្កនិបាត

(១០៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្តសំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ជាព្រាហ្មណ៍ គួរអ្នកសូមបាន មានដៃលាងស្អាតគ្រប់កាល ទ្រទ្រង់នូវអត្តភាពជាទីបំផុត ជាពេទ្យវះកាត់យ៉ាងប្រសើរ អ្នកទាំងឡាយ ជាបុត្រ ជាឱរស កើតអំពីមាត់តថាគត កើតអំពីធម៌ មានធម៌តាក់តែងហើយ មានធម៌ជាមត៌ក មិនមានអាមិសៈជាមត៌កឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទាននេះមាន ២ គឺ អាមិសទាន ១ ធម្មទាន ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាទានទាំង ២ នេះ ធម្មទានប្រសើរជាង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការចែកនេះមាន ២ គឺការចែកអាមិសៈ ១ ការចែកធម៌ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាការចែកទាំង ២ នេះ ការចែកធម៌ប្រសើរជាង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការអនុគ្រោះនេះ មាន ២ គឺការអនុគ្រោះដោយអាមិសៈ ១ ការអនុគ្រោះដោយធម៌ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាការអនុគ្រោះទាំង ២ នេះ ការអនុគ្រោះដោយធម៌ប្រសើរជាង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការបូជានេះ មាន ២ គឺការបូជាដោយអាមិស ១ ការបូជាដោយធម៌ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាការបូជាទាំង ២ នេះ ការបូជាដោយធម៌ប្រសើរជាង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនុ៎ះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

យោ ធម្មយាគំ អយជី អមច្ឆរី
តថាគតោ សព្វសត្តានុកម្បី
តំ តាទិសំ ទេវមនុស្សសេដ្ឋំ
សត្តា នមស្សន្តិ ភវស្ស បារគុន្តិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។ បឋមំ(១) ។

(១០៣) ចត្តារិមានិ ភិក្ខវេ អប្បានិ ចេវ សុលភានិ ច តានិ អនវជ្ជានិ ។ កតមានិ ចត្តារិ ។ បំសុកូលំ ភិក្ខវេ ចីវរានំ អប្បញ្ច សុលភញ្ច តញ្ច អនវជ្ជំ ។ បិណ្ឌិយាលោបោ ភិក្ខវេ ភោជនានំ អប្បញ្ច សុលភញ្ច តញ្ច អនវជ្ជំ ។ រុក្ខមូលំ ភិក្ខវេ សេនាសនានំ អប្បញ្ច សុលភញ្ច តញ្ច អនវជ្ជំ ។ បូតិមុត្តំ ភិក្ខវេ ភេសជ្ជានំ អប្បញ្ច សុលភញ្ច តញ្ច អនវជ្ជំ ។ ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ ចត្តារិ អប្បានិ ចេវ

១ ម. បឋមំ នដ្ឋំ ។

ព្រះតថាគតអង្គណា មិនមានសេចក្តីកំណាញ់ មានការអនុ-
គ្រោះដល់សព្វសត្វ បានប្រោសប្រទានធម៌ សត្វទាំងឡាយ
តែងនមស្ការព្រះតថាគតនោះ ប្រាកដដូច្នោះ ព្រះអង្គ
ប្រសើរជាងទេវតានិងមនុស្ស ទ្រង់ដល់នូវត្រើយនៃភព ។

ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រ ទី ១ ។

(១០៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្ថុដែលតិចតួចផង រកបានងាយផង វត្ថុទាំងនោះ មិនមានទោសផង នេះ មាន ៤ ។ វត្ថុទាំង ៤ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាចីវរទាំងឡាយ បំសុកូលចីវរ ជារបស់តិចតួចផង រកបានងាយផង ចីវរនោះ ជារបស់មិនមានទោសផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាភោជនទាំងឡាយ បិណ្ឌិយាលោបភោជន(១) ជារបស់តិចតួចផង រកបានងាយផង ភោជននោះជារបស់មិនមានទោសផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាសេនាសនៈទាំងឡាយ រុក្ខមូលសេនាសនៈ ជារបស់តិចតួចផង រកបានងាយផង សេនាសនៈនោះ ជារបស់មិនមានទោសផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាភេសជ្ជៈទាំងឡាយ ទឹកមូត្រស្អុយ ជារបស់តិចតួចផង រកបានងាយផង ទឹកមូត្រនោះ ជារបស់មិនមានទោសផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្ថុ ៤ នេះឯង ជារបស់តិចតួចផង

១ ភោជនដែលបានមកដោយកំលាំងនៃស្នែង ។

សុលភានិ ច តានិ ច អនវជ្ជានិ ។ យតោ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អប្បេន ច តុដ្ឋោ ហោតិ សុលភេន ច អនវជ្ជេន ច ឥទមស្សាហំ អញ្ញតរំ សាមញ្ញង្គន្តិ វទាមីតិ ។

អនវជ្ជេន តុដ្ឋស្ស　　អប្បេន សុលភេន ច
ន សេនាសនមារព្ភ　　ចីវរំ បានភោជនំ
វិឃាតោ ហោតិ ចិត្តស្ស　　ទិសា នប្បដិហញ្ញតិ ។
យេចស្ស[១] ធម្មា អក្ខាតា　　សាមញ្ញស្សានុលោមិកា
អធិគ្គហិតា តុដ្ឋស្ស　　អប្បមត្តស្ស ភិក្ខុនោតិ[២] ។

ទុតិយំ[៣] ។

(១០៦) ជានតោ អហំ ភិក្ខវេ បស្សតោ អាសវានំ ខយំ វទាមិ នោ អជានតោ នោ[៤] អបស្សតោ ។ កិញ្ច ភិក្ខវេ ជានតោ កិំ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតិ ។ ឥទំ ទុក្ខន្តិ ភិក្ខវេ ជានតោ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតិ ។

១ ម.ឆ. យេចស្ស ។ ២ ឆ. សិក្ខតោតិ ។ ៣ ម.ម. ទុតិយំ នត្ថិ ។ ៤ ម.ឆ. នោតិ នត្ថិ ។

ដោយងាយផង វត្ថុទាំងនោះ ជារបស់មិនមានទោសផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វេលាណា ភិក្ខុត្រេកអរដោយរបស់តិចតួចផង ដោយងាយផង មិនមានទោសផង តថាគតពោលនូវគុណណាមួយ របស់ភិក្ខុនេះ ថាជាអង្គនៃសមណភាព ។

កាលបើភិក្ខុត្រេកអរដោយវត្ថុមិនមានទោស ជារបស់តិចតួច ជារបស់ដោយងាយហើយ រមែងមានចិត្តមិនចង្អៀតចង្អល់ ព្រោះប្រារព្ធនូវសេនាសនៈ ចីវរ ទឹកនិងភោជនឡើយ ភិក្ខុនោះ មិនទើសទាល់នូវទិសទាំងឡាយឡើយ ។ ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលតថាគតពោលទុកហើយ ថាជាធម៌សមគួរដល់សមណភាព ធម៌ទាំងនោះ ភិក្ខុអ្នកសន្តោស មិនប្រមាទ ក្រសោប បានហើយ ។ សូត្រទី ២ ។

(១០៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយថា មានដល់ភិក្ខុអ្នកដឹង អ្នកឃើញ មិនពោលថា មានដល់ភិក្ខុ អ្នកមិនដឹង មិនឃើញឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ រមែងមានដល់ភិក្ខុអ្នកដឹង តើដូចម្តេច អ្នកឃើញ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ រមែងមានដល់ភិក្ខុ អ្នកដឹង អ្នកឃើញថា នេះជាទុក្ខ ។

អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ ភិក្ខវេ ជានតោ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតិ ។ អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ ភិក្ខវេ ជានតោ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតិ ។ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ ភិក្ខវេ ជានតោ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតិ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ ជានតោ ឯវំ[១] បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតីតិ ។

សេក្ខស្ស សិក្ខមានស្ស ឧជុមគ្គានុសារិនោ
ខយស្មឹ បឋមំ ញាណំ តតោ អញ្ញា អនន្តរា[២] ។
តតោ អញ្ញាវិមុត្តស្ស វិមុត្តិញាណមុត្តមំ
ឧប្បជ្ជតិ ខយេ ញាណំ ខីណា សំយោជនា ឥតិ[៣]
ន ត្វេវិទំ កុសីតេន ពាលេនមវិជានតា
និព្វានំ អធិគន្តព្វំ សព្វគន្ថប្បមោចនន្តិ ។

ឥតិយំ[៤] ។

---
១ ឱ.ម. ឯវំ ខោ ។ ២ ម. អនន្តរាតិ ឲ្យបរៈ ។ ៣ ម. ខីណសំ សំយោជនាតិ ឥតិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ រមែងមានដល់ភិក្ខុ អ្នកដឹង អ្នកឃើញថា នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ រមែងមានដល់ភិក្ខុ អ្នកដឹង អ្នកឃើញថា នេះជាការរលត់ទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ រមែងមានដល់ភិក្ខុ អ្នកដឹង អ្នកឃើញថា នេះជាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ រមែងមានដល់ភិក្ខុ អ្នកដឹងយ៉ាងនេះ អ្នកឃើញយ៉ាងនេះឯង ។

កាលបើសេក្ខបុគ្គល កំពុងសិក្សា ត្រាច់ទៅតាមផ្លូវដ៏ត្រង់ ញាណទី ១ គឺការអស់ទៅនៃអាសវៈ (ក៏កើតមាន) តអំពីនោះទៅ អរហត្តមគ្គញាណដ៏ប្រសើរ (ក៏កើតឡើង) ។ កាលភិក្ខុមានចិត្តផុតស្រឡះចាកអាសវៈ ដោយសារអរហត្តមគ្គញាណនោះហើយ វិមុត្តិញាណដ៏ឧត្តម ក៏កើតឡើង សេចក្តីដឹងក្នុងការអស់ទៅថា សំយោជនៈទាំងឡាយ អស់ហើយ ដូច្នេះ និព្វាននេះ ជាគ្រឿងដោះចាកគ្រឿងចំពាក់ទាំងពួងនេះ បុគ្គលខ្ជិល ល្ងង់ អ្នកមិនដឹងច្បាស់ មិនគប្បីបានឡើយ ។ សូត្រ ទី ៣ ។

(១០៨) យេ កេចិ ភិក្ខវេ សមណា វា ព្រាហ្ម-
ណា វា ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ អយំ
ទុក្ខសមុទយោតិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ អយំ ទុក្ខ-
និរោធោតិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ អយំ ទុក្ខនិរោធ
គាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ ។ ន មេ តេ
ភិក្ខវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ វា
សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា
ន ច បនេតេ អាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ
វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ
វិហរន្តិ ។ យេ ច ខោ កេចិ ភិក្ខវេ សមណា វា
ព្រាហ្មណា វា ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាភូតំ បជានន្តិ អយំ
ទុក្ខសមុទយោតិ យថាភូតំ បជានន្តិ អយំ ទុក្ខនិរោ-
ធោតិ យថាភូតំ បជានន្តិ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី
បដិបទាតិ យថាភូតំ បជានន្តិ ។ តេ ច ខោ មេ ភិក្ខវេ
សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ ចេវ សមណ-
សម្មតា ព្រាហ្មណេសុ ច ព្រាហ្មណសម្មតា តេ ច
បនាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ព្រហ្មញ្ញត្ថញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ
សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តីតិ ។

[១០៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ
មិនដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខ មិនដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជា
ហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ មិនដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទីរលត់ទុក្ខ មិនដឹង
ច្បាស់តាមពិតថា នេះជាបដិបទា ប្រព្រឹត្តទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តថាគតមិនសន្មតថា
ជាសមណៈ ក្នុងពួកសមណៈ មិនសន្មតថាជាព្រាហ្មណ៍ ក្នុងពួក
ព្រាហ្មណ៍ឡើយ មួយទៀត លោកដ៏មានអាយុទាំងនោះ រមែងមិនធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់ សម្រេចដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តម ដោយខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវ
សាមញ្ញប្រយោជន៍ គឺអរិយមគ្គ ៤ នឹងព្រហ្មញ្ញប្រយោជន៍ គឺអរិយផល ៤
បានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍
ណាមួយ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា
នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទីរលត់ទុក្ខ
ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅ កាន់ទីរលត់ទុក្ខ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ទើបតថាគតសន្មត
ថាជាសមណៈ ក្នុងពួកសមណៈ សន្មតថាជាព្រាហ្មណ៍ ក្នុងពួកព្រាហ្មណ៍
បាន មួយវិញទៀត លោកដ៏មានអាយុទាំងនោះ រមែងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
សម្រេចដោយប្រាជ្ញា ដ៏ឧត្តមដោយខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវសាមញ្ញ-
ប្រយោជន៍ នឹងព្រហ្មញ្ញប្រយោជន៍បាន ។

យេ ទុក្ខំ នប្បជានន្តិ អថោ ទុក្ខស្ស សម្ភវំ
យត្ថ ច សព្វសោ ទុក្ខំ អសេសំ ឧបរុជ្ឈតិ
តញ្ច មគ្គំ ន ជានន្តិ ទុក្ខូបសមគាមិនំ
ចេតោវិមុត្តិហីនា តេ អថោ បញ្ញាវិមុត្តិយា
អភព្វា តេ អន្តកិរិយាយ តេ វេ ជាតិជរូបគា ។
យេ ច ទុក្ខំ បជានន្តិ អថោ ទុក្ខស្ស សម្ភវំ
យត្ថ ច សព្វសោ ទុក្ខំ អសេសំ ឧបរុជ្ឈតិ
តញ្ច មគ្គំ បជានន្តិ ទុក្ខូបសមគាមិនំ
ចេតោវិមុត្តិសម្បន្នា អថោ បញ្ញាវិមុត្តិយា
ភព្វា តេ អន្តកិរិយាយ ន តេ ជាតិជរូបគាតិ ។

ចតុត្ថំ[1] ។

(១០៦) យេ តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ សីលសម្បន្នា សមាធិសម្បន្នា បញ្ញាសម្បន្នា វិមុត្តិសម្បន្នា វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បន្នា ឱវាទកា វិញ្ញាបកា សន្ទស្សកា សមាទបកា សមុត្តេជកា សម្បហំសកា អលំ សមក្ខាតារោ សទ្ធម្មស្ស ។

[1] ម. ចតុត្ថំ ឥតិ ។

ពួកបុគ្គលណា មិនដឹងច្បាស់នូវទុក្ខផង នូវហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខផង នូវទីរលត់ទុក្ខ សព្វគ្រប់ ឥតមានសេសសល់ផង មិនដឹងច្បាស់ នូវផ្លូវប្រព្រឹត្តទៅ កាន់ទីស្ងប់រម្ងាប់ទុក្ខនោះផង ពួកបុគ្គលនោះ វៀរចាកសម្បត្តិ គឺចេតោវិមុត្តិ និងបញ្ញាវិមុត្តិ ពួកបុគ្គលនោះ មិនគួរធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបានឡើយ ពួកបុគ្គលនោះ ចូលទៅកាន់ជាតិនិងជរាដោយពិត ។ លុះតែពួកបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវទុក្ខផង នូវហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខផង នូវទីរលត់ទុក្ខ សព្វគ្រប់ ឥតមានសេសសល់ផង ដឹងច្បាស់ នូវផ្លូវប្រព្រឹត្តទៅ កាន់ទីស្ងប់រម្ងាប់ទុក្ខនោះផង ទើបបរិបូណ៌ ដោយចេតោវិមុត្តិ និងបញ្ញាវិមុត្តិ ពួកបុគ្គលនោះ គួរធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបាន ពួកបុគ្គលនោះ មិនចូលទៅកាន់ជាតិនិងជរាឡើយ ។ សូត្រទី ៤ ។

(១០៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុណា បរិបូណ៌ ដោយសីល បរិបូណ៌ ដោយសមាធិ បរិបូណ៌ ដោយបញ្ញា បរិបូណ៌ ដោយវិមុត្តិ បរិបូណ៌ ដោយវិមុត្តិញាណទស្សនៈ ជាអ្នកទូន្មាន ពន្យល់ឲ្យដឹង សំដែងឲ្យជាក់ច្បាស់ឲ្យឃើញពិត ណែនាំ ធ្វើឲ្យអង់អាច ធ្វើឲ្យរីករាយ (ក្នុងកុសលធម៌) អាចសំដែង នូវព្រះសទ្ធម្មបាន ។

ទស្សនម្បាហំ ភិក្ខវេ តេសំ ភិក្ខូនំ ពហុការំ[1] វទាមិ សវនម្បាហំ ភិក្ខវេ តេសំ ភិក្ខូនំ ពហុការំ វទាមិ ឧបសង្កមនម្បាហំ ភិក្ខវេ តេសំ ភិក្ខូនំ ពហុការំ វទាមិ បយិរុបាសនម្បាហំ ភិក្ខវេ តេសំ ភិក្ខូនំ ពហុការំ វទាមិ អនុស្សតិម្បាហំ[2] ភិក្ខវេ តេសំ ភិក្ខូនំ ពហុការំ វទាមិ អនុបព្វជ្ជម្បាហំ ភិក្ខវេ តេសំ ភិក្ខូនំ ពហុការំ វទាមិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ តថារូបេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ អបរិបូរោបិ សីលក្ខន្ធោ ភាវនាបារិបូរឹ គច្ឆតិ អបរិបូរោបិ សមាធិក្ខន្ធោ ភាវនាបារិបូរឹ គច្ឆតិ អបរិបូរោបិ បញ្ញាក្ខន្ធោ ភាវនាបារិបូរឹ គច្ឆតិ អបរិបូរោបិ វិមុត្តិក្ខន្ធោ ភាវនាបារិបូរឹ គច្ឆតិ អបរិបូរោបិ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធោ ភាវនាបារិបូរឹ គច្ឆតិ ។

---

១ ម. ឧ. ស្វាហំ ពហុបការន្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ឧ. អនុស្សរណម្បាហំ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវការជួបប្រទះ នូវភិក្ខុទាំងនោះថា មានឧបការៈច្រើនផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវការស្តាប់ នូវភិក្ខុទាំងនោះថា មានឧបការៈច្រើនផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវការចូលទៅរកភិក្ខុទាំងនោះថា មានឧបការៈច្រើនផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវការចូលទៅអង្គុយជិតភិក្ខុទាំងនោះថាមានឧបការៈច្រើនផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវការរលឹកនូវភិក្ខុទាំងនោះថា មានឧបការៈច្រើនផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវការបួសតាមភិក្ខុទាំងនោះថា មានឧបការៈច្រើនផង ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើបុគ្គលសេពគប់ចូលទៅអង្គុយជិតភិក្ខុបែបនោះហើយ សីលក្ខន្ធដែលមិនទាន់បរិបូណ៌ រមែងដល់នូវការបរិបូណ៌ ដោយភាវនាផង សមាធិក្ខន្ធដែលមិនទាន់បរិបូណ៌ រមែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយភាវនាផង បញ្ញាក្ខន្ធដែលមិនទាន់បរិបូណ៌ រមែងដល់នូវការបរិបូណ៌ ដោយភាវនាផង វិមុត្តិក្ខន្ធដែលមិនទាន់បរិបូណ៌ រមែងដល់នូវការបរិបូណ៌ ដោយភាវនាផង វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់បរិបូណ៌ រមែងដល់នូវការបរិបូណ៌ ដោយភាវនាផង ។

ឯវរូបា ច តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ សត្ថារោតិបិ វុច្ចន្តិ សត្ថវាហាតិបិ វុច្ចន្តិ រណញ្ជហាតិបិ វុច្ចន្តិ តមោនុទាតិបិ វុច្ចន្តិ អាលោកករាតិបិ វុច្ចន្តិ ឱភាសករាតិបិ វុច្ចន្តិ បជ្ជោតករាតិបិ វុច្ចន្តិ បភង្ករាតិបិ វុច្ចន្តិ ឧក្កាធារកាតិបិ វុច្ចន្តិ អរិយាតិបិ វុច្ចន្តិ ចក្ខុមន្តោតិបិ វុច្ចន្តីតិ ។

បាមោជ្ជករណំ ឋានំ ឯតំ[១] ហោតិ វិជានតំ
យទិទំ ភាវិតត្តានំ អរិយានំ ធម្មជីវិនំ ។
តេ ជោតយន្តិ សទ្ធម្មំ ភាសយន្តិ បភង្ករា
អាលោកករណា ធីរា ចក្ខុមន្តោ រណញ្ជហា ។
យេសំ វេ សាសនំ សុត្វា សម្មទញ្ញាយ បណ្ឌិតា
ជាតិក្ខយមភិញ្ញាយ នាគច្ឆន្តិ បុនព្ភវន្តិ ។

បញ្ចមំ[២] ។

[១០៥] ចត្តារោមេ ភិក្ខវេ តណ្ហុប្បាទា យត្ថ ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ ។ កតមេ ចត្តារោ ។ ចីវរហេតុ វា ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ បិណ្ឌបាតហេតុ វា ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ

១ ម.ឆ. បាមុជ្ជករណំ ឋានំ ឯតំ ។ ២ ម.ឆ. បញ្ចមំ ឥតិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុបែបនោះ ហៅថា សាស្តាក៏បាន ហៅថា អ្នកនាំទៅនូវពួកក៏បាន ហៅថា អ្នកលះបង់សត្រូវក៏បាន ហៅថា អ្នកបន្ទោបង់នូវងងឹតក៏បាន ហៅថា អ្នកធ្វើពន្លឺក៏បាន ហៅថា អ្នកធ្វើឲ្យភ្លឺស្វាងក៏បាន ហៅថា អ្នកធ្វើប្រទីបក៏បាន ហៅថា អ្នកធ្វើរស្មីក៏បាន ហៅថា អ្នកទ្រោលចន្លុះដោយគប់ភ្លើងក៏បាន ហៅថាអរិយៈក៏បាន ហៅថាអ្នកមានចក្ខុក៏បាន ។

ការដែលបានជួបប្រទះជាដើម នូវពួកអរិយៈ ជាអ្នកចំរើនខ្លួន
បានចំរើនចិត្ត ចិញ្ចឹមជីវិតតាមធម៌ដ៏ប្រពៃ ជាហេតុធ្វើឲ្យមាន
បាមោជ្ជៈ ។ ពួកអរិយៈនោះ រមែងបំភ្លឺ សំដែងនូវព្រះសទ្ធម្ម
អ្នកធ្វើរស្មី ធ្វើពន្លឺ អ្នកមានប្រាជ្ញា មានចក្ខុ លះបង់នូវ
សឹកសត្រូវគឺកិលេស ។ ពួកអ្នកប្រាជ្ញ បានស្តាប់នូវពាក្យ
ប្រដៅ របស់ពួកអរិយៈទាំងនោះហើយ រមែងដឹងច្បាស់
ដោយប្រពៃ ស្គាល់ច្បាស់ នូវធម៌ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃជាតិ
ហើយមិនត្រឡប់មកកាន់ភពថ្មីទៀតឡើយ ។ សូត្រទី ៥ ។

[១០៥] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកាលកើតឡើង ដល់ភិក្ខុ រមែងកើតឡើង ព្រោះវត្ថុជាទីកើតនៃតណ្ហានេះ មាន ៤ ។ វត្ថុជាទីកើតនៃតណ្ហា ៤ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកាលកើតឡើង ដល់ភិក្ខុ រមែងកើតឡើង ព្រោះហេតុចីវរ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកាលកើតឡើងដល់ភិក្ខុ រមែងកើតឡើង ព្រោះហេតុបិណ្ឌបាត ១

សេនាសនហេតុ វា ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ ឥតិ ភវាភវហេតុ វា ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ ចត្តារោ តណ្ហុប្បាទា យត្ថ ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតីតិ ។

តណ្ហាទុតិយោ បុរិសោ ទីឃមទ្ធាន សំសរំ
ឥត្ថភាវញ្ញថាភាវំ សំសារំ នាតិវត្តតិ ។
ឯតមាទីនវំ[១] ញត្វា តណ្ហំ[២] ទុក្ខស្ស សម្ភវំ
វីតតណ្ហោ អនាទានោ សតោ ភិក្ខុ បរិព្វជេតិ ។

ឆដ្ឋំ[៣] ។

(១០៨) សព្រហ្មកានិ ភិក្ខវេ តានិ កុលានិ យេសំ បុត្តានំ មាតាបិតរោ អជ្ឈាគារេ បូជិតា ហោន្តិ ។ សបុព្វទេវតានិ ភិក្ខវេ តានិ កុលានិ យេសំ បុត្តានំ មាតាបិតរោ អជ្ឈាគារេ បូជិតា ហោន្តិ ។ សបុព្វាចរិយកានិ ភិក្ខវេ តានិ កុលានិ យេសំ បុត្តានំ មាតាបិតរោ អជ្ឈាគារេ បូជិតា ហោន្តិ ។

---

១ ឧ.ម. អាទីនវំ ។ ២ ឧ.ម. តណ្ហំ ។ ៣ ឧ.ម. ឆដ្ឋំ នត្ថិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកាលកើតឡើង ដល់ភិក្ខុ រមែងកើតឡើង ព្រោះសេនាសនៈ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកាលកើតឡើង ដល់ភិក្ខុ រមែងកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីចំរើននិងវិនាស ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកាលកើតឡើង ដល់ភិក្ខុ រមែងកើតឡើង ព្រោះវត្ថុជាទីកើតនៃតណ្ហា ៤ នេះឯង ។

បុរសដែលមានតណ្ហាជាគ្នា តែងអន្ទោលទៅ អស់កាលជាយូរអង្វែង មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសង្សារ ដែលមានការប្រែប្រួលឥតលោះបំផុត ។ ភិក្ខុបានដឹងច្បាស់ នូវតណ្ហាជាដើមហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ជាទោសយ៉ាងនេះហើយ គួរជាអ្នកមិនមានតណ្ហា មិនមានការប្រកាន់ស៊ប់ មានស្មារតី ហើយគេចចេញ (ចាកទុក្ខ) ។ សូត្រ ទី ៦ ។

(១០៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រកូលទាំងឡាយណា ដែលកូនបូជាមាតាបិតា ក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ត្រកូលទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា នៅរួមជាមួយនឹងព្រហ្ម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រកូលទាំងឡាយណា ដែលកូនបូជាមាតាបិតា ក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ត្រកូលទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា នៅរួមជាមួយនឹងបុព្វទេវតា (ទេវតាដើម) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រកូលទាំងឡាយណា ដែលកូនបូជាមាតាបិតាក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ត្រកូលទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា នៅរួមជាមួយនឹងបុព្វាចារ្យ (អាចារ្យដើម) ។

សាហុនេយ្យានិ (១) ភិក្ខវេ តានិ កុលានិ យេសំ បុត្តានំ មាតាបិតរោ អជ្ឈាគារេ បូជិតា ហោន្តិ ។ ព្រហ្មាតិ ភិក្ខវេ មាតាបិតូនំ ឯតំ អធិវចនំ ។ បុព្វទេវាតិ ភិក្ខវេ មាតាបិតូនំ ឯតំ អធិវចនំ ។ បុព្វាចរិយាតិ ភិក្ខវេ មាតាបិតូនំ ឯតំ អធិវចនំ ។ អាហុនេយ្យាតិ ភិក្ខវេ មាតាបិតូនំ ឯតំ អធិវចនំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ពហុការា ភិក្ខវេ មាតាបិតរោ បុត្តានំ អាបាទកា បោសកា ឥមស្ស (២) លោកស្ស ទស្សេតារោតិ ។

ព្រហ្មាតិ មាតាបិតរោ បុព្វាចរិយាតិ វុច្ចរេ
អាហុនេយ្យា ច បុត្តានំ បជាយ អនុកម្បកា ។
តស្មា ហិ នេ នមស្សេយ្យ សក្ករេយ្យ ច បណ្ឌិតោ
អន្នេន អថោ បានេន វត្ថេន សយនេន ច
ឧច្ឆាទនេន ន្ហាបនេន (៣) បាទានំ ធោវនេន ច ។
តាយ នំ បារិចរិយាយ មាតាបិតូសុ បណ្ឌិតា
ឥធេវ នំ បសំសន្តិ បេច្ច សគ្គេ បមោទតីតិ ។

សត្តមំ (៥) ។

---

១ ម.ឆ. សាហុនេយ្យកានិ ។ ២ ម.ឆ. [illegible] លោកស្សាតិ អត្ថិ ។ ៣ ឱ. ន្ហាបនេន ។ ៤ ម.ឆ. [illegible] ។ ៥ ម.ឆ. [illegible] អត្ថិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រកូលទាំងឡាយណា ដែលកូនបូជាមាតាបិតាក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ត្រកូលទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា នៅរួមជាមួយនឹងអាហុនេយ្យបុគ្គល (បុគ្គលគួរបូជា) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា ព្រហ្មនុ៎ះ ជាឈ្មោះរបស់មាតាបិតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា បុព្វទេវតានុ៎ះ ជាឈ្មោះរបស់មាតាបិតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា បុព្វាចារ្យនុ៎ះ ជាឈ្មោះរបស់មាតាបិតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា អាហុនេយ្យៈនុ៎ះ ជាឈ្មោះរបស់មាតាបិតា ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ (ព្រោះ) មាតាបិតា មានឧបការៈច្រើន ជាអ្នកបីបាច់ (ឲ្យកើតមក) ជាអ្នកចិញ្ចឹម (ឲ្យលូតលាស់) ជាអ្នកបង្ហាញនូវលោកនេះ ដល់កូនទាំងឡាយ ។

មាតាបិតាទាំងឡាយ ដែលគេហៅថា ព្រហ្មក្តី បុព្វាចារ្យក្តី អាហុនេយ្យៈក្តី (សុទ្ធតែ) ជាអ្នកអនុគ្រោះដល់ពួកសត្វ គឺកូន ។ ព្រោះហេតុនោះឯង អ្នកប្រាជ្ញ គួរនមស្ការ គួរធ្វើសក្ការៈដល់មាតាបិតាទាំងនោះ ដោយបាយ ទឹក សំពត់ គ្រឿងដេក គ្រឿងអប់ គ្រឿងផ្សំទឹក និងទឹកសម្រាប់លាងជើង ។ ព្រោះការដែលបានទំនុកបំរុងមាតាបិតានោះហើយ បានជាអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ សរសើរនូវបុគ្គលនោះ ក្នុងលោកនេះឯង បុគ្គលនោះ លុះលះលោកនេះទៅហើយ រមែងរីករាយ ក្នុងឋានសួគ៌ ។ សូត្រ ទី ៧ ។

(១០៨) ពហុការា ភិក្ខវេ ព្រាហ្មណគហបតិកា តុម្ហាកំ យេ តេ(១) បច្ចុបដ្ឋិតា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ ។ តុម្ហេបិ ភិក្ខវេ ពហុការា ព្រាហ្មណគហបតិកានំ យំ នេសំ ធម្មំ ទេសេថ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេថ ។ ឯវមិទំ ភិក្ខវេ អញ្ញមញ្ញំ និស្សាយ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ឱឃស្ស និត្ថរណត្ថាយ សម្មា ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយាយាតិ ។

សាគារា អនាគារា ច ឧភោ អញ្ញោញ្ញនិស្សិតា
អារាធយន្តិ សទ្ធម្មំ យោគក្ខេមំ អនុត្តរំ
សាគារេសុ ច ចីវរំ បច្ចយំ សយនាសនំ
អនាគារា បដិច្ឆន្តិ បរិស្សយវិនោទនំ(២) ។

១ ម. វោ ។ ២ ម. បរិស្សយវិនោទនំ ។

(១០៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីណា បានទំនុកបំរុងអ្នកទាំងឡាយ ដោយចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារ ព្រាហ្មណ៍និងគហបតីទាំងនោះ ឈ្មោះថាមានឧបការៈច្រើន ដល់អ្នកទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯអ្នកទាំងឡាយ ក៏ឈ្មោះថាមានឧបការៈច្រើន ដល់ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីដែរ ព្រោះអ្នកទាំងឡាយ សំដែងធម៌ មានលំអបទដើម លំអបទកណ្ដាល លំអបទចុង ប្រកាសនូវព្រហ្មចរិយធម៌ ព្រមទាំងអត្ថនិងព្យញ្ជនៈ ដ៏បរិបូណ៌ បរិសុទ្ធទាំងអស់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រហ្មចរិយធម៌នេះ ដែលបុគ្គលប្រព្រឹត្ត ដើម្បីប្រយោជន៍ឆ្លងចេញចាកឱឃៈ និងធ្វើនូវទីបំផុតទុក្ខ ដោយប្រពៃពេញ ព្រោះតែអាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមក យ៉ាងនេះឯង ។

ពួកគ្រហស្ថ និងបព្វជិតទាំងពីរពួក អាស្រ័យគ្នាទៅវិញ
ទៅមក ទើបញុំាងព្រះសទ្ធម្ម ដែលជាទីក្សេមចាកយោគៈ
ដ៏ប្រសើរ ឲ្យសម្រេចបាន ឯពួកបព្វជិត តែងទទួល
ចីវរប្បច្ច័យ បិណ្ឌបាតប្បច្ច័យ សេនាសនប្បច្ច័យ និងគិលានប្ប-
ច្ច័យ ជាគ្រឿងបន្ទោបង់សេចក្ដីអន្តរាយ អំពីពួកគ្រហស្ថ ។

សុគតំ បន និស្សាយ គហដ្ឋា ឃរមេសិនោ
សទ្ទហានា អរហតំ អរិយប្បញ្ញាយ ឈាយិនោ
ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន មគ្គំ សុគតិគាមិនំ
នន្ទិនោ ទេវលោកស្មឹ មោទន្តិ កាមកាមិនោតិ ។

អដ្ឋមំ[1] ។

(១១០) យេ កេចិ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ កុហា ថទ្ធា លបា សិង្គី ឧន្នឡា អសមាហិតា ។ ន មេ តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ មាមកា អបគតា ច តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ ឥមស្មា ធម្មវិនយា ន ច តេ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិ ។ យេ ច ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ និក្កុហា និល្លបា ធីរា អត្ថទ្ធា សុសមាហិតា តេ ច ខោ មេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ មាមកា អនបគតា ច តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ ឥមស្មា ធម្មវិនយា តេ ច ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តីតិ ។

១ ម. សត្តមំ ។

ឯគហដ្ឋគ្រហស្ថ អ្នកស្វែងរកប្រយោជន៍ក្នុងផ្ទះ លុះបានអាស្រ័យសទ្ធាជាក់នូវព្រះសុគតហើយ ជឿ (សេចក្តីប្រតិបត្តិនិងពាក្យ) របស់ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ ជាអ្នកពិនិត្យ លុះប្រព្រឹត្តធម៌ ក្នុងសាសនានេះ ដែលជាផ្លូវប្រព្រឹត្តទៅកាន់សុគតិ រមែងជាអ្នកមានអំណរ រីករាយ ក្នុងទេវលោក លុះសោយនូវកាមតាមសេចក្តីប្រាថ្នា ។ សូត្រ ទី៨ ។

(១១០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាមួយ ជាអ្នកញ៉ាំងគេឲ្យស្ងើច រឹងរូស កក់ពាក់ មានពាក្យរាយមាយ លើកកំពស់ មានចិត្តមិនតំកល់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុទាំងនោះ ឈ្មោះថា មិនរាប់អានតថាគតផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុទាំងនោះ ឈ្មោះថា ប្រាសចាកធម្មវិន័យនេះផង ភិក្ខុទាំងនោះ មិនដល់នូវសេចក្តីចំរើន លូតលាស់ ទូលំទូលាយ ក្នុងធម្មវិន័យនេះផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែភិក្ខុណា មិនជាអ្នកញ៉ាំងគេឲ្យស្ងើច មិនកក់ពាក់ មានប្រាជ្ញា មិនរឹងរូស មានចិត្តនឹងល្អ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុទាំងនោះឯង ទើបឈ្មោះថាជាអ្នករាប់អានតថាគតផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុទាំងនោះ ឈ្មោះថា មិនប្រាសចាកធម្មវិន័យនេះផង ភិក្ខុទាំងនោះ រមែងដល់នូវសេចក្តីចំរើនលូតលាស់ ទូលំទូលាយ ក្នុងធម្មវិន័យនេះផង ។

កុហា ថទ្ធា លបា សិង្គី ឧន្នឡា អសមាហិតា
ន តេ ធម្មេ វិរូហន្តិ សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតេ ។
និក្កុហា និល្លបា ធីរា អត្ថទ្ធា សុសមាហិតា
តេ វេ ធម្មេ វិរូហន្តិ សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតេតិ ។

នវមំ[១] ។

(១១១) សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ បុរិសោ នទិយា សោតេន ឱវុយ្ហេយ្យ បិយរូបសាតរូបេន តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ តីរេ ឋិតោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ កិញ្ចាបិ ខោ ត្វំ អម្ភោ បុរិស នទិយា សោតេន ឱវុយ្ហសិ បិយរូបសាតរូបេន អត្ថិ ចេត្ថ ហេដ្ឋា រហទោ[២] សឩមិ[៣] សាវដ្ដោ សគហោ សរក្ខសោ យំ ត្វំ អម្ភោ បុរិស រហទំ បាបុណិត្វា មរណំ វា និគច្ឆសិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខន្តិ ។ អថ ខោ សោ ភិក្ខវេ បុរិសោ តស្ស បុរិសស្ស សទ្ទំ សុត្វា ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច បដិសោតំ វាយមេយ្យ ។ ឧបមា ខោ មេ អយំ ភិក្ខវេ កតា អត្ថស្ស វិញ្ញាបនាយ ។

១ ម.ឆ. នវមំ សុត្តំ ។ ២ ម. រហទោ ។ ៣ ម. សឩមី ។ ឱ. សឩមិ ។

ពួកភិក្ខុណា ដែលជាអ្នកញ៉ាំងគេឲ្យស្ងើច រឹងរូស រាក់ទាក់ មានកលល្បួងដូចស្នែង លើកកំពស់ មានចិត្តមិនតាំងខ្ជាប់ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ មិនលូតលាស់ក្នុងធម៌ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់សំដែងហើយ ។ លុះតែពួកភិក្ខុណា មិនជាអ្នកញ៉ាំងគេឲ្យស្ងើច មិនរាក់ទាក់ មានប្រាជ្ញា មិនរឹងរូស មានចិត្តតាំងខ្ជាប់ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ រមែងលូតលាស់ក្នុងធម៌ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់សំដែងហើយ ។ សូត្រ ទី ៩ ។

(១១១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសត្រូវខ្សែទឹកស្ទឹង បណ្តែតទៅ ដោយទាំងរូបជាទីស្រឡាញ់ ទាំងរូបជាទីត្រេកអរ[១] បុរសមានចក្ខុ ឈរនៅលើច្រាំង ឃើញបុរសនោះហើយ ក៏និយាយយ៉ាងនេះថា នែបុរសដ៏ចំរើន អ្នកត្រូវខ្សែទឹកស្ទឹងបណ្តែតទៅ ដោយទាំងរូបជាទីស្រឡាញ់ទាំងរូបជាទីត្រេកអរ ក៏ពិតមែនហើយ តែថាក្នុងស្ទឹងនេះ មានអន្លង់នៅខាងក្រោម ប្រកបដោយរលកនិងទឹកគួច មានសត្វសាហាវនិងអារក្សទឹក (ខ្មោច) នែបុរសដ៏ចំរើន លុះអ្នកទៅដល់អន្លង់នោះហើយ មុខជាដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ ឬទុក្ខប្រហែលស្លាប់មិនខាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះបុរសនោះ បានឮសំឡេងបុរសនោះហើយ ក៏ព្យាយាមដោយដៃ ដោយជើង ច្រាសទឹកមកវិញ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីឧបមានេះ តថាគតធ្វើ ដើម្បីឲ្យអ្នកទាំងឡាយ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តី ។

១ រូបផ្សេងៗ មានអារម្មណ៍ប្រាកដជាដើម ដែលជាទីស្រឡាញ់-ត្រេកអររបស់ចិត្ត ហៅថា បិយរូប សាតរូប ។

អយោឃរេ(១) អគ្គិ ជលិយា សោធគាមី(២) នេ កិញ្ចាបេ តណ្ហាយេតិ អនិច្ចំ ចិរប្បសាទប្បមាទតិ(៣) នេ កិញ្ចាបេ ចន្ទុតិ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អនិច្ចំ ហោន្តា វិហារេតិ នេ កិញ្ចាបេ សព្ពន្ធិ ទុក្ខាភិយោនំ សំយោជនានំ អនិច្ចំ សម្មតិ នេ កិញ្ចាបេ គោចរាយាសស្សេតិ អនិច្ចំ សាវត្ថិតិ នេ កិញ្ចាបេ ចញ្ញុត្តិ គាមគុណានំ អនិច្ចំ សក្កោហា សាវត្ថុលេភតិ នេ កិញ្ចាបេ មាតុក្កាចសេស្សតិ អនិច្ចំ ចជិសោតត្តិ(៤) នេ កិញ្ចាបេ ខេត្តទ្ធសេស្សតិ អនិច្ចំ ហាតុយ៉ា ច គាលេហ៍ ច កិយាលោតិ នេ កិញ្ចាបេ ភិយោរន្ធាសេស្សតិ អនិច្ចំ ចត្តុមា បុរិសោ តិរេ ឋិតោតិ នេ កិញ្ចាបេ ឧជាកតសេស្សតិ អនិច្ចំ អាហាតោ សព្វាសត្ថុទ្ធស្សាតិ ។

សហាចំ ទុក្ខេច ជហោយ្យ កាមេ
យោគក្ខេមំ អាយតិ ចត្តយាលោ
សព្ពត្យជាលោ សុវិមុត្តចិត្តោ

១ ម.ឌ. អយ៉ េបន្ន ។ ២ ម.ឌ. សោតោតិ ។ ៣ ម. បិយប្បមាទប្បមាទេតុន្តិ ។-ច ឱុយ. រ៉ុ សាវត្ថុន្តិ ។ ៤ ម ឌ. ចជិសោតោតិ ។

សេចក្តីអន្តរាយនេះ គឺការប្រមាទនោះឯង ញាណកិច្ចទាំងឡាយ ពាក្យថា នៃទ្រឹកស្ទឹងនេះ ជាឈ្មោះនៃតណ្ហា ញាណកិច្ចទាំងឡាយ ពាក្យថា ក្តុជាទីប្រមូលផ្តុំនៃកិច្ចទាំង ក្រោកនេះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ញាណកិច្ចទាំងឡាយ ពាក្យថា អន្ទង់នៅខាងក្រោមនេះ ជាឈ្មោះនៃសំយោជនៈជាចំណែកខាងក្រោម ៥ ញាណកិច្ចទាំងឡាយ ពាក្យថា ប្រកបដោយរលកនេះ ជាឈ្មោះនៃសេចក្តីក្រោធ និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ញាណកិច្ចទាំងឡាយ ពាក្យថា ប្រកបដោយទឹកគួចនៃនេះ ជាឈ្មោះនៃកាមគុណ ៥ ញាណកិច្ចទាំងឡាយ ពាក្យថា ប្រកបដោយសត្វសាហាវនិងសត្វទឹកនេះ ជាឈ្មោះនៃមាតុគ្រាម ញាណកិច្ចទាំងឡាយ ពាក្យថា ពៃលប្រាសទឹកនេះ ជាឈ្មោះនៃនេក្ខម្មៈ(១) ញាណកិច្ចទាំងឡាយ ពាក្យថា ព្យាយាមដោយដៃនិងជើងនេះ ជាឈ្មោះនៃការប្រារព្ធព្យាយាម ញាណកិច្ចទាំងឡាយ ពាក្យថា បុរសមានចក្ខុឈរនៅត្រើយនាយនេះ ជាឈ្មោះនៃព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

បុគ្គលណា គាល់ប្រាថ្នានូវការក្សេមក្សាន្តអំពីយោគៈ តទៅខាងមុខ គប្បីលះបង់នូវកាមទាំងឡាយ ព្រមទាំងសេចក្តីទុក្ខ ជាអ្នកមានសេចក្តីដឹងខ្លួន មានចិត្តផុតស្រឡះ ដោយប្រពៃហើយ

១ ពិនិត្យមើលបទបញ្ញាកាការ ដោយសេចក្តីរៀងខាងលើ ក្នុងពាក្យពាសសព្វទិទ្ធិ បញ្ញត្តិ ហៅថា នេក្ខម្មៈ ។

វិមុត្តិយា ផស្សយេ តត្ថ តត្ថ

ស វេទគូ វុសិតព្រហ្មចរិយោ

លោកន្តគូ បារគតោតិ វុច្ចតីតិ ។

នវមំ[១] ។

(១១២) ចរតោ ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា តញ្ចេ[២] ភិក្ខុ អធិវាសេតិ នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ[៣] ន អនភាវំ គមេតិ ចរម្បិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អនាតាបី អនោត្តប្បី សតតំ សមិតំ កុសីតោ ហីនវីរិយោតិ វុច្ចតិ ។ ឋិតស្ស ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា តញ្ចេ[៤] ភិក្ខុ អធិវាសេតិ នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ ឋិតោបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អនាតាបី អនោត្តប្បី សតតំ សមិតំ កុសីតោ ហីនវីរិយោតិ វុច្ចតិ ។

---

១ ម. ទសមន្តិ អត្ថិ ។ ២ ម.ឆ. ឯត្ថន្តរេ ភិក្ខវេតិ អត្ថិ ។ ៣ ម. ព្យន្តិំ ករោតិ ។ ៤ ម.ឆ. ឯត្ថន្តរេ ភិក្ខវេតិ អត្ថិ ។

ផុតពន្ធវិមុត្តិ ក្នុងការម្មណ៍នោះៗ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកដល់នូវវេទគឺមគ្គញ្ញាណ ហៅថា អ្នកមានព្រហ្មចរិយធម៌ប្រព្រឹត្តរួចហើយ ហៅថា អ្នកដល់នូវទីបំផុតនៃលោក ហៅថា អ្នកដល់នូវត្រើយគឺព្រះនិព្វាន ។ សូត្រ ទី ១០ ។

(១១២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុកំពុងដើរទៅ បើមានកាមវិតក្កៈក្តី ព្យាបាទវិតក្កៈក្តី វិហឹសាវិតក្កៈក្តី កើតឡើង បើភិក្ខុទទួលនូវវិតក្កៈនោះ មិនលះបង់ មិនបន្ទោបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស មិនធ្វើឲ្យដល់នូវការសាបសូន្យទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុកជាភិក្ខុកំពុងដើរក៏ដោយ តែមានសភាពយ៉ាងនេះហើយ ហៅថា ជាអ្នកមិនមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស មិនជាអ្នកខ្លាចបាប ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូសជានិច្ចកាល មិនមានព្យាយាម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុកំពុងឈរ បើមានកាមវិតក្កៈក្តី ព្យាបាទវិតក្កៈក្តី វិហឹសាវិតក្កៈក្តី កើតឡើង បើភិក្ខុទទួលនូវវិតក្កៈនោះ មិនលះបង់ មិនបន្ទោបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស មិនធ្វើឲ្យដល់នូវការសាបសូន្យទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុកជាភិក្ខុ កំពុងឈរក៏ដោយ តែមានសភាពយ៉ាងនេះហើយ ហៅថាជាអ្នកមិនមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស មិនជាអ្នកខ្លាចបាប ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូសជានិច្ចកាល មិនមានព្យាយាម ។

និសិន្នស្ស ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា តញ្ចេ[១] ភិក្ខុ អធិវាសេតិ នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ និសិន្នោបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អនាតាបី អនោត្តប្បី សតតំ សមិតំ កុសីតោ ហីនវីរិយោតិ វុច្ចតិ ។ សយានស្ស ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ជាគរស្ស ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា តញ្ចេ ភិក្ខុ អធិវាសេតិ នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ សយានោបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ជាគរោ ឯវំភូតោ អនាតាបី អនោត្តប្បី សតតំ សមិតំ កុសីតោ ហីនវីរិយោតិ វុច្ចតិ ។

(១១៣) ចរតោ ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា តញ្ចេ ភិក្ខុ ន អធិវាសេតិ[២] បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ ចរម្បិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ

១ ម. តញ្ចេ ភិក្ខុបតិ ឥច្ចិ ។ ២ ម.ឧ. នាធិវាសេតិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុកំពុងអង្គុយ បើមានកាមវិតក្កៈក្តី ព្យាបាទវិតក្កៈក្តី វិហឹសាវិតក្កៈក្តី កើតឡើង បើភិក្ខុទទួលនូវវិតក្កៈនោះ មិនលះបង់ មិនបន្ទោបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស មិនធ្វើឲ្យដល់នូវការសាបសូន្យទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុកជាភិក្ខុកំពុងអង្គុយក៏ដោយ តែមានសភាពយ៉ាងនេះហើយ ហៅថាជាអ្នកមិនមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស មិនជាអ្នកខ្លាចបាប ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូសជានិច្ចកាល មិនមានព្យាយាម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុកំពុងដេក ភ្ញាក់ (មិនខ្វះ) បើមានកាមវិតក្កៈក្តី ព្យាបាទវិតក្កៈក្តី វិហឹសាវិតក្កៈក្តី កើតឡើង បើភិក្ខុទទួល នូវវិតក្កៈនោះ មិនលះបង់ មិនបន្ទោបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស មិនធ្វើឲ្យដល់នូវការសាបសូន្យទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុកជាភិក្ខុ កំពុងដេក ភ្ញាក់ ក៏ដោយ តែមានសភាពយ៉ាងនេះហើយ ហៅថាជាអ្នកមិនមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស មិនជាអ្នកខ្លាចបាប ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូសជានិច្ចកាល មិនមានព្យាយាម ។

(១១៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុកំពុងដើរទៅ បើមានកាមវិតក្កៈក្តី ព្យាបាទវិតក្កៈក្តី វិហឹសាវិតក្កៈក្តី កើតឡើងហើយ បើភិក្ខុមិនទទួលនូវវិតក្កៈនោះទេ បានលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យដល់នូវការសាបសូន្យហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុកជាភិក្ខុកំពុងដើរទៅក៏ដោយ

ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តប្បី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ ។ ឋិតស្ស ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា តញ្ចេ ភិក្ខុ ន អធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ ឋិតោបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តប្បី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ ។ និសិន្នស្ស ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា តញ្ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ន អធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ និសិន្នោបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តប្បី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ ។ សយានស្ស ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ជាគរស្ស ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា តញ្ចេ ភិក្ខុ ន អធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ

ដែលមានសភាព យ៉ាងនេះហើយ ហៅថាជាអ្នកមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកខ្លាចបាប ជាអ្នកប្រារព្ធព្យាយាមជានិច្ចកាល មានចិត្តសង្ឃឹមទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុកំពុងឈរ បើមានកាមវិតក្កៈក្តី ព្យាបាទវិតក្កៈក្តី វិហឹសាវិតក្កៈក្តី កើតឡើងហើយ បើភិក្ខុមិនអត់ទ្រាំនូវវិតក្កៈនោះទេ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យដល់នូវការសាបសូន្យហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុកជាភិក្ខុកំពុងឈរក៏ដោយ ដែលមានសភាពយ៉ាងនេះហើយ ហៅថាជាអ្នកមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកខ្លាចបាប ជាអ្នកប្រារព្ធព្យាយាមជានិច្ចកាល មានចិត្តសង្ឃឹមទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុកំពុងអង្គុយ បើមានកាមវិតក្កៈក្តី ព្យាបាទវិតក្កៈក្តី វិហឹសាវិតក្កៈក្តី កើតឡើង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុមិនអត់ទ្រាំ នូវវិតក្កៈនោះទេ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យដល់នូវការសាបសូន្យហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុកជាភិក្ខុកំពុងអង្គុយក៏ដោយ ដែលមានសភាពយ៉ាងនេះហើយ ហៅថាជាអ្នកមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកខ្លាចបាប ជាអ្នកប្រារព្ធព្យាយាមជានិច្ចកាល មានចិត្តសង្ឃឹមទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុកំពុងដេក ភ្ញាក់ បើមានកាមវិតក្កៈក្តី ព្យាបាទវិតក្កៈក្តី វិហឹសាវិតក្កៈក្តី កើតឡើងហើយ បើភិក្ខុមិនអត់ទ្រាំនូវវិតក្កៈនោះទេ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យដល់នូវការសាបសូន្យហើយ

សយានោបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ជាគរោ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តប្បី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ ។

ចរំ វា យទិ វា តិដ្ឋំ   និសិន្នោ ឧទ វា សយំ
យោ វិតក្កំ វិតក្កេតិ   បាបកំ គេហនិស្សិតំ
កុម្មគ្គំ បដិបន្នោ សោ   មោហនេយ្យេសុ មុច្ឆិតោ
អភព្វោ តាទិសោ ភិក្ខុ   ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តមំ ។
យោ ចរំ វា យទិ វា តិដ្ឋំ   និសិន្នោ ឧទ វា សយំ
វិតក្កំ សមយិត្វាន   វិតក្កូបសមេ រតោ
ភព្វោ សោ តាទិសោ ភិក្ខុ   ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តមន្តិ ។

ឯកាទសមំ ។

(១០៦) សម្បន្នសីលា ភិក្ខវេ ហោថ[1] សម្បន្នបាតិមោក្ខា បាតិមោក្ខសំវរសំវុតា វិហរថ អាចារគោចរសម្បន្នា អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយ-ទស្សាវិនោ[2] សមាទាយ សិក្ខថ សិក្ខាបទេសុ ។

១ ម.ឆ. វិហរថ ។ ២ ម.ឆ. ភយទស្សី ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុកជាភិក្ខុកំពុងដេក កំពុងភ្ញាក់រឭកដោយ តែមានសភាព យ៉ាងនេះហើយ ហៅថាជាអ្នកមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកខ្លាចនឹងបាប ជាអ្នកប្រារព្ធព្យាយាមជានិច្ចកាល មានចិត្តស្ទុះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។

ភិក្ខុណា កំពុងដើរក្តី ឈរក្តី អង្គុយក្តី ដេកក្តី ត្រិះរិះនូវវិតក្កៈដ៏លាមក ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគេហណ្ឌ ភិក្ខុបែបនោះឯង ហៅថា ដើរទៅកាន់ផ្លូវខុស ជ្រប់នៅក្នុង (អារម្មណ៍មានរូបជាដើម) ជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រព្រឹត្តទៅនៃមោហៈ មិនគួរផុតនូវសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ឧត្តមឡើយ ។ ភិក្ខុណា កំពុងដើរក្តី ឈរក្តី អង្គុយក្តី ដេកក្តី ញ៉ាំងអកុសលវិតក្កៈ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ត្រេកអរក្នុងកិរិយារម្ងាប់នូវវិតក្កៈ ភិក្ខុបែបនោះឯង គួរផុតនូវសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ឧត្តម ។ សូត្រទី ១១ ។

(១០៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរជាបុគ្គល បរិបូណ៌ដោយសីល បរិបូណ៌ដោយបាតិមោក្ខ សង្រួមដោយការសង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរៈ ឃើញភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយ សូម្បីបន្តិចបន្តួច សមាទានសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ ។

សម្បន្នសីលានំ ភិក្ខវេ ចរតំ[១] សម្បន្នបាតិមោក្ខានំ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតានំ វិហរតំ អាចារគោចរសម្បន្នានំ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវីនំ សមាទាយ សិក្ខតំ សិក្ខាបទេសុ កិមស្ស[២] ភិក្ខវេ ឧត្តរឹ ករណីយំ ចរតោ ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ អភិជ្ឈា វិគតា ហោតិ ព្យាបាទោ វិគតោ ហោតិ ថីនមិទ្ធំ វិគតំ ហោតិ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ វិគតំ ហោតិ វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ អារទ្ធវីរិយំ ហោតិ[៣] អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អប្ប-មុដ្ឋា[៤] បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ ចរំបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តប្បី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ ។ ឋិតស្ស ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ អភិជ្ឈា វិគតា ហោតិ ព្យាបាទោ វិគតោ ហោតិ ថីនមិទ្ធំ វិគតំ ហោតិ ឧទ្ធច្ច-កុក្កុច្ចំ វិគតំ ហោតិ វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អប្បមុដ្ឋា បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ

---

១ ម.ឱ. វិហរតំ ។ ២ ម. កិញ្ចស្ស ។ ឱ. កិស្ស ។ ៣ ឱ.ម. អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ ។
៤ ម. អសម្មុដ្ឋា ។ ឱ. អសំមុដ្ឋា ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយ ជាបុគ្គលបរិបូណ៌ដោយសីល បរិបូណ៌ដោយបាតិមោក្ខ សង្រួមដោយការសង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរៈ ឃើញភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយ សូម្បីបន្តិចបន្តួច សមាទានសិក្សា ក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគួរធ្វើដូចម្ដេចទៅទៀត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុកំពុងដើរទៅក្ដី បើប្រាសចាកអភិជ្ឈា ប្រាសចាកព្យាបាទ ប្រាសចាកថីនមិទ្ធៈ ប្រាសចាកឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ លះបង់វិចិកិច្ឆា ប្រារព្ធព្យាយាមមិនធូរថយ ប្រុងស្មារតីមិនភ្លេចភ្លាំង មានកាយស្ងប់រម្ងាប់ មិនក្រវល់ក្រវាយ មានចិត្តតាំងមាំ មូលនឹងនួន ក្នុងអារម្មណ៍តែ ១ ហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុបើទុកជាកំពុងដើរទៅ តែមានសភាព យ៉ាងនេះហើយ ហៅថាជាអ្នកមានព្យាយាម ដុតកំដៅកិលេស ខ្លាចនឹងបាប ប្រារព្ធព្យាយាមជានិច្ចកាល មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុកំពុងឈរក្ដី បើប្រាសចាកអភិជ្ឈា ប្រាសចាកព្យាបាទ ប្រាសចាកថីនមិទ្ធៈ ប្រាសចាកឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ លះបង់វិចិកិច្ឆា ប្រារព្ធព្យាយាមមិនធូរថយ ប្រុងស្មារតីមិនភ្លេចភ្លាំង មានកាយស្ងប់រម្ងាប់ មិនក្រវល់ក្រវាយ មានចិត្តតាំងមាំ មូលនឹងនួនក្នុងអារម្មណ៍តែ ១ ហើយ

ឋិតោបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តប្បី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវិរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ ។ និសិន្នស្ស ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ អភិជ្ឈា វិគតា ហោតិ ព្យាបាទោ វិគតោ ហោតិ ថីនមិទ្ធំ វិគតំ ហោតិ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ វិគតំ ហោតិ វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ និសិន្នោបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តប្បី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវិរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ ។ សយានស្ស ចេបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ជាគរស្ស អភិជ្ឈា វិគតា ហោតិ ព្យាបាទោ វិគតោ ហោតិ ថីនមិទ្ធំ វិគតំ ហោតិ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ វិគតំ ហោតិ វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ សយានោបិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ជាគរោ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តប្បី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវិរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតីតិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកាលកំពុងឈរ តែមានសភាពយ៉ាងនេះហើយ ហៅថាជាអ្នកមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ខ្លាចនឹងបាប ប្រារព្ធព្យាយាមជានិច្ចកាល មានចិត្តស្ទុះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុកំពុងអង្គុយក្តី បើប្រាសចាកអភិជ្ឈា ប្រាសចាកព្យាបាទ ប្រាសចាកថីនមិទ្ធៈ ប្រាសចាកឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ លះបង់វិចិកិច្ឆា ប្រារព្ធព្យាយាមមិនរួញរា ប្រុងស្មារតីមិនភ្លេចភ្លាំង មានកាយស្ងប់រម្ងាប់មិនក្រវល់ក្រវាយ មានចិត្តតាំងនឹងល្អ នឹងនូវគង់អារម្មណ៍តែមួយហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកំពុងអង្គុយ តែមានសភាព យ៉ាងនេះហើយ ហៅថាជាអ្នកមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ខ្លាចនឹងបាប ប្រារព្ធព្យាយាមជានិច្ចកាល មានចិត្តស្ទុះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុកំពុងដេកក្តី កំពុងភ្ញាក់ក្តី បើប្រាសចាកអភិជ្ឈា ប្រាសចាកព្យាបាទ ប្រាសចាកថីនមិទ្ធៈ ប្រាសចាកឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ លះបង់វិចិកិច្ឆា ប្រារព្ធព្យាយាមមិនរួញរា ប្រុងស្មារតីមិនភ្លេចភ្លាំង មានកាយស្ងប់រម្ងាប់ មិនក្រវល់ក្រវាយ មានចិត្តតាំងមាំ មូលនឹងនូវ គង់អារម្មណ៍តែមួយហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកំពុងដេក កំពុងភ្ញាក់ តែមានសភាព យ៉ាងនេះហើយ ហៅថាជាអ្នកមានព្យាយាម ដុតកំដៅកិលេស ខ្លាចនឹងបាប ប្រារព្ធព្យាយាមជានិច្ចកាល មានចិត្តស្ទុះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។

យតំ ចរេ យតំ តិដ្ឋេ យតំ អច្ឆេ យតំ សយេ
យតំ សម្មិញ្ជយេ ភិក្ខុ យតមេនំ បសារយេ
ឧទ្ធំ តិរិយំ អបាចីនំ យាវតា ជគតោ គតិ
សមវេក្ខិតា ច[២] ធម្មានំ ខន្ធានំ ឧទយព្វយំ
ឯវំវិហារិមាតាបឹ សន្តវុត្តិំ អនុទ្ធតំ
ចេតោសមថសាមីចិំ សិក្ខមានំ សទា សតំ
សតតំ បហិតត្តោតិ អាហុ ភិក្ខុំ តថាវិធន្តិ ។

ទ្វាទសមំ[៤] ។

(១១៩) វុត្តំ ហេតំ ភគវតា វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ ។ លោកោ ភិក្ខវេ តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធោ លោកស្មា តថាគតោ វិសំយុត្តោ[៣] លោកសមុទយោ ភិក្ខវេ តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធោ លោកសមុទយោ តថាគតស្ស បហីនោ

១ ម. ក ។ ២ ម.ម. ទ្វាទសមំ នត្ថិ ។ ៣ ម.ន វិសញ្ញុត្តោ ។

ភិក្ខុ គួរដើរទៅឲ្យមានព្យាយាម (សង្រួម) គួរឈរឲ្យមានព្យាយាម គួរអង្គុយឲ្យមានព្យាយាម គួរដេកឲ្យមានព្យាយាម គួរបត់ចូល (នូវអវយវៈ) ឲ្យមានព្យាយាម គួរលាចេញ (នូវអវយវៈ) ឲ្យមានព្យាយាម ការប្រព្រឹត្តទៅនៃលោក ក្នុងខាងលើ ក្នុងទីជុំវិញ ក្នុងទិសខាងក្រោមត្រឹមណា ភិក្ខុគួរជាអ្នកពិចារណា នូវការកើតនិងការរលត់នៃខន្ធទាំងឡាយ ដែលមានការសាបសូន្យជាធម្មតា ត្រឹមណោះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ បានសរសើរ នូវភិក្ខុអ្នកសង្រួមសម្រាន្តនៅយ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស មានការប្រព្រឹត្តស្ងប់ល្ងប់ មានចិត្តមិនរាយមាយ សិក្សាឲ្យសមគួរដល់ធម៌ជាគ្រឿងស្ងប់ចិត្ត មានស្មារតីគ្រប់កាល ថាជាបុគ្គលមានចិត្តស្ងប់ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ សូត្រទី ១២ ។

(១១៩) ខ្ញុំបានស្តាប់មកថា ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រះអរហន្ត សំដែងហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លោក (ទាំងមូល) តថាគត បានត្រាស់ដឹង ច្បាស់ហើយ តថាគតជាបុគ្គល ប្រាសចាកលោក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ជាគ្រឿងបណ្តាលឲ្យកើតលោក តថាគត បានត្រាស់ដឹង ច្បាស់ហើយ ធម៌ជាគ្រឿងបណ្តាលឲ្យកើតលោក តថាគត បានលះបង់ហើយ

លោកនិរោធោ ភិក្ខវេ តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធោ លោកនិរោធោ តថាគតស្ស សច្ឆិកតោ លោកនិរោធគាមិនី បដិបទា ភិក្ខវេ តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធា លោកនិរោធគាមិនី បដិបទា តថាគតស្ស ភាវិតា ។ យំ ភិក្ខវេ សទេវកស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ អនុវិចរិតំ មនសា យស្មា តំ តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធំ តស្មា តថាគតោតិ វុច្ចតិ ។ យញ្ច ភិក្ខវេ រត្តឹ តថាគតោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធឹ អភិសម្ពុជ្ឈតិ យញ្ច រត្តឹ អនុបាទិសេសាយ និព្វានធាតុយា បរិនិព្វាយតិ យំ ឯតស្មឹ អន្តរេ ភាសតិ លបតិ និទ្ទិសតិ សព្វំ តំ តថេវ ហោតិ នោ អញ្ញថា តស្មា តថាគតោតិ វុច្ចតិ ។ យថាវាទី ភិក្ខវេ តថាគតោ តថាការី យថាការី តថាវាទី ឥតិ យថាវាទី តថាការី យថាការី តថាវាទី តស្មា តថាគតោតិ វុច្ចតិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ជាគ្រឿងរលត់ទៅនៃលោក តថាគត បានត្រាស់ដឹងច្បាស់ហើយ ធម៌ជាគ្រឿងរលត់ទៅនៃលោក តថាគត បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បដិបទាប្រព្រឹត្តទៅកាន់ទីរលត់ទៅនៃលោក តថាគត បានត្រាស់ដឹងច្បាស់ហើយ បដិបទាប្រព្រឹត្តទៅកាន់ទីរលត់ទៅនៃលោក តថាគត បានចំរើនហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណា ដែលលោកព្រមទាំងទេវតា មារនិងព្រហ្ម ពួកសត្វព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេស បានឃើញ បានឮ បានប៉ះពាល់ បានដឹង បានដល់ បានស្វែងរក បានពិចារណាដោយចិត្តហើយ របស់នោះតថាគត បានត្រាស់ដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះបានជាហៅថា ព្រះតថាគត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ក្នុងរាត្រីណាផង បរិនិព្វានទៅដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ក្នុងរាត្រីណាផង សំដែងពោលពាក្យ ពន្យល់នូវសន្ទនាសមាណា ក្នុងចន្លោះរាត្រីទាំងពីរនុ៎ះ សន្ទនាសមាណាទាំងអស់នោះ ក៏នៅជាយ៉ាងនោះដដែល មិនប្រែទៅជាយ៉ាងដទៃឡើយ ព្រោះហេតុនោះបានជា ហៅថា ព្រះតថាគត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលយ៉ាងណា ធ្វើយ៉ាងនោះ ធ្វើយ៉ាងណា ពោលយ៉ាងនោះ ព្រោះតែពោលយ៉ាងណា ធ្វើយ៉ាងនោះ ធ្វើយ៉ាងណា ពោលយ៉ាងនោះផង ព្រោះហេតុនោះបានជា ហៅថា ព្រះតថាគត ។

សទេវកេ ភិក្ខវេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ តថាគតោ អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី តស្មា តថាគតោតិ វុច្ចតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ

សព្វលោកំ អភិញ្ញាយ សព្វលោកេ យថាតថំ
សព្វលោកវិសំយុត្តោ សព្វលោកេ អនូបយោ[១]
សវេ សព្វាភិភូ ធីរោ សព្វគន្ថប្បមោចនោ
ផុដ្ឋស្ស បរមា សន្តិ[២] និព្វានំ អកុតោភយំ
ឯស ខីណាសវោ ពុទ្ធោ អនីឃោ ឆិន្នសំសយោ
សព្វកម្មក្ខយំ បត្តោ វិមុត្តោ[៣] ឧបធិសង្ខយេ

១ ម. អនុបយោ ។ ២ អដ្ឋកថាយំ អនុស្សរណាតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ម. វិមុត្តា ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស តថាគត ជាអ្នកគ្របសង្កត់លើសត្វឯទៀត (ដោយគុណ) សត្វឯទៀតគ្របសង្កត់ (តថាគតវិញ) មិនបាន ជាអ្នកឃើញនូវតួសព្វគ្រប់ ធ្វើអំណាចឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះហេតុនោះ បានជា ហៅថា ព្រះតថាគត ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសេចក្ដីនុះហើយ ។ ទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងសូត្រនោះថា

អ្នកប្រាជ្ញ បានដឹងច្បាស់ នូវលោកទាំងពួង ក្នុងលោកទាំងពួង ដោយពិត ជាអ្នកប្រាសចាកលោកទាំងពួង ក្នុងលោកទាំងពួង មិនមានអាល័យ[១] ប្រៀបបាន ជាអ្នកគ្របសង្កត់លោកទាំងអស់ (ដោយគុណ) ជាអ្នកញ៉ាំងលោកទាំងអស់ ឲ្យផុតចាកគ្រឿងចំពាក់ទាំងពួង ព្រះនិព្វានជាទីស្ងប់ខ្ជាប់ជាទីក្រៃលែង មិនមានភ័យអំពីទីណាៗ ដល់អ្នកប្រាជ្ញដែលបានហើយ អ្នកប្រាជ្ញនុ៎ះ ជាព្រះខីណាស្រព ត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ៤ ជាបុគ្គលមិនមានទុក្ខ បានកាត់ផ្តាច់នូវសេចក្ដីសង្ស័យ ដល់នូវការអស់ទៅនៃកម្មទាំងពួង មានចិត្តផុតស្រឡះ ក្នុងធម៌ជាគ្រឿងអស់ទៅ នៃកិលេស

១ ក្នុងអដ្ឋកថា ថា មិនមានតណ្ហានិងទិដ្ឋិ (អនូបយោ) ។

ឯស សោ ភគវា ពុទ្ធោ ឯស សីហោ អនុត្តរោ

សទេវកស្ស លោកស្ស ព្រហ្មចក្កំ បវត្តយិ ។

ឥតិ ទេវា មនុស្សា ច យេ ពុទ្ធំ សរណំ គតា

សង្គម្ម តំ នមស្សន្តិ មហន្តំ វីតសារទំ ។

ទន្តោ ទមយតំ សេដ្ឋោ សន្តោ សមយតំ ឥសិ

មុត្តោ មោចយតំ អគ្គោ តិណ្ណោ តារយតំ វរោ ។

ឥតិ ហេតំ នមស្សន្តិ មហន្តំ វីតសារទំ ។

សទេវកស្មិំ លោកស្មិំ នត្ថិ តេ បដិបុគ្គលោតិ ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា ឥតិ មេ សុតន្តិ ។

តេរសមំ (១) ។

ចតុក្កនិបាតោ និដ្ឋិតោ ។

---

(១) ម. លោកសុត្តំ [illegible] ។

អ្នកប្រាជ្ញនុ៎ះ ជាព្រះពុទ្ធ ដែលវិលមកកាន់កពូលទៀត អ្នកប្រាជ្ញនុ៎ះ ជាសីហៈ (អ្នកកំចាត់នូវកិលេស) ដ៏ប្រសើរ ញុំាងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដល់លោក ព្រមទាំងទេវលោក ។ ពួកទេវតា និងមនុស្សណា បានដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ទេវតា និងមនុស្សទាំងនោះ ក៏មកប្រជុំនមស្ការចំពោះព្រះពុទ្ធដែលមានព្រះទ័យក្លៀវក្លាដ៏ប្រសើរនោះ ។ ព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គទូន្មានខ្លួនដ៏ប្រសើរ ជាទីពួកជនអ្នកទូន្មានខ្លួន ព្រះអង្គស្ងប់ស្ងាត់ដ៏ប្រសើរ ជាទីពួកជនអ្នកស្ងប់ស្ងាត់ ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណមានសីលគុណជាដើម ព្រះអង្គមានចិត្តរួចស្រឡះ ដ៏ប្រសើរជាទីពួកជនអ្នកមានចិត្តរួចស្រឡះ ព្រះអង្គឆ្លងផុតដ៏ប្រសើរជាទីជនអ្នកឆ្លងទាំងឡាយ ។ ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបពួកទេវតា និងមនុស្ស តែងនមស្ការចំពោះព្រះពុទ្ធ ដែលមានព្រះទ័យក្លៀវក្លាដ៏ប្រសើរ អង្គនុ៎ះ ។ ក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក ជនមានបុគ្គលណា ប្រៀបផ្ទឹមនឹងព្រះអង្គបានឡើយ ។ ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយថា សេចក្តីនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ទុកហើយ ។ សូត្រទី ១៣ ។

ចប់ ចតុក្កនិបាត ។

តស្សុទ្ទានំ

ព្រាហ្មណ ចត្តារិ ជានំ សមណសីលា តណ្ហា ព្រហ្ម ពហុការា(១) កុហនា បុរិសា ចរំ សម្បន្នលោកេន តេរសាតិ ។

ឥតិវុត្តកេ ទ្វាទសាធិកសតសុត្តន្តិ ។

ឥតិវុត្តកំ និដ្ឋិតំ ។

សត្តវីសេកនិបាតំ
ទុក្កំ ពាវីសសុត្តសង្គហិតំ
សមបញ្ញាសមេវ តិកំ
តេរស ចតុក្កញ្ច ឥតិ យមិទំ
ទ្វិទសុត្តរសុត្តសតេ
សង្គាយិត្វា សមាទហិំសុ បុរា
អរហន្តោ ចិរដ្ឋិតិយា
តមាហុ នាមេន ឥតិវុត្តន្តិ ។
ឥតិវុត្តកបាលិ និដ្ឋិតា ។

ចប់ ឧទ្ទានគាថា ។

១ ម, ពហុការា ។

ឧទ្ទាននៃចតុក្កនិបាតនោះគឺ

និយាយអំពីព្រះមានព្រះភាគជាព្រាហ្មណ៍ ១ វត្ថុតិចមាន ៤ យ៉ាង ១ ការអស់ទៅនៃអាសវៈ របស់បុគ្គលអ្នកដឹង ១ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ១ អ្នកកុំមានសីល ១ តណ្ហា ១ ត្រកូលដែលនៅរួម និងព្រហ្មជាដើម ១ ពួកព្រាហ្មណ៍ និងគហបតីមានឧបការៈច្រើន ១ ពួកភិក្ខុអ្នកកុហករឹងត្អឹងជាដើម ១ បុរសត្រូវទឹកស្ទឹងបណ្ដោយ ១ ឥរិយាបថនៃភិក្ខុៈកើតដល់ភិក្ខុកំពុងដើរទៅជាដើម ១ ភិក្ខុមានសីលបរិបូណ៌ជាដើម ១ ព្រះតថាគតត្រាស់ដឹងនូវលោក ១ រួមជា ១៣ រឿង ។

ក្នុងឥតិវុត្តកៈ មានសូត្រ ១១២ ។

ចប់ឥតិវុត្តកៈ ។